

Δ/ρος ΓΕΡ. ΖΕΡΒΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΡΑΦΕΣ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΚΗ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ
ΚΡΙΤΙΚΗ

Δεύτερη Έκδοση
Εμπλουτισμένη

ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Δύο λόγια σαν Πρόλογος

Χρόνια πριν, μια γνωστή μου οικοδέσποινα, μου διηγήθηκε το παρακάτω αληθινό περιστατικό:

Όταν η μητέρα της ήταν ετοιμοθάνατη, τη φώναξε στο κρεβάτι κοντά της και της είπε, κρατώντας στο χέρι της ένα κουτάκι:

"Κόρη μου, εγώ θα φύγω από τη ζωή. Τούτο το κουτάκι έχει μέσα μια διαμαντόπετρα. Είναι οικογενειακό μας κειμήλιο. Μου το άφησε η μητέρα μου κι αυτή το κληρονόμησε από τη δική της μητέρα. Το αφήνω λοιπόν κι εγώ σ'εσένα για να με θυμάσαι".

Υστερα από χρόνια, η κληρονομιά οικοδέσποινα έτυχε να 'ρθει σε μεγάλη οικονομική ανάγκη. Ήταν φυσικό να θυμηθεί τη διαμαντόπετρα. Την πήρε λοιπόν, σε κάποιον κοσμηματοπώλη για οικονομική εκτίμηση. Αυτός, φόρεσε το κυάλι του κι αφού εξέτασε με υπομονή τη διαμαντόπετρα, είπε στην οικοδέσποινα:

"Τούτη η πέτρα, κυρία μου, δεν έχει αξία. Είναι απομίμηση".

Έτσι, για τέσσερις ολόκληρες γεννές, η οικογένεια φύλαγε με κρυφό καμάρι ένα κειμήλιο που, πάνω στην κρίσιμη ώρα της οικονομικής ανάγκης, βρέθηκε ότι δεν είχε καμιά αξία.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τις εκκλησιαστικές παραδόσεις, που με τόσο καμάρι φυλάει, η σημερινή Ορθοδοξία.

Αν εκτιμήσουμε αυτές τις "παραδόσεις" με το "κυτόλι" της Αγίας Γραφής, θα τις βρούμε σαν την ψεύτικη διαμαντόπετρα του περιστατικού μας, δηλαδή παραδόσεις περιττές, που δεν έχουν ούτε σωτηριακή αξία, ούτε αποστολικό κύρος.

Μολαταύτα, ο κύριος σκοπός τούτης της μελέτης μας, δεν είναι να δείξουμε τις γνωστές διαφορές που υπάρχουν ανάμεσα στις Άγιες Γραφές και στις εκκλησιαστικές παραδόσεις, όσο είναι το να φέρουμε στο φως τις ριζικές διαφορές που υπάρχουν, σχετικά με τις παραδόσεις, μεταξύ της αρχαίας Ορθοδοξίας και της σημερινής Ορθοδοξίας και μάλιστα πάνω σε δόγματα που έχουν κρίσιμη σημασία, για τη Σωτηρία της ψυχής μας.

Ελπίζουμε λοιπόν, να δείξουμε ότι η σημερινή Ορθοδοξία, με τις "άγραφες" και τις "μυστικές παραδόσεις" της, έχει εγκαταλείψει τις θέσεις της αρχαίας Ορθοδοξίας και δημιούργησε καινούρια δόγματα πίστης που κάποια μέρα, στις στιγμές της ανάγκης, θα'ναι για τους οπαδούς της ανώφελα, αν όχι κι επιζήμια, όταν "ο καθένας μας θα σταθεί μπροστά στο βήμα του Ιησού Χριστού".

Σαν εισαγωγή στο θέμα μας, παραθέτουμε, αμέσως παρακάτω, σε γενικές γραμμές, εφτά κύρια δόγματα της σημερινής Ορθοδοξίας, που συγκρούονται με τα αντίστοιχα τους δόγματα, όπως τα πίστευε η αρχαία Ορθοδοξία.

Ο αναγνώστης θα βρει περισσότερες εξηγήσεις, πάνω στα συγκρουόμενα αυτά δόγματα, αν καταφύγει στις αντίστοιχες σελίδες, που σημειώνονται στη "Σύντομη εισαγωγή" που ακολουθεί, και κάτω από το κάθε δόγμα.

Σύντομη Εισαγωγή

1. ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΦΟΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Η σημερινή Ορθοδοξία:

Πιστεύει, ότι υπάρχουν κάποιες αλήθειες που έμειναν άγραφες (προφορικές παραδόσεις) και που παραδόθηκαν από τους Αποστόλους στους διαδόχους τους, για να τις παραδώσουν κι αυτοί προφορικά στις κατοπινές γεννιές.

Οι παραδόσεις αυτές θεωρούνται σαν η δεύτερη πηγή Αποκάλυψης, που έχει το ίδιο κύρος με τις Άγιες Γραφές.

Σ' αυτό το δόγμα, η αρχαία Ορθοδοξία διαφωνούσε:

Πίστευε, ότι οι απόστολοι δεν άφισαν στους διαδόχους τους προφορικές παραδόσεις που να επηρεάζουν τη σωτηρία του ανθρώπου. Αν άφισαν τέτοιου είδους παραδόσεις, τότε οι άμεσοι διάδοχοι των Αποστόλων, (Αποστολικοί Πατέρες), θα ανέφεραν κάτι σχετικό.

Όμως, ούτε οι μαθητές των αποστόλων, ούτε οι διάδοχοί τους (Αποστολικοί Πατέρες) γνωρίζουν το παρμικρό για άγραφες παραδόσεις των Αποστόλων. Τουναντίον, μας βεβαιώνουν ότι έξω από τις Γραφές, οι απόστολοι δεν άφισαν ούτε ένα κανόνα της πίστης, που να 'χει σχέση με τη Σωτηρία του ανθρώπου. (Βλέπε σελ. 23-40· 41-44· 45-53· 88-90)

2. ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ

Η σημερινή Ορθοδοξία:

Πιστεύει, ότι οι προφορικές παραδόσεις είναι απαραίτητες στη ζωή της πίστης, επειδή συμπληρώνουν τις Άγιες Γραφές.

Επίσης, ότι οι προφορικές παραδόσεις είναι μία χωριστή πηγή αλήθειας που ερμηνεύει τη γραφτή αποκάλυψη, επειδή καθώς πιστεύεται, οι Άγιες Γραφές δεν είναι αντάρκεις, για να εξηγήσουν ολόκληρο το μυστήριο της Σωτηρίας.

Σ' αυτό το δόγμα, η αρχαία Ορθοδοξία διαφωνούσε:

Μ' επικεφαλής τον Μέγα Αθανάσιο, η αρχαία Ορθοδοξία πίστευε ότι, οι Άγιες Γραφές είναι αντάρκεια για να μεταδώσουν την Αλήθεια της Σωτηρίας. Δεν χρειάζεται τίποτε παραπάνω, ή έξω από τις Γραφές. Αυτά που ο άνθρωπος πρέπει να γνωρίζει για τη σωτηρία του, υπάρχουν όλα μέσα στις Άγιες Γραφές, μας βεβαιώνουν οι άγιοι Πατέρες της αρχαίας Εκκλησίας. (Βλέπε σελ. 24-27· 48-51· 80-98).

3. ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΟΒΑΦΤΙΣΜΑ

Η σημερινή Ορθοδοξία:

Πιστεύει, ότι το νηπιοβάπτισμα είναι αναγκαίο και απαραίτητο. Είναι το σπουδαιότερο μυστήριο και συμβολίζει την είσοδο του βαπτιζόμενου νηπίου στην Εκκλησία.

Το νήπιο που μένει αβάπτιστο, πρέπει, κατά τους σημερινούς, να θεωρείται "ειδωλολάτρης".

Σ' αυτό το δόγμα, η αρχαία Ορθοδοξία διαφωνούσε:

Ο Πατριάρχης Κων/λης Γρηγόριος ο Ναζιανζού, ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, ο Τερτυλλιανός και άλλοι άγιοι Πατέρες, πολέμησαν το νηπιοβάπτισμα. Οι ίδιοι βαπτίστηκαν σε ώριμη ηλικία. Αν και οι γονείς τους ήταν Χριστιανοί, και μάλιστα ηγέτες της Ορθοδοξίας, εντούτοις δεν βάπτισαν τα παιδιά τους σε μικρή ηλικία. (Βλέπε σελ. 76-78).

4. ΓΙΑ ΤΑ ΠΕΡΙΠΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΑΝΩΦΕΛΗ

Η σημερινή Ορθοδοξία:

Πιστεύει, ότι οι εικόνες, τα κεριά, τα άμφια, οι νηστείες, το θυμίαμα κ.τ.λ. είναι όλα αποκάλυψη που συμπληρώνει το μυστήριο της Σωτηρίας, καθώς το διαφύλαξε η παράδοση.

Σ' αυτό το δόγμα, η αρχαία Ορθοδοξία διαφωνούσε:

Πίστευε, ότι η μόνη Παράδοση που οι απόστολοι άφισαν, ήταν η ομολογία πίστης (regular fidei), δηλαδή οι σωτήριες αλήθειες που δίδαξαν ο Χριστός και οι Απόστολοι και που βρίσκονται όλες μέσα στα κείμενα της Καινής Διαθήκης.

Στην αρχαία Εκκλησία, ουδέποτε η λέξη "Παράδοση" ή "Παραδόσεις", εννοούσε - κεριά, άμφια, νηστείες κ.τ.λ. (Βλέπε σελ. 45-52).

5. ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΤΗΣ ΑΓ. ΓΡΑΦΗΣ Η σημερινή Ορθοδοξία:

Πιστεύει, ότι ανέκαθεν κατείχε ολοκληρωμένο τον "Κανόνα" των βιβλίων της Αγίας Γραφής, καθώς τον έχει διασώσει η Παράδοσή της. Επίσης, ισχυρίζεται, ότι οι μη Ορθόδοξοι Χριστιανοί πήραν τον σημερινό Κανόνα της Αγίας Γραφής από την Παράδοση της σημερινής Ορθοδοξίας.

'Όμως, η αλήθεια είναι άλλη:

Η αλήθεια, σχετικά με τον Κανόνα των βιβλίων της Αγίας Γραφής είναι, ότι ουδέποτε η Ορθόδοξη Εκκλησία κατείχε ολοκληρωμένο Κανόνα. Ακόμα και οι Άγιοι Πατέρες διαφώνησαν ανάμεσά τους στο σπουδαίο αυτό θέμα, καθώς λ.χ. ο Γρηγόριος, Ναζιανζού, ο Ιωάννης, ο Χρυσόστομος, ο Μ. Αθανάσιος κ.ά. Η διαφωνία αυτή εξακολουθεί να υπάρχει μέχρι σήμερα στις τάξεις της Ορθοδοξίας, σχετικά με το ποιά και πόσα είναι τα βιβλία του Κανόνα της Αγίας Γραφής. (Βλέπε σελ. 65-73).

6. ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Η σημερινή Ορθοδοξία:

Πιστεύει, ότι "η πατρική αγάπη του Θεού και φιλανθρωπία καθίσταται πηγή και αιτία της αμοιβής των

αγαθών έργων και ότι δικαιούται ο άνθρωπος να ζητήσει τον επηγγελμένον εν χάριτι Θεού προς ημάς μισθόν "

(Π. Τρεμπέλα, "Δογματική της Ο.Κ.Ε.", Τομ. 2, σελ. 309).

Σ' αυτό το δόγμα, η αρχαία Ορθοδοξία διαφωνούσε:

Πίστευε, ότι η δικαίωση και η σωτηρία του ανθρώπου είναι καρποί πίστης και όχι έργων. Ο αμαρτωλός δεν δικαιούται να πάρει από τον Θεό τίποτε, σα μισθό για τα έργα του.

Γράφει ο απόστολος: "Δια μέσου της χάριτος του Θεού έχετε σωθεί και τούτο δεν είναι από σας (δηλαδή, ούτε από αμοιβή για τα αγαθά έργα σας, ούτε είναι ωφειλόμενος μισθός) αλλ' είναι δώρο του Θεού" (Εφεσ. 2:8).

(Με το ίδιο πνεύμα γράφουν, τόσο οι Αποστολικοί Πατέρες όσο και άλλοι μετέπειτα Πατέρες της αρχαίας Εκκλησίας). (Βλέπε σελ. 22-28).

7. ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΩΤΗΡΙΑΣ

Η σημερινή Ορθοδοξία:

Πιστεύει ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να είναι βέβαιος για τη Σωτηρία του, σε τούτη τη ζωή.

Σ' αυτό το δόγμα, η αρχαία Ορθοδοξία διαφωνούσε:

Πίστευε, ότι η Σωτηρία του ανθρώπου είναι μία πραγματική πνευματική εμπειρία, που ο πιστός τη ζει και τη χαίρεται από τούτη τη ζωή, δια μέσου της πίστης.

Είναι η Σωτηρία ένας τρόπος ζωής που φανερώνεται με την εσωτερική αναγέννηση του πιστού, δηλαδή, με την αποκοπή του από τη ζωή του κόσμου και την υπακοή του στις εντολές του Χριστού.

Για τους αποστόλους καθώς και για τους αρχαίους Πατέρες, η σωτηρία ήταν ένα θετικό γεγονός στη ζωή των πιστών. (Βλέπε σελ. 25-26· 107-109).

Ας ιδούμε τώρα τα δόγματα αυτά, πιο αναλυτικά.

Το κήρυγμα των Αποστόλων

Στις παραμονές της ένδοξης αναχώρησής Του από τον κόσμο προς τον Πατέρα, ο Κύριος Ιησούς εξήγησε στους μαθητές Του, ότι ήταν ανάγκη να ολοκληρωθεί η αποκάλυψη για το Πρόσωπο και το Έργο Του, δια μέσου της παρουσίας και της δράσης του Αγίου Πνεύματος:

«Πολλά έχω ακόμα να σας πω, αλλά τώρα δεν αντέχετε να τα κρατήσετε. Όταν όμως έρθει Εκείνος, το Πνεύμα της Αλήθειας, θα σας οδηγήσει σ' όλη την αλήθεια, γιατί δεν θα μιλήσει από τον Εαυτό Του, αλλά θα μεταδώσει όσα ακούσει και θα σας αναγγείλει αυτά που πρόκειται να συμβούν» (Ιωάν. 16/12-13).

Υπόσχεση, με το ίδιο ακριβώς περιεχόμενο, είχε μεταδώσει ο Κύριος στους μωθητές Του και σε διάφορες άλλες περιστάσεις.¹ Το γεγονός μάλιστα, ότι ο Ευαγγελιστής Λουκάς αναφέρει αυτή την υπόσχεση σαν το θέμα της τελευταίας αυνομιλίας μεταξύ του Κυρίου και των δικών Του, φανερώνει τη μεγάλη σπουδαιότητα που έδωσε ο Κύριος Ιησούς στην εκπλήρωσή της:

«Στη συναναστροφή που είχαν, τους έδωσε την παραγγελία να μη φύγουν από τα Ιεροσόλυμα, αλλά να περιμένουν μέχρις ότου ο Πατέρας εκπληρώσει την υπόσχεση που ακούσατε από μένα, ότι ' ο Ιωάννης μεν βάφτισε στο νερό, σεις όμως, θα βαφτιστείτε στο Άγιο Πνεύμα μετά από λίγες ημέρες '» (Πράξ. 1/4-5).

Ο καρπός της υπόσχεσης αυτής του Κυρίου ήταν η δημιουργία του πνευματικού Του σώματος, της Εκκλησίας Του, ένα γεγονός που πράγματι εκδηλώθηκε με υπερφυσικά σημεία, ύστερα από την ανάληψη του Ιησού στους ουραμούς (Πράξ. 2).

Η δημιουργία της Εκκλησίας, σχέδιο Θεού «κατά πρόθεσιν τών αιώνων», ακολούθησε τα εξής τρία διαδοχικά στάδια:

Πρώτο, το έργο του Σταυρού· ύστερα, το θαύμα της Ανάστασης· και τέλος, την έκχυση του Αγίου Πνεύματος.

---

¹ Ιωάν. 14/26· 15/26· 16/8.

Οι δύο πρώτες ήταν πράξεις προπαρασκευαστικές, με τις οποίες ο Θεός παραμέρισε τα εμπόδια για τη θεμελίωση της Εκκλησίας.

Με το έργο του Σταυρού, ο Θεός γκρέμισε το μεσότοιχο του φραγμού που χώριζε την αμαρτωλή ανθρωπότητα απ' Αυτόν, ένωσε τον Ιουδαίο με τον Εθνικό σε έναν «νέο άνθρωπο» και κατήργησε τα διατάγματα του Μωσαϊκού Νόμου σαν μέσα ανίσχυρα και ατελή για να δικαιώσουν και να σώσουν τον άνθρωπο (Εφεσ. 2/13-18· Κολ. 2/14).

Με το θαύμα της Ανάστασης, εξ άλλου, ο Ιησούς απόδειξε το κύρος του Λυτρωτικού θανάτου Του και εγκαινίασε μεταξύ Θεού και ανθρώπων νέες σχέσεις χάρης, ζωής κι ελπίδας. (Ρωμ. 4/25, Εφεσ. 2/5-6).

Ενώ λοιπόν, ο Σταυρός και η Ανάσταση προετοίμασαν το ηθικό έδαφος για τη θεμελίωση της Εκκλησίας, η έκχυση του Αγίου Πνεύματος την ημέρα της Πεντηκοστής, είχε τον χαρακτήρα της οριστικής και τελικής πράξης, με την οποία ο Θεός θεμελίωσε την Εκκλησία Του.

Αυτός ο νέος πνευματικός οργανισμός -η Εκκλησία-, ένας οργανισμός, θείος στην προέλευσή του, ανάλαβε να πραγματοποιήσει μια διπλή αποστολή:

Να παρουσιάσει μία νέα ζωή και

Να μεταδώσει ένα νέο κήρυγμα.

Σαν «το σώμα του Χριστού», η Εκκλησία, έπρεπε να δείξει με τα μέλη της την αγία ζωή και δράση του Αρχηγού της. Η σχέση της κοινωνίας εκείνης με τον Χριστό, αντιστοιχούσε με τη σχέση του ανθρώπινου σώματος με την ψυχή. Όπως δηλαδή, το ανθρώπινο σώμα εξωτερικεύει τη ζωή και τη δράση της ψυχής, έτσι και το έργο της Εκκλησίας ήταν και είναι, να εκδηλώνει τη ζωή και τη δράση του Κυρίου Της. Με αυτή την έννοια, της καθαρής και αγίας ζωής, ο Απόστολος Παύλος ονομάζει την Εκκλησία «νύμφη του Χριστού» και «νάο του Ζωντανού Θεού».²

Παράλληλα με την αγία ζωή, το δεύτερο, εξ ίσου σπουδαίο, έργο της Εκκλησίας ήταν να μεταφέρει «μέχρι το πέρατα της γης» το νέο κήρυγμα της Αλήθειας, όχι σε μορφή περιορισμένη, καθώς ο Κύριος Ιησούς το είχε παραδώσει στους μαθητές Του, αλλά στην πλήρη

² Α' Τιμ. 3/15· Εφεσ. 5/23-27.

και τελεία του ανάπτυξη, σαν «τήν ἀλήθειαν πάσαν», όπως δηλαδή αυτοί, σαν Απόστολοι, παρέλαβαν το κήρυγμα αυτό από τον Αναστάντα Κύριο, «από τα δικά μου θα πάρει και θα σας μεταδώσει» (Ιωάν. 16/14).

Εξ αρχής, ο Ιησούς ανάθεσε τη μετάδοση του νέου κηρύγματος σε ορισμένα όργανά Του, τα οποία και περιέβαλε για τον σκοπό αυτό με ειδική και αποκλειστική εξουσία:

«Αυτός που ακούει εσάς ακούει εμένα» (Λοοκ. 10/16).

Ο λόγος τους, συνεπώς, είχε κύρος οικουμενικό και απόλυτο, όπως και ο λόγος του ίδιου του Ιησού, η δε αποστολή τους στον κόσμο θα είχε την εγκριτική σφραγίδα του Χριστού, καθώς ακριβώς και η αποστολή του Κυρίου Ιησού είχε την απόλυτη έγκριση και συμπαράσταση του Πατέρα:

«Καθώς ο Πατέρας έσταλε εμένα κι εγώ στέλω εσάς» (Ιωάν. 20/21).

Αλλ' ενώ η επίδειξη της νέας εν Χριστώ ζωής ήταν κι εξακολουθεί να είναι, το έργο του καθενός μέλους της αληθινής Εκκλησίας, είτε στις μεταξύ τους σχέσεις, «εις οικοδομήν του σώματος», είτε στις σχέσεις τους με τον έξω κόσμο «εις μαρτυρίαν», εν τούτοις, η πηγαία μετάδοση και διατύπωση του νέου κηρύγματος, ανατέθηκε μόνον σε ορισμένα όργανα, τα οποία σχημάτισαν τον αποστολικό κύκλο:

«Μήπως όλοι είναι απόστολοι;» (Α' Κορ. 12/29).

Τα όργανα που ήταν αποκλειστικά χρισμένα κι εξουσιοδοτημένα γι' αυτού του είδους την αποστολή, ήταν οι εξ αρχής αυτόπτες και αυτήκοοι μάρτυρες της ζωής και της διδασκαλίας του Κυρίου.

Η αποστολική ιδιότητα ήταν λοιπόν, ένα μοναδικό αξίωμα με τα εξής δύο προνομιούχα γνωρίσματα.

Πρώτα: Ο κάθε απόστολος έπρεπε να είχε κληθεί με προσωπική και απ' ευθείας πρόσκληση του Κυρίου Ιησού:

«Δεν διάλεξο εγώ εσάς τους δώδεκα;» (Ιωάν. 6/70).

Κι ύστερα: Γνώρισμα απαραίτητο της προσωπικής αυτής κλήσης, ήταν η από μέρους του αποστόλου συνεχής παρακολούθηση της επίγειας διακονίας του Ιησού, από την αρχή του έργου Του μέχρι τέλους:

«Σεις δίνετε μαρτυρίο γιατί είστε ραζί μου, από την αρχή» (Ιωάν. 15/27).³

Αυτή άλλωστε ήταν η αιτία που αναφάνησαν διχασμένες γνώμες, σχετικά με την αποστολική ιδιότητα του Παύλου. Ο Παύλος δεν είχε γνωρίσει προσωπικά τον Κύριο Ιησού στην περίοδο της επίγειας ζωής Του. Όμως, ο ίδιος υπερασπίζεται την αποστολική του εξουσία με τη δήλωση ότι *είχε δει τον Κύριο στη δόξα Του* κι ότι Αυτός του έδωσε το δικαίωμα να φέρει τον τίτλο, «Απόστολος».

«Δεν είμαι απόστολος... δεν είδα τον Κύριο Ιησού τον Κύριό μας;» (Α' Κορ. 9/1).⁴

Με την ευκαιρία τούτη, ας ρωτήσουμε: Ποιός αρχιερέας ή ποιός Πατριάρχης έχει να δείξει παρόμοιο διαπιστευτήριο; Πού κάνει λόγο ο Χριστός ή κάποιος σπό τους Αποστόλους, ότι τα αποστολικά προνόμια και δικαιώματα μπορούν να μεταβιβαστούν σε κάποιον έξω από τον αποστολικό κύκλο;

Πολύ φανερό λοιπόν, ότι οι Απόστολοι κατείχαν προνόμια εντελώς ειδικά· προνόμια που ήταν ταυτισμένα με το πρόσωπό τους έτσι ώστε η εξουσία τους ήταν αμεταβίβαστη σε άλλους, είτε συγχρόνους, είτε μεταγενετέρους τους. Ήταν αυτό το ατομικό χρίσμα που έλαβε προσωπικά ο κάθε απόστολος, που έδινε εξουσία στο πρόσωπό και στο έργο τους, καθώς και οικουμενικό κύρος στη διδαχή τους.

Συνεπώς, *δεν είναι παράδοξο το γιατί ο Κύριος Ιησούς δεν άφησε στην Εκκλησία Του καμιά απολύτως οδηγία για τη μετέπειτα διαδοχή του τόσο μοναδικού αξιώρατος των Αποστόλων*.⁵ (Βλέπε και σελ. 47).

Ας δούμε τώρα, ποιό ήταν το νέο κήρυγμα που ανέλαβαν να διαδώσουν τα εξουσιοδοτημένα εκείνα όργανα.

Το κύριο θέμα του αποστολικού κηρύγματος ήταν *ένας Πρόσωπο κι ένας λόγος*: συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα, συνενωμένα με τη δογματική τους έννοια.

Ο συνδυασμός αυτός ιστορίας και δόγματος, ξεχωρίζει σαν το πρωταρχικό θέμα της Αποστολικής διδαχής.

³ Πράξ. 1/21· Λουκ. 1/1-2.

⁴ Παραβ. Γαλάτ. 1 και 2· Β' Κορ. 12/1-6.

⁵ Βλέπε σχετικά με τη χρήση της Αποστολικής εξουσίας, Α' Κορ. 4/20, 12/29, Β' Κορ. 10/2, 10, 12/12.

Αμέσως ύστερα από το υπερφυσικό φαινόμενο της Πεντηκοστής, ο Απόστολος Πέτρος παρουσίασε δημοσία το νέο κήρυγμα.

Πρώτα, τα ιστορικά γεγονότα:

«Τον Ιησού τον Ναζωραίο, άντρα που αποδείχτηκε σ' εσάς ότι είναι από τον Θεό με υπερφυσικές θεραπείες, με καταπληκτικά φαινόμενα και με θαύματα, ... Τον θανατώσατε... ο Θεός όμως τον ανάστησε ελευθερώνοντάς Τον από τις αγκυλές του θανάτου...».⁶

Κατόπιν, τα δόγματα που ερμηνεύουν αστά τα γεγονότα:

«Ο καθένας σας να μετανοήσει και να βαφτιστεί στο όνομα του Ιησού Χριστού για να συγχωρηθούν οι αμαρτίες σας και θα λάβετε σα δωρεά το Άγιο Πνεύμα».⁷

Αλλ' ενώ το Αποστολικό κήρυγμα με το ευαγγελιστικό του περιεχόμενο, όπως μας παρουσιάζεται ιδιαίτερα στο Βιβλίο των Πράξεων, δεν μας επιτρέπει να διακρίνουμε παρά τις γενικές γραμμές «της αλήθειας του Ευαγγελίου», –θάνατος του Χριστού, Ανάστασή Του, άφεση αμαρτιών και Σωτηρία δια μέσου της πίστης, τελική Κρίση–, στα Αποστολικά γραφτά κι ιδιαίτερα στις επιστολές του Παύλου, θαυμάζομε την αλήθεια αυτή σε όλο το βάθος και το μεγαλείο της.

Το μυστήριο της Εκκλησίας και η οργανική σχέση Της με τον επουράνιο Χριστό,⁸ ο αγιασμός των πιστών και η μερίδα τους στη Βασιλεία του Θεού,⁹ η ένδοξη παρουσία του Κυρίου και η αρπαγή της Εκκλησίας Του,¹⁰ η μελλοντική ανάσταση και μεταμόρφωση των σωμάτων.¹¹ Αυτές κι άλλες ακόμα αποκαλύψεις ξεδιπλώνονται στα Αποστολικά κείμενα, με τον ειδικό σκοπό να φανερώσουν στους χριστιανούς αναγνώστες όλων των γενεών, «τα όσα χάρισε ο Θεός» και να τους οδηγήσουν «στην επίγνωση του μυστηρίου του Θεού και Πατρός και του Χριστού, στον οποίο είναι κρυμμένοι όλοι οι θησαυροί της σοφίας και της γνώσης» (Κολ. 2/2).

Πράγματι, κατά την ομολογία του ίδιου του αποστόλου, ο μελετητής των Γραφών, γίνεται τέλειος γνώστης σε όλα όσα μας χάρισε ο Θεός, επειδή, σαν τα άμεσα όργανα της χριστιανικής αποκάλυψης, οι Απόστολοι παρουσίασαν την από Θεού αποκάλυψη, όχι σε μορφή αουμπλήρωτη ή ανεπαρκή αλλά ολοκληρωμένη και τέλεια.

⁶ Πράξ. 2/22–24. ⁷ Εφεσ. 5/22–23. ⁸ Ρωμ. 8. ⁹ Α' Θεσ. 4/13–17.

¹⁰ Α' Θεσ. 15/35–38. ¹¹ Α Κορ. 15/42–44.

«Με αποκάλυψη φανέρωσε σ' εμένα το μυστήριο, όπως και πριν έγραφα σε συντομία, τα οποία αν διαβάσετε, μπορείτε να καταλάβετε τη γνώση που κατέχω στο μυστήριο του Χριστού, που σε άλλες γενεές δεν έγινε γνωστό στους γιους των ανθρώπων, όπως τώρα έχει φανερωθεί δια μέσου του Πνεύματος, στους αγίους Του αποστόλους» (Εφεσ. 3/3-4).

Αυτό «**το μυστήριο του Χριστού**» οι απόστολοι πρώτα το κήρυξαν και κατόπι το 'γραψαν, κάτω από την οδηγία του Αγίου Πνεύματος. Συνεπώς, τα δόγματα και οι διδασκαλίες που διετύπωσαν, έρχονταν κατ' ευθείαν από τον Θεό. Αυτή η απ' ευθείας θεοπνευστία των αποστόλων, σφράγισε το κήρυγμά τους σε **θεμελιώδες** και **πλήρες**. Σαν τέτοιο άλλωστε το δέχτηκε και η πρώτη Χριστιανική Εκκλησία. Οι πρώτοι μαθητές «ήταν αφοσιωμένοι στην αποστολική διδασχί»¹² κι αυτοί που πίστεψαν είχαν οικοδομηθεί «πάνω στο θεμέλιο των αποστόλων».¹³

Το αποστολικό κήρυγμα δεν ήταν μόνο θεμελιώδες, δηλαδή γνήσιο και αμετάθετο· ήταν καθώς αναφέραμε, επίσης και **πλήρες**, δηλαδή χωρίς ελλείψεις, δίχως κενά, αλλά ολόκληρο και τέλειο. Ο Παύλος γράφει:

«...τον οποίον (Χριστό) εμείς κηρύττομε συμβουλευόντας κάθε άνθρωπο και διδάσκοντας καθε άνθρωπο, με όλη τη σοφία, για να παρουσιάσουμε κάθε άνθρωπο, τέλειο εν Χριστώ» (Κολ. 1/28).

Γίνεται συνεπώς φανερό, ότι έργο της μεταποστολικής Εκκλησίας δεν ήταν, ούτε είναι, να συμπληρώνει με παραδόσεις ή με μεταγενέστερους κανόνες πίστης την αλήθεια του Ευαγγελίου, επειδή **οι Απόστολοι παράδωσαν εξ αρχής την αλήθεια αυτή, μόνιμη, αστάρκη και τέλεια για όλους τους ανθρώπους και τις γενεές.**

«Συνεχίστε τον αγώνα για την πίστη, που παραδόθηκε στους πιστούς, μιά για πάντα» (Ιούδ. 3).

Η εντολή που έλαβε η Εκκλησία από τους θεμελιωτές της, δεν ήταν να προαθέσει, ούτε ν' αφαιρέσει, ούτε ν' αλλάξει τίποτε, αλλά να **διαφυλάξει** αυτή την αλήθεια με πιστότητα, «**να φυλάξεις την καλή παρακαταθήκη**»,¹⁴ καθώς επίσης να την παραδώσει ακέραιη, όπως την παράλαβε, στις μετέπειτα γενεές.

¹² Πράξ. 2/42.

¹³ Εφεσ. 2/20.

¹⁴ Β' Τιμ. 1/14.

«Όλα όσα άκουσες από μένα, δια μέσου πολλών μαρτύρων, να τα παραδώσεις σε ανθρώπους αξιόπιστους, που θα είναι ικανοί να διδάξουν κι άλλους» (Β΄ Τιμ. 2/2).

Ο Απόστολος Παύλος καταδίκασε, ευθύς εξ αρχής και για όλες τις μετέπειτα εποχές, κάθε απόπειρα προσθήκης νέων κανόνων ή ενταλών στη δογματική διδασκαλία για τη Σωτηρία του ανθρώπου, καθώς ο ίδιος διατύπωσε τη διδασκαλία αυτή στα θεόπνευστα γραφτά του.

«Να 'ναι καταραμένος», εκείνος που θα αμφιοβητήσει ή θα παραβιάσει την αλήθεια και το κύρος του κηρύγματός μου, πρεσβυτεροποιεί ο απ. Παύλος:

«Αν εμείς, ή άγγελος τ' ουρανού σας κηρύξει ένα ευαγγέλιο άλλο από κείνο που σας κηρύξομε, αστός νο 'ναι κοταραμένος» (Γαλ. 1/8).

Τα μέσα της διάδοσης του αποστολικού κηρύγματος

Στο αμέσως προηγούμενο κεφάλαιο, προσπαθήσαμε να δειξουμε, με σχετικές μαρτυρίες των Γραφών, τα εξής δύο κύρια σημεία.

Πρώτο, ότι ο Κύριος Ιησούς παραχώρησε στα μέλη του αποστολικού κύκλου μία ειδική και ιδιώνυμη εξουσία, που περιέβαλε το κήρυγμά τους σαν αυθεντικό και οικουμενικό.

Επίσης, ότι οι απόστολοι παράδωσαν στη μετέπειτα Εκκλησία το κήρυγμά τους σαν μόνιμο και πλήρες, για όλους τους ανθρώπους και τις γενεές.

Τώρα, πρόκειται ν' ασχοληθούμε με τα μέσα της διάδοσης του κηρύγματος εκείνου.

Ποίου είδους μέσα χρησιμοποίησε ο Θεός για ν' ακουστεί στον κόσμο το Ευαγγέλιο, σαν λόγος Σωτηρίας του ανθρώπου;

«Αδελφοί, μένετε σταθεροί και κρατείτε τις παραδόσεις που έχετε διδαχτεί, είτε προφορικά, είτε με επιστολή μας» (Β' Θεσ. 2/15).

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, από την προτροπή αυτή του απ. Παύλου, ότι ο Θεός όρισε δύο μέσα για τη διάδοση του νέου κηρύγματός Του:

α) Τον προφορικό λόγο (Παράδοση άγραφη),
και β) Τα γραφτά κείμενα (Παράδοση γραφή).

α) Προφορικός λόγος (Παράδοση άγραφη)

«Ο Θεός, αφού τα παλιά χρόνια μίλησε στους πατέρες μας πολλές φορές και με διάφορους τρόπους, δια μέσου των προφητών, στους έσχατους καιρούς μας, μίλησε σ' εμάς δια μέσου του Υιού» (Εβμ. 1/1).

Ο Κύριος Ιησούς κήρυξε το Ευαγγέλιο της Βασιλείας χρησιμοποιώντας αποκλειστικά το ζωντανό, το προφορικό, κήρυγμα.

«Κάθε μέρα ήμουν κοντά σας και δίδασκα στο ναό» (Μάρκ. 14/49).

Με αυτό το ίδιο όπλο, το ζωντανό λόγο, ξεκίνησαν να κατακτήσουν την οικουμένη και οι απόστολοι, σαν πρωτοπόροι της Χριστιανικής αλήθειας. Είναι το ίδιο μέσο που μέχρι σήμερα εξακολουθεί να είναι απαραίτητο για την εξάπλωση του Ευαγγελίου στον κόσμο, καθώς και για την οικοδομή και τον αγιασμό των πιατών (Ρωμ. 10/13,17).

Μολαταύτα, από πολύ νωρίς, η προφορική παράδοση κρίθηκε σαν μέσο όχι βέβαιο και ασφαλές για την παντοτινή διαφύλαξη της αλήθειας του Ευαγγελίου.

Περιπτώσεις νοθείας και παραποίησης του αποστολικού κηρύγματος άρχισαν ν' αναφαινόνται, όπως θα δούμε, αμέσως από τον πρώτο ακόμη Χριστιανικό αιώνα.¹⁵

Για να κατοχυρωθεί λοιπόν, η αλήθεια του κηρύγματος από κάθε μελλοντική απόπειρα νοθείας, ο Θεός υιοθέτησε ένα άλλο θετικότερο και ασφαλέστερο μέσο για τη διαφύλαξη της αλήθειας του Ευαγγελίου. Το μέσο αυτό μας είναι γνωστό σαν:

β) Τα γραφτά κείμενα (Παράδοση γραφτή)

Με τη φράση «Παράδοση γραφτή», εννοούμε ολόκληρη τη συλλογή των κανονικών βιβλίων της Παλαιάς και της Νέας Διαθήκης, που η συνείδηση της Οικουμενικής Εκκλησίας, Νύμφης Χριστού, έχει εγκρίνει σαν τις θεόπνευστες γραφτές πηγές της Χριστιανικής αποκάλυψης.

Η γραφτή παράδοση (οι Γραφές) ήταν η μόνη αυθεντική πηγή, απ' όπου ο Κύριος Ιησούς αντλούσε τις μαρτυρίες για το πρόσωπό Του καθώς και για το έργο Του εδώ στη Γη.

«Αν εγώ δίνω μαρτυρία για το πρόσωπό μου, η μαρτυρία μου δεν είναι αληθινή... Σεις ψάχνετε με προσοχή τις Γραφές, επειδή νομίζετε ότι έτσι θα βρείτε την αιώνια ζωή. Οι Γραφές μαρτυρούν για το πρόσωπό μου, όμως οεις δεν θέλετε να 'ρθετε σε μένα για να 'χετε τη ζωή. Εγώ δεν παίρνω επαίνους από τους ανθρώπους» (Ιωάν. 5/31,40).¹⁶

Ο Κύριος γνώριζε ότι ο λόγος Του ήταν αληθινός (Ιωάν. 8/14) αλλά γνώριζε επίσης, ότι σύμφωνα με το Νόμο, κανένας άνθρωπος δεν καταδικάζεται εις θάνατον, με τη μαρτυρία ενός μόνου μάρτυρα (Δευτ. 17/14). **Ο λόγος του ανθρώπου δεν είναι αρκετός για να παρθεί τελική απόφαση σε ζητήματα σοβαρά.**

Γι αυτό και ο Ιησούς, που έζησε σαν ένας απλός «άνθρωπος», υποχώρησε στις απαιτήσεις του Νόμου και για τη μαρτυρία των έργων Του, επικαλείται τη μαρτυρία του Πατέρα Του **και των Γραφών**. Για τον Ιησού, η ανώτατη αυθεντία, είναι οι Γραφές.

Το κύρος των Γραφών δεν πρέπει ν' αμφισβητηθεί από κανένα. Έτσι ο Κύριος Ιησούς, δεν ελέγχει τις Γραφές από την παράδοση αλλά, ελέγχει την παράδοση από τις Γραφές. Ο Ιησούς θεωρούσε τις Γραφές σα μια μαρτυρία, με απόλυτη εξουσία.

¹⁵Γαλ. 3/1-6, Καλ. 2/16-23, Αποκ. 2/15,20.

¹⁶Επίσης, Ιωάν. 2/17, 5/46-47, 7/42.

Αυτή ήταν και η πεποίθηση των αποστόλων. Για τους Αποστόλους, η αποκάλυψη της Νέας εν Χριστώ Οικονομίας, ήταν θεμελιωμένη πάνω στις μαρτυρίες της γραφτής παράδοσης, (Παλαιάς Διαθήκης). Τα γεγονότα, τα δόγματα και οι υποσχέσεις του Ευαγγελίου, δεν ήταν για τους Αποστόλους παρά η άνθηση του σπόρου των προφητειών.

Στο κήρυγμά του την Πεντηκοστή, ο Απόστολος Πέτρος λ.χ. αποδείχνει τη θεία καταγωγή του Προσώπου του Χριστού από τη σχετική προφητεία του βιβλίου των Ψαλμών,¹⁷ την Ανάσταση Του από το ίδιο Προφητικό βιβλίο¹⁸ και την έκχυση του Αγίου Πνεύματος «από το λόγο που ειπώθηκε δια μέσου του Προφήτη Ιωήλ».¹⁹

Ο Απόστολος Παύλος, εξ άλλου, παρουσιάζεται σαν «απόστολος με ειδική κλήση και ξεχωρισμένος για την υπηρεσία του ευαγγελίου του Θεού, που το είχε υποσχεθεί από παλιά με τους προφήτες Του στις Άγιες Γραφές»,²⁰ ενώ σε άλλη επιστολή του τονίζει το αναγνωρισμένο κύρος της γραμμένης παράδοσης με τον πλέον επίσημο τρόπο:

«Όλη η γραφή είναι θεόπνευστη και ωφέλιμη για διδασκαλία, για έλεγχο, για επανόρθωση, για εκπαίδευση στη δικαιοσύνη» (Β΄ Τιμ. 3/16).

Φυσικά, οι όροι «Γραφή», «Γραφές», «Άγιες Γραφές», «Ιερά Γράμματα», όπως χρησιμοποιούνται στην Καινή Διαθήκη, αναφέρονται στη γραφή Παράδοση, δηλαδή στα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης.

Μολαταύτα, υπάρχουν ουγκεκριμένες ενδείξεις που μαρτυρούν, ότι οι Απόστολοι, έχοντας συναίσθηση της πηγαίας και δημιουργικής θεοπνευστίας τους, γνώριζαν πως τα γραφτά τους κείμενα θα διεκδικούσαν μια μέρα τη θέση τους παράλληλα στα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης. Ο απόστολος Πέτρος λ.χ. γράφει για τις επιστολές του απ. Παύλου:

«Αγαπητοί... να θεωρήσετε ότι η μακροθυμία του Κυρίου μας, είναι η σωτηρία σας, όπως σας το έγραψε και ο αγαπητός αδελφός μας, ο Παύλος, σύμφωνα με τη σοφία που του δόθηκε. Αυτό λέει επίσης και σ' όλες τις επιστολές του, όταν αναφέρεται σ' αυτό το θέμα. Υπάρχουν σ' αυτές κάποια σκοτεινά σημεία που οι αμαθείς και αστήριχτοι τα διαστρεβλώνουν, **το ίδιο που κάνουν και με την υπόλοιπη Γραφή**» (Β΄ Πέτρος 3/15-16).

¹⁷ Ψαλμ. ρι'11. ¹⁸ Ψαλμ. ις'18-11. ¹⁹ Ιωήλ β'128-32. ²⁰ Ρωμ. 1/1-2.

Η σχέση μεταξύ άγραφης και γραφτής Παράδοσης

Σαν θεόπνευστα όργανα, οι Απόστολοι μετέδωσαν προφορικά, «το μυστήριο του Ευαγγελίου» (Εφ. 6/19) γνωρίζοντας, ότι οι ακροατές τους ακούουν και παραλαμβάνουν «λόγια Θεού».

«Γι αυτό κι εμείς ευχαριστούμε τον Θεό αδιάκοπα, επειδή όταν παραλάβατε το λόγο του Θεού που ακούσατε από μας, τον δεχτήκατε όχι σα λόγο ανθρώπου αλλά, όπως και είναι, σα λόγο Θεού, που εργάζεται μέσα σε σας τους πιστούς» (Α΄ Θεσ. 2/13).

Γνώριζαν οι Απόστολοι, ότι ο προφορικός λόγος τους δεν ήταν γέννημα ανθρώπινης σοφίας, αλλά λόγος «έν αποδείξει Πνεύματος και δυνάμεως» (Α΄ Κορ. 2/4). Το νόημα της αποστολικής θεοπνευστίας είναι ότι το Άγιο Πνεύμα φανέρωσε στο νου των Αποστόλων, ολόκληρη την αλήθεια του Ευαγγελίου· κι επίσης, ότι κάτω από τις εμπνεύσεις του Πνεύματος, τα προνομιούχα εκείνα όργανα διατύπωσαν την αλήθεια αυτή με την πρέπουσα έμφαση και ακρίβεια.

Η αποκάλυψη του Ευαγγελίου είχε διαποτίσει κάθε γωνία της εσωτερικής ζωής των Αποστόλων, έτσι που το προφορικό τους κήρυγμα να βρίσκεται κάτω από τον πλήρη και συνεχή έλεγχο του Πνεύματος και συνεπώς το κήρυγμα αυτό να μεταδίδεται σαν «λόγος Θεού», δηλαδή με θεία δύναμη και εξουσία.

Εδώ άλλωστε υπάρχει και η ουσιαστική διαφορά μεταξύ της μεταποστολικής θεοπνευστίας αφ' ενός και της θεοπνευστίας των Αποστόλων, αφ' ετέρου.

«Η θεοπνευστία όλων των Χριστιανών όλων των εποχών» γράφει ο A. Grelillat,²¹ «είναι εξ ίσου υπερφυσική καθώς ήταν και η των Αποστόλων. Μολαταύτα, η των αποστόλων θεοπνευστία ήταν πρωτόγονη, άμεση, δημιουργική, ενώ η δική μας είναι παράγωγη, έμμεση, απισμητική. Αυταί μίλησαν· εμείς επαναλαμβάνομε».

Έχουμε ήδη δείξει, ότι τα μέσα της διάδοσης του αποστολικού κηρύγματος ήταν δύο: Ο λόγος ο προφορικός και ο γραφτός. Επίσης, ότι τόσο η προφορική όσο και η γραφτή παράδοση, έχουν το ίδιο κύρος θεοπνευστίας.

²¹ A. Grelillat: Propedeutique, tome II, Apologetique.

Τα δύο αυτά συμπεράσματα, μας οδηγούν τώρα για να ζητήσουμε, αν η δογματική διδασκαλία των δύο αυτών παραδόσεων άγραφης και γραφτής, ήταν μία και η αυτή, ή αν η μία ήταν διαφορετική από την άλλη, είτε συνολικά, είτε εν μέρει.

Θα προσπαθήσουμε, με άλλα λόγια, ν' απαντήσουμε στο εξής ερώτημα:

«Είναι άραγε αλήθεια, ότι πρέπει να δεχτούμε δύο διάφορους κανόνες της Χριστιανικής Αλήθειας, δηλαδή, τον άγραφο και τον γραφτό; Είναι άραγε αλήθεια, ότι ο Χριστιανός πρέπει να υποτάξει την πίστη του και τη ζωή του στο δόγμα των Γραφών καθώς και στο δόγμα των προφορικών Παραδόσεων που, κατά την ίδια πάντοτε δογματική διδασκαλία, έχει διασωθεί δια μέσου της αποστολικής διαδοχής;»

Τα Γραφικά χωρία που θα καταχωρήσουμε αμέσως τώρα, εναντιώνονται στην παραπάνω δογματική θέση της σημερινής Ορθοδοξίας. **Χρησιμοποιώντας ο Θεός δύο μέσα για την αποκάλυψη του Ευαγγελίου της Σωτηρίας, λόγο προφορικό και γραφτό, δεν σημαίνει με τούτο ότι και οι κανόνες της αποκάλυψής Του είναι δύο.**

Ο Απόστολος Παύλος γράφει στους Θεσσαλονικείς Χριστιανούς:

«Αδελφοί ζητάμε από σας και σας προτρέπουμε, εν Κυρίω Ιησού, καθώς έχετε μάθει από μας, πως να συμπεριφέρεστε για να αρέσετε στον Θεό κι έτσι να προοδεύετε πío πολύ. Επειδή γνωρίζετε ποιές παραγγελίες σας αφήσαμε, στο όνομα του Κυρίου Ιησού...» (Α΄ Θεσ. 4/1-3).

Αμέσως δε ο απόστολος συνεχίζει και γράφει τις «παραγγελίες», που είχε παραδώσει στους Θεσσαλονικείς και προφορικά. Κανένας απολύτως λόγος δεν γίνεται εδώ για «μυστικές» ή «προφορικές» παραδόσεις που να είχαν μείνει έξω από τις Γραφές.

Παρόμοιες μαρτυρίες, που παρουσιάζουν την ταύτιση και την αρμονία μεταξύ της άγραφης και της γραφτής παράδοσης, μας παρουσιάζει ο ίδιος Απόστολος και σε άλλες επιστολές του.

Στους Κορινθίους, γράφει:

«Σας κάνω φανερό αδελφοί, το ευαγγέλιο που σας κήρυξα, αυτό που παραλάβατε, στο οποίο και στέκεστε με το οποίο και σώζεστε... διότι σας παράδωσα πρώτ' απ' όλα, αυτό που παράλαβα, ότι...» (Α΄ Κορ. 15/1-3).

Εδώ ο απ. Παύλος υπενθυμίζει στους αναγνώστες της επιστολής του, το Ευαγγέλιο της Σωτηρίας, που τους είχε μεταδώσει

προφορικά κι αμέσως σπεύδει να επαναλάβει και σε γραφτά το δογματικό περιεχόμενο αστού του κηρύγματος, που τους οδήγησε στη Σωτηρία.

Επίσης, στην επιστολή προς τους Γαλάτες, όπου ο Απόστολος βεβαιώνει τους αναγνώστες του για το μοναδικό χαρακτήρα του Ευαγγελικού κηρύγματος του και μάλιστα σε τόνο εξαιρετικά επίσημο και σοβαρό. Γράφει:

«Αν εμείς ή άγγελος τ' ουρανού, σας κηρύξει ένα ευαγγέλιο άλλο από κείνο που σας κηρύξαμε, αυτός να 'ναι καταραμένος» (Γαλ. 1/8).

Το κήρυγμα με τα χαρμόσιμα νέα που οι Γαλάτες είχαν ακούσει από τον Απόστολο προφορικά, έπρεπε οπωσδήποτε να συμφωνεί και να ταυτίζεται με το κήρυγμα, καθώς το εκθέτει στην επιστολή του. Αν κάποιος άλλος, είτε άνθρωπος είν' αυτός είτε άγγελος, προσθέσει στο Ευαγγέλιο αυτό, ή αφαιρέσει, αυτός, παραγγέλλει ο απόστολος, να στιγματιστεί σαν καταραμένος.

Και ποιός μπορεί ν' αρνηθεί το γεγονός ότι η Επιστολή προς τους Γαλάτες, περιέχει την πλέον κατοχυρωμένη έκθεση του Ευαγγελίου της εν Χριστώ Χάρης, Σωτηρίας και Ελευθερίας;

Η διδασκαλία της σημερινής Εκκλησίας που υποστηρίζει ότι υπάρχουν δύο πηγές αποστολικής Παράδοσης, άγραφης και γραφτής, διαψεύδεται από τα ίδια τα αποστολικά γραφτά. Δεν υπάρχει παρά μόνον ένα και το ίδιο κήρυγμα Σωτηρίας, που είναι συνάμα το άγραφο και το γραφτό. **Η άγραφη «παροθήκη» του Ευαγγελίου, δεν είναι άλλη από εκείνη που μας έχει παροδοθεί και γραμμένη. Οι αποκαλύψεις και οι νουθεσίες που ο Απόστολος παράδωσε υτοος Θεσσαλονικείς, «είτε διά λόγου είτε δι'επιστολής», δεν ήταν παρά πνευμοτικοί θησαυροί από ένα και το ίδιο πνευματικό ταμείο.**

Θα κάναμε εντελώς παράλογη υπόθεση αν δεχόμαστε, ότι το κήρυγμα της αλήθειας που άκουσε ο Τιμόθεος προφορικά από τον Απόστολο, «ενώπιον πολλών μαρτύρων» και που όφειλε να το διαφυλάξει με πιστότητα και να το μεταδώσει,²² ότι το κήρυγμα αυτό περιείχε διδασκαλίες έστω και στο ελάχιστο διαφορετικές από τις διδασκαλίες που εκθέτει ο Παύλος αναλυτικά στις επιστολές του.

Καθώς ο Παύλος, έτσι και ο Πέτρος επιβεβαιώνει την αρμονία

²² Β' Τιμ. 1/13, 2/2.

και την ταύτιση μεταξύ της άγραφης και της γραφτής Παράδοσης, παρουσιάζοντας τα δόγματα και τις νουθεσίες που εκθέτει στις επιστολές του σαν την ακριβή επανάληψη και υπενθύμιση των όσων οι αναγνώστες του είχαν διδαχθεί και προφορικά.

«Τούτη είναι η δεύτερη επιστολή που σας γράφω, αγαπητοί, και σ' αυτές τις δύο επιστολές απευθύνομαι στο μνημονικό σας για να θυμηθείτε τα λόγια που σας προείπαν οι άγιοι προφήτες καθώς και την παραγγελία που σας δώσαμε, εμείς οι απόστολοι του Κυρίου και Σωτήρα» (Β' Πέτρου 3/1-2).

Μολονότι λοιπόν, τα μέσα που ύρισε ο Θεός για την εξάπλωση της αλήθειας ήταν δύο, λόγος προφορικός και γραφτός, εντούτοις και τα δύο αυτά μέσο μετέδωσαν ένα και τον ίδιο κανόνα αλήθειας.

Τα θεόπνευστα κείμενα της Καινής Διαθήκης περιλαμβάνουν το προφορικό κήρυγμα του Κυρίου Ιησού και των Αποστόλων, με όλα ανεξαιρέτως τα δόγματα και τις διδασκαλίες που οδηγούν τον αμαρτωλό στη Σωτηρία (Β' Τιμ. 3/15,16).

«Αυτά, εδώ, έχουν γραφτεί για να πιστεύετε ότι ο Ιησούς είναι ο Χριστός, ο Υιός του Θεού και πιστεύοντας στο όνομά Του, να έχετε τη Ζωή» (Ιωάν. 20/31).

Γίνεται έτσι, φανερό, ότι η γραφτή παράδοση είναι το μόνο σθενητικό κμητήριο που πρέπει να δοκιμάζει τη γνησιότητα και την αξία οποιασδήποτε δογματικής διδασκαλίας.

Έχουμε ήδη δείξει, ότι ο έλεγχος της προφορικής παράδοσης από τα γραφτά κείμενα, ήταν η μέθοδος που εφάρμοσαν πιστά τόσο ο Κύριος Ιησούς, ο οποίος απόδειχνε από τις Γραφές το κύρος του προφορικού Του κηρύγματος, όσο και οι Απόστολοι, που κι αυτοί επίσης, φανέρωναν την αλήθεια του κηρύγματός τους επικαλούμενοι τις μαρτυρίες των Γραφών.

Ο έλεγχος της προφορικής παράδοσης από τις Γραφές ήταν μέθοδος που εφάρμοσαν και οι Χριστιανοί της αποστολικής εποχής, για να εξακριβώσουν τη γνησιότητα και το κύρος του αποστολικού κηρύγματος.

Το βιβλίο των Πράξεων των Αποστόλων μας πληροφορεί λ.χ. ότι οι προσήλυτοι Χριστιανοί της Βέρροιας δέχτηκαν μεν το αποστολικό κήρυγμα του Παύλου και του Σίλα, χωρίς και να παραλείψουν να ερευνήσουν συνάμα και τις Γραφές για να βεβαιωθούν

Έχουμε συνεπώς, να βρούμε την απάντηση στο ερώτημα: Παρέδωσαν πράγματι οι Απόστολοι στην αμέσως μεταποστολική Εκκλησία, προφορικές παραδόσεις και κανόνες της πίστης έξω από τις Γραφές, για να διαφυλαχτούν οι κανόνες αυτοί και να τηρούνται σαν πηγή αποκάλυψης ισοδύναμη με την Αγία Γραφή;

Στο ερώτημα αυτό, την απάντηση θα την δώσουν καθαρή και θετική, οι ίδιοι οι Αποστολικοί Πατέρες, στα γραφτά τους, απ' όπου θα παρουσιάσουμε κάθε μαρτυρία τους που σχετίζεται με το θέμα της μελέτης μας και με την εξής σειρά:

Κλήμης, Επίσκοπος Ρώμης

Πολύκαρπος, Επίσκοπος Σμύρνης

Ιγνάτιος, Επίσκοπος Αντιόχειας

Παπίας, Επίσκοπος Ιεράπολης

Διδαχή των Δώδεκα Αποστόλων

Επιστολή Βαρνάβα

Κλήμης, ο Ρώμης

Ο ιστορικός Ευοέβειος μας πληροφορεί, ότι ο Κλήμης κατείχε την επισκοπική έδρα της Ρώμης σαν τρίτος κατά σειρά επίσκοπος της κι επίσης, ότι ήταν ο ίδιος Κλήμης που ο Απόστολος Παύλος τον αναφέρει σαν συνεργό του.²⁴

Η επισκοπική διακονία του Κλήμεντα κάλυψε ολόκληρη σχεδόν την τελευταία δεκαετία του πρώτου μ.Χ. αιώνα· ακριβέστερα, θα μπορούσαμε να εντοπίσουμε τη διάρκεια της επισκοπής του μεταξύ του 92-98 μ.Χ.

Από τα γραφτά του Κλήμεντα έχει διασωθεί μία επιστολή του που, σαν επίσκοπος Ρώμης, είχε στείλει στην εκκλησία της Κορίνθου, εξαιτίας κάποιου σχίσματος που έγινε στους κόλπους της εκκλησίας εκείνης, εναντίον των πρεσβυτέρων της. Συγκεκριμένα, μία μικρή ομάδα από απειθάρχητους Χριστιανούς πέτυχαν να επηρεάσουν το εκκλησίασμα, με αποτέλεσμα να καθαιρέσουν τα περισσότερα ή όλα τα μέλη του πρεσβυτερίου της εκκλησίας.

---

²⁴ «... ὁ Κλήμης τῶν Ρωμαίων καί αὐτός Ἐκκλησίας τρίτος ἐπίσκοπος καταστάς, Παύλου συνεργός και συναθλητής γεγονέναι» (Ευσ. Εκκλ. Ιστ. ΙΙΙ 4.9).

Οι αποστολικοί Πατέρες

και η παράδοση

Ας υποθέσουμε, ότι σε μία βιβλιοθήκη βρίσκομε ένα αχρονολόγητο χειρόγραφο, που αναγράφει την εξής πληροφορία:

«Κατά τη ναυμαχία, οι αντίπαλοι στόλοι χρησιμοποίησαν αεροπορική δύναμη».

Θα μπορούσαμε άραγε να συμπεράνουμε πως η πληροφορία αυτή αναφέρεται στη ναυμαχία της Σαλαμίνας; Βεβαίως όχι, επειδή το αεροπλάνο είναι εφεύρεση του 20ου αιώνα. Εξ άλλου, αν οι στόλοι των τότε Ελλήνων και Περωών είχαν χρησιμοποιήσει στη Σαλαμίνα αεροπλάνα, τα χρονικά των πολέμων της εποχής εκείνης θα 'πρεπε ασφαλώς ν' αναφέρουν για αεροπορία, καθώς συμβαίνει και με τα χρονικά ενός σύγχρονου πολέμου.

Ένας παρόμοιος ιστορικός αναχρονισμός υπάρχει στους ισχυρισμούς εκείνων που υποστηρίζουν «προφορικές» ή εκκλησιαστικές Παραδόσεις. Παρυσιαίζουν δηλαδή, αχρονολόγητες διδασκαλίες και δόγματα κατοπινών αιώνων, για να δείξουν ότι το σημερινό αίτημα των προφορικών Παραδόσεων έχει τάχα την πηγή του, στην αποστολική εποχή.

Όμως, αν είναι τέτοια η περίπτωση και οι απόστολοι πράγματι παρέδωσαν στη μεταποστολική Εκκλησία προφορικές παραδόσεις, στην περίπτωση αυτή, οι πρώτοι που θα 'πρεπε ν' αναγνωρίσουν και να μεταδώσουν τις παραδόσεις αυτές, θα ήσαν οι αποστολικοί Πατέρες και συγγραφείς, που έζησαν πολύ κοντά στην αποστολική εποχή. Όπως δηλαδή, οι Πατέρες αυτοί τονίζουν στα γραφτά τους το κύρος και την απόλυτη αυθεντικότητα της γραφτής Παράδοσης, δηλαδή της Αγίας Γραφής, θα 'πρεπε να μας μιλούν, **με την ίδια έμφαση** και για το κύρος των προφορικών Παραδόσεων, εφόσον, καθώς σήμερα μας λένε, ότι η παράδοση αυτή «μετά τής 'Αγίας Γραφής αποτελείται τὰς δύο ἰσοκέρους καὶ ἰσοδυνάμους καὶ ἰσοστασίους πηγὰς τῆς πίστεως».²³

²³ *Ι. Καρμίρη: Τα Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας. Τομ. Ι, σελ. 17. Η υπογράμμιση είναι δική μας.*

Δεν υπάρχει λοιπόν, κανένα «μυστικό» ή κάτι «κρυφό» στη θρησκεία του Χριστού, όπως μας λένε οι οπαδοί «των προφορικών Παραδόσεων». Αυτά που ο Τιμόθεος άκουε να διδάσκονται δημόσια, κατά τον ίδιο τρόπο, έπρεπε να τα μεταδώσει. Το μόνο που είχε να προαέξει ήταν το να εμπιστευθεί την πνευματική «παρκακαταθήκη» σε ανθρώπους αξιόπιστους. Ο Τιμόθεος ήταν ο ίδιος, μάρτυρας (Α΄ Τιμ. 3/10-11). Έτοι, αναφάνηκε μια γενιά από «μάρτυρες των μάρτυρων», δηλαδή από ανθρώπους που είχαν γνωρίσει προσωπικά τους Αποστόλους. Ο Πολύκαρπος λ.χ. ήταν μαθητής του Ιωάννη, ενώ ο Ειρηναίος νέος ακόμη, είχε γνωρίσει τον Πολύκαρπο.

Για πόσο χρονικό διάστημα αυτή η αλυσίδα των μαρτύρων κράτησε την «παρκακαταθήκη» ανέθετη, αυτό είναι άλλο θέμα. Πρέπει εντούτοις, να πούμε, ότι για ένα ορισμένο διάστημα, τουλάχιστον μέχρι τον Ειρηναίο, η εκκλησία είχε μιά σειρά από γνήσιους μάρτυρες, με ανέθετη τη μαρτυρία της Παράδοσης.

Αν θέλουμε να καταλάβουμε τη διαδοχή από την Αποστολική στη μεταποστολική εκκλησία, πρέπει να 'χουμε υπόψη αυτούς τους «μάρτυρες των μαρτύρων».

Αυτοί είναι οι λεγόμενοι «Αποστολικοί Πατέρες», δηλαδή, οι εκκλησιαστικές φυσιογνωμίες που είχαν το προνόμιο να γνωρίσουν προσωπικά τους Αποστόλους ή τους μαθητές των Αποστόλων και ν' ακούσουν την προφορική παράδοση που οι αυθεντικοί εκείνοι μάρτυρες άφησαν στην αμέσως μεταποστολική Εκκλησία.

Ας δούμε λοιπόν, τί έχουν να μας πουν οι Αποστολικοί Πατέρες για τις «προφορικές Παραδόσεις των Αποστόλων».

Είν' αλήθεια ότι παράδωσαν σ' αυτούς «μυστικές» ή «κρυφές» ή «άγραφες» παραδόσεις, για να τις διαφυλάξει η Εκκλησία στις κατοπινές γενεές;

αν πράγματι το κήρυγμα αυτό, η προφορική παράδοση, συμφωνούσε με τα δόγματα των Κειμένων της Π. Διαθήκης.

«Τούτοι (οι Βερροίεις)... δέχτηκαν το λόγο με μεγάλη προθυμία, εξετάζοντας καθημερινά τις Γραφές, για να ελέγξουν αν ήταν έτσι τα πράγματα» (Πράξ. 17/11).

Αν λοιπόν, ο έλεγχος της άγραφης παράδοσης από τις Γραφές ήταν η ταχτική που ακολουθούσε η αποστολική Εκκλησία, για να δοκιμάζει τη γνησιότητα του προφορικού κηρύγματος του Παύλου, πόσο περισσότερο πρέπει κι εμείς σήμερα ν' ακολουθούμε την ίδια ταχτική και μάλιστα εφ' όσον βρισκόμαστε είκοσι περίπου αιώνες μακρύτερα από την αποστολική Εκκλησία.

Στηριζόμενοι συνεπώς, στις εσωτερικές μαρτυρίες των Γραφών έχουμε το συμπέρασμα, αφ' ενός, ότι η τότε προφορική διδασκαλία των Αποστόλων βρισκόταν σε στενή κι αρμονική σχέση με τη διδασκαλία των γραφτών Κειμένων τους κι αφ' ετέρου, ότι τόσα υ Κύριος Ιησούς, όσο και η Αποστολική Εκκλησία, δεν αναγνώρισαν δύο κανόνες αλήθειας, προφορικές παραδόσεις και Γραφές, αλλά μόνον ένα κανόνα, τις Γραφές.

Η ιδέα, ότι στις αρχές του Χριστιανισμού υπήρχε παράδοση χωρίς τις Γραφές, είναι καθαρός μύθος.

Οι μάρτυρες των μαρτύρων

Ο κάθε απόστολος, έπρεπε να ήταν μάρτυρας της ζωής του Κυρίου «από τότε που βάπτιζε ο Ιωάννης μέχρι την ημέρα που αναλήφθηκε» (Πράξ. 1/22). Αυτός ήταν απαραίτητος όρος ώστε τα διαλεγμένα εκείνα πρόσωπα να μπορούν να δώσουν πλήρη τη μαρτυρία τους για το Πρόσωπο και το Έργο του Κυρίου Ιησού.

«Όταν έρθει ο Συμπαράστατης, που εγώ θα σας Τον στείλω από τον Πατέρα, το Πνεύμα της Αλήθειας, που εκπορεύεται από τον Πατέρα, εκείνος θα δώσει μαρτυρία για μένα. Αλλά και σεις δίνετε μαρτυρία γιατί είστε μαζί μου, από την αρχή» (Ιωάν. 15/26-27).

Αυτούς τους πρώτους μάρτυρες, τους συνόδευαν οι δικαί τους μαθητές που ήταν μάρτυρες της διδασκαλίας τους και της ζωής τους. Ο Παύλος έγραψε στον Τιμόθεο:

«Αυτά που άκουσες από μένα μπροστά σε πολλούς μάρτυρες, να τα μεταδώσεις σε ανθρώπους πιστούς που θα είναι ικανοί να διδάξουν κι άλλους» (Β' Τιμ. 2/2).

Η επιστολή του Κλήμεντα μιλάει γι αυτή την ανταρσία και την αποδίδει σε «ζήλον και ἔριδα». Προτρέπει τους άτακτους να σταματήσουν το σκάνδαλο, να μετανοήσουν για την πράξη τους και ν' αποκαταστήσουν το επισκοπικό σώμα στα εκκλησιαστικά του καθήκοντα.

Ιδού τα κεντρικά σημεία της επιστολής:

XLVII. 6 «Είναι πράγματα ντροπής, αγαπητοί, μεγάλης ντροπής και ανάξια της εν Χριστώ ανατροφής σας, ν' ακούεται, ότι εξαιτίας ενός ή δύο προσώπων, η αρχαία εκκλησία των Κορινθίων, δείχνει ανυπακοή απέναντι στους πρεσβυτέρους». ²⁵

Αυτές τις συμβουλές του προς τους Κορινθίους, ο Κλήμης τις συνοδεύει με δογματικές νουθεσίες τις οποίες θα παρουσιάσουμε, επειδή σχετίζονται με το θέμα της μελέτης μας.

Παραθέτομε αυτούσια τα σχετικά αποσπάσματα:

XLV. 1-3 «Βρίσκετε ευχαρίστηση να λογοφέρνετε, αδελφοί, και είστε και ζηλωτές στα πράγματα που οδηγούν στη Σωτηρία. Έχετε μελετήσει τις Άγιες Γραφές, τις αληθινές, που μας δόθηκαν από το Άγιο Πνεύμα. Γνωρίζετε, ότι δεν είναι α' αυτές τίποτε το άδικο ή το διαστρεβλωμένο.

XLVII. 1 «Πάρτε στα χέρια σας την επιστολή του μακάριου Παύλου του αποστόλου».

LIII. 1 «Έχετε γνωρίσει και μάλιστα καλά, τις Άγιες Γραφές, αγαπητοί, και μελετήσατε τα λόγια του Θεού. Σας γράφουμε λοιπόν αυτά, για να σας θυμήσουμε...».

XIII. 1 «Ας ταπεινωθούμε λοιπόν, αδελφαί, ας αφήσουμε κατά μέρος την υπερηφάνεια και τις ανοησίες και τη μεγαλομανία και την σργή κι ας κάνουμε αυτό που είναι γραμμένο, λέει το Άγιο Πνεύμα».

Στην επιστολή του Κλήμεντα δεν βρίσκομε λοιπόν, ούτε λέξη για προφορικούς κανόνες των Αποστόλων. Αν και προσωπικός συνεργάτης του απ. Παύλου, ο Κλήμης δεν υπενθυμίζει στους Κορινθίους καμία προφορική παράδοση, που να του είχε αφήσει ο απόστολος. Τουναντίον, τα παραπάνω αποσπάσματα της επιστολής μαρτυρούν, ότι για τον Κλήμεντα, ο μοναδικός κανόνας της Χριστιανικής πίστης και ζωής είναι τα γραφτά Κείμενα, η γραφτή Παράδοση. Ελέγχει τους αναγνώστες της επιστολής του από τις Γραφές και τους προτρέπει να μελετήσουν την επιστολή του απ. Παύλου και να υπακούσουν «τό γεγραμμένον».

²⁵ Κλήμης, Προς Κορινθίους Α.

Για τον Κλήμεντα, λοιπόν, η μελέτη και η γνώση των Γραφών είναι επαρκής και ασφαλής οδηγός της πίστης και της ζωής. **«Έχετε γνωρίσει και μάλιστα καλά, τις Άγιες Γραφές, αγαπητοί, και μελετήσατε τα λόγια του Θεού».**

Ούτε εξωβιβλικές διδασκαλίες, ούτε προφορικά δόγματα του Αποστόλου αναγνωρίζει στην επιστολή του ο Κλήμης. Αυτό που έχει να συστήσει στους Κορινθίους για τη θεραπεία του κακού που δημιούργησαν, υπάρχει στο ταμείο της γραφτής Παράδοσης. **«Πάρτε στα χέρια σας την επιστολή του μακάριου Παύλου του αποστόλου».**

Θέλει ο Κλήμης, να πείσει τους αναγνώστες του να συμμορφώσουν την πνευματική και εκκλησιαστική τους ζωή με τα δόγματα και τις νουθεσίες των Γραφών, **«αδελφοί... σας κάνουμε αυτό που είναι γραμμένο».**²⁶

Κανένας λόγος για προφορικές παραδόσεις των αποστόλων.

Αν ο Κλήμης είχε πράγματι παραλάβει από τον απόστολο «προφορικές» ή «μυστικές» παραδόσεις, που να ερμηνεύουν τις Γραφές, μία εξαιρετικά κατάλληλη ευκαιρία για να εξηγήσει την αξία τους, ήταν το θέμα της δικαίωσης και της Σωτηρίας του ανθρώπου που, καθώς είναι γνωστό, αποτελεί το πλέον κρίσιμο θέμα της Χριστιανικής πίστης.

Ο Κλήμης, πραγματεύεται στην επιστολή του το θέμα της Σωτηρίας του ανθρώπου, χωρίς όμως και να κάνει λόγο στους Κορινθίους για μυστικές ή προφορικές παραδόσεις, που λείπουν από την Αγία Γραφή. **Για τον Κλήμεντα το μέσο της Δικαίωσης και Σωτηρίας του ανθρώπου είναι ένα και μοναδικό: Η πίστη στον Ιησού Χριστό και όχι οι ηθικές προσπάθειες και τα αγαθά έργα.** Είναι το ίδιο μέσο που προσφέρεται από τις Γραφές και που τόσο επίμονα επαναλαμβάνει και τονίζει στις επιστολές του ο απ. Παύλος.²⁷

Επιβεβαιώνει ο Κλήμης:

XXXII. 4. «Κι εμείς που έχουμε προσκληθεί εν Χριστώ Ιησού, **δεν έχουμε δικαυθεί από τους εαυτούς μας, ή από τη σοφία μας, ή από την σύνεση μας ή από την ευσεβεία μας, ή από τα έργα που κάναμε από την καθαρή**

²⁶ Αξίζει να σημειώσουμε εδώ, ότι τουλάχιστον το ένα τρίτο της επιστολής του, ο Κλήμης το καλύπτει με αντούσια χωρία της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης. Καμμία νύξη για προφορικές παραδόσεις.

²⁷ Πράξ. 16/31. Ρωμ. 4/3, 10/4,11· Α' Κορ. 1/21· Γαλ. 2/16· Εφεσ. 1/13 κ.ά.

καρδιά μας, αλλά (δικαιωθήκαμε) δια μέσου της πίστης, με την σπουδαία ο παντοκράτορας Θεός δικαίωσε από την αρχή όλους τους ανθρώπους. Σ' αυτόν ανήκει η δόξα στους αιώνες των αιώνων. Αμήν».

Ας συνοψίσουμε τώρα, τις παραπάνω μαρτυρίες του Κλήμεντα Ρώμης, τρίτου επίσκοπου της εκκλησίας των Ρωμαίων και ανεργάτη του αποστόλου Παύλου:

Το θέμα της επιστολής ήταν πολύ κατάλληλο για τον Κλήμεντα, να υπενθυμίσει στους Κορίνθιους κάποια προφορική παράδοση του αποστόλου Παύλου, εν τούτοις στην επιστολή δεν φαίνεται ούτε ίχνος προφορικής παράδοσης, αν και ο Κλήμης αναφέρει πάρα πολλά χωρία της Γραφής.

Τα δόγματα των προφορικών παραδόσεων, λοιπόν ήταν την εποχή εκείνη δόγματα εντελώς άγνωστα και ουνεπώς ανύπαρκτα.

Και καθώς εξηγεί ο Κλήμης, η γραφή Παράδοση, οι Γραφές, είναι ο μόνος κανόνας της πίστης καθώς και η μόνη θεόπνευστη και αυθεντική πηγή της Χριστιανικής αλήθειας.

Όσο για τη Δικαίωση και τη Σωτηρία του ανθρώπου, αυτές οι ευλογημένες καταστάσεις δεν στηρίζονται ούτε στα «καλά έργα», ούτε σε κάποιες θρησκευτικές συνταγές που άφησαν «προφορικά» ή «μυστικά» οι απόστολοι.

Η Δικαίωσή μας, λέει ο Κλήμης, στηρίζεται αποκλειστικά στην στομική πίστη, (στο μέσο δηλαδή, που συνιστούν ο απόστολος Παύλος και οι Γραφές).

Πολύκαρπος Σμύρνης

Ιστορικές πληροφορίες για τον Πολύκαρπο, επίσκοπο Σμύρνης, μας μεταδίδουν οι Ευσέβιος, Ειρηναίος και Τερτουλλιανός. Η χρονολογία της γέννησής του πρέπει να ήταν περί το 70 μ.Χ., του δε μαρτυρικού θανάτου του, περί το 156 μ.Χ.. Ο αποστολικός αυτός Πατέρας απολάμβανε μεγάλη τιμή και σεβασμό, ιδιαίτερα ανάμεσα στις εκκλησίες της Ανατολής, εξαιτίας της προσωπικής επαφής που είχε με τον Απόστολο Ιωάννη.

Να, λοιπόν, τι μας πληροφορεί ο Ειρηναίος:

«...Ο μακάριος Πολύκαρπος... ανέφερε τη συναναστροφή του με τον (απόστολο) Ιωάννη και τους άλλους, που είχαν ιδεί τον Κύριο, πως θυμόταν τα λόγια τους και ποιιά ήταν τα λόγια τα σχετικά με τον Κύριο, (λόγια) που είχε ακούσει απ' αυτούς για τα θαύματά τους, για

τη διδασκαλία τους και πως ο Πολύκαρπος τα παράλαβε από τους αυτόπτες μάρτυρες του λόγου της ζωής και τα κήρυξε όλα, σύμφωνα με τις Γραφές». ²⁸

Με δύο λόγια: Ο Πολύκαρπος ούτε γνώριζε άγραφες παραδόσεις, ούτε άφησε τέτοιες παραδόσεις, έξω από τις Γραφές.

Ο Πολύκαρπος Σμύρνης θεωρείται μία από τις πλέον εξέχουσες προσωπικότητες της μεταπστολικής Εκκλησίας. Μία επιστολή του που έχει διασωθεί, την είχε στείλει στην εκκλησία των Φιλιππησίων. ²⁹

Οι Χριστιανοί των Φιλιππων παρεκάλεσαν τον Πολύκαρπο να τους γράψει λόγια παρηγοριάς και νουθεσίας. Αυτός συμφώνησε και με την ευκαιρία αυτή ρώτησε τους Φιλιππησίους αν γνωρίζουν κάτι για τον Ιγνάτιο, τον επίσκοπο Σμύρνης, που είχε ουλληφθεί και οδηγηθεί στη Ρώμη για μαρτυρικό θάνατο.

Η επιστολή του Πολύκαρπου χρονολογείται γύρω στο 120 μ.Χ.. Το Ελληνικό κείμενο έχει διασωθεί μέχρι στο κεφάλαιο ΙΧ. (Ολόκληρη η επιστολή υπάρχει στη Λατινική.).

Καταχωρούμε αυτούσια τα αποσπάσματα που αναφέρονται στο θέμα της μελέτης μας.

Του Αγίου Πολύκαρπου

Επίσκοπου Σμύρνης και ιερομάρτυρα

Πρός Φιλιππησίους Επιστολή

ΙΙΙ. 2 «Ούτε εγώ ο ίδιος, ούτε κάποιος άλλος όμοιος μου είναι ικανός να φτάσει τη σοφία του μακάριου και ένδοξου Παύλου, ο οποίος όταν ήταν ανάμεσά σας, στην παρουσία των τότε ανθρώπων, δίδαξε με ακρίβεια και με σταθερότητα τον λόγο της αλήθειας κι επίσης όταν απουσίαζε, σας έγραψε επιστολές κι αν τις μελετήσετε θα μπορέσετε να οικοδομηθείτε στην πίστη που σας παραδόθηκε...».

ΧΙΙ. 1 «Είμαι απόλυτα βέβαιος ότι είστε καλά μελετημένοι στις Άγιες Γραφές και από σας δεν υπάρχει τίποτε κρυμμένο». ³⁰

Βλέπομε λοιπόν, ότι στην επιστολή του ο Πολύκαρπος, όχι μόνο δεν κάνει την παραμικρή νύξη για εξωβιβλικές Παραδόσεις των Αποστόλων αλλά και καταδικάζει έμμεσα, το κύρος τέτοιου είδους Παραδόσεων, επιβεβαιώνοντας τις διδασκαλίες του αποκλειστικά

²⁸ Ευσ. V 20.7 (Απόσπασμα επιστολής προς Φλωρίνον).

²⁹ Ειρην. Καθ' Αίρ. I. 4.

³⁰ ΧΙΙ 1 Confido enim vos bene exercitatos esse in sacris liferis ef nihll vos lafet.

από τις Γραφές. Ο Ειρηναίος βεβαιώνει, ότι: **«ο Πολύκαρπος τα παράλαβε από τους αστόπτες μάρτυρες του λόγου της ζωής και τα κήρυξε, όλα σύμφωνα με τις Γραφές».**

Αν και, κατά τον ιστορικό Ευσέβιο, ο Πολύκαρπος παρέλαβε την επισκοπική διακονία του απ' ευθείας από τους αυτόπτες μάρτυρες και υπηρέτες του Κυρίου,³¹ εντούτοις, **ο Αποστολικός αστός Πατέρας δεν γνωρίζει απολύτως τίποτε για μυστικές ή προφορικές παραδόσεις των οπισθόλων.** Για τον Πολύκαρπο, οι Φιλιππησίοι γνώριζαν καλά τις Γραφές και συνεπώς γνώριζαν καλά ολόκληρη την αλήθεια: **«Είστε καλά γυρνασμένοι στις Άγιες Γραφές· από σας τίποτε δεν μένει κρυμμένο».** Πως λοιπόν, θα πιστέψουμε τους σημερινούς που μας λένε, ότι οι απόστολοι άφησαν στους διαδόχους τους κρυμμένες παραδόσεις;

Ένα άλλο σημείο, εξ ίσου σπουδαίο, που τονίζει ο Πολύκαρπος στην επιστολή του, είναι ο μοναδικός κι αποκλειστικός χαρακτήρας της αποστολικής θεοπνευστίας και εξουσίας. Ο Πολύκαρπος αρνείται κατηγορηματικά να θεωρηθεί σαν διάδοχος της εξουσίας των Αποστόλων και συνιστά στους αναγνώστες του να καταφεύγουν πάντοτε στις αποστολικές γραφτές πηγές και από εκεί να οδηγούνται σε ό,τι έχει σχέση με τη Χριστιανική τους πίστη και ζωή. **«Ούτε εγώ ο ίδιος ούτε κάποιος άλλος όμοιος μου, είναι ικανός να φτάσει τη σοφία του ρακάριου και ένδοξου Παύλου».**

Αλλ'ας επανέλθουμε στο θέμα των προφορικών παραδόσεων. Το ότι το δόγμα των εξωβιβλικών παραδόσεων ήταν για τον Πολύκαρπο ένα δόγμα εντελώς ανύπαρκτο, αυτό φαίνεται καθαρά επίσης και στην έκθεση της διδασκαλίας του για τη Σωτηρία του ανθρώπου. Ιδού τι εξηγεί στην προς Φιλιππησίους επιστολή του:

Ι. 2-3. «Η βέβαιη ρίζα της πίστης μας που κηρύττεται από τα αρχαία ακόμα χρόνια, παραμένει μέχρι σήμερα και καρποφορεί στον Κύριο Ιησού Χριστό, ο οποίος για χάρη των αμαρτιών μας, υπόμεινε μέχρι θανάτου αλλά ο Θεός τον ανάσπασε, αφού έλυσε τα δεσμά του Άδη, στον οποίαν (Χριστό) αν και δεν Τον έχετε ιδεί, όμως πιστεύετε με μία χαρά που είναι ανέκφραστη και δοξασμένη. Σ' αυτή τη χαρά

³¹ *Ευσ.* III 36.1

πολλοί επιθυμούν να 'ρθουν, γνωρίζοντας ότι **δια μέσου χάρις έχετε σωθεί όχι από έργα**, αλλά δια μέσου του θελήματος του Θεού δια Ιησού Χριστού».

Για τον Πολύκαρπο λοιπόν, η Χριστιανική πίστη δεν έχει δύο ρίζες (Γραφές και Παραδόσεις), αλλά μόνο μία· κι αυτή η μία «βεβαία ρίζα» όπως μας εξηγεί ο ίδιος, είναι ο Ιησούς Χριστός, ο θάνατος, η ανάστασή Του και η Σωτηρία, δια μέσου της ατομικής πίστης: **Σωτηρία που προσφέρεται σαν καρπός της Χάρις του Θεού και όχι σαν ανταμοιβή των ηθικών έργων του ανθρώπου**. Είναι δηλαδή, η μία και ίδια ρίζα, που υποβαστάζει και τη γραφτή Παράδοση, που άφησε ο απόστολος Παύλος.³²

Με άλλα λόγια, ο Πολύκαρπος δεν δίδαξε τίποτε λιγότερο από τις γραφτές Αποστολικές πηγές αλλά και τίποτε περισσότερο.

Ο Ειρηναίος, επιβεβαιώνοντας την αλήθεια και την αυτάρκεια της διδασκαλίας του Πολύκαρπου, γράφει:

«Και ο Πολύκαρπος... έφυγε από τη ζωή κι αυτά δίδασκε πάντοτε, τα οποία έμαθε από τους αποστόλους, τα οποία και η Εκκλησία παραδίνει, τα οποία και είναι τα μόνα αληθινά».³³

(Η Εκκλησία λοιπόν, παραδίνει τα γραφτά, όχι τα προφορικά, επειδή τα γραφτά είναι τα μόνα αληθινά, —εξηγεί παραπάνω ο Ειρηναίος).

Να, λοιπόν, με λίγα λόγια, τι δίδαξε ο Πολύκαρπος:

Ολόκληρη η Χριστιανική αλήθεια υπάρχει μέσα στις Γραφές, στη γραφτή Παράδοση. Έξω από τις Γραφές δεν υπάρχει τίποτε κρυμμένο, που να 'χει σχέση με τη Σωτηρία και τη ζωή του χριστιανού.

Η εξουσία των Αποστόλων, σχετικά με τη γραμμένη διατύπωση του Χριστιανικού δόγματος, είναι εξουσία μοναδική και αποκλειστική, που δεν μπορεί να τη διεκδικήσει κανείς άλλος, έξω από τον Αποστολικό κύκλο.

Τέλος, ο Θεός προσφέρει τη σωτηρία Του στον κάθε άνθρωπο δια μέσου της πίστης και όχι σαν ανταμοιβή των «καλών έργων» του ανθρώπου.

³² Ρωμ. 4/16, Γαλάτ. 2/16, Εφεσ. 2/8 κ.ά.

³³ Ειρην. «Έλεγχος και Ανατροπή της Ψευδωνύμου Γνώσεως», III 3,4.

Ιγνάτιος Αντιόχειας

Η χρονολογική περίοδος της δράσης του Ιγνατίου, επισκόπου Αντιόχειας, (98–117 μ.Χ.), συμπίπτει, εν μέρει, με αυτή του Πολύκαρπου Σμύρνης, με τον οποίο είχε συνάψει εγκάρδιους δεσμούς. Πληροφορίες για την προσωπικότητα του Ιγνατίου μας μεταδίδει ο ιστορικός Ευσέβιος.³⁴ Θαρραλέος σημαιοφόρος της μαρτυρίας του Χριστού, ο Ιγνάτιος έπεσε θύμα του σύντομου αλλά σκληρού διωγμού επί Αυτοκράτορος Τραϊανού και οδηγήθηκε στην Ρώμη δέσμιος για να γίνει τροφή των θηρίων.³⁵

Συνοδευόμενος από στρατιωτικό απόσπασμα, κατά την πορεία του από την Αντιόχεια της Συρίας, στη Ρώμη, ο πιστός εκείνος μάρτυρας του Χριστού έγραψε επιστολές προς τις εκκλησίες των Εφεσίων, Μαγνησίων, Τραλλιανών, Ρωμαίων, Φιλαδελφών, Σμυρναίων, καθώς και στον προσωπικό του φίλο τον Πολύκαρπο Σμύρνης. Οι τέσσερις πρώτες στάλθηκαν από τη Σμύρνη, ενώ οι τρεις υπόλοιπες από την Τρωάδα, πριν ο Ιγνάτιος διαπεράσει στη Μακεδονία, με προορισμό τη Ρώμη.

Το περιεχόμενο των επτά αυτών επιστολών, οι οποίες και διασώθηκαν, αποκαλύπτει το γιγαντιαίο Χριστιανικό παράστημα του Ιγνατίου. Αντικρύζοντας το φάσμα του μαρτυρικού θανάτου, σταθερός και ατρόμητος, ο Επίσκοπος Αντιόχειας έγραψε στις κατά τόπους εκκλησίες της Μ. Ασίας για να νουθετήσει, να διδάξει, να προτρέψει και να ομολογήσει στους αδελφούς αναγνώστες του, ότι δεν του άξιζε η τιμή να γίνει τροφή των θηρίων για το όνομα του Χριστού.

Από τα κείμενα των επτά επιστολών του Ιγνατίου, θα καταχωρήσουμε τα αποσπάσματα που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με το θέμα της μελέτης μας.

Φιλαδέφεισιν Ιγνάτιος

VIII. 2. «Σας παρακαλώ, να μην κάνετε τίποτε κινούμενοι από πείσμα αλλά σύμφωνα με τη διδασκαλία του Χριστού.

Επειδή άκουσα κάποιους να λένε, ' αν δεν το βρω στο αρχαίο, στο Ευαγγέλιο, δεν το πιστεύω '. Λέω λοιπόν σ' αυτούς, ότι είναι μέσα στις Γραφές κι αυτοί απαντούν ' ακριβώς περί αυτού πρόκειται '. Αλλά για

³⁴ *Ευσ. III 36/2.*

³⁵ *Ιγνατίος. Προς Ρωμαίους IV 1.*

μένα τα αρχεία είναι ο Ιησούς Χριστός, τα άθικτα αρχεία είναι ο σταυρός Του και ο Θάνατός Του και η Ανάστασή Του και η πίστη δια μέσου Αυτού, –στα οποία βρίσκω τη δικαίωση μέσω των πρσαευχών οας».

Σμυρναίους, Ιγνάτιος

VII. 2. «Πρέπει ν' αποφεύγετε τέτοιους ανθρώπους και ούτε να μιλάτε γι αυτούς, ούτε ιδιαίτερα ούτε δημόσια, αλλά να προσέχετε τους προφήτες και μάλιστα το ευαγγέλιο, στο οποίο μας έχει φανερωθεί το Πάθος και έχει τελειωθεί η Ανάσταση».

Καθώς λοιπόν ο Κλήμης ο Ρώμης και ο Πολύκαρπος Σμύρνης, έτσι και ο Ιγνάτιος Αντιοχείας, τηρεί απόλυτη σιωπή ως προς το δόγμα εξωβιβλικών παραδόσεων, που είχαν ήδηθεν αφήσει οι απόστολοι στην Εκκλησία. Για τον Ιγνάτιο, έξω από τα γραφτά κείμενα των Γραφών δεν υπήρχε άλλη παράδοση της Χριστιανικής αλήθειας. Δεν υπάρχει άλλος «κανόνας της πίστης». Η προτροπή του στους αναγνώστες των επιστολών του, είναι να προσηλωθούν αποκλειστικά στα κείμενα των προφητών και μάλιστα στο Ευαγγέλιο, «προσέχειν δὲ τοῖς προφήταις ἐξαιρέτως δὲ τῷ εὐαγγελίῳ».

Τα ιερά αρχεία της πίστης και της ζωής του, ομολογεί ο Ιγνάτιος, ήταν οι γραφτές διδασκαλίες της Καινής Διαθήκης, «... ἐμοὶ δὲ ἀρχεῖα ἐστὶν Ἰησοῦς Χριστός, τὰ ἀθικτὰ ἀρχεῖα ὁ σταυρὸς αὐτοῦ καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ καὶ ἡ πίστις ἢ δι' αὐτοῦ...». Καμία απολύτως νύξη για μυστικές παραδόσεις ή για άγραφα δόγματα.

Στις δογματικές συζητήσεις του με τους «ἀντιλέγοντας», ο Ιγνάτιος αντλούσε τα επιχειρήματά του μόνο από την πηγή «Γέγραπται». Για τον τότε Επίσκοπο Αντιοχείας, έξω από τις Γραφές, δεν υπήρχε άλλος δεύτερος κανόνας αλήθειας. «... καὶ λέγουντός μου αὐτοῖς ὅτι γέγραπται ἀπεκρίθησάν μοι ὅτι πρόκειται...».

Στο θέμα, εξ άλλου, της σωτηρίας του ανθρώπου, ο Ιγνάτιος μένει κατά γράμμα πιστός στη διδασκαλία της γραφτής παράδοσης των Αποστόλων, επαναλαμβάνοντας στους Εφεσίους αναγνώστες του, τα όσα είχε γράψει στην ίδια εκκλησία «ὁ ἡγιασμένος καὶ μεμαρτυρημένος καὶ ἀξιομακάριστος Παῦλος XII/2».

Πρός Εφεσίους Ιγνάτιος

IX. 1. «Η πίστη, σας ανυψώνει, ενώ η αγάπη είναι ο δρόμος που φέρνει στο Θεό».

XIV. 1. «Κανένα απ' αυτά δεν είναι σε σας άγνωστα αν έχετε τέλεια την πίστη στον Ιησού Χριστό και την αγάπη που είναι αρχή και τέλος της ζωής. Η πίστη είναι η αρχή· το τέλος, είναι η αγάπη κι όταν τα δύο ενωθούν μαζί είναι Θεός κι όλα τα άλλα καλά ακολουθούν».

Η πίστη, εξηγεί ο Ιγνάτιος, είναι η αρχή και το μέσο της δικαίωσής μας με τον Θεό και **όχι τα έργα**. Η πίστη προηγείται τα καλά έργα ακολουθούν, σαν απόδειξη της Σωτηρίας.

Να, λοιπόν η διδασκαλία του Ιγνατίου:

Οι Γραφές είναι ο μόνος και ο ασφαλής κανόνας της αλήθειας που πρέπει να ρυθμίζει την πίστη και τη ζωή του Χριστιανού.

Επίσης: Τα αρχεία της Χριστιανικής αληθείας βρίακονται στους προφήτες και μάλιστα στο Ευαγγέλιο, όπου αποκαλύπτεται το Πρόσωπο του Ιησού Χριστού, το νόημα του Σταυρικού θανάτου Του και της Αναστασιής Του καθώς και η εις τον Χριστό οώζουσα πίστη. **Ο Ιγνάτιος δεν γνωρίζει τίποτε για άγραφες αποστολικές Παραδόσεις ή για μυστικά αρχεία.**

Επίσης, κατά τον Ιγνάτιο, το μέσο της σωτηρίας του ανθρώπου είναι η πίστη. Αυτή ουνδέει τον άνθρωπο με τον Θεό. Τα «καλά έργα» ακολουθούν σαν το αποτέλεσμα της Σωτηρίας, **«τὰ δὲ ἄλλα πάντα εἰς καλοκαγαθίαν ἀκύλουθα ἐστίν».**

Παπίας Ιεράπολης

Πληροφορίες για το πρόσωπο του Παπία, επίσκοπου Ιεράπολης, υπάρχουν σκόρπιες στα γραφτά εκκλησιαστικών συγγραφέων και ιδιαίτερα στα συγγράμματα του Ειρηναίου και του ιστορικού Ευοέβιου. Η ακριβής περίοδος της ζωής του Παπία έχει δημιουργήσει αρκετές αυζητήσεις ανάμεσα στους νεώτερους ιστορικούς, αλλ' εν πάση περιπτώσει δεν νομίζομε ότι κάνομε μεγάλο λάθος προσδιορίζοντας την μεν γέννησή του μεταξύ του 70-75 μ.Χ. τον δε θάνατό του γύρω στο 150-155 μ.Χ.

Κατά τον Ειρηναίο, ο Παπίας άκουσε τον Απόστολο Ιωάννη να διδάσκει κι επίσης διατηρούσε στενές πνευματικές σχέσεις με τον Πολύκαρπο.³⁶ Μολαταύτα, ο ιστορικός της Εκκλησίας Ευσέβιος, αντικρούει την πρώτη πληροφορία του Ειρηναίου, ότι δηλαδή

³⁶ Ειρ. Καθ' Αίρ. V 33,4.

ο Παπίας είχε ακούσει τον Ιωάννη, επικαλούμενος στο σημείο αυτό τη γραπτή μαρτυρία του ίδιου του Παπία.³⁷ Οι ιστορικές πηγές δεν κάνουν κανένα υπαινιγμό που να γεννά την ελάχιστη υποψία ως προς την ηθική ευθύτητα του Παπία, αλλά για την διανοητική του ικανότητα, ο Ευοέβιος τον χαρακτηρίζει σαν άνθρωπο περιορισμένης μόρφωσης και κρίσης.³⁸

Ο Παπίας έγραψε ένα πεντάτομο ερμηνευτικό έργο με τίτλο «**Λογίων Κυριακῶν Ἐξηγήσεις**». Το έργο αυτό δεν ούθηκε και ό,τι γνωρίζουμε για το περιεχόμενό του έχει διασωθεί, σε αποσπάσματα που καταχωρούν στα έργα τους οι Ειρηναίος και Ευσεβίος.

Ένα από τα αποσπάσματα αυτά, είναι και ο παρακάτω πρόλογος των εξηγήσεων του Παπία:

«Δεν θα διασάξω να προσθέσω στις ερμηνείες όλα όσα έμαθα καλά από τους πρεσβυτέρους και όσα θυμάμαι καλά, επειδή είμαι βέβαιος για την αξιοπιστία τους. Δεν βρίσκω ευχαρίστηση σ' αυτούς που λένε πολλά, αλλά σ' αυτούς που διδάσκουν την αλήθεια· ούτε σ' αυτούς που θυμούνται τις εντολές άλλων, αλλά σ' αυτούς που επαναλαμβάνουν αυτές που έχουν δοθεί στους πιστούς από τον Κύριο και έρχονται από την αλήθεια. Όμως, αν ποτε παρουσιαστεί κάποιος που ακολουθήσε τους πρεσβυτέρους, τότε θα ρωτούσα για τα λόγια των πρεσβυτέρων, τι είχε πει ο Ανδρέας ή ο Πέτρος ή ο Φίλιππος ή ο Θωμάς ή ο Ιάκωβος ή ο Ιωάννης ή ο Ματθαίος ή κάποιος άλλος από τους μαθητές του Κυρίου. Επίσης, τι λέγουν ο Αριστίων και ο πρεσβύτερος ο Ιωάννης, οι μαθητές του Κυρίου. Επειδή δεν νομίζω ότι θα με ωφελήσουν τόσο οι πληροφορίες από τα βιβλία, όσο η φωνή που είναι ζωντανή και μένει».³⁹

Ο τίτλος που φέρει το έργο του Παπία «**Λογίων Κυριακῶν Ἐξηγήσεις**» μαρτυρεί, ότι το περιεχόμενο του συγγράμματος αυτού ήταν **ερμηνεία**, (ανάλυση) και **όχι «λόγια»**, (διήγηση). Εδώ λοιπόν, ο Παπίας, δεν μιλάει για τη σύνταξη κάποιας νέας Ευαγγελικής αφήγησης, αλλά για ερμηνεία γραφής αφήγησης που ήδη υπήρχε, συγκεκριμένα της ερμηνείας των Ευαγγελίων.

Στην τελευταία φράση του παραπάνω προλόγου του, «**οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσούτον μέ ωφελείν ὑπελάμβανον ὅσον τὰ παρὰ ζωῆς φωνῆς καὶ ρενούσης**», ο Παπίας δεν συγκρίνει

³⁷ *Ευσ. III 39.2.*

³⁸ *Ευσ. III 39.13.*

³⁹ *Ευσ. III 39.3-4.*

τη γραφτή παράδοση, «Κυριακά λόγια», με την προφορική παράδοση, αλλά τη δική του ερμηνεία των Ευαγγελίων, με τις τότε κυκλοφορούσες άλλες γραφτές ερμηνείες.⁴⁰

Όσο για το επίσημα κείμενα των Ευαγγελίων, ιδού πως εκφράζεται ο Παπίας:

«Ιδού, τι ο πρεσβύτερος, έλεγε: Ο Μάρκος ήταν ο ερμηνευτής του Πέτρου κι έγραψε ακριβώς όσα κρατούσε στη μνήμη του, για τα όσα ο Κύριος είπε κι έκανε, αν και όχι στη σειρά. Επειδή δεν είχε ακούσει τον Κύριο, ούτε Τον είχε ακολουθήσει, αλλ' αργότερα, όπως είπα, ακολούθησε τον Πέτρο, ο οποίος δίδασκε όπως το καλούσε η περίπτωση, χωρίς να 'χει τα λόγια του Κυρίου έτσι που ο Μάρκος δεν έσφαλε σε τίποτε, γράφοντας μεμονωμένα περιστατικά, όπως τα θυμόταν. Τούτο που πρόσεξε ήταν να μην παραλείπει τίποτε απ' αυτά που άκουσε, ούτε να ψευστεί σε κάτι. Αυτά είπε ο Παπίας σχεπικά με τον Μάρκο. Όσο για τον Ματθαίο είπε: 'Ο Ματθαίος έγραψε τα λόγια στ' Αραμαϊκά κι ο καθένας τα ερμήνευσε όσο καλύτερα μπορούσε'».⁴¹

Αυτές οι πειποθήσεις του Παπία, ότι τα Ευαγγέλια είναι πλήρεις και αξιόπιστες αφηγήσεις· είναι «Κυριακά Λόγια» αυτοπτών μαρτύρων της ζωής του Κυρίου, αποκλείουν την υπόθεση ότι ο αρχαίος αυτός Πατέρας έδινε μεγαλύτερη προσοχή στις προφορικές παραδόσεις παρά στις γραφτές, «ένος γάρ Μάρκος έποίησατο πρόνοιαν, του μηδέν ών ήκουσεν παραλιπεῖν ἢ ψεύσασθαι τι ἐν αὐτοῖς».

Κι άν ακόμοσ δεχτούμε τη γνώμη του ιστορικού της Εκκλησίας Ευσέβιου, ότι ο Παπίας «είχε πολύ μικρό μυαλό» δεν πιστεύομε πως το μυαλό του ήταν τόσο μικρό, που να φτάσει στο σημείο να δίνει μεγαλύτερη αξιοπιστία στο τι άκουε να επαναλαμβάνει προφορικά κάποιος άλλος, για όσα είπε ο Ματθαίος ή ο Μάρκος, παρά στην κατ' ευθείαν γραφτή αφήγηση του Ματθαίου ή του Μάρκου.

⁴⁰ Εδώ ασφαλώς πρόκειται για τα ερμηνευτικά έργα των Οριγάν, Σικωνιστών και άλλων πρωτοπάρων της κατόπιν αιρετικής κίνησης των Γνωστικών, οι οποίοι διέδιδαν τις πλανεμένες δοξασίες τους, συντάσσοντας, είτε νέα Ευαγγέλια είτε εξηγήσεις πάνω στα Ευαγγέλια σε ογκώδεις τόμους. Ο Ειρηναίος, ονόμαζε αυτούς τους δασκάλους «ἐξηγητάς κακούς τών καλῶς εἰρημένων» (Ειρ. Καθ' Αἴρ. Ι/3,6).

⁴¹ Ευσ. Εκκλησ. Ιστορ., ΙΙΙ 39.15-16. Ειρ. V 33.

Φανερό λοιπόν, ότι η φράση του Παπία «οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσοῦτον με ὠφελείν ὑπελάμβανον ὅσον τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς καὶ μενούσης» αφορά, τις πολύτιμες ερμηνευτικές εργασίες των Γνωστικών, τις οποίες συγκρίνει με τις δικές του «Ἐξηγήσεις», που, καθώς ισχυρίζεται, οι τελευταίες στηρίζονται σε ορισμένες διδασκαλίες τις οποίες άκουσε από γνώριμους των Αποστόλων.⁴²

Το συμπέρασμα της αναφοράς του Παπία είναι ότι η πηγή της Χριστιανικής πίστης βρίσκεται στην αποστολική μαρτυρία που γράφτηκε στα κείμενα των Ευαγγελίων και που για ένα χρονικό διάστημα είχε παραμείνει στην προαωπική μνήμη των πρεσβυτέρων.

Θα πιστέψω, -λέει ο Παπίας-, την αληθινή παράδοση των πρεσβυτέρων κι ας είναι και προφορική, παρά τις γραμμένες πλάνες (των γνωστικών).

Διδαχή των δώδεκα Αποστόλων

Το γραφτό με τον παραπάνω τίτλο,⁴³ το ανακάλυψε το 1875, ο Έλληνας επίσκοπος Βρυέννιος, στην Πατριαρχική Βιβλιοθήκη της Κωνσταντινούπολης. Το έργο ήταν γνωστό στον ιστορικό της Εκκλησίας Ευσέβιο⁴⁴ καθώς και σε διάφορους άλλους εκκλησιαστικούς συγγραφείς, όπως λ.χ. στον Κλήμεντα, επίσκοπο Αλεξάνδρειας, ο οποίος και παραθέτει απόσπασμα της «Διδαχής» χαρακτηρίζοντας το κείμενο αυτό σαν «γραφαί».

Ονομαστί κριτικοί των κειμένων μάς λένουν, ότι η σύνταξη της Διδαχής των Αποστόλων ανάγεται σε αρχαιότατη Χριστιανική εποχή κι επίσης ότι το κείμενό της περιλαμβάνει τη μορφή της κατήχησης που έπαιρναν οι νεο-προσήλυτοι της εποχής εκείνης, πριν από το βάπτισμά τους.⁴⁵ Θεωρείται συνεπώς, γραφτό μνημείο ιδιαίτερης αξίας ιδιαίτερα για την ιστορία των τότε εκκλησιαστικών εστιών.

⁴² Ο ιστορικός Ευσέβιος μας πληροφορεί ότι διάβασε τις «Ἐξηγήσεις» του Παπία και κρίνει ότι όσα ισχυρίζεται ο Παπίας ότι άκουσε από γνώριμους των Αποστόλων είναι «μύθοι».

⁴³ Είναι επίσης γνωστό σαν «Διδαχή Κυρίου διά τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῖς ἔθνεσιν».

⁴⁴ Ευσ. III 25.4.

⁴⁵ «Ταῦτα πάντα προειπόντες, βαπτίσατε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος» (Διδ. VII 1).

Σαν τόπος σύνταξης της Διδαχής φαίνεται να 'ναι η Παλαιστίνη. Σχετικά με τη χρονολογία του γραφτού οι γνώμες των περισσότερων κυμαίνονται μεταξύ του 80-120 μ.Χ..

Το έργο περιλαμβάνει δύο κύρια μέρη:

Στο πρώτο, ο συγγραφέας εκθέτει τις δύο οδούς «μία της ζωής και μία του θανάτου», ενώ στο δεύτερο μέρος πραγματεύεται θέματα εκκλησιαστικής τάξης και τελετουργίας. Η οδός της ζωής είναι η πρακτική εκδήλωση της Χριστιανικής αρετής και διέπεται από τις αρχές της επί του όρους ομιλίας. Η οδός του θανάτου, εξ άλλου, «πνηρὰ ἔστι καὶ κατάρας μεστή· φόνοι, μοιχεῖαι, ἐπιθυμίαι, πορνείαι, κλοπαί, εἰδωλολατρίαι, μαγεῖαι, φαρμακίαι, ἄρπαγαί, ψευδομαρτυρίαι, ὑποκρίσεις, διπλοκαρδία, δόλος, ὑπερηφανία, κακία, αὐθάδεια, πλεονεξία, αἰσχρολογία, ζηλοτυπία, θρασύτης, ὕψος, ἀλαζονεία».⁴⁶

Το δεύτερο τμήμα της Διδαχής των Αποστόλων, περιέχει αρχαιστάτου τύπου οδηγίες και συστάσεις σχετικές με το βάπτισμα,⁴⁷ τη νηστεία, την προσευχή και άλλους θεομούς της εκκλησιαστικής τάξης και ζωής.

«Προφορικές» ή «μυστικές» παραδόσεις των αποστόλων είναι δόγμα εντελώς άγνωστο, στο συγγραφέα της Διδαχής των Αποστόλων. Σε ολόκληρο το κείμενο δεν βρίσκομε καμιά απολύτως νύξη ή σύσταση για τήρηση προφορικών διατάξεων, για όρους πίστης έξω από τις Γραφές, ή για κάποιον άγραφο κανόνα αλήθειας που να διαφέρει από τις Γραφές. Τουναντίον, καθώς εξακριβώνουμε, ο συγγραφέας σε κάθε κατάλληλη ευκαιρία προσέχει να στηρίζει τις ηθικές και δογματικές οδηγίες του στις μαρτυρίες τόσο της Παλαιάς όσο και της Κοινής Διαθήκης.

Ίδού, τώρα τα **αποσπάσματα της Διδαχής** που φανερώνουν τις πεποιθήσεις του συγγραφέα της, για το μοναδικό και απόλυτο κύρος της γραφτής Παράδοσης, (των Γραφών).

ΧΙ. 3. «Σχετικά με τους αποστόλους και τους προφήτες να κάνετε σύμφωνα με τη διδασκαλία του Ευαγγελίου».

XV. 3. «Ελέγχετε ο ένας τον άλλο, όχι με οργή αλλά με ειρήνη, σύμφωνα με αυτά που βρίσκετε μέσα στο ευαγγέλιο».

XV. 4. «Τις ευχές σας και τις ελεημοσύνες σας καθώς και όλες τις πράξεις, να τις κάνετε, όπως τις βρίσκετε στο ευαγγέλιο του Κυρίου μας».

⁴⁶ Διδαχή VI.

⁴⁷ Το κείμενο της Διδαχής περί βαπτίσματος, είναι άξιο ιδιαίτερης προσοχής και το παραθέτουμε αυτούσιο σε άλλη θέση, σελ. 52.

Το κείμενο της Διδαχής των Αποστόλων λοιπόν, συνιστά στους Χριστιανούς αναγνώστες του, να καταφεύγουν μόνον στις γραφτές πηγές, στο Ευαγγέλιο, για να διδάσκονται από και τις αρχές της Χριστιανικής ζωής, της πίστης και της Λατρείας.

Επιστολή Βαρνάβα

Η Επιστολή Βαρνάβα θεωρείται σα γραφτό πανάρχαιας προέλευσης, η δε σύνταξή της έχει αποδοθεί, ιδίως από τον Κλήμεντα Αλεξάνδρειας, στον Βαρνάβα, συνοδό του Αποστόλου Παύλου. Μνεία της επιστολής κάνουν ο Ιγνάτιος και ο Ειρηναίος.

Η χρονολογία της συγγραφής της επιστολής αυτής έχει προσδιορισθεί μεταξύ του 70–110 μ.Χ., το γεγονός μάλιστα ότι αποτελεί παράρτημα του Ξακουστού Σιναϊτικού Κώδικα (4ος αιώνας) αφήνει την υποψία, ότι υπήρξε εποχή όπου το γραφτό αυτό διεκδικούσε θέση μεταξύ των κανονικών βιβλίων της Καινής Διαθήκης.

Μολονότι οι σύγχρονοι κριτικοί των κειμένων αμφισβητούν την προέλευσή της από τον Βαρνάβο, ακόλουθο και συνεργάτη του Παύλου, εν τούτοις, η επιστολή δεν θεωρείται ότι ανήκει στην κατηγορία πλαστού έργου. Ο συγγραφέας εκφράζεται σαν ένας ταπεινός και ευσεβής Χριστιανός που έγραψε για να κατηχήσει τους αναγνώστες του και να τους οικοδομήσει στην πίστη.

Το κύριο θέμα της επιστολής Βαρνάβα είναι να δείξει τη θέση της Παλαιάς Διαθήκης στη Νέα Οικονομία. Κατηγορεί τους Ιουδαίους διότι παρεξηγούν το Νόμο και τους Προφήτες κι επιμένει ότι η περιτομή, το Σάββατο, οι διακρίσεις φαγητών και οι άλλοι θεσμοί της Παλαιάς Διαθήκης δεν γράφτηκαν για να τηρηθούν κατά γράμμα· το νόημά τους είναι απσκληστικά πνευματικό.

Δεν υπάρχει καμία νύξη για «παραδόσεις», στη Χριστιανική διδασκαλία του Βαρνάβα. Ούτε επικαλείται «προφορικές παραδόσεις», ούτε προτρέπει τους αναγνώστες της επιστολής του να προσέχουν «παραδόσεις». Τουναντίον, η επίμονη προσφυγή του στις Γραφές, –το μεγαλύτερο μέρος της επιστολής του το καλύπτουν αυτούσια Γραφικά χωρία,– είναι απόδειξη, αρκετά σαφής, ότι για τον Βαρνάβα, άλλος κανόνας πίστης από τις Γραφές δεν υπάρχει κανένας.

Ο νέος Νόμος του Χριστού, έχει σκεπάσει εντελώς και για πάντα τον παλαιό Νόμο των παραδόσεων, εξηγεί η επιστολή.

Η προσπάθεια του ανθρώπου να δικαιωθεί ενώπιον του Θεού με εξωτερικά έργα, με εκτέλεση διαφόρων θρησκευτικών τύπων και διατάξεων, κατά τα έθιμα της Παλαιάς Διαθήκης, είναι ρεγάλη παρεξήγηση των υποχρεώσεων του ανθρώπου απέναντι του Θεού.

Σαν άκαρπους εξωτερικούς τύπους και έργα, ο Βαρνάβας παρουσιάζει μεταξύ άλλων:

Την τήρηση τελετουργικών πράξεων και προσαγωγή προσφορών.

II. 5-6. «Αν φέρετε αεμίδαλιν, είναι μάταια· τα θυμίαμα είναι βδέλυγμα σε μένα. Τις νεομηνίες σας και τα Σάββατά σας δεν τα ανέχαιμι. Αυτά καταργήθησαν, ώστε ο νέος νόμος του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, που είναι δίχως το ζυγό ανάγκης, να μην έχει προσφορά ετοιμασμένη από άνθρωπο».

Επίσης, ο Βαρνάβας στην επιστολή του:

Αποδοκιμάζει τη νηστεία σαν το μέσο για σωτηρία.

III. 3. «Ιδού, ποιά νηστεία εγώ διάλεξα» λέει ο Κύριος «Να λύσεις κάθε δεσμό αδικίας, να ξαποστέλνεις τους πληγωμένους, συγχωρημένους· και να σχίζεις κάθε άδικο συμφωνητικό· μοίραζε το ψωμί σου με τους πεινασμένους κι αν συναντάς κάποιον γυμνό να τον ντύνεις· φέρε τους άστεγους μέσα στο σπίτι σου κι αν δεις κάποιον ταπεινό, μην τον περιφρονήσεις ούτε συ, ούτε σ ουγενής σου».

Αποτρέπει την προσήλωση σε ναούς που οικοδομούν οι άνθρωποι.⁴⁸

VI. 15-16. «Ναός άγιος αδελφοί μου, για τον Κύριο είναι η καρδιά σας. Και πάλι, λέει ο Κύριος, 'Και που θα παρουσιαστώ μπροστά στον Κύριο τον Θεό μου και να δοξαστώ; ' Λέει, 'Θα εξομολογηθώ σ' Εσέ, στις συναθροίσεις των αδελφών μου και θα ψάλλω ανάμεσα σε συναθροίσεις αγίων».

Και πάλι:

XVI. 7-8. «Πριν να πιστέψουμε στον Θεό η καρδιά μας ήταν διεφθαρμένη και αδύνατη, σαν ναός που χτίστηκε από (ανθρώπινα) χέρια, γιατί ήταν γεμάτη από είδωλα και ήταν διαμονή δαιμόνων, επειδή κάναμε πράγματα που ήταν ενάντια στον Θεό... Αλλά θα οικοδομηθεί στο όνομα του Κυρίου. Μόνο να προσέχετε ο ναός του Κυρίου να οικοδομηθεί Οεί δοξασμένος. Πως; Μάθε τον τρόπο: 'Όταν λάβαμε την συγχώρηση

⁴⁸ «Ο Κύριος του ουρανού και της γης, δεν κατοικεί σε ναούς που έφτιαξαν τα χέρια ανθρώπων» (Πράξ. 17/24).

των αμαρτιών, ρίζαμε την ελπίδα μας στο Όνομα και οικοδομηθήκαμε εξαρχής, γι' αυτό και ο Θεός πράγματι, κατοικεί μέσα μας».

Ένα σύντομο συμπέρασμα

Η έρευνα που μόλις τελειώσαμε, στα γραφτά των Αποστολικών Πατέρων, είχε σκοπό να δείξει ότι οι Απόστολοι δεν άφησαν στους αμέσως κατοπινούς διαδόχους τους, ούτε προφορικές διατάξεις ούτε κανόνες πίστης, έξω από την επίσημη γραφή παράδοσή τους, όπως υπάρχει διατυπωμένη στα βιβλία της Καινής Διαθήκης.

Αν είναι αλήθεια ότι, οι Απόστολοι πράγματι άφιναν προφορικές ή μυστικές παραδόσεις και μάλιστα, καθώς διδάσκεται σήμερα, σαν «ισόκυρο και ισοδύναμο και ίσοστάσιο πηγή με τὰς Γραφάς», στην περίπτωση αυτή, οι Αποστολικοί Πατέρες, όπως μιλούν για «τα γεγραμμένον» θα 'πρεπε οπωσδήποτε να μιλούν και για τις προφορικές παραδόσεις κι όπως συνιστούν την εφαρμογή των Γραφών θα ήταν φυσικό, να συνιστούν και μάλιστα με την ίδια έμφαση και την εφαρμογή των Προφορικών Παραδόσεων.

Καθώς είπαμε και παραπάνω: Αν στη ναυμοχία της Σαλαμίνας είχε λάβει μέρος και αεροπορία, τα πολεμικά χρονικά της εποχής εκείνης ασφαλώς θα έκαναν κάποια νύξη για αερομαχίες.

Είναι φυσικό, να ισχύει και στην περίπτωση μας, το ίδιο:

Αν είν' αλήθεια ότι οι Απόστολοι είχαν αφήσει στους διαδόχους τους «μυστικές» ή «προφορικές» παραδόσεις, θα 'πρεπε αυτοί που τις παράλαβαν από τους Αποστόλους ν' αναφέρουν, έστω και κάτι γι' αυτού του είδους τις παραδόσεις, εφ' όσον, μάλιστα όπως ακούμε, οι προφορικές παραδόσεις έχουν το ίδιο κύρος με τις Γραφές.

Ο άγιος Ειρηναίος το εξηγεί πιο επίοημο. Γράφει:

«Αν πράγματι οι απόστολοι γνώριζαν απόκρυφα μυστήρια και τα δίδασκαν στους «τέλειους», ιδιαίτέρως και κρυφά, τότε θα 'πρεπε να τα είχαν παραδώσει πρώτα σ' αυτούς στους οποίους εμπιστεύτηκαν τις εκκλησίες».

(Καθ' Αιρ. Βιβλιο ΙΙΙ 3.1).

Επομένως, οι λεγόμενες «προφορικές» ή «μυστικές» παραδόσεις δεν είναι παρά ένα δόγματικό κατασκευάσρα κατοπινής εποχής, που δεν έχει καμία σχέση ούτε με τους Αποστόλους, ούτε με τη γνήσια διδόοκαλία των αποστολικών Πατέρων.

"Ευσεβή" τεχνάσματα

Όσοι δέχονται το δόγμα της «προφορικής» ή «μυστικής» Παράδοσης λένε, ότι οι Απόστολοι παρέδωσαν με το ζωντανό λόγο στη μεταποστολική Εκκλησία, **«βαπτιστήριο σύμβολο»** που έχει διαδώσει και εφαρμόσει από την αρχή της η Εκκλησία, κατά την τελετή του βαπτίσματος.

Διδάσκεται λοιπόν, ότι αυτό το «Βαπτιστήριο Σύμβολο» μαρτυρεί το γεγονός ότι ανέκαθεν υπήρχε στους κόλπους της μεταποστολικής Εκκλησίας ένας προφορικός κανόνας αληθείας, **άγνωστος στην Αγία Γραφή**, κανόνας που πρέπει να θεωρηθεί εξ ίσου σεβαστός με τη Γραφή, επειδή έρχεται από τους Αποστόλους.

Αυτά τα περίεργα πράγματα, τα λέγει ο καθηγητής Ι. Καρμίρης, στην προσπάθειά του ν' αποδείξει ότι πράγματι υπάρχει Αποστολική μυστική παράδοση. Πραγματευόμενος την ιστορία των τριών πρώτων Οικουμενικών Συμβόλων της πίστης, ο κ.Καρμίρης αφού παραθέτει σχετικά αποσπάσματα από τα έργα του Ειρηναίου, βγάζει το εξής συμπέρασμα:

«Έκ τών άνωτέρω κειμένων και έξ άλλων μαρτυριών του Ειρηναίου συνάγεται, ότι ούτος έγίνωσκε «κανόνα αληθείας» διαφέροντα της Άγίας Γραφής και παραδιδόμενον έν τῷ βαπτίσματι, τ. έ. βαπτιστήριον σύμβολον διαδεδομένον έν όλη τῇ Έκκλησία...»⁴⁹

Θα προσπαθήσομε να δείξουμε αμέσως παρακάτω, ότι το συμπέρασμα αυτό είναι όχι μονάχα τελείως αυθαίρετο αλλά και παραπλανητικό.

Το συμπέρασμα, ότι ο Ειρηναίος «έγίνωσκε κανόνα αληθείας **διαφέροντα** τῆς Άγίας Γραφής», ο κ.Καρμίρης το αντλεί από τα εξής τρία αποσπάσματα, τα οποία καταχωρούμε κι εμείς αυτούσια:

---

⁴⁹ Ι.Καρμίρης, Τα δογματικά και συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας. Τομ. 1, σελ. 43,44.

Ειρηναίου, Καθ' Αιρέσεων ι. 10, 1.

« Ἡ μὲν γὰρ ἐκκλησία καίπερ καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἕως περάτων τῆς γῆς διεσπαρμένη, παρὰ δὲ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἐκείνων μαθητῶν παραλαβοῦσα τὴν εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα, Παντοκράτορα,⁵⁰ τὸν πεποικότα τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰς θαλάσσας καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς,⁵¹ πίστιν, καὶ εἰς ἓνα Χριστὸν Ἰησοῦν,⁵² τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ,⁵³ τὸν σαρκωθέντα ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας,⁵⁴ καὶ εἰς Πνεῦμα ἅγιον, τὸ διὰ τῶν Προφητῶν κεκηρυχὸς τὰς οἰκονομίας καὶ τὰς ἐλεύσεις,⁵⁵ καὶ τὴν ἐκ Παρθένου γέννησιν⁵⁶ καὶ τὸ πάθος,⁵⁷ καὶ τὴν ἔγερσιν ἐκ νεκρῶν⁵⁸ καὶ τὴν ἔνοαρκον εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἀνάληψιν τοῦ ἡγαπημένου Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν,⁵⁹ καὶ τὴν ἐκ τῶν οὐρανῶν ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς παρουσίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα καὶ ἀναστῆσαι πᾶσαν ἀάρκα πάσης ἀνθρωπότητος,⁶⁰ ἵνα... κρίσιν δικαίαν ἐν τοῖς πάσι ποιῆσθαι.⁶¹ τὰ μὲν πνευματικὰ τῆς πανηρίας καὶ ἀγγέλους τοὺς παραβεβηκότας καὶ ἐν ἀποστασίᾳ γεγονότας καὶ τοὺς ἀσεβεῖς... τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ πέμψῃ,⁶² τοῖς δὲ δικαίοις... ζωὴν χαρισάμενος ἀφθαρσίαν δωρήσεται καὶ δόξαν αἰώνιαν περιποιήσῃ».⁶³

Συσχετίσαμε τα άρθρα του συμβόλου του Ειρηναίου με το κείμενο της Καινῆς Διαθήκης για να δείξουμε, ότι όλες οι δογματικές αρχές που παρουσιάζει στο σύμβολό του ο Ειρηναίος, είναι παρμένες από τις Γραφές, όχι μονάχα κατά νόημα αλλά συχνά και κατά λέξη. Συνεπώς, το κείμενο αυτό που μας παρουσιάζει ο κ. Καρμίρης, διασφύδει το συμπέρασμά του ότι ο Ειρηναίος «ἐγίνωσκε κανόνα ἀληθείας διαφέροντα τῆς Ἁγίας Γραφῆς».

Ας ἐρθοῦμε τώρα στο δεύτερο απόσπασμα:

Ειρηναίου, Καθ' Αιρέσεων, 1. 10, 2.⁶⁴

«Τοῦτο τὸ κήρυγμα παρεληφθῆναι καὶ ταύτην τὴν πίστιν, ὡς προέφημεν, ἡ ἐκκλησία, καίπερ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ διεσπαρμένη, ἐπιμελῶς φυλάσσει ὡς ἓνα οἶκον οἰκοῦσα... καὶ γὰρ αἱ κατὰ τὸν κόσμον διάλεκτοι ἀνόμιαι, ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς παραδόσεως μία καὶ ἡ αὐτή. Καὶ οὔτε αἱ ἐν Γερμανίαις ἰδρυμέναι ἐκκλησίαι ἄλλως πεπιστεύκασιν ἢ ἄλλως παραδιδόασιν, οὔτε αἱ ἐν ταῖς Ἰβηρίαις, οὔτε ἐν Κελτοῖς, οὔτε κατὰ τὰς Ἀνατολάς, οὔτε ἐν Αἰγύπτῳ, οὔτε ἐν Λιβύῃ, οὔτε αἱ κατὰ τὰ μέσα τοῦ κόσμου ἰδρυμέναι».

⁵⁰ Β' Κορ. 6/18· ⁵¹ Πράξ. 17/24· ⁵² Πράξ. 16/31· ⁵³ Ιωάν. 1/34·

⁵⁴ Εβρ. 2/14· ⁵⁵ Πράξ. 2/17· ⁵⁶ Λουκ. 2/6· ⁵⁷ Β' Κορ. 1/5· ⁵⁸ Πράξ. 2/32·

⁵⁹ Πράξ. 1/9· ⁶⁰ Εφεσ. 1/10· ⁶¹ Πράξ. 10/42· ⁶² Ματθ. 18/8·

⁶³ Α' Κορ. 15/53· ⁶⁴ Ιωάν. Καρμίρη, ενθ' ἄν. σελ. 43-44 (υποσ.).

Το κείμενο τούτο Ι. 10, 2 είναι η άμεση συνέχεια του πρώτου Ι. 10, 1 και συνεπώς εδώ, ο Ειρηναίος δεν εξηγεί παρά το ότι το παραπάνω Σύμβολό του, που δείξαμε ότι συμφωνεί απόλυτα με τις Γραφές, επειδή περιλαμβάνει όλα ανεξαιρέτως τα δογματικά στοιχεία της γνήσιας γραφτής παράδοσης που η Οικουμενική Εκκλησία «έπιμελώς φυλλάσσει ως έναν οίκον οίκουσα». Φανερό λοιπόν, ότι ούτε και στο δεύτερο τούτο απόσπασμα του Ειρηναίου μπορεί να στηριχτεί το συμπέρασμα ότι «ούτος εγίνωσκε κανόνα αληθείας **διαφέροντα** τῆς Ἁγίας Γραφῆς».

Το κείμενο που σ κ. Ι.Καρμύρης στηρίζει το συμπέρασμά του, ότι ο Ειρηναίος «εγίνωσκε κανόνα αληθείας διαφέροντα τῆς Ἁγίας Γραφῆς», είναι προφανώς το εξής:

Ειρηναίου, Καθ' Αἰρέσεων 1. 9, 4.

«Οὕτω δὲ καὶ ὁ τὸν κανόνα τῆς ἀληθείας ἀκλινῆ ἐν ἑαυτῷ κατέχων, ὃν διὰ τοῦ βαπτίσματος εἴληφεν»⁶⁵

Αλλά κατά ποιό τρόπο είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι η φράση αυτή του Ειρηναίου σημαίνει «Κανόνα διαφέροντα τῆς Ἁγίας Γραφῆς»; Πού είναι η φράση «**διαφέροντα τῆς Ἁγίας Γραφῆς**», που μας παρουσιάζει ο κ.Καρμύρης;

Αλλά και κάτι ακόμη: Η παραπάνω φράση του Ειρηναίου, όπως την παρουσιάζει ο κ.Καθηγητής, είναι απομονωμένη από τα συμφραζόμενά της στα οποία όταν τοποθετηθεί, δείχνει ότι δεν εννοεί διόλου, «Κανὼν **διαφέρων** τῆς Ἁγίας Γραφῆς».

Ιδού το απόσπασμα του Ειρηναίου, στο οποίο υπάρχει η εν λόγω φράση. (**ΑΣ ΠΡΟΣΕΞΟΜΕ ΤΟ ΕΥΣΕΒΕΣ ΤΕΧΝΑΣΜΑ ΤΟΟ Κ.ΚΑΘΗΓΗΤῆ**):

«Ἐπειτα λέξεις καὶ ὀνόματα σποράδην κείμενα αὐλλέγοντες μεταφέρουσαι, καθὼς προειρήκαμεν, ἐκ τοῦ κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν... Ὁ δ' ἔμπειρός τῆς Ὀμηρικῆς ὑποθέσεως ἐπιγνώσεται, εἰδὼς ὅτι τὸ μὲν τι αὐτῶν ἐστὶ παρὰ Ὀδυσσεύς εἰρημένον, τὸ δὲ περὶ αὐτοῦ τοῦ Ἡρακλέους τὸ δὲ περὶ Πριάμου,... οὕτω δὲ καὶ ὁ τὸν κανόνα τῆς ἀληθείας ἐν ἑαυτῷ κατέχων ὃν διὰ τοῦ βαπτίσματος εἴληφεν, (ἐδῶ **ο κ.Καρμύρης διακόπτει αυθαίρετα τη φράση του Ειρηναίου, ἐνῶ ο Ειρηναίος συνεχίζει κι ἐξηγεί:**) τὰ μὲν ἐκ τῶν Γραφῶν ὀνόματα καὶ τὰς λέξεις καὶ τὰς παραβολὰς ἐπιγνώσεται, τὴν δὲ βλάσφημον ὑπόθεσιν ταύτην οὐκ ἐπιγνώσεται».

⁶⁵ Ι. Καρμύρης, ενθ' ἄν. σελ. 44.

Το θέμα του Ειρηναίου εδώ είναι, η ερμηνευτική μέθοδος μιας μερίδας των Γνωστικών,⁶⁶ να ερμηνεύουν και ν' αναλύουν τις Γραφές ουσχετίζοντας λέξεις, ονόματα και παραβολές της Καινής Διαθήκης με λέξεις ονόματα και περιστατικά της Ελληνικής Μοθολογίας. Ο Ειρηναίος, ανασκευάζει και καταδικάζει την ερμηνευτική αυτή μέθοδο των αιρετικών της εποχής του και ουμπεραίνει ότι ο κάθε Χριστιανός, εφ' όσον κατέχει «άκλινη τὸν κανόνα τῆς ἀληθείας» «*regulae fidei*», δηλαδή την επίσημη ομολογία πίστεως στον Πατέρα στον Υιό και στο Άγιο Πνεύμα (ομολογία που έπρεπε να κάμει κατά το βάπτισμά του ο κάθε Χριστιανός), ο Χριστιανός αυτός θα απορρίψει την πλάνη των Γνωστικών, επειδή σα γνώστης των Γραφών θα εφαρμόσει ακριβώς τα ονόματα, τις λέξεις και τις παραβολές που αναφέρονται στις Γραφές, χωρίς τον φόβο να πλανηθεί από τις διδασκαλίες των αιρετικών.

Ο «κανόνας της αλήθειας» που αναφέρει ο Ειρηναίος, δεν διαφέρει διόλου από την Αγία Γραφή, τουναντίον είναι κανόνας παρεμμένος από τη Γραφή επειδή τα ονόματα, οι λέξεις και οι παραβολές του δεν είναι παρά ονόματα, λέξεις και παραβολές των Γραφών, «...ὁ τὸν κανόνα... κατέχων... τὰ μὲν ἐκ τῶν Γραφῶν ὀνόματα καὶ τὰς λέξεις καὶ τὰς παραβολὰς ἐπηγνώσεται...».

Αλλά γιατί να επιμένουμε σε ένα μόνο απόσπασμα από τα έργα του Ειρηναίου; Στα συγγράμματά του, ο σπουδαίος αυτός εκκλησιαστικός Πατέρας, εκθέτει τη διδασκαλία του για την «παράδοση» με τέτοια σαφήνεια, ώστε να μη μένει η παραμικρή αμφιβολία για το τι πράγματι εννοεί και διδάσκει.

Πριν όμως αφήσουμε τον Ειρηναίο να διαψεύσει τα παραπλανητικά έργα του κ.Καρμίρη, δεν το θεωρούμε περιττό να ρίξουμε μια πολύ σύντομη ματιά στη ζωή και το έργο του.

⁶⁶ Οι «Γνωστικοί» εκπροσωπούσαν τις διάφορες φιλοσοφικο-θρησκευτικές σχολές που έδρασαν κυρίως στους δύο πρώτους αιώνες του Χριστιανισμού. Οι σχολές αυτές των Γνωστικών, είτε ανταγωνίζονταν φανερά τη Χριστιανική Αλήθεια, είτε τη νόθευαν με κάθε λογής φιλοσοφίες, μύθους και παραδόσεις.

Ειρηναίος, Επίσκοπος Λουγδούνου

Ο τόπος και η χρονολογία της γέννησης του Ειρηναίου δεν μας είναι απ' ευθείας γνωστά· από χρονολογικό όμως ασχετισμό διαφόρων περιστατικών τα οποία αναφέρει στα έργα του, συμπεραίνουμε ότι γεννήθηκε στη Συρία περί το 128-130 μ.Χ. και ότι σε μικρή σχετικά ηλικία μετώκισε στη Σμύρνη της Μικράς Ασίας, όπου, καθώς ο ίδιος μας πληροφορεί, άκουσε τον Πολύκαρπο.

Από τη Σμύρνη ο Ειρηναίος μετανάστευσε στη Γαλατία, στη σημερινή Γαλλία και εγκαταστάθηκε στην πόλη Λούγδουνο (Lyon). Εκεί, χειροτονήθηκε πρεσβύτερος της εκκλησίας. Επίσκοπος Λουγδούνου ήταν τότε ο Ποθεινός, που μαρτύρησε με οκληρό θάνατο στον αιματηρό διωγμό του Αυτοκράτορα Μάρκου Αυρήλιου. Κατά την περίοδο του διωγμού αυτού, ο Ειρηναίος απουσίαζε στη Ρώμη με ειδική αποστολή της εκκλησίας· όταν δε γύρισε το 177 μ.Χ., αναδείχθηκε επίσκοπος Λουγδούνου, αφού διαδέχθηκε τον Ποθεινό.

Ο Ειρηναίος κατείχε την επισκοπική έδρα μέχρι το θάνατό του, 200 μ.Χ..

Ο Θεοδώρητος, μεταγενέστερος εκκλησιαστικός συγγραφέας, ονομάζει τον Ειρηναίο «φωστήρα Γαλατών των Έσπερίων» ένεκα της απολογητικής ικανότητας και της σεβείας θεολογικής οκέψης που τον διέκριναν. Από τα γραφτά έργα του ξεχωρίζει το «**Καθ' Αιρέσεων**»,⁶⁷ σε πέντε διαδοχικά βιβλία, που τα αφιερώνει προπάντων για να απαντήσει στα επιχειρήματα των Γνωστικών, καθώς και για να εξηγήσει την βάση της αληθινής Αποστολικής Παράδοσης.

Ευθύς εξ αρχής, στον πρόλογο του παραπάνω έργου του, ο Ειρηναίος μας παρουσιάζει το απόλυτο και μοναδικό κύρος των Γραφών, σαν το βασικό αξίωμα της διδασκαλίας του.

Ειρηναίου, Καθ' Αιρέσεων III. 1

«Ο Κύριος των πάντων έδωκε στους αποστόλους Του την εξουσία να κηρύξουν το Ευαγγέλιο. Δια μέσου αυτών γνωρίζουμε την αλήθεια, δηλαδή την διδασκαλία του Υιού του Θεού... δεν γνωρίσαμε την οικονομία

⁶⁷ «Adversus Haereses» ή «Έλέγχου και Ανατροπής τής Ψευδωνόμου Γνώσεως».

της σωτηρίας μας δια μέσου άλλων, αλλά δια μέσου αυτών οι οποίοι μετέδωσαν σε μας το Ευαγγέλιο. Αυτό, το Ευαγγέλιο, αρχικά το κήρυξαν, κατόπιν δια θελήματος Θεού το μετέδωσαν σε μας **δια μέσου της Γραφής, που έγινε το εδραίωμα και ο στύλος της πίστης μας**.⁶⁸

Ο Ειρηναίος λοιπόν, εξηγεί τα εξής ενδιαφέροντα σημεία, σχετικά με την αποστολική παράδοση:

Οι απόστολοι παρέδωκαν το Ευαγγέλιο της Σωτηρίας σε γραφτά κείμενα, που οα Γραφές, πρέπει να θεωρούνται «το εδραίωμα και ο στύλος της πίστης μας».

Επίσης, οι απόστολοι ραβ ρετέδωσαν γραφτώς το ευαγγέλιο ολόκληρο. (Δεν λέει ο Ειρηναίος ότι μας μετέδωσαν «ένα μέρος του Ευαγγελίου»).

Επίσης, ο Ειρηναίος υπενθυμίζει στους αναγνώστες του το αμετάθετο κύρος του αποστολικού κηρύγματος, «... δέν εγνωρίσαμεν τήν οίκονομίαν τής Σωτηρίας ρας δι' άλλων παρά διά μέσου αυτών, τών άποστόλων». Κατά τον Ειρηναίο λοιπόν, οποιαδήποτε διδασκαλία ή δόγμα που δεν έχει αποστολική προέλευση πρέπει να καταδικάζεται.

Ο κανόνας της πίστης που έχει υπόψη του ο Ειρηναίος καθώς και οι αρχαίοι Πατέρες, δεν είναι παρά το συνοπτικό διάγραμμα της ομολογίας της πίστης της Εκκλησίας του 2ου και 3ου αιώνα. Αυτός λ.χ. που βάφτιζε ρωτούσε τον βαφτιζόμενο:

Πιστεύεις στον Θεό;

Και στον Υιό Του, τον Ιησού Χριστό;

Και στο Πνεύρα το Άγιο;

Οι απαντήσεις σ' αυτές τις τρεις ερωτήσεις, δεν ήταν παρά ο σκελετός από τον οποίο αργότερα αναπτύχθησαν τα πρώτα Σύμβολα της Πίστης και κυρίως «το Αποστολικό Πιστεύω», που με τον καιρό παραμέρισε τον «Κανόνα της Πίστης».⁶⁹

Καμμία λοιπόν σχέση δεν έχει η ομολογία αυτή ρε Κανόνα **διαφέροντα** της Αγίας Γραφής, όπως ο κ. Καρμίρης ισχυρίζεται.⁶⁹

⁶⁸ «Και γάρ ό τών άπάντων Δεσπότης Έδωκε τοίς άποστόλοις αυτού τήν έξουσίαν του εΰαγγελίου, δι' ών και τήν άλήθειαν, τουτέστι τήν του Υιού του Θεού διδασκαλίαν, εγνωμεν... Ού γάρ δι' άλλων τήν οίκονομίαν τής σωτηρίας ήμών εγνωμεν, άλλ' ή δι' εκείνων δι' ών τὸ εΰαγγέλιον κατήντηκεν εις ήμάς· δ δή τότε μὲν έκήρυξαν, ύστερον δὲ κατὰ Θεού βούλησιν εν γραφαίς παρέδωκαν ήμῖν, θεμέλιον και στύλον τής πίστεως ήμῶν γενησόμενον.

⁶⁹ F.F. Bruce: «Tradition : Old and New» p. 116.

Ο Ειρηναίος επανέρχεται στο ίδιο θέμα για να υποστηρίξει τη διδασκαλία του, για την αποστολική Παράδοση και με συγκεκριμένες ιστορικές μαρτυρίες. Ας τον ακούσουμε:

Ειρηναίου, Καθ' Αίρέσεων, III. 1.

«Ύστερα από την έξοδο του Πέτρου και του Παύλου, ο Μάρκος που ήταν μαθητής κι ερμηνευτής του Πέτρου, μας παράδωσε σε γραφτά, τα όσα κήρυττε ο Πέτρος. Επίσης, και ο Λουκάς ο ακόλουθος του Παύλου, έγραψε το ευαγγέλιο σε βιβλίο, όπως (ο Παύλος) το κήρυττε. Κατόπιν, ο Ιωάννης, ο μαθητής του Κυρίου, αυτός που ακούμπησε στο στήθος του Ιησού, έγραψε το Ευαγγέλιο, ενόσω ζούσε στην Έφεσο της Ασίας».

Εδώ, ο Ειρηναίος ρας πληροφορεί ότι Μάρκος, μαθητής και ερμηνευτής του αποστόλου Πέτρου, παράδωσε στην Εκκλησία σε γραφτά, όλα όσα κήρυττε ο Πέτρος και προφορικά, «αυτός, ο Μάρκος, τα υπό του Πέτρου κηρυττόμενα **το παράδωσε σ' εμός γραφτά**» κι επίσης, ότι ο Λουκάς, ο ακόλουθος και προσωπικός συνεργάτης του Παύλου, έγραψε όλα όσα ο Παύλος κήρυττε και δίδασκε ρε το ζωντανό λόγο, «Λουκάς, ... τό υπ' εκείνου, τοῦ Παύλου, κηρυττόμενον **εὐαγγέλιον ἐν βιβλίῳ κατέθετο**».

Για τον Ειρηναίο λοιπόν, δεν υπήρχαν αποστολικά διδάγματα που είχαν παραρραίνει έξω από τις Γραφές. Ο κανόνας της αλήθειας που κήρυτταν οι απόστολοι προφορικά, αυτός ο ίδιος κανόνας παραδόθηκε στην Εκκλησία και σε γραφτά, στα βιβλία που έγραψαν ο Μάρκος και ο Λουκάς. Έξω από τα γραφτά κείμενα, δεν υπάρχει κανείς άλλος κανόνας αλήθειας, μας πληροφορεί ο Ειρηναίος. Και δεν σταματά στο σημείο τούτο.

Προχωρεί και στιγματίζει σαν αιρετικούς, όλους εκείνους που παραμερίζουν τις Γραφές και καταφεύγουν στο δόγμα των αγράφων παραδόσεων, για να αντλήσουν από το δόγμα αυτό τα επιχειρήματα της πίστης τους. **Ο Ειρηναίος κατηγορεί τους αιρετικούς επειδή, όταν ιδούν ότι οι Γραφές δεν συμφωνούν ρε τις διδασκαλίες τους, αστοί σπεύδουν να κατηγομήσουν τις Γραφές σαν ελλειπίες και καταφεύγουν στα ρυστικά δογματα πια δήθεν διάδωσε η προφορική Παράδοση.**

Ας τον ακούσουμε:

Καθ' Αιρέσεων, III 2,1.⁷⁰

«Όταν ένας ελέγχει (τους αιρετικούς) από τις Γραφές, αυτοί επιδίδονται εις το να κατηγορούν αυτές τις ίδιες τις Γραφές, σαν να μην ήταν ούτε ορθές, ούτε αξιόπιστες· (λένε) ότι τα κείμενα διαφωνούν μεταξύ τους και ότι δεν μπορεί κανείς να βρει σ' αυτά την αλήθεια, εφ' όσον αγνοεί την παράδοσιν».

Το κείμενο τούτο του Ειρηναίου είναι τόσο ααφές και τόσο επίκαιρο, ώστε νομίζει κανείς ότι το 'γραψε επίτηδες για να βάλει στη θέαη τους όλους αυτούς που επικαλούνται τις Προφορικές Παραδόσεις, για να εξηγήσουν ή να διορθώσουν τις Γραφές.

Είναι αιρετικοί, μας λέγει ο Ειρηναίος, όσοι κατοφεύγουν σε προφορικές παραδόσεις για να συμπληρώσουν ή για να διορθώσουν τα δόγματα των Γραφών.

Οι Γραφές είναι και ορθές και αυθεντικές. Συνεπώς, οποιαδήποτε προφορική παράδοση, για να θεωρηθεί σα γνήσια, πρέπει να συμφωνεί με τις Γραφές που είναι το μόνο κριτήριο της Χριστιανικής Αλήθειας, το καθιερωμένο να ελέγχει και ν' αποδεικνύει τα κύρος της κάθε προφορικής παράδοσης.

Ας τον ακούσουμε μια τελευταία φορά.⁷¹

«Τοιουτοτρόπως η παράδοση που υπάρχει στην Εκκλησία και μένει ανάμεσά μας προέρχεται από τους αποστόλους. Ας επανέλθουμε στην απόδειξη διά τών Γραφών. (Οι Γραφές) έρχονται σ' εμάς από τους αποστόλους, οι οποίοι έγραψαν το Ευαγγέλιο».

Η παράδοση που υπάρχει στους κόλπους της Εκκλησίας, εξηγεί ο Ειρηναίος, προέρχεται από τους αποστόλους, αλλά και οι Γραφές προέρχονται επίσης από τους αποστόλους, αυνεπώς, ας αποδεικνύουμε τη γνησιότητα των προφορικών Παραδόσεων με το κριτήριο των Γραφών.

Με άλλα λόγια: **«Οι Γραφές πρέπει να ελέγχουν τις παραδόσεις κι όχι οι παραδόσεις τις Γραφές»**, καθώς μας λέει η σημερινή Ορθοδοξία.

⁷⁰ «Όταν μὲν γάρ ἐκ τῶν γραφῶν ἐλέγχονται ἐπὶ κατηγορίαν τρέπονται αὐτῶν τῶν γραφῶν, ὡς μὴ ὀρθῶς ἔχουσῶν μηδὲ ἀξιόπιστως καὶ ὡς ποικίλως εἰρημένων καὶ ὡς μὴ δυναμένης ἐξ αὐτῶν εὐρεθῆναι τῆς ἀληθείας ὑπὸ τῶν μὴ εἰδόντων τὴν παράδοσιν».

⁷¹ «Traditione igitur quae est ab Apostoles, sic se habente in Ecclesia, et permanente apud nos, revertamur ad eam, quae est ex Scripturis ostern sionem eorum qui et Evangelium conscri pserunt Apostolorum» 111 2,2.

Ιδού λοιπόν, εν περιλήψει, η γνήσια διδασκαλία του Ειρηναίου, ως προς τις αποστολικές παραδόσεις.

—«Το εδραίωμα και ο στύλος της πίστης μας» δεν είναι οι παραδόσεις αλλά τα γραφτά κείμενα των Γραφών.

—Έξω από τις Γραφές δεν υπάρχει άλλος κανόνας αληθείας, επειδή οι προσωπικοί ακόλουθοι και αυνεργάτες των αποστόλων έγραψαν όλα όσα οι απόστολοι κήρυξαν και δίδαξαν.

—Μία προφορική παράδοση είναι γνήσια και αυθεντική, προέρχεται δηλαδή από τους αποστόλους, μόνον εφόσον συμφωνεί με τα γραφτά των Αποστόλων.

Όσοι καταφεύγουν στις έξω των Γραφών παραδόσεις για να συμπληρώσουν ή για να διορθώσουν τις Γραφές, είναι αιρετικοί, δηλώνει ο αμχαίος πατέρας της εκκλησίας, ο Ειρηναίος.

Ας ξαναρθούμε τώρα, στον κ.Καρμίρη:

Με τόσον ασφαείς ραρτυρίες του Ειρηναίου, πώς είναι δυνατό να στηριχθεί το συμπέρασμα του κ.Καρμίρη, ότι ο εκκλησιαστικός αυτός πατέρας «έγίνωσκε κανόνα αληθείας διαφέροντα τής Άγίας Γραφής»:

Ερευνώντας προσεκτικά την ιστορία του Χριστιανικού Δόγματος, βρήκομε πως η διδασκαλία για τις Προφορικές Παραδόσεις, σαν κανόνας πίστης ανεξάρτητος από τις Γραφές, ήταν διδασκαλία την οποίαν πρώτοι επινόησαν και διέδωσαν οι Γνωστικοί, αποδοί του περιβόητου αιρετικού Βαλεντίνου.⁷² Γι' αυτούς, τα προφορικά δόγματα έπρεπε να θεωρούνται ανώτερα κι από τα δόγματα των Γραφών επειδή, κατ' αυτούς, μόνον κάτω από το φως των προφορικών παραδόσεων πρέπει να ερμηνεύονται οι Γραφές.

Οι Γνωστικοί, απορρίπτοντας την ιστορική αλήθεια των Ευαγγελίων, ζητούσαν με τη δοξασία τους αυτή για τις Παραδόσεις, ν' αντλήσουν μια νέα ερμηνεία των Ευαγγελίων από πηγές ξένες προς τα ευαγγελικά κείμενα και συγκεκριμένα από δόγματα και

⁷² *Επικίνδυνος εχθρός της Εκκλησίας του 2ου μ.Χ. αιώνας. Ένας από τους πλέον επιφανείς ηγέτες της κίνησης των Γνωστικών που πολέμησαν την ιστορική αλήθεια της Χριστιανικής πίστης διδάσκοντες ότι η Π. Διαθήκη είναι κατασκευάσμα πονηρών οργάνων, ότι η σωτηρία προορίζεται για τους ολίγους που είναι δεκτικοί πνευματικής διαφώτισης, ότι ο Χριστός δεν ενσαρκώθηκε, ούτε πέθανε, ούτε αναστήθηκε, κλπ.*

μυστικές αποκαλύψεις που, καθώς έλεγαν, είχαν παραλάβει προφορικά και μυστικά «έκ διαδοχής» από τους αποστόλους.

Ο Εκκλησιαστικός Πατέρας Ειρηναίος εξηγεί επιπλέον, ότι την ύπαρξη κανόνα αληθείας έξω από την Αγία Γραφή, οι οπαδοί του αιρετικού Βαλεντίνου, τη στήριζαν στα λόγια του Αποστόλου Παύλου: «λαλούμεν σοφίαν ἐν τοῖς τελείοις»,⁷³ κηρύττοντας ότι αυτή «η σοφία» για την οποία μιλάει ο Απόστολος, δεν είναι άλλη από την έξω από τη Γραφή παράδοση, την οποία γνωρίζουν μόνο όσοι έχουν λάβει την τέλεια αποκάλυψη της πίστης.⁷⁴

Στη δοξασία αυτή ο Ειρηναίος απαντά, ότι **έξω σπό ης Γραφές, δεν υπάμχει καριά γνήσια αποστολική παράδοση**, επειδή, οι άνδρες του Θεού, αφού κήρυξαν το Ευαγγέλιο –τον αληθινό κανόνα της πίστης–, παράδωσαν αυτόν τον κανόνα με το γραφτά τους, που είναι «το εδραίωμα και ο στύλος» της πίστης μας.

Γίνεται συνεπώς φανερό, ότι ενόσω οι σημερινοί οπαδοί των «προφορικών παραδόσεων» δέχονται τις παραδόσεις αυτές σαν χωριστή πηγή της Θείας αποκάλυψης, στο σηρείο αυτό ακολουθούν τη μέθοδο που ακολουθούσαν και οι «Γνωστικοί» οι αιρετικοί οπαδοί του Βαλεντίνου, συνάμα δε συγκρούονται κατά μέτωπο με τη διδασκαλία της αληθινής παράδοσης, όπως την δίδαξαν οι Αποστολικοί Πατέρες και οι διδάσκαλοι της αρχαίας Χριστιανικής Εκκλησίας.

Για τον Ειρηναίο, η αποστολική παράδοση δεν ήταν παρά η φυσική και αβίαστη ερμηνεία των Γραφών. Η παραθήκη της πίστης, όπως αυτός την εκθέτει, είναι ακριβώς αυτά που διδάσκουν οι Γραφές. Εξηγεί αλλού:

«Οι αιρετικοί, δυνατόν να καταφεύγουν στις Γραφές· όμως αν, διάσκειν από τις Γραφές κάτι που διαφέρει από την αποστολική παράδοση, όπως την έχει διαφυλάξει η εκκλησία (της εποχής του Ειρηναίου), η διδασκαλία τους είναι πλανεμένη. Ο τρόπος που οι αιρετικοί μεταχειρίζονται τις Γραφές μοιάζει μ' εκείνον που αφαιρεί από το μωσαϊκό της προσωπογραφίας του αυτοκράτορα διάφορα κομμάτια και κατόπι συνθέτει με άλλα ξένα κομμάτια, μια εικόνα σκύλου ή αλεπούς».⁷⁵

⁷³ Α' Κορ. 2/6.

⁷⁴ Ειρην. Καθ' αίρ. ΙΙΙ, 2,1.

⁷⁵ Καθ' Αίρ. Ι, 15.

Όσα λοιπόν, «ευσεβή τεχνάσματα» κι όσα δικολαβικά επιχειρήματα κι αν χρησιμοποιούν οι συνήγαροι της σημερινής Ορθοδοξίας, ουδέποτε θα μπορέσουν να σκεπάσουν την αλήθεια ότι **έξω από τις Γραφές, δεν υπάρχει άλλος κανόνας πίστης**: έξω από τη γραπτή παράδοση δεν υπάρχει καμία άλλη πηγή αποκάλυψης, για τη σωτηρία του αμαρτωλού. **Αυτή τη καθαρή ραρτυρία, ρας μεταφέρουν οι Αποστολικοί Πατέρες.**

Στην εποχή λοιπόν, τρυ Ειρηναίου, ο τρόπος της σωτηρίας και η παράδοση ήταν στην πραγματικότητα συνώνυμα. Όμως, ο Ειρηναίος αποδίδει πρώτη σημασία στο γραμμένο. Γι' αυτόν η αποστολική Παράδοση είναι η αβίαστη και φυσική ερμηνεία των Γραφών.

Η πίστη που ο Ειρηναίος συνοψίζει κι εκθέτει είναι αυτό που οι Γραφές διδάσκουν. Στο ζήτημα της Σωτηρίας είναι απόλυτα πεπεισμένος ότι η διατύπωση των Γραφών είναι καθαρή.

Το άλλο επιχείρημα που ακούμε για την υποστήριξη των προφορικών παραδόσεων, σχετικά πάλι με το βάπτισμα, είναι το εξής.

«Ἡ μὲν Ἁγία Γραφή προστακτικῶς ἡμῖν ἐπιτάττει τὰ μυστήρια· πῶς δὲ καὶ τίνι τρόπῳ ταῦτα ἱερουργητέον, οὐ λέγει... Οἷον ἡ ἁγία Γραφή κελεύει ἡμᾶς βαπτίζεσθαι ὕδατι «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος», τὸν δὲ τρόπο οὐ σαφηνίζει· ἡ δὲ Ἐκκλησία τοῦτον δηλοῖ ὅτι ἐν τῷ ναῶ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐν μιᾷ κολυμβήθρᾳ πάντας τοὺς τῆς ἐνορείας ἐκείνης, ὅτι μετὰ εὐχῶν καὶ ἐξορκισμῶν... εἶτα ὅτι πρὸς τῷ ὕδατι παραληπτέον καὶ ἔλαιον...»⁷⁶

Αυτή όμως η διδασκαλία γεννάει την εξής απορία:

Ο τρόπος της τέλεσης του βαπτίσματος, επηρεάζει άραγε το κύρος του; Είναι με άλλα λόγια αρκετό στον τελετουργό του βαπτίσματος να υπακούσει μόνο στην εντολή της Κοινής Διαθήκης και να βαπτίσει έναν υποψήφιο Χριστιανό «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος»;⁷⁷ ἢ το βάπτισμα θα είναι άκυρο αν δεν γίνει με ευχές, με εξορκισμούς και με το λάδι, καθώς γίνεται σήμερα;

Διότι, αν το βάπτισμα «εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» είναι βάπτισμα που το αναγνωρίζει ο Θεός οαν έγκυρο, στην περίπτωση αυτή σε τι θα χρειαστούν οι ευχές, οι εξορκισμοί και το λάδι;

⁷⁶ Καρμύρης, ενθ' αν. σελ. 530.

⁷⁷ Ματθ. 28/19.

Αν όμως, το Χριστιανικό βάπτισμα δεν αναγνωρίζεται από τον Θεό σαν έγκυρο παρά μονάχα εφ' όσον συνοδεύεται και από ευχές, από εξορκισμούς και από το λάδι, τότε κατ' ανάγκην θα πρέπει να δεχτούμε ότι η εντολή του Κυρίου στους μαθητές Του, να βαπτίζουν απλώς «εις τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» είναι εντολή ελλιπής και συνεπώς, όσοι βάπτισαν στους αποστολικούς χρόνους δίχως εξορκισμούς, δίχως ευχές και δίχως το λάδι, όπως λ.χ. ο Φίλιππος βάπτισε τον ευνούχο της Κανδάκης,⁷⁸ πρέπει κατά τη θεωρία των παραδόσεων, να ουμπεράσουμε ότι ὅλοι αυτοί τέλεσαν άκυρο βάπτισμα, βάπτισμα που ο Θεός δεν το αναγνώρισε.

Άλλωστε, για ν' αποδειχτεί ότι το βάπτισμα πρέπει να περιλαμβάνει ευχές, εξορκισμούς και το λάδι (παραδόσεις), είναι απαραίτητο ν' αποδεχτεί πρώτα, ότι αυτός ήταν πράγματι και ο τρόπος βαπτίσματος που παρέδωσαν οι Απόστολοι στην Εκκλησία κι ακόμα ν' αποδειχτεί, ότι ήταν ο ίδιος τρόπος που εφάρμοσε στις βαπτιστικές τελετές της η αρχαία Χριστιανική Εκκλησία.

Αυτά όμως δεν μπορεί να τ' αποδείξει η Παράδοση με αποστολικές μαρτυρίες· γι' αυτό και οι οπαδοί της υποστηρίζουν τελείως αυθαίρετα, ότι το Πνεύμα το Άγιο παρέδωσε στην Εκκλησία τις παραδόσεις αυτές «άγράφως και μυστικώς».

Στο σημείο τούτο δεν θεωρούμε περιττό να καταχωρίσουμε αυτούσιο ένα κείμενο από τη «Διδαχή των Αποστόλων» που περιλαμβάνει το αρχαιότερο τυπικό βαπτίσματος που έχει διασωθεί (80-120 μ.Χ.). Ιδού το κείμενο:

Διδαχή των Αποστόλων

VII. 1-4. «Σχετικά με το βάπτισμα, να βαπτίζετε ως εξής: Αφού προετοιμάσετε ὅλα,⁷⁹ να βαπτίσετε στο ὄνομα του Πατέρα, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος, σε νερό τρεχούμενο. Αν δεν έχεις νερό τρεχούμενο, βάπτισε σε άλλο νερό κι αν δεν μπορείς σε κρύο (βαπτισε) σε ζεστό. Αν όμως ούτε το ένα έχεις ούτε το άλλο, χύσε νερό στο κεφάλι του, τρεις φορές στο ὄνομα του Πατέρα, του Υιού και του Αγίου Πνεύματος. Και πριν από το βάπτισμα, εκείνος που βαπτίζει κι εκείνος που βαπτίζεται

⁷⁸ Πράξ. 8/36-38.

⁷⁹ Η νύξη εδώ αφορά την ηθική κατήχηση που ελάμβανε το υποψήφιο μέλος της εκκλησίας, πριν από το βάπτισμα. Βλ. σελ. 76-78.

να νηστεύουν καθώς κι όποιος άλλος μπορεί. Να δώσεις εντολή στο βαφτιζόμενο να νηστεύει μία ή δύο μέρες πριν».

Είναι φανερό, ότι εδώ ο συγγραφέας της «Διδαχής των Αποστόλων» δίνει στους προϊστάμενους των τότε Εκκλησιών λεπτομερείς οδηγίες για το βάπτισμα, καθώς και για τον τρόπο της τέλεσής του. Δεν αναφέρει εν τούτοις, απολύτως τίποτε για «ευχές», για «εξορκισμούς» και για «έλαιον». Το επιχείρημα δε ότι αυτά παρεδόθησαν στην Εκκλησία «άγράφως και μυστικώς», στην περίπτωση μας αποδεικνύεται εντελώς αστήριχτο, επειδή οι οδηγίες απευθύνονται σε προϊστάμενους εκκλησιών και αυνεπώς δεν υπήρχε κανένας λόγος, εφ' όσον δίδονται τόσο λεπτομερείς οδηγίες για το νερό, για τη νηστεία κτλ., να κρατηθούν μυστικά τα περί ευχών, εξορκισμών και ελαίου.

Αποδεικνύεται λοιπόν, από τις μαρτυρίες των πηγών, ότι για την τέλεση εγκύρου βαπτίσματος δύο παράγοντες είναι απαραίτητοι: Το νερό και η ορυλογία «εις το όνομα του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος». Όλα τα άλλα που πρόσθεσαν οι «ροστικές παραδόσεις», είτε ευχές, είτε εξορκισμοί, είτε το λάδι, δεν είναι παρά «διδασκαλίες, εντάγματα ανθρώπων», (Μαρκ. 7/7).

Το αλάθητο της εκκλησίας

Το δόγμα του αλάθητού της, η Ορθόδοξη Εκκλησία το στηρίζει στην αριστή υπόθεση ότι ο Θεός δεν θα επέτρεπε στην Εκκλησία που Εκείνος ίδρυσε να υποπέσει σε δογματικά σφάλματα και πλάγες. Συνεπώς, οι όροι της πίστης και τα δόγματα που έχει διατυπώσει η Ορθόδοξος Εκκλησία πρέπει να θεωρούνται αλάθητοι, αμετακίνητοι και υπαχρεωτικοί για κάθε Χριστιανό που επιθυμεί να είναι μέλος της αληθινής του Χριστού Εκκλησίας.

Ιδού η διδασκαλία:

«...πάν ὄ,τι διδάσκουσι πάντοτε καὶ πανταχοῦ οἱ Ὁρθόδοξοι ποιμένες ἢ θεσπίζουσιν ἐν οἰκουμένη συνόδῳ συνερχόμενοι», γράφει ο καθ. Ἀνδρούτσος, «ἀδύνατον νὰ εἶνε πεπλανημένον, ὡς ἐν τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἀποφαινόμενοι».⁸⁰

«Περὶ δὲ τῆς Καθολικῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, φαμέν, ὅτι ἐστὶ μὲν ἀνεπισφαλῆς, οἷα ποδηγετουμένη ὑπὸ τῆς ἰδίας κεφαλῆς, ἣτις ἐστὶν ὁ Χριστός, ἡ αὐτοαλήθεια, καὶ διδασκομένη ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τῆς Ἀληθείας. Ἀδύνατον οὖν παρὰ ταῦτα ἀφάλεσθαι διὸ καὶ ἰστύλος καὶ ἑδραῖωμα τῆς ἀληθείας τῷ Ἀποστόλῳ κατονώμασται».⁸¹

Εάν η εγγύηση του αλάθητου είχε δοθεί στην Εκκλησία από τους θεμελιωτές της σαν μία εγγύηση **άνευ ὁρων**, όπως την παρουσιάζει η παραπάνω διδασκαλία, στην περίπτωση αυτή το αλάθητο θα ἔπρεπε να φανερωθεί, κατά πρώτο λόγο, στις ίδιες τις Αποστολικές εκκλησίες. Με άλλα λόγια, η τότε προσωπική επαφή των αποστόλων με την Εκκλησία του πρώτου αιώνας μ.Χ. θα ἔπρεπε, κατά συνέπεια, να εἶχε εξασφαλίσει το **άνευ ὁρων αλάθητο** πρώτα στην Εκκλησία εκείνη, παρά στην Εκκλησία των κατσπινῶν εποχῶν.

Κι ὁμως, στα κείμενα της Καινῆς Διαθήκης διαβάζουμε, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἔκαναν αε πολλές ἀπὸ τις τότε ἐκκλησίες, αυστηρῆς ἐπιπλήξεις, ἐλέγχοντας ἐπισκόπους καὶ ἐκκλησιασμάτα, ἐπειδὴ εἶχαν λοξοδρομήσει σε ζητήματα πίστεως καὶ ἠθικῆς.

⁸⁰ Ἀνδρούτσος, «Συμβολικὴ», σελ. 86.

⁸¹ Πρακτικὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδου τοῦ 1672.

Ο Κύριος Ιησούς απειλεί, δια μέσου του Αποστόλου Ιωάννη, τον άγγελο της εκκλησίας της Λαοδικείας, ότι θα τον εξεμέσει από το στόμα του⁸² και τον άγγελο της εκκλησίας των Σάρδεων ότι θα τον κτυπήσει με κρίση, αν δεν μετανοήσει.⁸³

Ο Απόστολος Παύλος ονομάζει τους Γαλάτες Χριστιανούς «άνόητους» επειδή είχαν μετατεθεί σε άλλο ευαγγέλιο και άφησαν τη σάρκα να σκεπάσει το Πνεύμα,⁸⁴ τους δε Κορινθίους, ο ίδιος Απόστολος, τους μαλώνει αυστηρά, γιατί έπεσαν θύματα ψευτοδιδασκάλων, οι οποίοι δεν πίστευαν το αποστολικό δόγμα της ανάστασης των σωμάτων.⁸⁵

Ανατρέχοντας, εξ άλλου, στα κείμενα των Ευαγγελίων, βλέπουμε ότι λίγο πριν ο Κύριος Ιησούς τιμήσει τον Απόστολο Πέτρο με τα λόγια, «αύ εί Πέτρος, καί επί ταύτη τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τήν ἐκκλησίαν»,⁸⁶ τον κατηγορήσε σαν όργανο του Σατανά, «Υπαγε όπίσω μου, Σατανά, ότι ού φρονείς τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλά τὰ τῶν ἀνθρώπων»,⁸⁷ ενώ έναν άλλον μαθητή Του ο Κύριος τον απεκάλεσε «Διάβολον». ⁸⁸ Ο ένας Τον πρόδωσε, ο άλλος Τον αρνήθηκε. Αυτός δε ο τελευταίος, ο Πέτρος, αφότου ο Κύριος τον είχε αποκαταστήσει ηθικά, τον βλέπουμε να υποκρίνεται από ψυχική αδυναμία του σε ζητήματα δογματικά, γεγονός που ανάγκασε τον Απόστολο Παύλο να τον ελέξει δημοσία και αυστηρά για την πτώση του.⁸⁹

Τα προνόμιο του αλάθητου το παρεχώρησε ο Κύριος αποκλειστικά στα μέλη του αποστολικού κύκλου, με τον ειδικό σκοπό τα όργανα αυτά, κάτω από την πλήρη έρπνευση του Πνεόματος, να διατυπώσουν ακριβώς και επαρκώς τα δόγματα Σωτηρίας, μια φορά και για πάντοτε.

Η διατύπωση δε αυτή του Ευαγγελίου της Σωτηρίας από τους Αποστόλους, είναι πράγματι αρκετή, σε σημείο ώστε ο άνθρωπος που ερευνά για την αλήθεια να την βρίσκει στις Γραφές, ολόκληρη και θετική.

Βεβαίως, ο Απόστολος Παύλος ονομάζει την Εκκλησία «στόλο και εδραίωμα της αλήθειας».⁹⁰ τούτο όμως δεν σημαίνει ότι με τον χαρακτηρισμό του αυτόν ο Απόστολος αναγνώρισε το προνόμιο του αλαθήτου στη μεταποστολική Εκκλησία.

⁸² Αποκ. 3/16· ⁸³ Αποκ. 3/3· ⁸⁴ Γαλ. 1/6· ⁸⁵ Α' Κορ. 15· ⁸⁶ Ματθ. 16/18·

⁸⁷ Μάρκ. 8/33· ⁸⁸ Ιωάν. 6/70· ⁸⁹ Γαλ. 2/11,14· ⁹⁰ Α' Τιμ. 3/15.

Η αληθινή Εκκλησία του Χριστού είναι «στύλος και εδραίωμα της αλήθειας», επειδή είναι ο πιστός φύλακας της καλής παρακαταθήκης, δηλαδή του Ευαγγελίου της αληθείας, το οποίον η Εκκλησία πήρε την εντολή να φυλάξει ακέραιο καθώς το παρέλαβε και ακέραιο να το παραδώσει στις μετέπειτα γενεές.

Ας επαναλάβουμε στο σημείο τούτο τα λόγια του Ειρηναίου:

«Αυτό (το ευαγγέλιο) αρχικά (οι απόστολοι) τό κήρυξαν, κατόπιν διά θελήματος Θεου το μετέδωσαν σ' εμάς διά μέσου των Γραφών, που αποτελούν το εδραίωμα και τον στύλο της πίστης μας».⁹¹

Όστε οι Γραφές πρέπει να ταυτίζονται με το νόημα της Εκκλησίας ως «στύλου και εδραιώματος της ολήθειας» και τούτο αφ'ενός, διότι οι Γραφές υποστηρίζουν και οικοδομούν την αληθινή εκκλησία, αφ'ετέρου επειδή η αληθινή εκκλησία φυλάττει στους κόλπους της άσβεστο και θριαμβευτικό το φως των Γραφών.

Ας μη λησμονούμε, ότι πουθενά στα γμαφτά τους οι Απόστολοι δεν αναγνωρίζουν το δικαίωμα στη μεταποστολική Εκκλησία ν'ανακηρύττει τον εαυτό της σαν «αλάθητη», ή να δογματίζει και να διατυπώνει υποχρεωτικούς όρους πίστης.

Οι αλάθητοι που δογμάτισαν και διετύπωσαν τους όρους της Χριστιανικής πίστης ήταν μόνον οι Απόστολοι, οι οποίοι, καθώς εδείξαμε, έλαβαν το χρίσμα, επίτηδες για το έργο αυτό. **Αλλά το έργο της μεταποστολικής Εκκλησίας δεν ήταν παρά να φυλάττει με πιστότητα την Αλήθεια που παρέλαβε από τις θεόπνευστες πηγές κι επίσης να ποραδίδει αυτή την αλήθεια ανόθευτη υτις μετέπειτα γενεές.**

«Τήν καλήν παραθήκην φύλαξον... ἃ ἤκουσας παρ'ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι» (Β' Τιμ. 1/14-2/2).

Και γίνεται φυσικά, φανερό, ότι ο φύλακας μιάς αλήθειας ή ενός βιβλίου δεν είναι απαραίτητο να κατέχει και το προνόμιο του αλαθήτου. Πρέπει να είναι προσεκτικός και αξιόπιστος σ'αυτό που φυλάσσει, **αλλά δεν χρειάζεται να είναι και αλάθητος.**

Όταν ο Απόστολος Παύλος παρότρυνε τον μαθητή του, τον Τιμόθεο, να φυλάξει την παρακαταθήκη του Ευαγγελίου, δεν τον αναγνώρισε φυσικά και σαν αλάθητο. Εξ άλλου, η Εβραϊκή Συναγωγή

⁹¹ *Ειρηναίου, Καθ' Αἱρέσεων III. 1.*

φύλαξε για πολλούς αιώνες και με θυμαστή πιστότητα, την παραθήκη του Μωσαϊκού Νόμου και τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης, χωρίς να είναι αλάθητη ή να διεκδικήσει ποτέ τέτοιο πρόνομοιο.

Αυτοί είναι οι λόγοι για τους οποίους οπισστημίζουμε, ότι το δόγμα για το «αλάθητου» της Εκκλησίας, είναι το πρώτο λαθεμένο δόγμα της.

Το θεωρούμε σαν καλό σημάδι, ότι στο λαθεμένο δόγμα του «αλάθητου» έχουμε με το μέρος μας και τον καθ. κ. Τρεμπέλα, ο οποίος γράφοντας για τη διακοπή του αποστολικού αξιώματος, εξηγεί:

«Ουχί ολίγοι επίσκοποι εξέκλιναν εις αίρεσιν. Σύνοδοι επισκόπων, πολυαρίθμων επισκόπων απεκηρύχθησαν "από την συνείδησιν του εκκλησιαστικού πληρώματος." Ετοι μήτε το επισκοπικόν αξίωμα, μήτε η συνοδική ιδιότητα κατασφαλίζει το αλάθητον, όπως κατασφαλίσθη τούτο εις τους Αποστόλους, ως Θεοπνεύστους».⁹²

Το δόγμα του αλάθητου της Εκκλησίας, το θέσπισε και το επέβαλε η ίδια η Ορθόδοξη Εκκλησία για να επενδύσει με κύρος όλα τα έξω των Γραφών δόγματα και τους όρους πίστης που έχει επιβάλει σαν «παραδόσεις». Διότι είναι φανερό, ότι χωρίς το δόγμα του αλαθήτου της Εκκλησίας, ολόκληρο το σύστημα των παραδόσεων καταρρέει.

Ρωτάμε: Ποιές παραδόσεις έχει διασώσει η αλάθητη εκκλησία; Και μας απαντούν: «Τις Αποστολικές Παραδόσεις».

«... Γνώρισμα ειδικόν και άπαραίτητον γνησίας και αναλλοιώτου Παραδόσεως», γράφει ο Ανδρούτσος, 'είνε ότι πρυέρχεται παρά τών 'Αποστόλων αυτών...'. Του άποστολικού τούτου χαρακτήρος άντέχεται ίσχυρώς ή 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία, άπαναινομένη πάσαν καινοσημίαν και νεωτερισμόν, πολυειδώς δέ προφέρουσα τήν δόξαν ότι 'τά πάντα εληπτται παρά τών 'Αποστόλων, αί τε διά γραφής και διά λόγου παραδόσεις διά τών Πατέρων άφίκοντο μέχρις ήμών'».⁹³

Αν και ακούονται τολμηρά, πολύ τολμηρά, αυτά τα δόγματα της σημερινής Ορθοδοξίας, η σλήθεια είναι ότι στέκονται στον αέρα. Δεν στηρίζονται σε καμία βάση. Τέτοια δόγματα χρειάζεται να αποδειχθούν και όχι να θεωρούνται σα δεδομένα. Για παράδειγμα:

⁹² Π. Τρεμπέλας Δογματική, τομ. 1 σελ. 125. ⁹³ Ενθ' αν. σελ. 117-118.

Ο όρος «αλάθητον της Ἐκκλησίας», σημαίνει ότι η καθεμία από τις επτά αρχαίες Οικουμενικές Συνόδους δεν έσφαλε σε τίποτε σπο-λύτως, επειδή και σε μία μόνη περίπτωση αν έσφαλαν, τότε φυσικά το αλάθητο της Εκκλησίας δεν μπορεί να υποστηριχθεί σοβαρά.

Εδώ θα αρκεσθούμε να παρουσιάσουμε μια τέτοια περιπτώ-ση κατά την οποία η Πενθέκτη εν Τρούλλω Οικουμενική Σύνοδος, 692 μ.Χ. επλανήθει, επικυρώνοντας κι επιβάλλοντας 85 κανόνες μολοντί οι κανόνες αυτοί δεν παραδόθηκαν από τους αποστό-λους. Είναι οι αυτοκαλούμενοι «Κανόνες των Αγίων Αποστόλων» για τους οποίους θ' αφήσουμε να μας μιλήσει ο καθ. Ι. Καρμύρης:

«Οι λεγόμενοι "Κανόνες τών Ἁγίων Ἀποστόλων" δέν είναι ὡς ἐπισημαίνεται μέχρι τῆς 101᾽ ἑκατονταετηρίδος, γνήσιον ἔργον τών Αποστόλων,⁹⁴ ὁπότε καί θά περιλαμβάνοντο εἰς τόν κανόνα τών βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀλλ' ἀνήκουσιν εἰς ἀρχαίαν ψευδεπίγραφον κανονικὴν αὐλο-λογίην... Πάντως λόγῳ τῆς ἀρχαιότητος καί τῆς μεγάλης ἀξίας αὐτῶν, ὡς καί τῆς επικυρώσεως ὑπὸ τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπέκτησαν οἱ λεγόμενοι Ἀποστολικοὶ Κανόνες κύρος οἰκουμενικὸν καί ὑποχρεωτικόν, ὅπερ ἀνεγνώριον παρ' ἡμῖν καί πάντα τὰ Ἑλληνικά Συντάγματα».⁹⁵

Εδώ όμως, γίνεται φανερό ότι η υποστήριξη του αλάθητου της Εκκλησίας, δηλαδή των Οικουμενικών Συνόδων, προσκρούει σε αντιφάσεις.

Εφ' ὅσον κατά τον Ανδρούτσου, «Γνώρισμα απαραίτητο γνησίας και αναλλοιώτου παραδόσεως είναι ότι προέρχεται από τους απο-στόλους», αυτό φυσικά σημαίνει ότι και η Παράδοση των 85 Απο-στολικών Κανόνων πρέπει, κατά τον ίδιο συγγραφέα, να θεωρηθεί γνησία και αναλλοίωτος, σαν προερχόμενη από τους αποστόλους.

Μολταυτά ο Καρμύρης, καθώς και ὅλοι οι νεώτεροι κριτικοί των κειμένων, συμφωνεί ότι «οι λεγόμενοι Κανόνες των Αγίων Απο-στόλων» δεν είναι ἔργο γνήσιο των αποστόλων και συνεπώς δεν είναι γνήσια και αναλλοίωτη παράδοση.

Ἐνα λοιπόν από τα δύο: Ἡ οι 85 Αποστολικοί Κανόνες, είναι ἔργο των Αποστόλων και συνεπώς καλώς επεκυρώθησαν από την Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδο, ἢ δεν είναι γνήσιο ἔργο των Απο-στόλων, ὁπότε η Πενθέκτη Σύνοδος πλανήθηκε προσδίδοντας στους κανόνες αυτούς κύρος οἰκουμενικό και υποχρεωτικό.

⁹⁴ *Εμεῖς υπογραμμίζομε.*

Ο κ. Καρμίρης αιτιολογεί τα πράγματα με πλάγιο τρόπο. Εξηγεί:

«**Πάντως**, λόγω της αρχαιότητας και της μεγάλης αξίας αυτών ως και της επικυρώσεως υπό της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου απέκτησαν οι λεγόμενοι 'Αποστολικοί Κανόνες κύρος οίκουμενικόν και ύποχρεωτικόν...».⁹⁵

Με άλλα λόγια, ο παραπάνω συγγραφέας αναγνωρίζει ότι το κύρος τους σα γνήσια παράδοση, οι Αποστολικοί Κανόνες το απέκτησαν, όχι γιατί είναι γνήσιο έργο των Αποστόλων, αλλ αφ' ενός διότι είναι αρχαίοι και αφ' ετέρου διότι τους επεκύρωσε η «Πενθέκτη Σύνοδος».

Ας ιδούμε, αν τα δυο αυτά κριτήρια, δηλαδή αρχαιότητα και επικύρωση από μια Οικουμενική Σύνοδο, είναι κριτήρια ικανά για να δώσουν κύρος οικουμενικό και υποχρεωτικό, σ' ένα δόγμα ή ο' ένα γραφτό.

Πρώτο, εν σχέσει με την αρχαιότητα:

Είναι γνωστό ότι μόνη η αρχαιότητα ενός κανόνα ή δόγματος ή γραφτού, κάθε άλλο είναι παρά ασφαλές δείγμα αξιοπιστίας του. «Αν μόνη η αρχαιότητα είναι το κριτήριο της αληθείας», λέει ο Πασκάλ, «στην περίπτωση αυτή δεν υπήρχε καμία αλήθεια για τους αρχαίους».

Η αξιοπιστία ενός δόγματος ή γραφτού πρέπει να ελέγχεται και από την ηλικία τους φυσικά, αλλά προ παντός από το κύρος τους, δηλαδή από την Αποστολική τους καταγωγή.

Η ιστορία μας πληροφορεί, ότι μεταξύ των τότε εκκλησιών κυκλοφορούσαν και δόγματα και γραφτά αιρετικά σε εποχή προγενέστερη από την εποχή που ανεφάνησαν οι 85 αποστολικοί Κανόνες. Θα ήταν όμως φρόνιμο να δεχθούμε τα αιρετικά εκείνα δόγματα ή γραφτά σα γνήσια Χριστιανική αποκάλυψη για μόνο το λόγο ότι είναι τόσο πολύ αρχαία; Ασφαλώς όχι. **Μόνη λοιπόν, η αρχαιότητα δεν αποτελεί γνώρισμα γνησιότητας.**

Από τα λόγια του Ανδρούτσου, ότι «γνώρισμα είδικόν και άπαραίτητον γνησίας και άναλλοιώτου παραδόσεως είνε, ότι προέρχεται παρὰ τών 'Αποστόλων», έχομε το συμπέρασμα του ότι όσα έχουν επικυρώσει οι οικουμενικές Σύνοδοι είναι γνήσια και

⁹⁵ Καρμίρης, ενθ' αν. σελ. 209.

αναλλοίωτη παράδοση επειδή προέρχεται από τους Αποστόλους και το συμπέρασμά μας ότι οι 85 Αποστολικοί Κανόνες είναι νόθα και αλλσιωμένη παράδοση, επειδή, κατά τον Καρμίρη και τους νεώτερους κριτικούς των κείμενων, **οι κανόνες αυτοί δεν είναι έργο γνήσιο των Αποστόλων**. Ούτε λοιπόν η αρχαιότητα, ούτε η επικύρωση από Οικουμενική Σύνοδο, είναι κριτήρια ικανά ν' αποδείξουν την αποστολική προέλευση ή να εγγυηθούν το οικουμενικό και υποχρεωτικό κύρος ενός κανόνα ή δόγματος.

Χρειάζεται, εν τούτοις, να δείξουμε πιο συγκεκριμένα την πλάνη της Πενθέκτης Οικουμενικής Συνόδου.

Η Κριτική επιστήμη δοκιμάζει τη γνησιότητα και το κύρος ενός χριστιανικού δόγματος ή γραφτού, χρησιμοποιώντας τις εξής δύο ασφαλείς μεθόδους:

1) Την εξωτερική Κριτική και 2) Την εσωτερική Κριτική.

Βάσει της πρώτης μεθόδου, οι κριτικοί ερευνούν την εκκλησιαστική και τη γενική ιστορία και συγκεντρώνουν όλες τις ιστορικές μαρτυρίες που σχετίζονται τόσο με τη χρονολογία, όσο και με την αυθεντικότητα του δόγματος ή του γραφτού που ελέγχουν.

Με τη μέθοδο της εσωτερικής κριτικής, εξ άλλου, εκτιμάται η εσωτερική αξία του δόγματος ή του γραφτού από πλευράς δογματικής, ηθικής και ερμηνευτικής.⁹⁶

Ας δοκιμάσουμε το λοιπόν σε γενικές γραμμές, τη γνησιότητα και το κύρος των 85 Αποστολικών Κανόνων, καταχωρώντες μόνον τον τελευταίο.

Κανών 85 ⁹⁷

Ἔστω πᾶσιν ὑμῖν κληρικοῖς καὶ λαϊκοῖς βιβλία οὐβία καὶ ἅγια τῆς μὲν Παλαιᾶς Διαθήκης, Μωυσέως πέντε, Γένεσις, Ἔξοδος, Λευιτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἕν, Κριτῶν ἕν, Ρουθ ἕν, Βασιλειῶν τέσσαρα, Παραλειπομένων τῆς Βίβλου τῶν ἡμερῶν δύο, Ἔσδρα δύο, Ἔσθῆρ ἕν, Μακκαβαίων τρία, Ἰώβ ἕν, Ψαλτήριον ἕν, Σολομώντος τρία, Παροιμίαι, Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα ἀσμάτων, Προφητῶν δώδεκα, Ἡσαίου ἕν, Ἰερεμίου ἕν, Ἰεζεκιήλ ἕν, Δαυιδ ἕν.

⁹⁶ Με αυτές τις ίδιες μεθόδους, η Κριτική Επιστήμη δοκιμάζει τη γνησιότητα και αυθεντικότητα των βιβλίων που αποτελούν τον κανόνα της Καινῆς Διαθήκης.

⁹⁷ Καρμίρης, ενθ' αν. σελ. 211.

Ἐξώθεν δὲ ὑμῖν προσιστορεῖσθω μανθάνειν ὑμῶν τοὺς νέους τὴν Σοφίαν τοῦ πολυμαθοῦς Σειράχ. Ἡμετέρα δὲ (τουτέστι τῆς Καινῆς Διαθήκης) Εὐαγγέλια τέσσαρα, Ματθαίου, Μάρκου, Λοοκᾶ, καὶ Ἰωάννου. Παύλου ἐπιστολὴ δεκατέσσαρες, Πέτρου ἐπιστολαὶ δύο, Ἰωάννου τρεῖς, Ἰακώβου μία, Ἰούδα μία, **Κλήμεντος ἐπιστολαὶ δύο, καὶ αἱ Διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις δι' ἑμοῦ τοῦ Κλήμεντος, ἐν ὅκτῳ βιβλίοις προσπεφωνημένοι, (ἃς οὐ χρὴ δημοσιεῦν ἐπὶ πάντων διὰ τὰ ἐν αὐταῖς μυστικά), καὶ αἱ Πράξεις ἡμῶν τῶν Ἀποστόλων.**

Ἄν ἐλέγξουμε τὸ περιεχόμενο τοῦ παραπάνω κανόνα, τοῦ τελευταίου τῆς σειράς τῶν 84 προηγούμενων του, θα διαπιστώσουμε ὅτι τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι ψευδεπίγραφον καὶ ὅτι στερεῖται ολοσδιόλου τῆς Αποστολικῆς αυθεντίας, διότι:

Καμία ἀπὸ τῆς πέντε Οικουμενικῆς Συνόδους ποῦ προηγήθησαν τῆς Πενθέκτης Συνόδου, δὲν αναγνώρισε τὸ Αποστολικὸ κύρος τῶν 85 αὐτῶν Κανόνων. Συνεπῶς, ἢ οἱ πέντε προηγούμενες Σύνοδοι ἔσφαλαν καὶ ἡ Πενθέκτη διώρθωσε τὸ λάθος τους, επικυρώνοντας τοὺς κανόνες σαν Αποστολικούς, ἢ ἡ Πενθέκτη ἔσφαλε ἐπειδὴ δὲν συμμορφώθηκε με τὴν κρίση τῶν προηγούμενων Συνόδων.

Επίσης, ὁ κατάλογος τῶν κανονικῶν βιβλίων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπως τὸν παρουσιάζει ὁ 85ος κανόνας, δὲν ἐνεκρίθη ἀπὸ καμία Οικουμενικὴ ἢ τοπικὴ Σύνοδος καὶ τοῦτο φυσικὰ ἐπειδὴ δὲν ἀναγνωρίστηκε σαν κανόνας ἀποστολικῆς προέλευσης.

Επίσης, ἡ τελευταία φράση τοῦ 85ου κανόνας «**καὶ πράξεις ἡμῶν τῶν Ἀποστόλων**» φράση ποῦ ἀντιπροσωπεύει τῆς υπογραφῆς τῶν Αποστόλων, μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ πλαστογραφία, ἐπειδὴ, ὅπως καὶ ὁ καθ. Καρμίρης σωστά παρατηρεῖ, **αν οἱ 85 κανόνες ἦσαν ἔργο τῶν Αποστόλων «θὰ περιλαμβάνοντο εἰς τὸν κανόνα τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης».**

Τέλος, ἡ φράση «**αἱ Διαταγαὶ ὑμῖν τοῖς ἐπισκόποις δι' ἑμοῦ Κλήμεντος, ἐν ὅκτῳ βιβλίοις προσπεφωνημένοι (ἃς οὐ χρὴ δημοσιεῦν ἐπὶ πάντων διὰ τὰ ἐν αὐτοῖς μυστικά...)**» φράση **ενὸς πλαστογραφημένου κειμένου,** μαρτυρεῖ ἀπὸ ποιάς ποιότητος κείμενα υποστηρίζεται ἡ θεωρία τῶν «μυστικῶν παραδόσεων» σὴν ὁποία τόσο συχνὰ γίνεται προσφυγὴ γιὰ νὰ υποστηριχτοῦν ἐξω-βιβλικές παραδόσεις τῶν Αποστόλων.⁹⁸

⁹⁸ «Ἐπιγραφὸν δὲ ῥῆμα Θεοῦ λέγεται αἱ τῆς Ἐκκλησίας Παραδόσεις, ἃς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἀγράφως καὶ μυστικῶς ταῦτη παρέδωκε» (Κριτόπουλος).

Εφ' όσον λοιπόν αποδεικνύεται και πιστεύουμε με τυ παραπάνω, ότι η Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδος πλανήθηκε επικυρώνοντας νόθες, όχι Αποστολικές παραδόσεις, αυτό ασφαλώς σημαίνει, ότι το δόγμα του αλαθίτου της Εκκλησίας δεν μπορεί να σταθεί. Αν λοιπόν, κατέχουμε τόσο σαφείς μαρτυρίες, ότι μια τουλάχιστον Οικουμενική Σύνοδος απέδωσε κύρος απόλυτο και υποχρεωτικό σε δόγματα άγνωστης προέλευσης, ποιός θα μας εγγυηθεί ότι είτε η ίδια, είτε οι προηγούμενες Σύνοδοι, δεν γλύστρισαν σε παρόμοιου είδους αστοχίες και πλάνες;

Κατά την Ορθόδοξη Εκκλησία όμως, το ερώτημα αυτό δεν έχει καμία θέση, επειδή η ίδια Εκκλησία αποφασίζει ότι έχει δικαίωμα ν' αποφασίζει. Επομένως, κλείνει την πόρτα για κάθε είδους κριτική συζήτηση. **Διαβεβαιώνει, με άλλα λόγια το αλάθητό της «αλαθίτως»,** έτσι ώστε κι αν, ακόμα η πλέον στοιχειώδης λογική, βρίσκει καθώς είδαμε, ότι επίσημες αποφάσεις της συγκρούονται ή ότι είναι απατηλές, να υποχρεώνεται ο άνθρωπος να τις δέχεται σαν θεόπνευστες και αλάνθαστες. **Το «αλάθητο» της η Ομολοξία πρέπει να το αποδείχνει κι όχι να το παίρνει αυθαίρετα σα δεδομένο.**

Κατηγορείται η Διαμαρτυρόμενη Εκκλησία σα λαθεμένη και ανθρωποσύστατη, επειδή δεν κατέχει και τα τέσσερα διακριτικά γνωρίσματα της θεοσύστατης εκκλησίας, συγκεκριμένα ότι δεν είναι Μία, Αγία, Καθολική και Αποστολική, γνωρίσματα που πρέπει να διακρίνουν την αληθινή Εκκλησία του Χριστού.

«'Η ἐξ ὑπαρχῆς ἀφ' ἑτέρου ἀνδρῶσις τῆς (Προτεσταντικῆς) Ἐκκλησίας» γράφει ο Ανδρούτσος, «ἀντέκειτο πρὸς τὸν θεοῦστατον τῆς Εκκλησίας χαρακτήρα, ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καθιδρυθείας... (η Διαμαρτυρόμενη) Ἐκκλησία τὸν 16ον αἰῶνα τὸ πρῶτον ἰδρυθείσα, καὶ εἶτα εἰς πολυεθεῖς αἱρέσεις κατατμηθείσα δὲν δύναται νὰ εἶναι μῆτε μία, μῆτε Καθολική».⁹⁹

Υπενθυμίζουμε στον καθ. Ανδρούτσο το μεγάλο σχίσμα (1054 μ.Χ.) που ουντάραξε την Εκκλησία και τη χώρισε σε Ορθόδοξη Ανατολική και σε Δυτική Ρωμαιοκαθολική. Ποιά από τις δύο αυτές εκκλησίες κράτησε το: «Μία Αγία, Καθολική και Αποστολική»; Επειδή όταν μία Εκκλησία είναι χωρισμένη (με τα εξωτερικά κριτήρια του κ.Ανδρούτσου), δεν λογαριάζεται πλέον σα μία, άσχετα αν χωρίστηκε σε δύο κομμάτια ή σε εκατόν δύο.

⁹⁹ *Ενθ' αν. σελ. 100.*

Όταν θεωρούμε την εξωτερική ενότητα σαν το κριτήριο της αληθινής Εκκλησίας του Χριστού, αυτό σημαίνει ότι θεωρούμε και ολόκληρο το οικοδόμημα του Χριστιανισμού σαν χτισμένο πάνω στην άμμο, επειδή στην πραγματικότητα **ουδέποτε ο Χριστιανισμός βρέθηκε ενωμένος**. Γνωρίζουμε φυσικά, ότι οι διαιρέσεις και τα σχίσματα στον Χριστιανισμό δεν πρωτοφάνηκαν ούτε με το Λούθηρο, ούτε με τους άλλους μεταρρυθμιστές. Όποιοι μελετάει αμερόληπτα την ιστορία του Χριστιανισμού, διαπιστώνει ότι οι διαιρέσεις και τα σχίσματα ήταν πνευματικές αρρώστειες από τις οποίες υπόφερε τρομερά κι αυτή ακόμα η Αποστολική Εκκλησία.

Ας ακούσουμε τον Απόστολο Παύλο:

«Ο καθένας σας λέει, εγώ είμαι του Παύλου, ο άλλος εγώ είμαι του Απολλώ, ο άλλος του Κηφά, ο άλλος του Χριστού. Κυμματιάστηκε ο Χριστός;» ρωτάει ο Παύλος (Α΄ Κορ. 1/12-13).

Τα σχίσματα και οι αιρέσεις του Χριστιανισμού στους πρώτους αιώνες, δεν αναφάνηκαν έξω από την Εκκλησία, αλλά μέσα, ανάμεσα στα μέλη της, γεγονός που μαρτυρεί ότι από την αρχή της μέχρι σήμερα, **η Εκκλησία του Χριστού ουδέποτε ήταν ένα ποίμνιο με ένα ποιμένα**.

Από πλευράς οργάνωσης και διδασκαλίας, καθώς η Ανατολική ή η Δυτική Εκκλησία, έτσι και κάθε άλλη Εκκλησία έχει το δικαίωμα ν' ανακηρύξει τον εαυτό της σαν μια Εκκλησία. Και στον Προτεσταντισμό ακόμα, που φαίνεται σαν ο πλέον διαιρεμένος κλάδος της Χριστιανοσύνης, η Λουθηριανή Εκκλησία, η Αγγλικανική, η Μεθοδιστική, η Ευαγγελική κ.λ.π. μπορούν η καθεμιά, να παρουσιάζεται σα μια Εκκλησία, εφ' όσον η καθεμιά διδάσκει το ίδιο δόγμα κι έχει τον ίδιο Ποιμένα.

Όταν λοιπόν, κατηγορείται η Διαμαρτυρομένη Εκκλησία σαν ανθρωποσύστατη και λαθεμένη, επειδή δεν είναι μία αλλά διαιρεμένη, τότε με το ίδιο κριτήριο κατηγορείται κι ολόκληρη η Χριστιανική θρησκεία σαν ανθρωποσύστατη και λαθεμένη, διότι και ο Προτεσταντισμός είναι κι αυτός ένας κλάδος της Χριστιανικής θρησκείας. Δικαιολογημένα τότε οι Μωαμεθανοί και οι Βουδιστές μπορούν να μας πουν: «Σεις οι Χριστιανοί, είσθε διαιρεμένοι κι αυτό αποδεικνύει ότι η Χριστιανική σας θρησκεία δεν είναι η αληθινή θρησκεία».

Ας μη λησμονούμε, ότι η θεοσύστατη Εκκλησία του Χριστού δεν είναι ορατή οργάνωση αλλά πνευματικός οργανισμός· ούτε είναι αληθινή όταν εξωτερικά φαίνεται σα μία, **αλλά εφ' όσον είναι ένα με την Κεφαλή, τον Χριστό**. (Α΄ Κορ. 12/13).

Οι συγκρούσεις των παραδόσεων

«Πιστὸς δὲ ὁ Θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν Ναὶ καὶ Οὐ, ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ Υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς... οὐκ ἐγένετο Ναὶ καὶ Οὐ, ἀλλὰ Ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν».¹⁰⁰

Εἶναι σοφὸ το ἀξίωμα ὅτι «δεν ὑπάρχει καμία ἀλήθεια που να συγκρούεται με την ἀλήθεια». Συμπεραίνομε συνεπῶς ὅτι στις λεγόμενες ἐκκλησιαστικὲς Παραδόσεις δεν ὑπάρχει ἡ ἀλήθεια διότι αὐτὲς ὄχι μόνον διαφωνοῦν καὶ συγκρούονται με την ἀλήθεια των Γραφῶν, ἀλλ' ἐπίσης διαφωνοῦν καὶ συγκρούονται καὶ οἱ ἴδιες μεταξύ τους. Θα προσπαθήσουμε να δείξουμε κατὰ ποιὸν τρόπο.

Ὁ Ἀνδρούτσος, διατυπώνει ὡς εξής, τον ὀρισμὸ της Παράδοσης:

«Παράδοσιον ἐνοοοῦμεν πάντα τὰ δόγματα, ἅτινα ἢ ἐλλείπουσιν, ἢ ὅλως ἐσκιασμένως καὶ ἀμυδρῶς φέρονται ἐν τῇ Γραφῇ, **δυνάμει** ἐν αὐτῇ ἐγκείμενα, καὶ δεόμενα τοῦ φωτὸς τῆς ἱερᾶς Παραδόσεως, ὅπως περιβληθῶσι τὴν προήκουσαν τῷ δόγματι ἐνάργειαν, οἷα ὁ νηπιοβοπτιαμὸς, ἢ ἐπίκλησις τῶν Ἁγίων, καὶ ἡ τιμὴ τῶν εἰκόνων καὶ τῶν λειψάνων».¹⁰¹

Στον ὀρισμὸ του αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς μας ἐξηγεῖ ὅτι ἡ ἐπίσημη παράδοση περιλαμβάνει δύο εἰδῶν δογματικὰ οὐατήματα.

1. Τα δόγματα που δεν αναφέρονται διόλου στις Γραφές.
2. Τα δόγματα που αναφέρονται στις Γραφές «ἐσκιασμένως καὶ ἀμυδρῶς» καὶ τα ὁποῖα για να ἐρμηνευτοῦν χρειάζονται το φως της παράδοσης.

Καὶ συνεχίζει:

«οἱ Ὁρθόδοξοι ἔχομεν διδάγματα πίστεως, περὶ ὧν οὔτε ἡ Γραφή μαρτυρεῖ, οὔτε ἡ Ἐκκλησία ἀπεφάνθη ἐπισημῶς διὰ γενικῶν συνόδων. Ὅτι λ.χ τὰ μυστήρια εἶνε ἐπιτά, δὲν ἔχομεν οὔτε Γραφικὴν μαρτυρίαν οὔτε ἐπίσημον τῆς Ἐκκλησίας ἀπόφασιν».¹⁰²

Με ἄλλα λόγια, ὅπως ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς ἐξηγεῖ, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει ἐπιβάλει δόγματα πίστεως, τα ὁποῖα οὔτε ἡ Ἁγία Γραφή περιλαμβάνει, οὔτε καμία Σύνοδος ἔχει ἐπικυρώσει.

Καὶ ἰδοὺ τώρα το περίεργο:

¹⁰⁰ Β' Κορ. 1/18-20. ¹⁰¹ Ἀνδρούτσος ἐνθ' ἀν. σελ. 114.

¹⁰² Ἀνδρούτσος, ἐνθ' ἀν. σελ. 115 (υποσ.).

«τὴν δὲ Δυτικὴν Ἐκκλησίαν», γράφει πάλι ὁ ἴδιος, «κατακρίνομεν διότι ἀνέπτυξε δόγματα ὄχι μόνον ἑλλείποντα ἐν τῇ Γραφῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Παραδόσει».¹⁰³

Στὴν περίπτωση ἀμὼς αὐτὴ ἀποδεικνύεται τέλεια ἀύγχωση. Διότι, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ὁ συγγραφέας μας ἐξηγεῖ, ὅτι καλῶς ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει ἐπιβάλλει δόγματα πίστεως «περὶ ὧν οὔτε ἡ Γραφὴ μαρτυρεῖ...», ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος κατακρίνει τὴν Δυτικὴ Ἐκκλησία, διότι ἐπιβάλλει δόγματα «ἑλλείποντα ἐν τῇ Γραφῇ».

Κι ἀκόμα, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος μας πληροφορεῖ ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἔχει θεσπίσει τὸ δόγμα τῶν μυστηρίων, χωρὶς τὸ δόγμα αὐτὸ νὰ ἔχει ἀναγνωριστῆ ἀπὸ καμία Σύνοδο, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος κατακρίνει τὴν Δυτικὴ Ἐκκλησία, διότι παραδέχεται δόγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἀνευρίσκονται στὴν Παράδοση.

Ἀν ὅμως ἡ ἐπίσημη καὶ ἀλάθητη φωνὴ τῆς Παράδοσης εἶναι, καθὼς μαθαίνομε, οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν συνόδων¹⁰⁴ καὶ ἀν καμία ἀπὸ τὶς Συνόδους αὐτὲς δὲν ἀναγνώρισε τὸ δόγμα τῶν ἐφτά μυστηρίων, πῶς τότε ὁ συγγραφέας κατακρίνει τὴν Δυτικὴ Ἐκκλησία διότι θέσπισε δόγματα ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπίσημη Παράδοση; Ἡ κατάκριση τοῦ συνεπῶς, πρέπει νὰ στραφῆ ἐξίσου καὶ ἐναντίον τῆς σημερινῆς Ὁρθοδοξίας διότι, καθὼς ἀποδεικνύεται κι αὐτὴ ἐπίσης «ἀνέπτυξε δόγματα ὄχι μόνον ἑλλείποντα ἐν τῇ Γραφῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παραδόσει».

Ἄς ἐρθσομε τῶμα στὸ θέμα τοῦ Κανόνα τῆς Ἁγίας Γραφῆς, γύρω ἀπὸ τὸ ὁποῖο ὁ Ἀνδρούτσος γράφει τὰ παρακάτω:

Ἄς τὸν ἀκούσομε:

«Ὁ κανὼν τῆς Γραφῆς εἶνε αἰνίγμα ἄλυτον κατὰ τὰς προτεσταντικὰς ἀρχάς. Τίνα δηλαδὴ εἶνε τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, οἱ μὲν Ὁρθόδοξοι καὶ οἱ Δυτικοὶ παραλαμβάνουσιν ἀσφαλῶς παρὰ τῆς ἀλαθῆτου ἑκκλησιαστικῆς Παραδόσεως. Ἄλλ' οἱ Διαμαρτυρούμενοι ἀπιστεμάντες τὸν δεσμὸν τοῦτον πρὸς τὴν Παράδοσιν, καὶ μόνην τὴν Γραφὴν ὡς ὑψίστην αὐθεντίαν κηρύττοντες, μάτην πειρῶνται νὰ ἐξεύρωσι βάσιν τινὰ ἐφ' ἧς νὰ ἐμπεδώσωσι τὸ ἐπὶ τῆς ἀμμου δογματικῶν αὐτῶν σύστημα».¹⁰⁵

Καὶ συνεχίζει:

¹⁰³ Ἀνδρούτσος, ἐνθ' ἀν. σελ. 115 (υποσ.).

¹⁰⁴ «Ὡς φωνὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄργανον ἐκφράσεως τοῦ ἀλαθῆτου αὐτῆς εἶναι ἡ ἀνωτάτη διοικητικὴ ἀρχὴ αὐτῆς, ἧτοι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος» (Ι. Καρμύρη, ἐνθ' ἀν. σελ. 111).

¹⁰⁵ Ἀνδρούτσος, ἐνθ' ἀν. σελ. 132.

«Τὸν κανόνα τῆς Γραφῆς παρέλαβον οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως». ¹⁰⁶

Ἰδού με ἄλλα λόγια, τι μας πληροφορεῖ ὁ Ἀνδρούτσος, σχετικά με τὸν Κανόνα τῆς Ἁγίας Γραφῆς:

1. Ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κατέχει τὸν Κανόνα τῆς Γραφῆς ὅπως τὸν παρέλαβε «ἀπὸ τὴν ἀλάθητον ἐκκλησιαστικὴν Παράδοσιν», ἐνῶ οἱ Διαμαρτυρόμενοι, στηρίζοντες τὸ δόγμα τῆς πίστεώς των ἀποκλειστικά στις Γραφές, ἀλλὰ ἀρνοῦμενοι τὴν Παράδοση, ἔχουν τὸ δογματικὸ τους οὐστήμα «στερεωμένο στὴν ἄμμο».

2. Ὅτι οἱ Διαμαρτυρόμενοι, ἀν καὶ ἀποδοκιμάζουν τὴν Παράδοση, ἐν τούτοις ἀπὸ τὴν Παράδοση, ἔχουν παραλάβει τὸ στήριγμα τῆς πίστεως τους, δηλαδὴ τὰ κανονικὰ βιβλία τῆς Γραφῆς.

Τούτο ὅμως δὲν εἶναι ἱστορικῶς ἀληθές. Μολονότι ὁ Ἀνδρούτσος ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία «παραλαμβάνει ἀσφαλῶς (τὸν Κανόνα τῆς Ἁγίας Γραφῆς) παρὰ τῆς ἀλαθῆτου ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως», ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι, ἡ ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση δὲν ἔχει παραδόσει κανένα συγκεκριμένο κι ἀναγνωρισμένο κανόνα, οὔτε τῆς Παλαιάς, οὔτε τῆς Καινῆς Διαθήκης. Πόσα, δηλαδὴ καὶ ποιὰ εἶναι τὰ κανονικὰ, θεόπνευστα, βιβλία τῆς Γραφῆς, ἀσὸ γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ Παράδοση παραμένει μέχρι σήμερα ἓνα πρόβλημα οκοτεινὸ καὶ ἀλυτο, πάνω στο ὁποῖο τόσο οἱ ἀναγνωρισμένες τοπικὲς Σύνοδοι, ὅσο καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες καὶ συγγραφεῖς ἔχουν ἐκφράσει ἀσυμφωνίες καὶ ἀντιφάσεις.

Καὶ ἰδοὺ ἓνα μόνο μέρος τοῦ ἀλυτοῦ προβλήματος:

1. Σχετικὰ με τὸν Κανόνα τῆς Παλαιάς Διαθήκης:

Στὸν Εβραϊκὸ Κανόνα που περιλαμβάνει τὰ 39 κανονικὰ βιβλία. ¹⁰⁶

Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Σύνοδος, (390 μ.Χ.), προσθέτει στὸν κανόνα τὸ βιβλίον «Βαρούχ».

Ἡ ἐν Καρθαγένη Σύνοδος (419 μ.Χ.), ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν Κανόνα

¹⁰⁶ *Ενθ' ἀν. σελ. 133.*

¹⁰⁷ *Γένεση, Ἐξοδος, Λευϊτικόν, Ἀριθμοί, Δευτερονόμιον, Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, Κριταί, Ρουθ, Σαμουὴλ I,II, Βασιλέων I,II, (ἢ 4 Βασιλειῶν), Χρονικῶν I,II, (ἢ Παραλειπομένων), Ἐζδρα, Νεεμία, Ἰώβ, Ψαλμοί, Παραοιμίαι, Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα ασμάτων, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ, 12 Προφητῶν, Ησαΐας, Ἰερεμίας, Θρήνοι, Εσθήρ.*

το βιβλίο «Θαρούχ» που είχε εγκρίνει η προηγούμενη Σύνοδος και αντ' αυτού προσθέτει τα βιβλία «Τωβίας» και «Ιουδήθ».

Οι 85 Αποστολικοί Κανόνες, αφαιρούν από τον Κανόνα τα βιβλία «Τωβίας» και «Ιουδήθ», που είχε επικυρώσει η εν Καρθαγένη Σύνοδος, προσθέτουν το βιβλίο «Βαρούχ» που απέρριψε η ίδια Σύνοδος, κι επίσης προσθέτουν σαν κανονικά τρία νέα βιβλία, τα «Μακκαβαίων Ι, ΙΙ και ΙΙΙ».

Ο Μέγας Αθανάσιος (397 μ.Χ.), δεν δέχεται τα βιβλία των «Μακκαβαίων» σαν κανονικά και εγκρίνει το βιβλίο «Βαρούχ».

Γρηγόριος α Ναζιανζηνός (394 μ.Χ.), απορρίπτει σα μη κανονικά τα βιβλία «Βαρούχ», «Τωβίας», «Ιουδήθ» και «Μακκαβαίων Ι, ΙΙ, ΙΙΙ», τα οποία είχαν αναγνωρίσει σαν κανονικά οι προηγούμενες Σύνοδοι και οι 85 Αποστολικοί Κανόνες.

Η Σύνοδος εν Ιερουσαλήμ επί Δοσιθέου, εγκρίνει τον Κανόνα της εν Λαοδικεία Συνόδου και επί πλέον προσθέτει τα βιβλία «Ιουδήθ», «Τωβίας», «Ιστορία Δράκοντος», «Ιστορία Σωσοάνης» και «Σαφία Σειράχ», κ.ο.κ.

2. Σχετικά με τον κανόνα των βιβλίων της Καινής Διαθήκης:

Ο Κλήμης, Αλεξανδρείας, έγραψε γύρω στο 190-212 μ.Χ.. Δέχτηκε στον Κανόνα τα βιβλία: «Αποκάλυψη του Πέτρου» (Απόκρυφα) και «Ποιμήν του Ερμά». Επίσης, έδωσε αποστολικό κύρος στην «Επιστολή του Κλήμεντα» (Ρώμης) «Προς τους Κορινθίους» καθώς και στην «Επιστολή του Βαρνάβα».

Ο Ιωάννης α Χρυσόστομος, διαφώνησε με τον Αθανάσιο, δεχόμενος μόνο 22 βιβλία της Κ. Διαθήκης σα θεόπνευστα (14 Επιστολές του Παύλου, 4 Ευαγγέλια, Πράξεις και 3 Καθολικές Επιστολές).

Η εν Λαοδικεία Σύνοδος δεν αναγνώρισε σαν θεόπνευστο το βιβλίο της Αποκάλυψης του Ιωάννη.

Η εν Καρθαγένη Σύνοδος, ακύρωσε την απόφαση της Συνόδου της Λαοδικείας και αναγνώρισε σαν κανονικό, το βιβλίο της Αποκάλυψης του Ιωάννη.

Οι 85 Αποστολικοί Κανόνες, δεν αναγνωρίζουν την Αποκάλυψη του Ιωάννη σαν κανονικό βιβλίο και αντ' αυτού προσθέτουν στον Κανόνα της Κ. Διαθήκης δύο επιστολές του Κλήμεντος Ρώμης και τας «Διαταγές Επισκόπων».

Ο Μέγας Αθανάσιος, αναγνωρίζει το βιβλίο της Αποκάλυψης μεταξύ των κανονικών θεοπνευστων βιβλίων της Καινής Διαθήκης,

ενώ απορρίπτει τις δυο Επιστολές του Κλήμενος και τις Διαταγές των Επιακόπων, διαφωνώντας έτσι και με την εν Λαοδικεία Σύνοδο και με τους 85 Αποστολικούς Κανόνες.

Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός, απορρίπτει το βιβλίο της Αποκάλυψης, οα μη θεόπνευστο.

Ευσέβιος, ο ιστορικός της Εκκλησίας, (260–340 μ.Χ.) μας γνωρίζει εν περιλήψει, την γνώμη της Εκκλησίας του 4ου αιώνα μ.Χ. σχετικά με τον Κανόνα των βιβλίων της Γραφής και αναφέρει μεταξύ των «αντιλεγομένων» τις Επιστολές: Ιακώβου, Ιαύδα, Β΄ Πέτρου, Β΄ και Γ΄ Ιωάννου και πιθανώς –είγε φανείη– την Αποκάλυψη.¹⁰⁸

Αυτές οι ανοικτές συγκρούσεις των Παραδόσεων, συγκρούσεις που συνεχίζονται μέχρι σήμερα μεταξύ των ορθοδόξων θεολόγων,¹⁰⁹ κάθε άλλο παρά υποστηρίζουν τα λεγόμενα του Ανδρούτσου, ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία «παραλαμβάνει (τον Κανόνα της Γραφής) **ασφαλώς από την αλάθητη εκκλησιαστική Παράδοση**».

Είναι λοιπόν, ο Κανόνας της Γραφής ένα «αίνιγμα άλυτο» όχι για τους Διαμαρτυρόμενους, επειδή αυτοί κατέχουν καθορισμένο και συγκεκριμένο Κανόνα, αλλά είναι άλυτο αίνιγμα γι αυτή την ίδια, την Ορθόδοξη Εκκλησία.

Αυτές οι ιστορικές μαρτυρίες ανατρέπουν επίσης και το άλλο συμπέρασμα του Ανδρούτσου, ότι «τόν Κανόνα τής Γραφής παρέλαβον οί Διαμαρτυρόμενοι έκ τής εκκλησιαστικής Παραδόσεως». Στην περίπτωση αυτή χρειάζεται να υπενθυμίσουμε το: **«οὐκ ἂν λάβης παρά τοῦ ρῆ ἔχοντας»**.

Οι Διαμαρτυρόμενοι δεν παρέλαβαν τον Κανόνα της Γραφής από την εκκλησιαστική παράδοση της Ορθοδόξου Ανατολικής Εκκλησίας για τον απλούστατο λόγο, ότι καθώς δείξαμε, η καλουμένη «Παράδοση», δεν κατόρθωσε μέχρι σήμερα να καθορίσει και να υιοθετήσει κανένα συγκεκριμένο Κανόνα της Αγίας Γραφής. Διότι, ούτε καμία Οικουμενική Σύνοδος θέσπισε πόσα και ποιὰ πρέπει να είναι τα βιβλία του Κανόνα, ούτε οι Τοπικές Σύνοδοι που ασχολήθηκαν με το θέμα του Κανόνα, κατέληξαν μεταξύ τους σε ομοφωνία, ούτε οι Πατέρες της Ορθοδοξίας συμφωνούν, ούτε ακόμα οι σύγχρονοι συνήγοροι των παραδόσεων εκφράζουν στο θέμα του Κανόνα αμόμφωνες απόψεις. **Πού είναι λοιπόν «η αλάθητη εκκλησιαστική Παράδοση;»**

¹⁰⁸ *Ευσ. Εκκλησ. Ιστ. III 3. 1–7.*

¹⁰⁹ *Ανδρούτσος, ενθ' αν. σελ. 141–142.*

Αντίθετα προς τις διαφωνίες και τις συγκρούσεις των εκκλησιαστικών Παραδόσεων, στο θέμα του Κανόνα, οι Δισμαρτυρόμενοι κατείχαν ανέκαθεν συγκεκριμένο κανόνα των βιβλίων της Γραφής, με όλα τα διαπιστευτήρια της αξιοπιστίας και της αυθεντικότητάς του.

Ως προς τον Κανόνα της Παλαιάς Διαθήκης:

Είναι γνωστό ότι οι Διαμαρτυρόμενοι δέχονται τον επίσημο Εβραϊκό Κανόνα με τα 39 καθορισμένα βιβλία του, όπως και παραδόθηκε από τους Εβραίους, οι οποίοι διεφύλαξαν με πιστότητα τον Κανόνα αυτόν επί δέκα τουλάχιστον αιώνες, χωρίς και να διεκδικήσουν ποτέ το προνόμιο του αλάθητου.

Ο επίσημος αυτός Κανόνας τελειώνει στο βιβλίο του προφήτη Μαλαχία¹¹⁰ και περιλαμβάνει τα βιβλία που στη μαρτυρία τους τόσο ο Κύριος Ιησούς όσο και ο Απόστολος Παύλος θεμελίωσαν το Χριστιανικό κήρυγμα και τη διδασκαλία τους.

Όμως η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν έμεινε στον παραδοσιακό Κανόνα των 39 βιβλίων της Π. Διαθήκης, αλλά πρόσθεσε α' αυτά και τα λεγόμενα «Απόκρυφα» ή «Αναγινωσκόμενα» βιβλία. Αυτό ήταν ένα ακόμα ασβαρό παραπάτημα, επειδή τα βιβλία αυτής της κατηγορίας, δεν έχουν το κύρος της θεοπνευστίας. Δεν έγιναν δεχτά από την Εβραϊκή Συναγωγή, ούτε κάνουν λόγο γι' αυτά ο Χριστός ή οι Απόστολοι, ούτε έχουν αναγνωρισθεί ως θεόπνευστα από ονομαστούς Πατέρες της Εκκλησίας, καθώς ο Ιώσηπος, Ωριγένης, Ιερώνυμος, κ.ά. οι οποίοι εναντιώθηκαν σε κάθε προσθήκη στον Κανόνα της Π. Διαθήκης κάθε άλλου βιβλίου, ξένου προς τον Εβραϊκό Κανόνα. Αλλ' ούτε η εωωτερική μαρτυρία αυτών των βιβλίων υποστηρίζει τη θεοπνευστία τους.

Είναι μάλιστα άξιο προσοχής, ότι ούτε ο Κύριος, ούτε οι Απόστολοι κατέφυγαν έστω και μια φορά στις μαρτυρίες των βιβλίων που μας είναι γνωστά σαν «Απόκρυφα» ή «Αναγινωσκόμενα». Την γνησιότητα του Κανόνα των 39 βιβλίων της Π. Διαθήκης που δέχονται οι Διαμαρτυρόμενοι, την υποστήριξαν και άνδρες καθώς ο Φίλων,¹¹¹ ο Ιώσηπος,¹¹² ο Ωριγένης,¹¹³ ο Ιερώνυμος¹¹⁴ κ.ά. Όλοι τους καταδίκασαν κάθε προσθήκη σ' αυτόν τον Κανόνα άλλου βιβλίου ξένου προς τον Εβραϊκό Κανόνα.

¹¹⁰ Βλέπε σχετική μαρτυρία με παραβολή Μαλαχία α11 και Ματθ. 11/10.

¹¹¹ De Vita Mos. 11. ¹¹² Contra Apion 1.8. ¹¹³ Ευσ. Εκκλ. Ιστ. 4.26.

¹¹⁴ Επιστολή προς επισ. Χρωμάτιον και Ηλιόδωρον.

Ως προς τον Κανόνα της Καινής Διαθήκης:

Όταν ερευνούμε το θέμα της διαμόρφωσης του Κανόνα της Καινής Διαθήκης, δηλαδή του κατάλογου που περιλαμβάνει τα θεόπνευστα βιβλία της Χριστιανικής Αποκάλυψης, πρέπει να έχουμε υπ' όψη τα εξής δύο βασικά γεγονότα:

Πρώτο, ότι με την αναχώρηση και του τελευταίου Αποστόλου από τη ζωή, η Οικουμενική Εκκλησία,¹¹⁵ Σώμα του Χριστού, ήδη κατείχε τα γραφτά που είχαν συντάξει οι Απόστολοι· και

Δεύτερο, ότι τα γραφτά αυτά, σαν Θεόπνευστα που είναι, φέρουν όλα τα διακριτικά γνωρίσματα της αυθεντικότητας και της αξιοπιστίας τους. Επαναλαμβάνομε ότι οι προϋποθέσεις αυτές είναι θεμελιώδους σημασίας και χρειάζεται να τις λάβουμε οπωσδήποτε υπ' όψη, αν θέλουμε να εννοήσουμε ουστά το φαινόμενο του Κανόνα της Καινής Διαθήκης.

Ως προς την πρώτη προϋπόθεση:

Είναι αλήθεια ότι η καθεμιά τοπική εκκλησία, λ.χ. των Κορινθίων ή των Εφεσίων κ.λ.π. δεν κατείχε ευθύς εξ αρχής ολόκληρο τον Κανόνα των βιβλίων της Καινής Διαθήκης, μολταυτά, τα σημαντικά γεγονόσ ήταν ότι η Εκκλησία του Χριστού, σαν οικουμενικό σώμα, είχε εξ αρχής στους κόλπους της όλα τα αποστολικά γραφτά που αργότερα αποτέλεσαν την Καινή Διαθήκη. Η απόκτηση των γραφτών αυτών κι από την καθεμιά τοπική εκκλησία χωριστά, ήταν ζήτημα που έλαβε βαθμιαία λύση **δια μέσου της πνευματικής επικοινωνίας των κατά τόπους εκκλησιών, στις οποίες οι Απόστολοι έστειλαν τα θεόπνευστα γραφτά τους.** Καθώς μάλιστα μαθαίνομε, ο ίδιος ο Απόστολος Παύλος ενθάρρυνε αυτού του είδους την πνευματική επικοινωνία και την υπόδειξε, όταν λ.χ. έδωκε εντολή στην εκκλησία των Κολοσσαέων ν' ανταλλάξει την επιστολή που τους έστειλε με την επιστολή που έγραψε στους Λαοδικείς:¹¹⁶

«Όταν διαβάετε την επιστολή, να την στείλετε να διαβαστεί και στην εκκλησία της Λαοδικείας κι εσείς να φροντίζετε να πάρετε την επιστολή που έστειλα στη Λαοδικεία, για να τη διαβάαετε» (Κολ. 4/16).

¹¹⁵ Με τον όρο «Οικουμενική Εκκλησία», δεν εννοούμε κανένα από τους γνωστούς κλάδους της Χριστιανοσύνης, αλλά την Εκκλησία σαν σώμα του Χριστού, στην πνευματική του ενότητα, καθώς την ορίζει ο Απόστολος Παύλος (Βλ. Εφεσ. 1/23, 5/30 κλ.).

¹¹⁶ Γενικώς πιστεύεται ότι εδώ πρόκειται για την Επιστολή προς Εφεσίους.

Κατά τον ίδιο τρόπο και η εκκλησία της Κορίνθου έπρεπε ν' ανταλλάξει την επιστολή της με αυτήν της εκκλησίας της Ρώμης κ.ο.κ. Και τέτοια ακριβώς ήταν η περίπτωση. Τα χωρία που παραθέτουν από τις επιστολές του Αποστόλου Παύλου ο Κλήμης Ρώμης, Πολύκαρπος, Ιγνάτιος κι άλλοι αποστολικοί Πατέρες, αποδεικνύουν το γεγονός ότι μια συλλογή των επιστολών του Παύλου υπήρχε στα αρχεία των εκκλησιών της Ιταλίας, της Μ. Ασίας και της Συρίας, από την τελευταία ακόμη περίοδο του πρώτου μ.Χ. αιώνα.

Εξ άλλου ο περίφημος «Μουρατόρειος Κανών»¹¹⁷ – αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνας – που κατά τη γενική ομολογία περιλαμβάνει τον αρχαιότερο κατάλογο των βιβλίων του κανόνα – αριθμεί σαν κανονικά τα: 4 Ευαγγέλια, τις Πράξεις των Αποστόλων, τις 13 επιστολές του Παύλου, δύο επιστολές του Ιωάννη, μια του Ιούδα, και την Αποκάλυψη. Τούτο μαρτυρεί, ότι ανάλογα με τις τότε δυνατότητες επικοινωνίας των κατά τόπους αδελφών εκκλησιών μεταξύ τους, το μεγαλύτερο μέρος του σημερινού Κανόνα της Καινής Διαθήκης είχε ήδη συγκροτηθεί από τις αρχές του 2ου μ.Χ. αιώνα, πολύ πιθανό δέ ακόμη νωρίτερα, **χωρίς την απόφαση καμίας επίσημης ή ανεπίσημης εκκλησιαστικής αρχής, παμά μόνο βάσει των πνευματικών σχέσεων και της ανταλλαγής των Αποστολικών γραφτών μεταξύ της μιας εκκλησίας με την άλλη.**

Το πρωταρχικό ζήτημα που απασχόλησε, αμέσως εξ αρχής, τη μεταποστολική Εκκλησία ήταν, πως όλα τα γνήσια αποστολικά κείμενα που ήδη κατείχε η Εκκλησία, η Νύμφη του Χριστού, θα διαμοιράζονταν μεταξύ των κατά τόπους εκκλησιών, έτσι ώστε εκείνο που ανήκε σε όλους ν' αποκτηθεί και από την καθενιά χωριστά.

Ο Κανόνας της Καινής Διαθήκης, δεν έχει διαμορφωθεί από μεταγενέστερες διατάξεις της Εκκλησιαστικής Παράδοσης, ούτε είναι το αποτέλεσμα της μιας ή της άλλης Συνοδικής απόφασης, καθώς ισχυρίζεται ο Ανδρούταος.

Τη μορφή του ο Κανόνας της Καινής Διαθήκης, την πήρε καθώς είδαμε, δια μέσου της πνευματικής επικοινωνίας που διατηρούσαν μεταξύ τους οι κατά τόπους διασκορπισμένες εκκλησίες.

¹¹⁷ Πίνακας των βιβλίων της Καινής Διαθήκης τον οποίον ανακάλυψε στην Αμβροσιανή Βιβλιοθήκη του Μιλάνου ο Ιταλός ιστορικός και θεολόγος L.A. Muratori (1750). Ο Πίνακας αυτός έχει συνταχθεί από τα τέλη του Β' αιώνα.

Όσο για την μεταπροστολική εκκλησία, αυτή δεν καθόρισε τίποτε για τον Κανόνα της Καινής Διαθήκης: απλώς αναγνώρισε και αποδέχθηκε ένα γεγονός που ήδη υπήρχε, εξ αρχής.

Εκτός από την ανταλλαγή των Αποστολικών γραφτών ανάμεσα των κατά τόπους εκκλησιών υπάρχει, όπως είδαμε και η εξής δεύτερη προϋπόθεση που πρέπει να λάβουμε υπ' όψη, αν επιθυμούμε να εννοήσουμε τη διαμόρφωση του Κανόνα: **ότι τα αποστολικά γραφτά φέρουν τα ίδια όλα τα διακριτικά γνωρίσματα της ηλικίας, καθώς και της αξιοπιστίας τους.**

Θα διευκρινίσουμε τούτο το σημείο αναφέροντας το εξής αληθινό περιστατικό:

Κάποτε κάποιος ιερωμένος ρώτησε ένα νέο που δεν δεχόταν «το αλάθητο της Εκκλησίας»:

– Ποιός σε δίδαξε τι πρέπει να πιστεύεις; Ρώτησε ο ιερωμένος.

– Η Αγία Γραφή, του απάντησε ο νέος.

– Θαυμάσια! Αλλά καθώς γνωρίζεις, η Αγία Γραφή περιλαμβάνει πολλά βιβλία που έχουν διαχωριστεί από άλλα βιβλία. Τα πρώτα ονομάζονται αγία και θεόπνευστα, ενώ τα άλλα απόκρυφα και νόθα. Θα ήθελα να μου πεις, ποιός διάλεξε τα βιβλία της Γραφής και ποιά εγγύηση έχεις ότι αυτά είναι πράγματι εκείνα στα οποία πρέπει να πιστεύεις; Αν δεν υπήρχε το σλάθητο της Εκκλησίας, η πίστη σου, δεν θα στηριζόταν πουθενά.

Για μια στιγμή ο νέος έμεινε σιωπηλός να τον είχε αποσομώσει το επιχείρημα του ιερωμένου. Ξαφνικά, όμως τον ρώτησε:

– Γνωρίζετε να μου πητέ ποιός έγραψε την Ιλιάδα και την Οδύσσεια;

– Ο Όμηρος, απάντησε ο ιερωμένος.

– Είθε βέβαιος;

– Είμαι απόλυτα βέβαιος.

– Αν σας έλεγα ότι ο συγγραφέας της Ηλιάδας και της Οδύσσειας ήταν ο Πλάτωνας κι όχι ο Όμηρος, τι θα μου απαντούσατε;

– Ότι είσαι αμαθής!

– Και θα είχατε δίκιο, απάντησε ο νέος και συνέχισε: Για να φθάσετε α' αυτό το συμπέρασμα, θα έπρεπε πρώτα να συμβουλευτήτε κάποια επιτροπή ιστορικών και κριτικών που να κατέχει το πρανάμιο του αλάθητου;

– Όχι, απάντησε ο ιερωμένος.

– Ασφαλώς όχι! Ούτε σεις, ούτε άλλος κανένας θα το έκρινε

αναγκαίο. Οπότε θα θεωρούσαμε λοιπόν, σαν αμαθή και ανόητο εκείνον ο οποίος για να παραδεχθεί ότι η Οδύσσεια είναι του Ομήρου, είχε την ανάγκη μιας φιλολογικής Ακαδημίας... αλάθητης!

Το προνόμιο του «αλάθητου», θα ήταν απαραίτητο στην Ορθόδοξη Εκκλησία αν είχε την αποστολή να θεσπίζει νέα δόγματα, καθώς οι Απόστολοι, οι οποίοι έπρεπε να ήταν κάτοχοι του αλάθητου, ώστε να καταχωρήσουν τα δόγματα της Σωτηρίας στα κείμενα της Καινής Διαθήκης, δίχως παραλείψεις ή πλάνες.

Εφ' όσον όμως η Ορθόδοξη Εκκλησία ισχυρίζεται, ότι δεν θεσπίζει νέα δόγματα αλλά «φυλάττει τὰ ἐξαρχῆς παραδοθέντα», δεν δημιουργείται καμία ανάγκη να διεκδικεί το προνόμιο του αλάθητου. **Επαναλαμβάνομε ότι οι Εβραίοι φύλαξαν με σχολαστική πιατότητα τα δόγματα του Νόμου και τα Βιβλία της Π. Διαθήκης, χωρίς ποτέ να διεκδικήσουν το προνόμιο του αλάθητου.**

Ο Απόστολος Παύλος δεν αναγνώρισε τον μαθητή του Τιμόθεο σαν αλάθητο, όταν του παρήγγειλε «να φυλάττει την καλή παρακαταθήκη» (Α΄ Τιμ. 6/20).

Το αλάθητο λοιπόν, είναι προνόμιο εντελώς πεμπτό στον φύλακα ενός γραφτού, ή ενός δόγματος.

Η άλλη δικαιολογία που προβάλλουν οι οπαδοί των παραδόσεων, κατά την οποίαν το αλάθητο της Θρηδοδόξου Εκκλησίας είναι αναγκαίο σαν η απαραίτητη προϋπόθεση για την αυθεντική και ακριβή ερμηνεία των Γραφών, αποδεικνύεται δικαιολογία τελείως αβάσιμη επειδή προακρούει στις ίδιες τις Γραφές.

Γνωρίζομε φυσικά ότι, σαν αποκάλυψη από Θεού, οι Γραφές δεν είναι δυνατόν να κατανοηθούν και να ερμηνευθούν παρά με τον εσωτερικό φωτισμό του Αγίου Πνεύματος.¹¹⁸ Χωρίς την οδηγία του Πνεύματος, η Χριστιανική αποκάλυψη είναι ακατανόητη στον άνθρωπο και η ερμηνεία της ολωσδιόλου παρεξηγημένη.¹¹⁹

Το προνόμιο όμως του εσωτερικού φωτισμού δεν το κατέχει αποκλειστικά η Οικουμενική Σύνοδος. Σύμφωνα με τις διαβεβαιώσεις των Γραφών, το Άγιο Πνεύμα χορηγείται στον καθένα πιστό, για να τον «οδηγήσει σε όλη την αλήθεια».¹²⁰

Ιδού οι διαβεβαιώσεις:

¹¹⁸ Α΄ Κορ. 2/10.

¹¹⁹ Α΄ Κορ. 2/14.

¹²⁰ Ιωάν. 16/13.

Ο Κύριος Ιησούς προανήγγειλε την εκπλήρωση της σχετικής προφητείας του Ησαΐα, σύμφωνα με την οποία ο καθένος πιστός θα είναι «διδάκτος Θεού»,¹²¹ ο δε απόστολος Πέτρος στο κήρυγμά του της Πεντηκοστής, χαιρέτισε την πραγματοποίηση της ίδιας υπόσχεσης, υπενθυμίζοντας στους ακροατές του «αυτό που (ο Θεός) προείπε με τον προφήτη Ιωήλ», ότι δηλαδή «ο Θεός θα εκχύσει το Πνεύμα Του πάνω στον κάθε άνθρωπο».¹²²

Ο απόστολος Παύλος αναγνωρίζει το γεγονός, ότι ο πιο απλός πιστός εν Χριστώ είναι κι ένας ναός του Αγίου Πνεύματος,¹²³ προσεύχεται μάλιστα για τους πιστούς γενικά, να τους πλουτίσει ο Θεός με το πνεύμα «τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀποκαλύψεως»,¹²⁴ με «το πλήρωμα της πνευματικής γνώσης»¹²⁵ και ζητάει τη συμμετοχή του καθενός πιστού «εις ὄλους τοὺς θησαυροὺς τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως» που «εἶναι κρυμμένοι ἐν τῷ Χριστῷ».¹²⁶

Ο απόστολος Ιωάννης, εξ άλλου, συγχαίρει όλα τα παιδιά του Θεού επειδή έλαβαν «το χρίσμα του Πνεύματος το οποίον τους φανερώνει τα πάντα».¹²⁷

Μήπως πρέπει να παραμερίσουμε τις τόσες βεβαιώσεις του Θεού και να περιμένουμε από ανθρώπους να μας επιβάλλουν αυτοί τί και πώς να πιστεύουμε; Μήπως ψεύδεται ο Θεός όταν, καθώς είδαμε, βεβαιώνει ότι **δια του Πνεύματός Του**, φανερώνει στον καθένα πιστό την αλήθεια της Σωτηρίας; Αν είμεθα βέβαιοι πως ο Θεός δεν ψεύδεται, γιστί είμεθα πάντοτε έτοιμοι να εμπιστευόμαστε στα δόγματα ανθρώπων και να δυσπιστούμε στον λόγο του ζωντανού Θεού;

Δεν εννοούμε φυσικά, ότι όλα τα τμήματα και τα χωρία των Γραφών ερμηνεύονται με την ίδια πάντοτε ευκολία και ακρίβεια. Ο Απόστολος Πέτρος, λ.χ. προειδοποιεί, ότι στις επιστολές του Παύλου «είναι τινά δυσνόητα»: σπεύδει όμως να εξηγήσει ότι **τα δυσνόητα των Γραφών διαστρεβλώτονται από τους αμαθείς και τους αστήμικτους**.¹²⁸ Τούτο, σημαίνει πως όσοι είναι καταρτιζόμενοι στο λόγο του Θεού και αληθινοί μαθητές του Χριστού (εννοείται πως δεν υπάρχει ανάγκη να είναι μόνο «κληρικοί») αυτοί, με τη βοήθεια του Πνεύματος, μπορούν να καταλάβουν κι αυτά ακόμη τα δυσνόητα χωρία των Γραφών.

¹²¹ *Ιωάν.* 6/45. ¹²² *Πράξ.* 2/16–17. ¹²³ *Α΄ Κορ.* 6/19. ¹²⁴ *Εφεσ.* 1/17.

¹²⁵ *Κολ.* 1/9. ¹²⁶ *Κολ.* 2/3. ¹²⁷ *Α΄ Ιωάν.* 2/20,27. ¹²⁸ *Β΄ Πέτρου* 3/15.

Μήπως δεν είναι αλήθεια, ότι ο Κύριος Ιησούς ευχαρίστησε τον Πατέρα επειδή η γνώση του μυστηρίου της πίστης έμεινε κρυμμένη σε όσους θεωρούν τους εαυτούς τους σαν πολυμαθείς για να φανερωθεί, η γνώση αυτή, στους μωρούς και στους ταπεινούς;

«Σ'ευχαριστώ Πατέρα, Κύριε τ'ουρανού και της γης, διότι έκρυψες αυτά από σοφούς και ουνετούς και τα φανέρωσες σε νήπια» (Λουκ. 10/21).

Και ασφαλώς ο Κύριος δεν χαρακτηρίζει σαν «νήπια» μόνο τους πολυμαθείς θεολόγους, που συνήλθαν στις Οικουμενικές Συνόδους, αλλά μιλεί για τα «μωρά», τους απλούς ανθρώπους, με περιορισμένη θεολογική κατάρτιση αλλά με καρδιά ταπεινή προς την Αλήθεια και πρόθυμη για να υποταχθεί στον λόγο του Θεού. Σ' αυτά τα «νήπια» αποκάλυψε ο Θεός το μυστήριο της Σωτηρίας.

Η φανέρωση, τόσο της αποκάλυψης του Θεού όσο και της πνευματικής γνώσης του Ευαγγελίου, δεν είναι λοιπόν αποτέλεσμα θεολογικής μόρφωσης ή ιερατικής χειροτονίας, αλλά είναι η ανταμοιβή μας για την υπακοή μας στο Νόμο του Χριστού.

«Όποιος γνωρίζει τις εντολές μου και τις υπακούει (όρος)... εγώ θα τον αγαπήσω και θα φανερώσω σ' αυτόν τον εαυτό μου (ανταμοιβή)» (Ιωάν. 14/21).

Είναι λοιπόν συγκεκριμένη και απόλυτη η βεβαίωση των Γραφών, ότι η ορθή κατανόηση του Σχεδίου της Σωτηρίας είναι αποτέλεσμα της βοήθειας του Αγίου Πνεύματος, που κατοικεί στην καρδιά του καθενός πιστού.

«Σ' εμάς ο Θεός τα φανέρωσε με το Πνεύμα Του...

Δεν γνωρίζετε ότι είστε ναός του Αγίου Πνεύματος και ότι το Πνεύμα του Θεού μένει μέσα σας;» (Α' Κορ. 2/10, 3/16).

Εν τούτοις, η Ορθόδοξη Εκκλησία, επιμένει στο οημείο τούτο, να διαψεύδει και τις Γραφές και τον Κύριο.

Γράφει ο Ανδρούτσας:

«Η Έκκλησία διά τών οίкуμενικῶν Συνόδων καί τών Πατέρων τῆς Έκκλησίας χειραγωγεί εἰς ὀρθήν τῆς Γραφῆς κατανόησιν».¹²⁹

Ὅστε λοιπόν, κατά τη θεωρία αυτή ο Θεός δεν μίλησε, ούτε μιλάει, κατ' ευθείαν στον κάθε άνθρωπο, αλλά μίλησε μόνο στους επικόπους των Οικουμενικών Συνόδων και στους εκκλησιαστικούς

¹²⁹ *Ενθ' αν. σελ. 127.*

Πατέρες. Όλοι οι άλλοι πρέπει μόνο από τις δύο αυτές πηγές ν' ακούσουμε τη φωνή του Θεού. Αφού όμως μόνο οι Σύνοδοι και οι Πατέρες είναι οι αποκλειστικοί χειραγωγοί μας στην ορθή κατανόηση των Γραφών, τότε ας μη λάβουμε υπ' όψη τις τόσες διαβεβαιώσεις του Θεού, ας πετάξουμε από τα χέρια μας την Αγία Γραφή και αντ' αυτής, για το φωτισμό μας και την πνευματική μας αύξηση, ας μελετάμε καθημερινά... τους κανόνες και τα άρθρα των Οικουμενικών Συνόδων.

Όσο για τους καθημερινούς πειρασμούς μας, κατά τον Ανδρούτσο, θα οβήνουμε «τα βέλη του πονηρού τα πεπυρωμένα»¹³⁰ αν καταφεύγουμε, όχι στο «γέγραπται», αλλά στις πολύλογες και ασύμφωνες θεολογικές θεωρίες των Πατέρων της Εκκλησίας.

Τούτο θα ρωτήσουμε:

Με ποιά δικαίωμα η σημερινή Ορθοδοξία άλλαξε τις βάσεις του Αποστολικού κηρύγματος;

Γιατί η σημερινή Ορθοδοξία, εκθρόνισε τον Χριστό και τις Γραφές, από τη θέση της αυθεντίας τους και κάθισε εκεί αυτή η ίδια, με τις ανθρώπινες παραδόσεις της;

Δεν είναι τα βιβλία του κανόνα της Αγίας Γραφής το μόνο θέμα διαφωνίας μεταξύ της σημερινής και της αρχαίας Ορθοδοξίας.

Ας ρίξουμε λ.χ. μιά ματιά στο Νηποβάφτισμα:¹³¹

Σύμφωνα με τους κανόνες της σημερινής Ορθοδοξίας, η οικογένεια που αφήνει το παιδάκι της αβάφτιστο, φέρνει μιά βαριά κατάρα του Θεού. Αυτός που δεν πιστεύει αήμερα στο «μυστήριο του Νηποβαφτισμού», στιγματίζεται σαν αιρετικός και σαν άσπονδος εχθρός των Παραδόσεων και της Ορθοδοξίας.

Αν όμως, έτοι έχουν τα πράγματα, τότε οι πιο ονομαστοί άγιοι Πατέρες της Εκκλησίας, πρέπει κι αυτοί να στιγματιστούν σαν αιρετικοί εφόσον, κατά την Ιστορία, πολέμησαν το νηποβάφτισμα.

Ο Βασίλειος, ο Μέγας, (+379) λ.χ. βαπτίστηκε σε ηλικία 28 χρονών.

Ο Γρηγόριος ο Ναζιανζηνός, (+389) Πατριάρχης Κωνσταντινούπολης, ηγετική μορφή της Β' Οικουμενικής Συνόδου και

¹³⁰ Εφεσ. 6/16.

¹³¹ Βλέπε: Γ. Ζερβόπουλου, *ΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ*, - Το νόημά του, οι παρερμηνείες του, η ιστορία του, η αξία του, οι παραδόσεις του-. Αθήνα, 1980.

συγγραφέας ειδικής μελέτης πάνω στο Βάφτισμα, ο ίδιος βαφτίστηκε σε ηλικία 30 χρονών.

Ο Γρηγόριος Νύσσης, (+395) βαφτίστηκε σε ηλικία 29 χρονών.

Ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος, (+407) Πατριάρχης Κωνσταντινούπολης, σπουδαιότατος κήρυκας και θεολόγος, βαφτίστηκε σε ηλικία 20 ετών.

Ο Αμβρόσιος (+397) βαφτίστηκε σε ηλικία 40 χρονών.

Ο Ιερώνυμος (+420) σε ηλικία 18 χρονών.

Ενήλικας βαφτίστηκε ο **άγιος Αυγουστίνος (+430)** κ.ά.

Οι παραπάνω λοιπόν ιεροί Πατέρες, που θεωρούνται οι «διδάσκαλοι» και οι «στυλοβάτες» της Ορθοδοξίας, διαφωνούν με τους σημερινούς, που με τόσο ζήλο υποστηρίζουν το νηπιοβάφτισμα και μάλιστα διατυμπανίζουν ότι το αβάφτιστο νήπιο είναι «σε ειδωλολατρική κατάσταση» κι ότι, σαν πεθάνει αβάφτιστο είναι προωρισμένο για την απώλεια.

Ας ρωτήσουμε: Ήταν λοιπόν, οι παραπάνω άγιοι Πατέρες, σε «ειδωλολατρική κατάσταση» όλα τα χρόνια πριν από το βάφτισμά τους; Πώς να πιστέψουμε, ότι κήρυτταν το Λόγο του Θεού, στα χριστεπώνυμα πληρώματα: ότι τελούσαν τα «μυστήρια» στους Χριστιανικούς ναούς: ότι απολάμβαναν όλα τα υψηλά προνόμια του αρχιερατικού υπουργήματός τους, γνωρίζοντας ότι αυτοί οι ίδιοι, σαν αβάφτιστοι, βρίακονταν σε ειδωλολατρική κατάσταση; Δύσκολο να το πιστέψουμε.

Το γνωστό επιχείρημα, ότι στην αρχαία εποχή πολλοί βαφτίστηκαν σε μεγάλη ηλικία, επειδή έγιναν χριστιανοί σε μεγάλη ηλικία (ιεραποστολικό βάφτισμα), στην περίπτωση μας δεν στέκεται, επειδή όλοι σχεδόν οι Πατέρες, τους οποίους αναφέραμε πιο πάνω, γεννήθηκαν από γονείς που ήταν Χριστιανοί: καθώς λ.χ., η μητέρα του Ιωάννη του Χρυσοστόμου, η Ανθούσα, ήταν ευσεβής Χριστιανή. Η μητέρα του Αυγουστίνου, η Μόνικα, ήταν ευσεβεστάτη γυναίκα. Οι γονείς του Γρηγορίου του Ναζιανζηνού ήσαν χριστιανοί, μάλιστα ο επίσκοπος πατέρας του και η ρητέρα του η Νόννα, ανακηρύχθησαν άγιοι της Ορθοδοξίας, αν και δεν είχαν βαφτίσει το γιό τους το Γρηγόριο.

Αυτά τα βμίσκομε στην Ιστορία. Κατά τις παραδόσεις λοιπόν, και του 4ου ακόμα αιώνα, η παράλειψη του βαφτίσματος στο νήπιο χριστιανών γονέων, δεν δημιουργούσε καμμία παραφωνία

στις τότε χριστιανικές οικογένειες. Ούτε η τότε εκκλησία, θεωρούσε τα αβάφτιατα παιδάκια σαν κατάρρα στην οικογένειά τους και ειδωλολάτρες, καθώς τα θεωρεί η σημερινή Ορθοδοξία.

Γιατί λοιπόν, οι σημερινοί δεν ακολουθούν το παράδειγμα που άφησαν οι τότε «φωστήρες της Ορθοδοξίας»;

Γιατί ενώ από το ένα μέρος, τους εκθειάζουμε σαν «κορυφαίους δασκάλους» της Ορθοδοξίας, από το άλλο μέρος περιφρονούμε τις διδασκαλίες τους και κάνουμε άλλα, διαφορετικά, πράγματα;

Αυτοί οι νεωτερισμοί δείχνουν, δίχως αμφιβολία ότι, η σημερινή Ορθοδοξία έφυγε από τη γραμμή της αρχαίας Εκκλησίας και ασπάσθηκε νέες, ανθρώπινες, παραδόσεις, που δεν έχουν καμία σχέση όχι μόνο με την Αγία Γραφή αλλά ούτε και με την τότε γνήσια Παράδοση των αγίων Πατέρων.

Οι άγιοι Πατέρες που ονομάσαμε παραπάνω, πολέμησαν το νηπιοβάφτιομα, επειδή με τη μεστωμένη θεολογική σκέψη τους και την ειλικρινή καρδιά τους, έκριναν ότι, για να 'χει κύρος το βάφτιομα, χρειάζεται απαραίτητα ο βαπτιζόμενος να 'χει μυαλό για να καταλάβει τι κάνει· να μπορεί να μιλήσει για να ομολογήσει γι αυτό που κάνει κι επίσης, να 'χει και ηλικία για να αισθανθεί την ηθική ευθύνη της πράξης του.

Αλλιώς, πως είναι δυνατόν μια τέτοια πράξη που συνδέεται με τη Σωτηρία μας, να 'χει την αναγνώριση του Θεού, όταν το βαπτιζόμενο πρόσωπο, σα νήπιο, δεν είναι ικανό ούτε να πιστέψει, ούτε να καταλάβει, ούτε να μιλήσει, ούτε να αισθανθεί την ηθική ευθύνη της πράξης του;

Καθώς και ο Ναζιανζού Γρηγόριος, εξηγεί:

«(Το βάφτιομα είναι) έπερώτημα της εις Θεόν συνειδήσεως· έρεισμα πίστεως»

(Πατρ. τομ. 36· σελ. 361).

Αν λοιπόν, η ορθή ερμηνεία της Αγίας Γραφής στηρίζεται, καθώς μας λένε, στην ερμηνεία που δίνει η Εκκλησία· κι αν η Εκκλησία στηρίζει την ερμηνεία της στους Πατέρες· κι αν οι Πατέρες διαφωνούν με τη σημερινή Ορθοδοξία ακόμα και στα δόγματα που έχουν σχέση με τη Σωτηρία, τότε γίνεται φανερό ότι τίποτε δεν στέκεται πουθενά, στα δογματικά της σημερινής Ορθοδοξίας.

Σαν απόδειξη αναφέραμε παραπάνω μονάχα δύο παραδείγματα: τον Κανόνα της Αγίας Γραφής και το Βάφτιομα.

Ο μύθος της "διαδοχής"

Σε άλλο μέρος της μελέτης μας, δείξαμε ότι οι Απόστολοι αποτελούσαν ένα κύκλο προσώπων στα οποία ο Κύριος Ιησούς απένειμε εξουσία ιδιαίτερη, προσωπική κι αμεταβίβαστη σε άλλους. **Ήταν οι αυτήκοοι ακραστές των λόγων του Κυρίου και οι αυτόπτες μάρτυρες των έργων του.** Γι αυτό άλλωστε στην Αποστολική Εκκλησία γεννήθηκαν οι γνωστές διαφωνίες ως προς την Αποστολική ιδιότητα του Παύλου, ο οποίος δεν είχε συναναστραφεί τον Κύριο, κατά την επίγειο ζωή Του. Και όμως, ο Παύλος υπερασπίζεται την αποστολική εξουσία του, διακηρύσσοντας ότι είδε τον Κύριο στη δόξα Του και ότι Αυτός τον έστειλε στα Έθνη. Η οπτασία του δε αυτή και η αποστολή, του 'δινε το δικαίωμα να ονομάζεται Απόστολος.¹³²

Ποιός επίσκοπος έχει να δείξει τέτοια θεία διαπιστευτήρια; Πώς λοιπόν το ιερατείο διεκδικεί την Αποστολική εξουσία; Πού υπάρχει γραμμένη η δισκήρυξη του Κυρίου, ότι η εξουσία αυτή έπρεπε να μεταβιβασθεί και σε κάποιον άλλο, έξω από τον κύκλο των Αποστόλων;

Από το λαθεμένο δόγμα γις την Αποστολική εξουσία, η σημερινή Ορθοδοξία αντλεί αμέσως ή εμμέσως και δύο άλλα:

**Το αλάθητο της Εκκλησιαστικής Παράδοσης και
Το «ρυστήριο της Μετανοίας».**

Ως προς το πρώτο, το αλάθητο της Εκκλησίας, έχουμε απασχοληθεί παραπάνω. Στο τμήμα τούτο της μελέτης μας θα παρουσιάσουμε ορισμένες ακέψεις σχετικά με το δεύτερο δόγμα, ότι δηλαδή τα μέλη του ιερατείου, σα «διάδοχοι των Αποστόλων», κατέχουν το θείο δικαίωμα να συγχωρούν ή να μη συγχωρούν τις αμαρτίες των ανθρώπων.

Ιδού η διατύπωση του δόγματος:

«Τὸ μυστήριον (τῆς μετανοίας) ἰσχύει καὶ πέρνει τὴν δύναμίν του, ὅπου ἂν ἡ λύσις τῶν ἁμαρτιῶν γίνεται διὰ τοῦ ἱερέως κατὰ τὴν τάξιν καὶ τὴν συνήθειο τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπου παρευθεῖς ὡς ἂν πάρῃ τὴν συγχώρησιν, τοῦ ἀφέωνται τὴν ὥραν ἐκείνην ὅλα τὰ ἁμαρτήματα ἀπὸ τὸν Θεόν

¹³² Α' Κορ. 9/1.

διὰ τοῦ ἱερέως, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Χριστοῦ ὁποῦ εἶπε: Ἴλάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινῶν ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινῶν κρατή-
τε, κεκράτηνται ἱωάν. 20/22)». ¹³³

Μαθαίνουμε λοιπόν ὅτι τὸ δόγμα γιὰ τὴ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν τὸ γνωστὸ ὡς τὸ «μυστήριον τῆς Μετανοίας», ἡ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία τὸ στηρίζει στα λόγια ποὺ ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἀπηύθυνε στους μαθητὲς Του: «ἂν τινῶν ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας ἀφίενται αὐτοῖς, ἂν τινῶν κρατήτε, κεκράτηνται». ¹³⁴

Ἀς δοῦμε ὁμῶς τι ακριβῶς εἶπε ὁ Κύριος στους μαθητὲς Του:

«Τους εἶπε, (στους μαθητὲς) λοιπόν, πάλι ὁ Ἰησοῦς: Ἴχετε εἰρήνη. Καθὼς ὁ Πατέρας ἐστειλε ἐμένα κι ἐγὼ στέλνω εἰς ἑσάς. Ὑστερα ἀπ' αὐτὸν τὸ λόγο, φύσηξε πρὸς τὰ πρόσωπα τους καὶ εἶπε: ἼΠάρτε Πνεῦμα Ἅγιο. Σε ὅποιους συγχωρήσατε τὶς ἁμαρτίες, εἶναι συγχωρημένες· σε ὅποιους δὲν τὶς συγχωρήσατε, μένουν αουγχωρητες» (ἱωάν. 20/21–23).

Καὶ τι λέγει ἡ σημερινὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία; Ἰδοῦ:

«Ἴλάβετε σεῖς καὶ οἱ διάδοχοί σας πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινῶν σεῖς καὶ οἱ διάδοχοί σας ἀφήτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται αὐτοῖς· ἂν τινῶν σεῖς καὶ οἱ διάδοχοί σας κρατήτε, κεκράτηνται».

Εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς δὲν εἶπε τὴ φράση «καὶ οἱ διάδοχοί σας»· μολαταῦτα διδάσκεται ὡς ἄρθρο πίστεως, ὅτι τὰ λόγια τοῦ Κυρίου αὐτὸ ἐνοοῦν.

Ἀς υποθέσουμε πρὸς στιγμή, ὅτι ἡ σημερινὴ Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία ἐρμηνεύει ὡστὸς τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Κυρίου καὶ ὅτι πράγματι οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ διάδοχοί τοὺς ἔλαβαν μίαν τέτοια ἐξουσία, τότε ἀσφάτως, οἱ ἁμαρτίες ποὺ αὐτοὶ λύνουν πρέπει νὰ παραμένουν λυμένες γιὰ πάντοτε κι ἐπίσης, οἱ ἁμαρτίες ποὺ αὐτοὶ δένουν πρέπει νὰ παραμένουν δεμένες γιὰ πάντοτε. Ὅποτεν πρέπει νὰ δεχτούμε, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς μεταβιβάζοντας τὴν ἐξουσία τῆς συγχώρησης τῶν ἁμαρτιῶν στους Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους τοὺς, αὐτὸς ὁ ἴδιος ἔπαυσε νὰ εἶναι ὁ Κριτὴς τῶν ἀνθρώπων. Οἱ κριτὲς τῆς τύχης τῶν ἁμαρτωλῶν εἶναι πλέον οἱ εἰδικὰ ἐξουσιοδοτημένοι νὰ ἀοκήσουν τὸ προνόμιον τοῦ Κριτῆ, Ἀπόστολοι καὶ διάδοχοί τοὺς.

¹³³ Ὀρθόδοξος Ομολογία, παρὰ Καμήρη, ἐνθ' ἀν. σελ. 642.

¹³⁴ Βλέπε ἀνάλογο χωρίον στο Ματθ. 18/18, «Ἄμην, λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσθε δεδεμένα ἐν οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν οὐρανῷ».

Και όμως! Ο Ιησούς, είπε ότι Αυτός προσωπικώς θα κρίνει:

«Συναχθήσονται εμπροσθεν αυτού πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ εὐωνύμων. Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Ἐπεινάσα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν,... τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπέμου οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐπεινάσα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν...» (Ματθ. 25/32-46).

Και σε ἄλλη περίπτωση, επίσης:

«Μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος ὃν ἔλθῶν ὁ Κύριος αὐτοῦ εὐρήσει οὕτως ποιοῦντα. Ἄμην λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν». Καὶ γιὰ τὸν κακὸν δούλον λέγει: «Καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει» (Ματθ. 24/46-51).

Ἄλλου επίσης, ο ἴδιος ο Κύριος διακηρύττει.

«Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας, ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν. Ἄφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ἡ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἕξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες, Κύριε, ἀνοιξὸν ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ...» (Λουκ. 13/ 24-30).

Ουδέποτε ο Κύριος Ἰησὺς εἶπε ὅτι θα δεχθεῖ αὐτοὺς που οἱ Απόστολοι θα συγχωρήσουν καὶ θα κρίνουν ἀίσιους τῆς Βασιλείας. Τουναντίον, Αυτὸς προσωπικὰ παρουσιάζεται πάντοτε σαν ὁ Κριτὴς που θα διαχωρίσει τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ ἐρίφια. Αυτὸς θ' ἀνταμείψει καὶ θα κατακρίνει. Δεν λέμε ἄλλωστε καὶ στο Σῦμβολο τῆς Πίστης, «**πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς**»;

Σε τι χρησιμεῖ λοιπόν, ἡ «ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν» ἀπὸ μέρους τῶν ἱερέων, ἀν κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Τελικῆς Κρίσης, ὁ Ἰησὺς, ὡς ὁ ἀπόλυτος Κριτὴς, θα λύσει τὶς ἀμαρτίες που οἱ ἱερεῖς ἔδεσαν ἢ τοσαντίον, ἀν δέσει τὶς ἀμαρτίες που αὐτοὶ ἔλυσαν;

Ἡ ἀστοχὴ ἐρμηνεία καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ χωρίου, Ἰωάν. 20/23, ὡς χωρίου που ὑποστηρίζει τὴν ἱερατικὴ ἀφῆση, καταφαίνεται ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οἱ ἴδιοι, οἱ Απόστολοι ουδέποτε ἀακησαν τέτοιου εἴδους ἐξουσία, με τὸ νόημα που τὴν ἐφαρμόζει ἡ σημερινὴ Ὀρθοδοξία. Οὔτε στο βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, οὔτε στα λοιπὰ ἀποστολικά γραφτά βρίσκεται ἡ παραμικρὴ νύξη ἢ προτροπὴ γιὰ ἐξομολόγησιν τῶν ἀμαρτιῶν ὡς ἕνα πρεσβύτερο

ή ακόμα σ' έναν Απόστολο. Τουναντίον, μαθαίνουμε πως ο Απόστολος Πέτρος είπε στον Σίμωνα τον Μάγο:

«Μετανόησε από την κακία σου και παρακάλεσε τον Κύριο, μήπως και συγχωρήσει τη σκέψη της καρδιάς σου» (Πράξ. 8/22).

Δεν είπε στον Σίμωνα τον Μάγο, ο απόστολος Πέτρος «έλα να εξομολογηθείς για να πάρεις άφεση για την αμαρτία σου». Μήπως στην περίπτωση αυτή ο Πέτρος λησμόνησε την εξουσία που πήρε από τον Κύριο να συγχωρεί αμαρτίες;

Επίσης, ο απόστολος Ιωάννης, γράφει:

«Παιδιά μου, αυτά σας τα γράφω για να μην αμαρτήσετε. Αν όμως κάποιος αμαρτήσει έχουμε Συμπαραστάτη προς τον Πατέρα, Ιησού Χριστό τον δίκαιο. Αυτός είναι το μέσο της συγχώρησης των αμαρτιών μας» (Α' Ιωάν. 2/1).

Δεν λέγει ο Ιωάννης, «Αν κανείς αμαρτήσει, ας μην απελπισθεί. Ας έλθει να βρει εμάς, επειδή ο Κύριος μας έδωσε την εξουσία να συγχωρούμε τις αμαρτίες σας». Κανένας Απόστολος, ούτε είπε, ούτε έγραψε ποτέ τέτοια προτροπή.

Αν οι Απόστολοι πράγματι πίστευαν, ότι ο Κύριος τους εξουσιοδότησε να συγχωρούν αμαρτίες, ασφαλώς θα κήρυτταν επίμονα στους ανθρώπους την ανάγκη να εξομολογούνται τις αμαρτίες τους στους Αποστόλους και στους πρεσβυτέρους που αυτοί διόρισαν. Εφ' όσον όμως τέτοιο κήρυγμα δεν φαίνεται πουθενά στην Καινή Διαθήκη, αλλά μάλλον το αντίθετο, αυτό σημαίνει πως οι Απόστολοι δεν ερμήνευσαν τα λόγια αυτά του Κυρίου με τον τρόπο που τα ερμηνεύει η σημερινή Ορθοδοξία.

Αν ο Κύριος Ιησούς πράγματι είχε συνδέσει τη Σωτηρία των ανθρώπων με τη συγχώρηση των αμαρτιών από άλλους ανθρώπους, παραμένει ανεξήγητο γιατί οι Απόστολοι δεν εννοήσαν έτσι το ζήτημα κι άφησαν τους πιστούς «δεμένους» στις αμαρτίες τους, μολονότι είχαν την εξουσία να τους «λύσουν» απ' αυτές.

Υπάρχει στο Ευαγγέλιο και μία άλλη αλήθεια, εν σχέσει με αστά που εξηγοόρε παραπάνω.

Ο Ιησούς, υπόσχεται στους Αποστόλους ότι την ημέρα της Κρίσης του Κόσμου, αυτοί, δηλαδή ο Πέτρος και οι άλλοι απόστολοι θα καθίσουν στους δώδεκα θρόνους και θα είναι Σύνοδοι του Δικαστηρίου που θα δικάσει τις δώδεκα φυλές του Ισραήλ (Ματθ. 19/28).

Ας προσεξούμε, ότι ο Κύριος περιορίζει αυτό το υψηλό προνόμιο αποκλειστικά στους δώδεκα αποστόλους Του. Ούτε ένας παραπά-
νω. **Δεν λέει ούτε λέξη, για θρόνους των διαδόχων των αποστόλων**
και δικαιολογημένα γιατί αυτοί δεν ανήκουν στο στενό αποστολικό
κύκλο των Δώδεκα. Είτε Πατριάρχες ας είν' αυτοί, είτε Επίσκοποι,
είτε Αρχιερείς, είτε ιερείς, είτε λαϊκοί, όλοι θα παρουσιαστούν μπρο-
στά στους Δώδεκα, με προκαθήμενο τον Χριστό, για να κριθούν.

Όμως, οι Απόστολοι δεν θα κριθούν. Αυτοί θα αποτελούν τον
κύκλο του Υπέρτατου Κριτή, που είναι ο Κύριος Ιησούς Χριστός.

Απέραντο λοιπόν, είναι το χάρα που χωρίζει τον Παύλο και
τους άλλους αποστόλους, από τους Πατριάρχες, τους Επίσκο-
πους, καθώς και «τους διαδόχους» τους.

Αυτή είναι μία ακόμη μαρτυρία του ότι, τα προνόμια που
απολάμβαναν οι Απόστολοι ήταν προνόμια εντέλως προσωπικά
κι αμεταβίβαστα σε άλλους.

Αν επιμένει η σημερινή Ορθοδοξία να υποστηρίζει το δόγμα
της αποστολικής διαδοχής και εξουσίας, πρέπει ν' αποδείξει αυτό
τα δόγμα κι όχι να το θεωρεί σα δεδομένο.

Ο Ιστορικός της Εκκλησίας ο Ευσέβιος, ομολογεί ότι δεν μπό-
ρεσε να βρει ποιοί ήταν οι διάδοχοι των απαστόλων, στις εκκλησίες
που θεμελιώσαν οι απόστολοι, εκτός από τους διαδόχους που
αναφέρει ο ίδιος ο απόστολος στις επιστολές του.¹³⁵

Αν λοιπόν, ήταν για τον Ευσέβιο δύσκολο τότε (280 μ.Χ.), να
βρει τους διαδόχους των αποστόλων, πως μπορούμε εμείς σήμε-
ρα να τους βρούμε;

Για ν' αποδειχθεί λοιπόν, το κύρος του «**ρυστημίου της μετό-
νοιας**» χρειάζεται πρώτα ν' αποδειχθούν τα εξής:

1. Ότι την εξουσία της συγχώρησης των αμαρτιών, ο Κύριος
την παραχώρησε στους αποστόλους και **υτους διαδόχους τους.**
2. Ότι οι Απόστολοι έκαναν χρήση αυτής της εξουσίας και
συγχώρησαν οι ίδιοι τις αμαρτίες ανθρώπων.
3. Ότι την εξουσία τους αυτή, οι Απόστολοι είχαν το δικαίωμα
από τον Κύριο, **να τη μεταβιβάσουν και υτους διαδόχους τους.**
4. Ότι οι αμαρτίες που λύνονται από τους διαδόχους των
Αποστόλων, θα παραμείνουν λυμένες στον αιώνα κι επίσης αυτές
που δένονται από τους ίδιους, θα παραμείνουν δεμένες στον αιώνα.

¹³⁵ Ευσεβ. Τομ. III 4.

5. Ότι ο Κύριος ίησούς αφαίρεσε από τον Εαυτό Του για πάντοτε το προνόμιό Του να είναι ο Κριτής των ανθρώπων και μεταβίβασε αυτό το προνόμιο στους Αποστόλους και στους διαδόχους τους.

6. Τέλος, ότι οι διακηρύξεις του Κυρίου για μελλοντική κρίση όλων των ανθρώπων, από τον ίδιο τον Κύριο, δεν είναι άξιες προσοχής.

Επειδή, κανένα από τα παραπάνω αημεία ούτε από την ιστορία αποδεικνύεται ούτε από τη Γραφή, αυτό σφαλώς σημαίνει ότι το χωρίο: «Σε όποιους συγχωρήσετε τις αμαρτίες είναι συγχωρημένες· σε όποιους δεν τις συγχωρήσετε μένουν ασυγχώρητες» δεν το εννόησαν οι απόστολοι τότε, καθώς το εννοεί η σημερινή Ορθοδοξία.

Γι αυτό το αντι-Γραφικό δόγμα της αποστολικής διαδοχής, καθώς και της εξουσίας που δήθεν έχει ο ιερέας να συγχωρεί αμαρτίες, ο καθ. Ανδρούτσος γράφει:

«...τὸν δέ πνευματικὸν ἐκδέχονται (ἡ Ανατολικὴ καὶ Δυτικὴ Ἐκκλησία) οὐχὶ ὡς ἀναγγέλοντα ἢ ὑπουργοῦντα ἐν τῇ τῶν ἀμαρτιῶν ἀφέσει, ἀλλ' ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ Κυρίου χορηγηθείσῃ αὐτῷ πλήρει δυνάμει ἀπολύοντα τὸν ἀμαρτωλόν...». ¹³⁶

Το δόγμα αυτό σημαίνει, λοιπόν, ότι ο ιερέας κατέχει την απόλυτη δικαστική εξουσία να συγχωρήσει ή να κατακρατήσει όλες τις ηθικές αταξίες και τα εγκλήματα ενός ανθρώπου, αδιακρίτως του βαθμού, του είδους και του αριθμού των εγκλημάτων που διέπραξε.

Θα αφήσουμε τον ιερό Αυγουστίνο, ν' απαντήσει στον καθηγητή Ανδρούτσο. Απαντά, λοιπόν ο Αυγουστίνος:

«Αυτοί (οι αιρετικοί) όπως και ο απόστολος λέει: 'δεν γνωρίζουν ούτε αυτά που λένε, μήτε για ποιά διαβεβαιούνται'» (Α' Τιμ. 1/7).

«Απαντούν (οι αιρετικοί) και λένε: Αν οι άνθρωποι δεν συγχωρούν αμαρτίες, τότε δεν είναι αλήθεια ότι ο Χριστός είπε: 'Όσα αν λύσετε επί της γης θα λυθούν και στον Ουρανό' » (Ματθ. 16/19).

Σ' αυτό, ο ιερός Αυγουστίνος, προσθέτει:

«Συ, αιρετικέ, δεν γνωρίζεις γιατί ειπώθηκε τούτο και να, ποιο είναι το νόημά του:

Ο Κύριος θα 'δινε στους ανθρώπους 'Άγιο Πνεύμα... ' Λάβετε Πνεύμα 'Άγιο ' κι αμέσως πρόσθεσε: ' Αν τινων συγχωρήσετε τις αμαρτίες είναι

¹³⁶ Ανδρούτσος ενθ' αν. σελ. 360.

ουγχωρημένες σ' αυτούς' (Ιωάν. 20/23). Με άλλο λόγια: Το Πνεύμα ουγχωρεί τις αμαρτίες, όχι συ. Το Πνεύμα είναι Θεός, επομένως **ο Θεός ουγχωρεί, όχι συ**.

Αυγουστίνος (Ομιλία 99, Κεφ. 8 Migne P.L. 38 αελ. 600)

Με άλλα λόγια: Ο ιερός Αυγουστίνος αποκαλεί τον Ορθόδοξο καθ.Ανδρούτσο «αιρετικό», επειδή ερμηνεύει τα λόγια του Χριστού (Ιωάν. 20/23) ότι εννοούν πως ο Χριστός έδωσε σε ανθρώπους την εξουσία να ουγχωρούν αμαρτίες.

«Αγαπητοί», γράφει ο ιερός Αυγουστίνος, «θα σας κάνω ένα κήρυγμα για την άφεση των αμαρτιών... (Στην εποχή του Χριστού) Οι Ιουδαίοι είπαν: 'Ποιός είν' αυτός που ουγχωρεί αμαρτίες; ' Τολμά κάποιος άνθρωπος να διεκδικήσει ένα τέτοιο προνόμιο για τον εαυτό του; Κι όμως, ο αιρετικός λέει: ' Εγώ σε λύνω ' (Ego dimitto)».

Υπάρχει, εν τούτοις και μιά πιο ακριβής ερμηνεία του χωρίου (Ιωάν. 20/23) που τόσο προκατειλημένα και άστοχα ερμηνεύει η σημερινή Ορθόδοξη Εκκλησία:

Όπως έχουμε εξηγήσει, ο Κύριος Ιησούς διάλεξε τους Αποστόλους Του και τους έχρισε για να μεταδώσουν στην Οικουμένη το νέο κήρυγμα του Ευαγγελίου της Σωτηρίας. Ο ίδιος τους είπε:

«Πηγαίνετε α' όλο τον κόσμο και κηρύξτε το χαρμόσυνο μήνυμα σ' όλους τους ανθρώπους. Όποιος πιστέψει και βαπτιστεί θα σωθεί· όποιος δεν πιστέψει θα καταδικαστεί» (Μαρκ. 16/15).

Το κριτήριο λοιπόν, βάσει του οποίου σ κάθε άνθρωπος αξιόζεται ή κατακρίνεται, είναι η υπακοή ή η παρακοή του στο μήνυμα του ευαγγελίου, όπως το παρουσίασαν οι ίδιοι οι Απόστολοι.

Όλοι εκείνοι που θα πιστέψουν στο Απαστολικό κήρυγμα αυτοί θα λάβουν άφεση, δηλαδή οι αμαρτίες εκείνων που θα υπακούσουν στο Ευαγγέλιο, όπως οι απόστολοι το παρουσίασαν, αυτοί θα ουγχωρηθούν, (άν τινων αφήητε, όσα άν λύσητε).

Οι άνθρωποι που δεν θα πιστέψουν δεν θα λάβουν άφεση, δηλαδή οι αμαρτίες εκείνων που θα απιστήσουν στο Ευαγγέλιο της Σωτηρίας, όπως οι απόστολοι το παρουσίασαν, αυτοί δεν θα ουγχωρηθούν, (άν τινων κρατήητε, όσα άν δέσητε).

Αυτή άλλωστε είναι η φυσική και αβίαστη ερμηνεία που δίνει στο χωρίο, «'Αν τινων αφήητε...», το αμέσως προηγούμενό του (Ιωάν. 20/21: **Καθώς ο Πατέρας έστειλε εμένα κι εγώ στέλνω εσάς**».

Ο σκοπός της αποστολής στον κόσμο, τόσο του Κυρίου όσο

και των Αποστόλων, ήταν σκοπός κοινός: **Η συγχώρηση των αμαρτιών.** Ο Πατέρας έστειλε τον Χριστό για να τελειώσει το έργο της συγχώρησης των αμαρτιών με το θάνατό Του. Ο Κύριος Ιησούς στέλνει τους Αποστόλους για να κηρύξουν στον κόσμο, ότι το έργο για τη συγχώρηση των αμαρτιών τελείωσε κι επίσης, ότι προσφέρεται τώρα πλέον τέλεια άφεση «εις πάντα τόν πιστεύοντα» (Ιωάν. 3/16).

Ο Κύριος Ιησούς δεν έστειλε τους Αποστόλους για να συγχωρούν αμαρτίες αλλά μόνο για να κηρύξουν ότι η συγχώρηση προσφέρεται δωρεάν από τον Θεό δια μέσου του Σωτήρα Χριστού.

«**Δια μέσου Αυτού** (του Χριστού) κηρύττεται σ' εσάς συγχώρηση των αμαρτιών» (Πράξ. 13/38).

Αυτό ήταν το κύριο θέμα του Αποστολικού κηρύγματος.

Η διακονία των αποστόλων ήταν να «κηρύξουν» το Ευαγγέλιο «εις πάσαν τήν κτίσιν»: να κηρύξουν δηλαδή στον κόσμο, ότι ο Θεός συγχωρεί δια μέσου του Χριστού τις αμαρτίες των ανθρώπων και ότι σαν συνέπεια αυτής της συγχώρησης, ο Θεός σώζει τους αμαρτωλούς δωρεάν, δια μέσου της πίστης.

Ο Απόστολος Παύλος εξηγεί, ότι από τον Κύριο δεν έλαβε παρά μία μόνο εντολή: «ευαγγελίσασθαι». ¹³⁷ Έλαβε δηλαδή την εντολή να κηρύξει στον κόσμο το αναγνωρισμένο από τον Θεό Ευαγγέλιο (ευχάριστο μήνυμα) στο οποίο, όποιος άνθρωπος πιστεύσει συγχωρείται και σώζεται (όσα αν λύσητε, αν τινων αφήτε)· όποιος όμως δεν πιστεύσει στο κήρυγμα αυτό του Ευαγγελίου θα μείνει αουγχώρητος, θα κατακριθεί· («όσα αν δέσητε· αν τινων κρατήτε»).

Να, λοιπόν, η άλλη ερμηνεία του χωρίου, (Ιωάν. 20/23):

«Οι αμαρτίες που θα συγχωρηθούν δια μέσου του δικού σας (του Αποστολικού) κηρύγματος του Ευαγγελίου, θα παραμείνουν για πάντοτε συγχωρημένες· οι αμαρτίες που δεν θα συγχωρηθούν δια μέσου του δικού σας (του Αποστολικού) κηρύγματος του Ευαγγελίου, θα παραμείνουν για πάντοτε πουγχώρητες».

Το κήρυγμα του Ευαγγελίου γεννάει την πίστη ¹³⁸ και η πίστη την άφεση των αμαρτιών. ¹³⁹ Κατά την Καινή Διαθήκη, μέσο άλλο για τη συγχώρηση των αμαρτιών, δεν υπάρχει κανένα.

¹³⁷ Α' Κορ. 1/17.

¹³⁸ Ρωμ. 10/17.

¹³⁹ Γαλ. 2/16.

Τα άλλα χωρία που συχνά παρερμηνεύονται, ότι τάχα παίρνουν το μέρος της αποστολικής εξουσίας και των «διαδόχων» της, βρίσκονται στο Ματθ. 16/18–19.

«Κι εγώ λέγω σ' εσένα πως εσύ είσαι ο Πέτρος και πάνω σ' αυτή την πέτρα θα οικοδομήσω την εκκλησία μου και δεν θα την καταικήσουν οι δυνάμεις του Άδη. Θα δώσω σ' εσένα τα κλειδιά της Βασιλείας των ουρανών και ό,τι δέσεις στη γη θα 'ναι δεμένο και στους ουρανούς και ό,τι λύσεις στη γη, θα 'ναι λυμένο και στους ουρανούς».

Είπε, ο Κύριος Ιησούς στον Πέτρο: «Θα δώσω τα κλειδιά σ' εσένα...». Ο Ιησούς δεν είπε: «Θα δώσω τα κλειδιά της Βασιλείας των ουρανών σ' εσένα και στους διαδόχους σου...». Ούτε ακόμα είπε θα δώσω τα κλειδιά της Βασιλείας σ' εσένα και στους άλλους αποστόλους. Τα κλειδιά τα έδωσε αποκλειστικά στον Πέτρο: «σ' εσένα».

Ποιά ήταν αυτά τα «κλειδιά» που μόνο ένα πρόσωπο τα πήρε και τα χρησιμοποίησε;

Τα «κλειδιά» ήταν το αποκλειστικό προνόμιο που δόθηκε σ'ένα μόνο πρόσωπο, στον Πέτρο, κι αυτό για να εγκαινιάσει την Εποχή του Αγίου Πνεύματος, δηλαδή τη Νέα Οικονομία της Εκκλησίας. Έτσι, άνοιξε την Πόρτα της Βασιλείας των Ουρανών, πρώτα στους Ιουδαίους την ημέρα της Πεντηκοστής (Πράξ. 2/38) κι ύστερα στους Εθνικούς (μη Ισραηλίτες) στο σπίτι του Κορνήλιου (Πράξ. 10/44–48).

Ο Πέτρος αναφέρει με ικανοποίηση τα λόγια που ο Κύριος του είπε, καθώς και το μοναδικό αυτό προνόμιο που του δόθηκε, μιλώντας στη Σύνοδο της Ιερουσαλήμ. Είπε: «**Αδελφοί γνωρίζετε ότι ο Θεός από παλιά με διάλεξε από ανάμεσά σας, για ν' ακούσουν οι Εθνικοί από το στόμα μου το λόγο του Ευαγγελίου και να πιστέψουν**» (Πράξ. 15/7).

Όχι λοιπόν, σ' εσένα και στους άλλους αποστόλους. Ένα πρόσωπο είναι αρκετό για να τελέσει εγκαινίο.

Ας πούμε μια ακόμη φορά, ότι η εξουσία της αποστολικής διαδοχής ήταν θεσμός άγνωστος και ανύπαρκτος, τόσο στην Αποστολική όσο και στην αμέσως μεταποστολική εποχή.

Οι Γραφές:

Το μόνο θεμέλιο της Εκκλησίας

Η σημερινή Ορθόδοξη Εκκλησία διδάσκει, ότι η πίστη μας πρέπει να είναι θεμελιωμένη όχι μόνο στις Γραφές αλλά και στις παραδόσεις.

«Η 'Ορθόδοξος 'Εκκλησία» γράφει ο Ανδρούτσος¹⁴⁰ «δοξάζει ότι πηγαι της Χριστιανικής διδασκαλίας εινε δύο, ένθεν μὲν ἡ 'Αγία Γραφή, ένθεν δὲ ἡ 'Ιερὰ Παράδοσις, ἡ ἄγραφος δὴλα δὴ διδασκαλία, ἡ διὰ ζωῆς φωνῆς εἰς τὴν 'Εκκλησίαν ὑπὸ τῶν 'Αποστόλων παραδοθεῖσα, καὶ ἐν ταῖς Συνόδοις, ταῖς Πατράσι καὶ τῇ πράξει τῆς 'Εκκλησίας φερομένη».

Εδώ, θεωρούμε περιττό να επανέλθουμε στο θέμα των πηγών της Χριστιανικής πίστης, επειδή έχουμε δείξει, ότι τόσο η Αγία Γραφή όσο και οι Αποστολικοί Πατέρες και ιδιαίτερα ο Ειρηναίος, δεν ανσγνωρίζουν παρά μία Παράδοση: **την Παράδοση που συμφωνεί απόλυτα με τις Γραφές.**

Ας δούμε, εν τούτοις, πως ο καθ. Ανδρούτσος, δεχόμενος τη θεωρία των δύο πηγών διδασκαλίας, εξηγεί τη σχέση που υπάρχει μεταξύ των Γραφών αφ' ενός και των Παραδόσεων αφ' ετέρου. Λέει λοιπόν:

«Η σχέση κατά ταῦτα τῆς Παραδόσεως πρὸς τὴν ἱερὰν Γραφήν εἶνε ἐξ ὄσων εἴπομεν πρυφανῆς. Ἡ παράδοσις δὴλα δὴ ὡς πρυϊούσα ἐκ τῆς ἀότης ἀλαθῆτους ἀρχῆς, ἐξ ἧς καὶ ἡ 'Αγία Γραφή, εἶνε πηγή Χριστιανικῆς ἀληθείας ἰσοστάσιος πρὸς τὴν Γραφήν. Ὡς δὲ αὕτη εἶνὰ ἀληθῆς, οὔτω καὶ ἡ παράδοσις οὐδαμῶς δύναται ν' αντιφάσκη πρὸς τὴν Γραφήν...».¹⁴¹

Αφού λοιπόν, κατά τον Ανδρούτσο, «ἡ Παράδοσις οὐδαμῶς δύναται ν' αντιφάσκη πρὸς τὴν Γραφήν», στηριζόμεθα στα ἴδια τα λόγια του και λέμε, ότι εφ' ὅσον αποδειχθεῖ μια παράδοση ότι συγκρούεται με την Γραφή πρέπει, χωρίς δισταγμό, η παράδοση αυτή ν' απορριφθεῖ.

Στο σημείσ ὁμως αὐτό, σι σπαδοὶ τῶν παραδόσεων δεν εἶναι συνεπείς, γιατί με μια τέτοια μέθοδο, πρέπει ν' απορριφθοῦν πολλές παραδόσεις, σαν ασύμφωνες και συγκρουόμενες με την διδασκαλία

¹⁴⁰ *Ενθ' αν. σελ. 114.*

¹⁴¹ *Ενθ' αν. σελ. 116.*

της Αγίας Γραφής. Για να περισώσουν λοιπόν, τις παραδόσεις αυτής της κατηγορίας, αναιρούν σε άλλο μέρος, το «ισόκυρον και ισοδύναμον και ίσοστάσιον»¹⁴² της Γραφής προς τις παραδόσεις και **τοποθετούν τις παραδόσεις παραπάνω από την Αγία Γραφή.** Εξηγεί ο Ανδρούτσος:

«Ὁρθῶς ὁ Εὐγένειος Βούλγαρης ὡς ὑπέρτατον δικαστὴν τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας ἐκδέχεται ὄχι τὴν Γραφὴν ἀλλὰ τὴν Ἐκκλησίαν» (δηλαδή την Παράδοση).¹⁴³

Και αλλού επίσης:

«Ἡ Ἐκκλησία (δηλαδή ἡ Παράδοση)¹⁴³ ἔχει τὴν ἐξουσίαν ὥστε μὲ τὰς συνόδους τὰς Οἰκουμενικὰς νὰ δοκιμάζῃ τὰς Γραφάς».¹⁴⁴

Και αλλού δείξαμε,¹⁴⁵ ὅτι τὸ δόγμα τῆς υπεροχῆς τῶν παραδόσεων ἀπέναντι στὶς Γραφές, αποτελοῦσε τὴ βάση τῆς αιρετικῆς διδασκαλίας τῶν Γνωστικῶν τοῦ 2ου μ.Χ. αἰώνα. Αὐτοί, υπονομεύοντας τὴν ιστορικότητα καὶ τὶς δογματικὲς ἀρχές τῶν ἱερῶν Κειμένων, δίδασκαν ὅτι τὸ κριτήριό τῆς ὀρθῆς ἐρμηνείας τῶν Γραφῶν εἶναι ἡ προφορικὴ παράδοση τῶν ἀποστόλων.

Πολεμώντας τὴν επικίνδυνη αὐτὴ δοξασιὰ τῶν Γνωστικῶν, οἱ ὀρχαῖοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας χρησιμοποίησαν ὅλα τὰ Γραφικὰ καὶ ἀπολογητικὰ ὄπλα τοῦς γιὰ ν' ἀποδείξουν στους Γνωστικούς, ὅτι ὄχι μόνο ἡ προφορικὴ Παράδοση δὲν υπερέχει τῶν Γραφῶν ἀλλὰ καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει καμία ἐγκυρὴ καὶ αυθεντικὴ προφορικὴ παράδοση **σαν κανόνας πίστεως**, ἔξω ἀπὸ τὰ Γραφικὰ Κείμενα.

Ὅσες φορές οἱ ἐκκλησιαστικοὶ Πατέρες, ἰδιαίτερα οἱ ἀρχαιότεροι, χρησιμοποιοῦν τὸν ὄρο «Παράδοση», τὸν ἐννοοῦν, εἴτε **σαν κανόνα ἠθικῆς ζωῆς καὶ χριστιανικῆς συμπεριφορᾶς**, εἴτε **σκόμα σαν τὴ συστηματικὴ ἐκθεση τῶν δογμάτων τῆς Αγίας Γραφῆς**.¹⁴⁶ **Ουδέποτε οἱ ἀρχαῖοι Πατέρες ἐνόησαν τὴν Παράδοση σαν ἓνα**

¹⁴² Ἡ παράδοση «μετὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀποτελοῦσι τὰς δύο ἰσοκύρους καὶ ἰσοδύναμους καὶ ἰσοστασίους πηγὰς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως» (Καρμύρης, ἐνθ' ἀν. σελ. 17).

¹⁴³ Ἡ Παρένθεση εἶναι δική μας καὶ στηρίζεται στὴ διδασκαλία ὅτι: «Ἡ μὲν παράδοσις καλεῖται Ἐκκλησία... ἡ δὲ Ἐκκλησία καλεῖται Παράδοσις» (Ἀνδρ. ἐνθ' ἀν. σελ. 129 ὑποσ.).

¹⁴⁴ Ἐνθ' ἀν. σελ. 126 ὑποσ.

¹⁴⁵ Βλέπε σελ. 44.

¹⁴⁶ Καθὼς λ.χ. τὸ λεγόμενον «Ἀποστολικὸ Σύμβολο» ἢ «τὸ Σύμβολο τῆς Νικαίας».

ξεχωριστό, άγραφο, σύστημα δογμάτων, στο οποίο ο αμαρτωλός πρέπει να υποταχθεί για να επιτύχει τη Σωτηρία του.

Γνώριζαν πολύ καλά οι αρχαίοι Πατέρες, ότι εκτός από τις Γραφές δεν υπάρχει καμιά άλλη δογματική «μυστική» αλήθεια, ικανή να ρυθμίσει τη Δικαίωση και τη Σωτηρία του ανθρώπου.

Στο σημείο τούτο, ο Μέγας Αθανάσιος επικαλείται μάλιστα και τη μαρτυρία των άλλων Πατέρων. Γράφει ο Αθανάσιος:

«Πάνω απ' όλα στέκει η Θεία Γραφή· αν γι' αυτό χρειαστεί βεβαίωση συνόδου, υπάρχουν τα γραφτά των πατέρων».¹⁴⁷

Και αλλού επίσης ο ίδιος.

«Οι Άγιες και Θεόπνευστες Γραφές, είναι αρκετές οι ίδιες, για να γνωρίζουμε το μήνυμα της Αλήθειας».¹⁴⁸

(Ας σημειώσουμε εδώ, ότι οι σημερινοί Ορθόδοξοι θεολόγοι διαφωνούν ριζικά με τον Μέγα Αθανάσιο, εφόσον, καθώς είδαμε, υποστηρίζουν ότι η Αγία Γραφή, μόνη της, δίχως τις προφορικές παραδόσεις, δεν είναι αυτάρκης για να ερμηνεύσει τη θεία αποκάλυψη.)

Ο Μέγας Αθανάσιος, επανέρχεται στο θέμα με αποστομωτικό επιχείρημα:

«Σύμφωνα με την αποστολική πίστη, που μας έχουν παραδόσει οι άγιοι Πατέρες, κι εγώ παράδωσα, χωρίς καμία απ' έξω προσθήκη, αλλά καθώς έμαθα έγραψα, σύμφωνα με τις Άγιες Γραφές».¹⁴⁹

Οι άγιοι Πατέρες πορέδωσαν στον Αθανάσιο την αποστολική πίστη κι αυτός την παρέδωσε, δίχως να προσθέσει τίποτε σ' αυτά που μαρτυρεί η Αγία Γραφή. Όλα βεβαιώνονται από τις Αγίες Γραφές, –εξηγεί ο Αθανάσιος.

Θ Κύριλλος Ιεροσολύρων, (315–386 μ.Χ.), διδάσκει τους υποψήφιους για το Χριστιανικό βάπτισμα, ότι καμιά διδασκαλία δεν πρέπει ν' ακούεται σχετική με τα θεία μυστήρια της πίστης, παρά μόνο εφ' όσον η διδασκαλία στηρίζεται στα συθεντικά δόγματα των Γραφών. Καμιά νύξη για Προφορικές Παραδόσεις.¹⁵⁰

¹⁴⁷ «Ἔστι μὲν γὰρ ἰκανωτέρα πάντων ἡ Θεία Γραφή· εἰ δὲ καὶ συνόδου χρεία περὶ τούτου, ἔστι τὰ τῶν πατέρων» (Επιστολή Συνόδων, 6).

¹⁴⁸ «Αὐτάρκεις εἰσὶν αἱ Ἅγιοι καὶ Θεόπνευστοι γραφαὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπαγγελίαν» (Κατὰ Ἐθνικῶν, 1).

¹⁴⁹ Migne P.G. τομ. 26· κεφ. 33· σελ. 605. ¹⁵⁰ Κατήχηση IV, 17.

Ο Δίδυμος, (309–394 μ.Χ.), εξηγεί ότι η παράδοση των Πατέρων είναι αυθεντική, επειδή ακολουθεί τις Γραφές. Καμία απολύτως νύξη για προφορικές Παραδόσεις.¹⁵¹

Ο Τερτυλλιανός, δηλώνει ότι η αυθεντική παράδοση των Αποστολικών Εκκλησιών συνίσταται στο Νόμο, στους Προφήτες και στα γραφτά των Ευαγγελιστών και των Αποστόλων κ.ά. Καμία νύξη για προφορικές Παραδόσεις, έξω από τις Γραφές.¹⁵²

Είναι γενική η μαρτυρία των αρχαίων Πατέρων, ότι η διδασκαλία της Εκκλησίας πρέπει να ελέγχεται από τις Γραφές και όχι αντίθετα, καθώς μας λέγει ο Ανδρούτσος.

Σ' αυτό οι πατέρες συμφωνούν με τον Απόστολο Παύλο, ο οποίος μας παρουσιάζει την Εκκλησία σαν πνευματική οικοδομή, που είναι χτισμένη πάνω στο κήρυγμα των αποστόλων και των προφητών:

«Είστε συμπολίτες των αγίων και οικιακοί του Θεού, χτισμένοι πάνω στο θεμέλιο των αποστόλων και των προφητών» (Εφεσ. 2/20).

Αν, λοιπόν, η αρχαία Εκκλησία ήταν ανέκαθεν θεμελιωμένη στο κήρυγμα των προφητών και των αποστόλων, τούτο σημαίνει σαφώς πως η επιδοκιμασία και το κύρος του κηρύγματος αυτού υπήρχε πριν από την Εκκλησία, καθώς το θεμέλιο ρίχνεται πριν από την οικοδομή και την υποβαστάζει.

Η υποταγή των Γραφών στην Εκκλησία και στις παραδόσεις, είναι δόγμα το οποίο έπλασαν οι δογματικές προκαταλήψεις των οπαδών των παραδόσεων, είναι ένα μοντέρνο δόγμα που κηρύττει η σημερινή Εκκλησία, για να περιαώσει τις Παραδόσεις. Έτσι, κατέβασε εντελώς αυθαίρετα, από το θρόνο της εξουσίας της την Αγία Γραφή και κει κάθισε αυτή κηρύττοντας ότι, η ίδια η Εκκλησία, σαν Παράδοση, είναι η οδός της Σωτηρίας και η Κιβωτός της απόλυτης Αλήθειας.

Ο Κύριος, όμως, δεν ανέθεσε στην Εκκλησία Του τέτοιου είδους αποστολή. Τουναντίον, η Εκκλησία οφείλει να κηρύττει ότι η Οδός, η Αλήθεια και η Ζωή βρίσκονται στην υπακοή στον **Λόγο του Θεού**, όπως ο Λόγος αυτός περιέχεται στις Γραφές και μάλιστα κατά τρόπο πλήρη και οριστικό στα κείμενα της Καινής Διαθήκης.

Η υποταγή των Γραφών στις Παραδόσεις είναι η εντελώς αντίθετη μέθοδος εκείνης που εφάρμοσαν ο Κύριος Ιησούς,

¹⁵¹ *Περί Αγίου Πνεύματος* VII, 16.

¹⁵² *Praescr.* 36.

η Αποστολική Εκκλησία και οι Αποστολικοί Πατέρες, για ν'αποδείξουν τη γνησιότητα και τσ κύρος του προφορικού τους κηρύγματος.

Πρώτος ο Κύριος Ιησούς, καυτηρίασε τις Παραδόσεις, λέγοντας σε τόνο επίπληξης στους Φαρισαίους και Γραμματείς της εποχής του:

«Ακυρώσατε την εντολή του Θεού για την παράδοσή σας» (Ματθ. 15/6).

Ο απ. Παύλος προειδοποιεί τους πιστούς να φυλλάγονται από τις παραδόσεις:

«Προσέχετε να μη σας εξαπατήσει κανείς με απατηλούς και κούφιους συλλογισμούς της ανθρώπινης σοφίας, που στηρίζονται σε ανθρώπινες παραδόσεις... και όχι στη διδαχή του Χριστού» (Κολοσ. 2/8).

Ούτε ο Χριστός, ούτε κανένας απόστολος κατάφυγε ποτέ στις παραδόσεις για να στηρίξει τη διδαχή του. Γι αυτούς, η μόνη πηγή της αληθινής αποκάλυψης είναι οι Γραφές.

Κατά το υπόδειγμα του Ιησού, η Αποστολική Εκκλησία παρούσαζε και αυτή τις Γραφές σαν τον μόνο και απόλυτο κριτή του προφορικού της κηρύγματος. Οι πρώτοι υπηρέτες του Λόγου κήρυτταν την Χριστιανική αλήθεια, αντλούντες όλα τα επιχειρήματά τους, αποκλειστικά από τις μαρτυρίες των Γραφών.

Ας ριξουμε μια ματιά στα κεφάλαια 2, 7, και 13 του βιβλίου των Πράξεων των Αποστόλων και θα διαπιστώσαυμε ότι τα κηρύγματα των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου, καθώς και του Στεφάνου, είναι γεμάτα από χωρία της Παλαιάς Διαθήκης.

Σε άλλες περιπτώσεις:

Ο Φίλιππος «...αρχίζοντας απ' αυτό το κομάτι της Γραφής, (Ησαίας νγ') του κήρυξε (στου Ευνούχου) ...για τον Ιησού» (Πράξ. 8/35).

Ο Παύλος, «συζητούσε μαζί σας (με τους Ιουδαίους) και τους εξηγούσε τις μαρτυρίες των Γραφών, αποδεικνύοντας ότι ο Χριστός έπρεπε να πεθάνει και ν' αναστηθεί από τους νεκρούς» (Πράξ. 17/2,3).

Ο Απολλώ, «αντικρούοντας με δύναμη και ευστοχία τους Ιουδαίους σε δημόσιες συζητήσεις και αποδεικνύοντας από τις Γραφές ότι ο Ιησούς είναι ο Χριστός» (Πράξ. 18/28).

Ήταν λοιπόν, το αποστολικό κήρυγμα ένα κήρυγμα όχι αποκλειστικά λόγου (δηλαδή, προφορικής παράδοσης) αλλά στενού και αρμονικού συνδυασμού Γραφών-λόγου.

Ουδέποτε υπήρξε εποχή που η Χριστιανική διδασκαλία στηριζόταν μόνο στην προφορική παράδοση. Η θεωρία συνεπώς ότι στις

αρχές του Χριστιανισμού υπήρχε μόνο παράδοση προφορική, δεν στηρίζεται στην πραγματικότητα. **Οι μαρτυρίες των Γραφών δεν έπαυσαν ποτέ να απάρχουν στο λίκνο της Χριστιανικής Εκκλησίας.**

Ένα αυγκεκριμένο παράδειγμα της ανάγκης που υπάρχει να επικυρώνεται η προφορική παράδοση από τις Γραφές, είναι η μέθοδος που εφάρμοσαν στην Αποστολική περίοδο οι νεσπροσήλυτοι Χριστιανοί της Βέρροιας.

Οι άνθρωποι εκείνοι, αν και ήσαν αυτήκοοι μάρτυρες του κηρύγματος του Αποστόλου Παύλου, δεν παρέλειψαν εν τούτοις να ερευνοούν τις Γραφές, για να οδηγηθούν από τις Γραφές αν θα έπρεπε να δεχθούν ή ν' απορρίψουν, την προφορική διδασκαλία του Παύλου. Γι αυτούς, το κριτήριο που ξεχώριζε το λόγο του ανθρώπου από το λόγο του Θεού, ήταν κατά πόσον η διδασκαλία του ανθρώπου, άσχετα αν ο άνθρωπος αυτός ήταν ο Απόστολος Παύλος, βριοκόταν σε ομοφωνία με τις μαρτυρίες των Γραφών.

«Τούτοι (οι Βερροϊείς) ήταν ευγενέστεροι... και δέχτηκαν το λόγο με μεγάλη προθυμία, εξετάζοντας καθημερινά τις Γραφές για να ελέγξουν αν ήταν έτσι τα πράγματα» (Πράξ. 17/11).

Είναι στην περίπτωση μας φανερό, ότι αν η Αποστολική Εκκλησία θεωρούσε τις Παραδόσεις σαν το απόλυτο κριτή των Γραφών, τότε το παραπάνω χωρίο θα έπρεπε να λέει:

«Τούτοι (οι Βερροϊείς) δέχτηκαν τις Γραφές με μεγάλη προθυμία εξετάζοντας καθημερινά τις προφορικές Παραδόσεις για να ελέγξουν αν ήταν έτσι τα πράγματα».

Είναι κόπος μάταιος αλλά κι επιζήμιος, όταν προσπαθούμε να εξαναγκάζουμε τις Γραφές να λένε αυτό που εμείς θέλουμε να λένε. Ας μη λησμονούμε ότι οι Γραφές είναι ο Λόγος του Θεού και συνεπώς παραμένει λόγος αμετάθετος κι αιώνιος, όπως κι αυτός ο Θεός (Ματθ. 24/35). Όταν υποτάσσουμε τις Γραφές στις παραδόσεις, τότε ξεκινάμε από την παράλογη αρχή να υποτάσσουμε το βέβαιο στην κρίση του αβέβαιου και τον Λόγο του Θεού στα λόγια των ανθρώπων.

Δεν είναι λοιπόν, οι παραδόσεις ο απόλυτος κριτής των Γραφών. Τουναντίον, οι Γραφές πρέπει να είναι ο ελεγκτής και ο κριτής των προφορικών παραδόσεων. Λοτό είναι το συμπέρασμα από τις σχετικές μαρτυρίες του Χριστού, των Αποστόλων καθώς και των αρχαίων Πατέρων της Χριστιανικής Εκκλησίας.

Και πάλι εδώ, οι οπαδοί των παραδόσεων προβάλλουν αντιρρήσεις λέγοντας, ότι σε πολλές περιπτώσεις τέτοια μέθοδος ελέγχου των παραδόσεων από τις Γραφές είναι αδύνατη, επειδή η Αγία Γραφή δεν περιλαμβάνει όλα όσα ο Κύριος διδάξε τους Αποστόλους Του προφορικά.

Γράφει ο Ανδρούτος:

«ὁ ἔγγραφος οὗτος λόγος σὺδέποτε μὲν ἐν γένει ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ πάντα, ὅσα ἐδίδασκε τοὺς Ἀποστόλους ὁ Κύριος δι ἡμερῶν τεσσαράκοντα λέγων αὐτοῖς τὰ περὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ».¹⁵³

Κανείς δεν αντιλέγει, ότι τα λόγια του Κυρίου που γράφτηκαν στην Καινή Διαθήκη και που μπορούμε να τα διαβάσουμε, ως πούμε, σε τρεισήμιου ώρες, δεν είναι αυτά όλα τα λόγια που ο Κύριος είπε, στα τριάμιση χρόνια της ουναναστροφής με τους Αποστόλους Του. Παίρνοντας μάλιστα κατά γράμμα τη γνώμη του Ευαγγελιστή Ιωάννη, αν γράφονταν όλα όσα έκαμε ο Ιησούς, ούτε ολόκληρος ο κόσμος θα χωρούσε τα γραφόμενα βιβλία.¹⁵⁴ Ο Κύριος Ιησούς, πράγματι είπε και έκαμε πολλά περισσότερα απ' όσα αναγράφουν τα κείμενα της Καινής Διαθήκης. Μολαταύτα στην περίπτωση μας χωρεί το εξής ερώτημα:

Ποιός λογικός και ειλικρινής Χριστιανός είναι έτοιμος να πιστέψει, ότι η άγραφη διδασκαλία του Κυρίου Ιησού ήταν διαφορετική από τη διδασκαλία Του που αναγράφεται στην Καινή Διαθήκη, ή ακόμα, ότι τα όσα κήρυξε κατόπιν, ήταν διαφορετικά από εκείνα που είχε κηρύξει προηγουμένως; Είναι ποτέ δυνατόν η Αλήθεια να διαφωνεί με την Αλήθεια; Ασφαλώς όχι!

Μολονότι λοιπόν, δεν γράφτηκαν όλα όσα είπε ο Ιησούς, όμως γράφτηκε ολόκληρη η αλήθεια της εν Χριστώ Αποκάλυψης και αυνεπώς γνωρίζομε όλα τα δόγματα, τα ικανά να οδηγήσουν στην σωτηρία και στην αιώνια ζωή.

«Αυτά, δω, έχουν γραφτεί για να πιστεύετε ότι ο Ιησούς είναι ο Χριστός, ο Υιός του Θεού και πιστεύοντας στο όνομά Του, να έχετε τη Ζωή» (Ιωάν. 20/31).

Κανένας λογικός και ειλικρινής Χριστιανός δεν είναι έτοιμος επίσης να πιστέψει, ότι οι Απόστολοι και οι Ευαγγελιστές αν, και φρόντισαν να γράψουν στα κείμενά τους δευτερεύουσας αξίας

¹⁵³ *Ενθ' αν. σελ. 116.*

¹⁵⁴ *Ιωάν. 21/25.*

πληροφορίες, άφησαν άγραφο έστω και κάτι που να είναι αναγκαίο για την αιώνια ζωή.

Διότι είναι πράγματι παράλογο και ασυμβίβαστο προς την Σοφία και την πρόνοια του Θεού να δεχτούμε, ότι ο Θεός άφησε άγραφο κάποιο τμήμα της αλήθειας για τη Σωτηρία του ανθρώπου, εφόσον στην Παλαιά Διαθήκη, που ήταν υπηρετική της Καινής, ο Θεός δεν επέτρεψε κανένα άγραφο τμήμα να μεταβιβασθεί με προφορική παράδοση, αλλά όλα καταχωρήθηκαν γραφτά, ακόμη και τα καρφιά της σκηνής ή η συνταγή της παρασκευής του λιβανιού.

Ήταν ποτέ δυνατόν ο Θεός να δείξει τέτοια μέριμνα για να καταχωρηθούν σε γραφτά και μάλιστα τόσο αναλυτικά όλοι οι τύποι και τα σύμβολα της Παλαιάς Διαθήκης και από την άλλη μεριά να ρην καταχωρήσει στην Καινή Διαθήκη ολόκληρα το θέμα της Σωτηρίας, που στηρίζεται στον τραγικό θάνατο του Υιού Του;

Ας ακούσουμε μια ακόμα φορά τα λόγια του Ειρηναίου:

«Έτσι, η παράδοση που υπάρχει στην Εκκλησία και μένει αναμεσά μας, έρχεται από τους Αποστόλους. Ας ξανάρθουμε στην απόδειξη του κύρους των παραδόσεων, από τις Γραφές.

Οι Γραφές έρχονται σε μας από τους Αποστόλους, οι οποίοι έγραψαν το Ευαγγέλιο».¹⁵⁵

Η Λυδία λίθος που δοκιμάζει την Χριστιανική αλήθεια είναι οι Γραφές. Οι Γραφές πρέπει ν' αποδεικνύουν το κύρος των προφορικών παραδόσεων. Το Ευαγγέλιο που οι Απόστολοι κήρυξαν προφορικά δεν είναι διαφορετικό από εκείνο που έγραψαν. Επομένως, «*ως επανέλθωμεν εις τήν απόδειξιν διά τών Γραφών*» λέει ο Ειρηναίος.

Ας δοκιμάσουμε, το αμφίβολο μ' εκείνο που είναι θετικό και οριστικό.

Το πρώτο ψέμα της προφορικής παράδοσης, αναφέρεται στην ίδια την Αγία Γραφή και συγκεκριμένα στο ευαγγέλιο του Ιωάννη 21/22-23. Εκεί διαβάζομε ότι ο Κύριος Ιησούς, απαντώντας σε κάποια ερώτηση του Πέτρου, είπε:

«*Αν θέλω αυτός (ο Ιωάννης) να μείνει μέχρι που να 'ρθω, τι σε νοιάζει; Σύ ακολούθησε εμένα*». Διαδόθηκε λοιπόν στους αδελφούς (**προφορική παράδοση**) ότι εκείνος ο μαθητής δεν θα πέθαινε.

¹⁵⁵ Καθ' Αίρέσεων IV, 1.

Ο Ιησούς όμως δεν είπε ότι δεν θα πέθαινε, αλλά είπε: ' αν θέλω αυτός να μείνει μέχρι που να 'ρθω τι σε νοιάζει; ' »

Αν λοιπόν, οι ραθητές του Κυρίου παρεξήγησαν το λόγια Του και την ίδια ρέρα, κυκλοφόρησαν ρια ψευδή παράδοση, τότε ποιά πραφορική παράδοση να πιστέψορε σαν αξιόπιστη ερείς που ζούμε είκοσι αιώνες αργότερα;

Πράγματι, ο μακρύς χρόνος που μας χωρίζει από την αποσταλική εποχή· οι οξείς και φανστισμένες διαμάχες που έγιναν δια μέσου των είκοσι αυτών αιώνων γύρω από το Χριστιανικό δόγμα, ακόμα και μεταξύ αναγνωρισμένων θεολόγων της Εκκλησίας· οι συγκρούσεις πολλών εκκλησιαστικών Συνόδων ακόμα και σε ουσιώδη θέματα πίστης· τα σχίσματα των εκκλησιών καθώς και η δημιουργία και η εξάπλωση κάθε λογής αιρέσεων, όλ' αυτά είναι παράγοντες που σε κάθε λογικό Χριστιανό είναι επόμενο να γεννήσουν δικαιολογημένη υποψία και δυσπιστία απέναντι του κύρους των προφορικών παραδόσεων.

Σαν να μην ήσαν όλ' αυτά αρκετά, έρχεται και η Ιστορία και μαρτυρεί για τις αλλοιώσεις και τις πλαστογραφίες των πατερικών έργων πάνω στα οποία στηρίζεται κατά μέγα μέρος η Παράδοση, προσθέτοντας έτσι στη σύγχυση και την αβεβαιότητα ακόμα περισσότερη σύγχυση και αβεβαιότητα.

Ιδού, τι γράφει ο πασίγνωστος ιστορικός του Χριστιανικού δόγματος, Αντολφ Χάρνακ, σχετικά με τις αλλοιώσεις και τις πλαστογραφίες των Πατερικών έργων και αρχείων, δια μέσου των αιώνων:

«(Μερικοί πατέρες), κατελόγησαν ψεύδος ακόμα και στον Θεό, ως προς τις σχέσεις που είχε με τον εχθρό του, τον Σατανά, όπως μαρτυρούν οι γνώμες του Ωριγένη, του Γρηγορίου Νύσσης και πολλών άλλων μεταγενεστέρων Πατέρων, στο θέμα της λύτρωσης από την εξουσία του Σατανά. Εφ'όσον λοιπόν ο ίδιος ο Θεός εξαπάτησε τον εχθρό του με ευαεβή τεχνάσματα, Ρια Fraus, στην περίπτωση αυτή επιτρέπεται να κάμουν το ίδιο και οι άνθρωποι. Σε τέτοιες περιστάσεις δεν είναι διόλου παράδοξο γιατί οι πλαστογραφίες ήταν στην ημερησία διάταξη.

Και τέτοια ακριβώς ήταν η περίπτωση.

Όπως μαθαίνουμε, αλλοιώσεις και προσθήκες κάθε μορφής, γίνονταν από τον δεύτερο αιώνα στα έργα ακόμα ζώντων συγγραφέων κι εμπρός στα μάτια τους... Η ίδια τακτική επεκράτησε στην Εκκλησία και κατά τον 5ον και 6ον αιώνα. Στην εποχή εκείνη κανείς δεν είχε εμπιστοσύνη στη γνησιότητα κειμένων ή αρχείων ή πρωτοκόλλων. Οι επιστολές

των επισκόπων της εποχής εκείνης είναι γεμάτες από παράπονα εξαιτίας των παραποιήσεων. Σχεδόν πάντοτε, η ηττημένη παράταξη κάθε Συνόδου κατηγορούσε πώς οι πράξεις των Συνόδων είχαν αλλοιωθεί. Ο Κύριλλος και άλλοι Πατέρες διατυπώνουν παράπονα επειδή οι επιστολές τους κυκλοφορούσαν σε παρεφθαρμένη απόδοση. Οι επιστολές Πατέρων πού είχαν πεθάνει –καθώς λ.χ. η τού Αθανασίου προς τον Επίκτητον– αλλοιώθηκαν με ξένες προσθήκες. Ο Γρηγόριος Α΄ (Ερ. VI 14) υπενθυμίζει ότι σε μία περίπτωση πλαστογραφήθηκαν οι πράξεις της Συνόδου της Εφέσου... **Οι αβεβαιότητες που εξακολουθούν να γεννώνται στη μελέτη των σπουδαιότερων παραποιήσεων στην ιστορία του δόγματος και της Εκκλησίας της Βυζαντινής περιόδου, μας αφήνουν ολότιστα αβοήθητους, μπροστά στη συστηματική φθορά που έχει υποστεί η Παράδοση**.¹⁵⁶

Έχοντας λοιπόν, υπόψη τα ιστορικά γεγονότα, ιδού τι έχουμε να πούμε σ' αυτούς που πιστεύουν, ότι οι λεγόμενες «προφορικές παραδόσεις» έχουν την ίδια αξία και το ίδιο κύρος με τις Γραφές:

Αν μιά διδασκαλία βρίσκεται στη Γραφή και στην Παράδοση, τότε η Γραφή μόνη της είναι αρκετή ν' αποδείξει την παράδοση αυτή, σαν αξιόπιστη. Δεν χρειάζονται γι αυτό, τα επιχειρήματα της παράδοσης.

Επίσης, αν κάποια διδασκαλία που κυκλοφορεί σαν παράδοση, δεν υπάρχει στη Γραφή κι όμως η Εκκλησία την επιβάλλει σαν άρθρο πίστης, τότε η διδασκαλία αυτή γίνεται δεχτή, μονάχα εφ' όσον συμφωνεί με το πνεύμα της Γραφής.

Γνωρίζουμε, ότι οι Απόστολοι και οι Ευαγγελιστές οα θεόπνευστα όργανα, ήταν αλάθητοι σ' αυτά που έγραψαν και είπαν. Συνεπώς, δε δεχόμαστε τέτοιες προφορικές διδασκαλίες επειδή έρχονται από την Παράδοση, αλλά γιατί υποστηρίζονται από το γραφτό Λόγο του Θεού.

Τέλος, όσον αφορά τις αλήθειες που υπάρχουν μέσα στη Γραφή, αλλά στις οποίες η παράδοση δίνει άλλη ερμηνεία απ' αυτή που δίνει ή Γραφή, στην περίπτωση αυτή, έχουμε τα εξής να πούμε στους σπαδούς των παραδόσεων: «Αν είν' αλήθεια, ότι ο Χριστός και οι θεόπνευστοι Απόστολοι δεν μπόρεσαν να μας τα πουν καθαρά πως θα εμπιστευτούμε ότι σεις, θα μας τα πείτε καθαρώτερα;»

¹⁵⁶ Lohrvuch Adolph Hamack: dor Dogmengeschichte Vol. II p. 352

Οι πατέρες και η επάρκεια των Γραφών

Μ. Βασίλειος

«Είναι φανερή πτώση από την πίστη καθώς και κενή αλαζονεία είτε ν' αρνείοι αυτά που περιέχουν οι Γραφές είτε να προσθέσει κάτι που δεν είναι γραμμένο».

«Να πιστεύετε αυτά που είναι γραμμένα· μη ζητείτε αυτά που δεν είναι γραμμένα».

Τερτουλιανός

«Σέβομαι την πληρότητα των Γραφών... Ας μας δείξουν, ο Ερμολύνης και οι συνοδοιπόροι του, ότι (αυτό που λένε) είναι γραμμένο. Αν δεν είναι γραμμένο, ας φοβηθούν την κατάρα που βαραίνει αυτούς που προσθέτουν ή αφαιρούν».

Κυπριανός

«Από που έρχεται τούτη η παράδοση; Έρχεται από την εξουσία του Κυρίου και του Ευαγγελίου Του, ή έρχεται από τις εντολές των Αποστόλων και των επιστολών τους; Ο Παντοδύναμος Θεός εξαγγέλει, ότι το γραμμένο πρέπει να υπακούμε και να το ζούμε».

Αθανάσιος

«Να μαθαίνετε μόνον από τις Γραφές, επειδή οι διδασκαλίες που βρίσκονται εκεί, είναι επαρκείς».

Αμβρόσιος

«Πως μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε κάτι, όταν αυτό δεν είναι γραμμένο στις Γραφές;»

Ιερώνυμος

«Καθώς δεν αρνούμεθα αυτό που είναι γραμμένο, στον ίδιο βαθμό αρνούμεθα αυτό που δεν είναι γραμμένο».

Αυγουστίνος

«Οι Άγιες Γραφές ορίζουν τον κανόνα της πίστης».

Θεόφιλος, Αλεξάνδρειας

«Είναι εσθήγη διαβολικού πνεύματος να σκεφτούμε πως, οτιδήποτε είναι παραπληροίσι από τις Γραφές, έχει θεία εξουσία».

Οι Γραφές: Ο βράχος της πίστης

Ο Κύριος Ιησούς, κάνει τη ούσταση: «Ψάχνετε τις Γραφές». ¹⁵⁷

Η Ορθόδοξη Εκκλησία, λέει: «Κρατάτε τις Παραδόσεις».

Ο Κύριος Ιησούς επιπλήττει: «Πλανάσθε, επειδή δεν γνωρίζετε τις Γραφές». ¹⁵⁸

Η σημερινή Ορθοδοξία, επιπλήττει:

Πλανάσθε, επειδή δεν γνωρίζετε τα δόγματα των Πατέρων και τις αποφάσεις των Συνόδων.

Έτσι, ο σημερινός Χριστιανός στέκεται στο σταυροδρόμι δύο δογματικών αρχών, που οδηγούν σε αντίθετες κατευθύνσεις.

Κατά την πρώτη αρχή, ο άνθρωπος καλείται ν' αναγνωρίσει μονάχα τις Γραφές, σαν τη μοναδική και απόλυτη αυθεντία της αλήθειας, για τη Σωτηρία του· κατά τη δεύτερη αρχή, πρέπει ο άνθρωπος ν'αναγνωρίσει και τις Παραδόσεις, σα παρόμοια αυθεντία.

Κατά την πρώτη αρχή, ο άνθρωπος ερευνά τη Γραφή για να πιστέψει και να υποταχτεί· κατά τη δεύτερη αρχή, πρέπει να πιστέψει, χωρίς να ερευνήσει και να υποταχτεί χωρίς να συζητήσει.

Κι όμως, το θέμα δεν είναι απλό. Είμαστε δημιουργήματα του Θεού, με ψυχή θάνατη και με προσωρισμό αιώνιο. Από τη στιγμή λοιπόν, που ερχόμαστε σ' αυτόν τον κόσμο, βρισκόμαστε μπροστά σε μια φοβερή αμηχανία: **Ή περιρένουρε Σωτηρία ακώνια ή καταδίκη αιώνια.**

Πρέπει αυνεπώς ν' αποφασίσουμε που θα στηρίξουμε τη Σωτηρία της ψυχής μας. Θα την στηρίξουμε στα λόγια ανθρώπων, ή στο λόγο του Θεού.

«Αυτόν που ακούει τα λόγια μου και τα τηρεί στη ζωή του, θα τον παρομοιάσω με άνθρωπο μυαλωμένο, που έχτισε το σπίτι του πάνω σε βράχο. Κι ήρθε βροχή και κατέβηκαν οι ποταμοί και φύσηξαν οι άνεμοι και εφόρμησαν στο σπίτι εκείνο και δεν έπεσε, επειδή είχε το θεμέλιό του στο βράχο» (Ματθ. 7/24).

Η πέτρα είναι οι Γραφές, ο Άγιος Λόγος του Θεού.

¹⁵⁷ *Ιωάν. 5/39.*

¹⁵⁸ *Ματθ. 22/29*

Η μοναδική αξία της Γραφής βρίσκεται στο χαρμόσυνο άγγελμα της Σωτηρίας που περιλαμβάνει. Το άγγελμα δε αυτό είναι χαρμόσυνο, είναι «ευαγγέλιο», επειδή μας εξηγεί ότι η σωτηρία μας είναι καρπός της χάρης του Θεού, όχι των ηθικών έργων του ανθρώπου:

«Τώρα όμως, έχει φανερωθεί δικαιοσύνη Θεού, χωρίς το Νόμο. Ο νόμος και οι προφήτες βεβαιώνουν γι αυτή τη δικαιοσύνη του Θεού που προσφέρεται σε όλους εκείνους που πιστεύουν στον Ιησού Χριστό ... επειδή, όλοι οι άνθρωποι είναι στην κατάσταση αμαρτίας, γι αυτό και βρίσκονται έξω από τα σχέδια του Θεού, τα δοξασμένα· όμως, δικαιώνονται δωρεάν, δια μέσου της Χάρης Του, δηλαδή, δια μέσου του έργου της απολύτρωσης, που έκαμε ο Ιησούς Χριστός» (Ρωμ. 3/21-24).

Κι επίσης:

«Δεν δικαιώνεται ο άνθρωπος από έργα του Νόμου, αλλά με την πίστη στον Ιησού Χριστό. Γι αυτό κι εμείς πιστέψαμε στον Ιησού Χριστό ώστε να δικαιωθούμε με την πίστη στο Χριστό και όχι από τα έργα του νόμου· επειδή από τα έργα του Νόμου δεν θα δικαιωθεί κανένας άνθρωπος» (Γαλ. 2/16).

Γνωρίζουμε βέβαια, ότι με την λέξη «Νόμος», οι Γραφές εννοούν ολόκληρο το ηθικό και τελετουργικό σύστημα που ο Θεός όρισε και επέβαλε στον λαό Ισραήλ κατά την Παλαιά, την πρό Χριστού Οικονομία.

Το ηθικό θεμέλιο αυτού του Νόμου ήταν ο **Δεκάλογος**, ή οι **Δέκα Εντολές**, τις οποίες ο Θεός παράδωσε στο Μωϋσή. Σύμφωνα με το γράμμα και το πνεύμα αυτού του Νόμου, ο άνθρωπος, για να δικαιωθεί, (να τακτοποιηθεί ηθικά απέναντι του Θεού) έπρεπε να εκπληρώνει διαρκώς και τέλεια αυτό τον Νόμο, με όλες τις λεπτομέρειες και τις απαιτήσεις Του, διότι:

«Όποιος φυλλάξει ολόκληρο το Νόμο και φτσίξει εις ένα, έγινε ένοχος για όλα» (Ιακ. 2/10).

Ποιός ειλικρινής Χριστιανός δεν θα ομολογήσει, ότι ο δρόμος αυτός της δικαίωσης οδηγεί στην αποτυχία και στο αδιέξοδο; Υπάρχει έστω και ένας ειλικρινής άνθρωπος για να μαρτυρήσει ότι σε κάθε στιγμή της ζωής του κατορθώνει να εκπληρώνει διαρκώς και τέλεια τις απαιτήσεις του ηθικού νόμου του Θεού; Ασφαλώς όχι.

«Αυτό που ο Νόμος δεν μπορούσε να κάνει, επειδή η αμαρτωλή μας φύση αφαιρούσε τη δύναμή του, αυτό το έκανε ο Θεός όταν έστειλε

τον Υιό Του... (Αυτός) καταδίκασε την αμαρτία στο σώμα Του, ώστε η απαίτηση του Νόμου να εκπληρωθεί σε όλους εμάς, που δεν ζούμε σύμφωνα με την αμαρτωλή μας φύση αλλά σύμφωνα με το 'Άγιο Πνεύμα» (Ρωμ. 8/3-4).

Έτσι, κάτω από τις περιστάσεις αυτές της ηθικής αδυναμίας και αποτυχίας του ανθρώπου, ακούεται το χαρμόσυνο άγγελμα του Ευαγγελίου:

Ο Θεός παραμέρισε τον Νόμο σαν το μέσο ηθικής τακτοποίησης του αμαρτωλού και αντί του Νόμου όρισε ένα νέο και μοναδικό μέσο δικαίωσης: **Την πίστη στο πρόσωπο και το έργο του Ιησού Χριστού.**

«...Ο άνθρωπος δικαιώνεται δια μέσου της πίστης, όχι με το να κάνει τα έργα του Νόμου» (Ρωμ. 3/28).

Το νόημα της εν Χριστώ πίστης

«Ο άνθρωπος πίστεψε στα λογία αυτά του Ιησου κι έφυγε» (Ιωάν. 4/51).

Είναι λοιπόν, η εν Χριστώ πίστη, η ταπεινή αποδοχή του λόγου του Κυρίου και η τέλεια εμπιστοσύνη στις υποσχέσεις του. Ο ηθικά αποτυχημένος άνθρωπος αφήνει κάθε ηθική προσπάθειά του, απαρνιέται κάθε ατομικό του έργο, παραμερίζει κάθε προσωπική του ικανότητα και πιστεύει, δηλαδή αποφασίζει να δεχτεί με εμπιστοσύνη τον κάθε λόγο και την κάθε χάρμη που προσφέρει ο Θεός, δια μέσου του Ευαγγελίου.

«Τι απέγινε λοιπόν, το καύχημά μας; Έμεινε έξω. Βάσει ποίου νόμου; Μήπως βάσει του νόμου των έργων; Όχι, αλλά βάσει του νόμου της πίστης» (Ρωμ. 3/27).

Για να εξηγήσει το νόημα της εν Χριστώ πίστης, ο Απόστολος Παύλος μας παρουσιάζει σαν πρότυπο τον Πατέρα της πίστης, τον Αβραάμ:

«...Πίστεψε ο Αβραάμ στον Θεό κι αυτό του λογοριάστηκε οα δικαιοσύνη» (Ρωμ. 4/3).

Αν λοιπόν, η αρχή και το τέλος της δικαίωσης του Αβραάμ ήταν η πίστη του, τότε ποιιά θέση έχουν τα έργα του;

Ο Παύλος απαντά: Τα έργα τού ανθρώπου δεν έχουν καμιά αξία στο ζήτημα της τακτοποίησης τού με τον Θεό.

«Αν ο Αβραάμ δικαιώθηκε από τα έργα του έχει λόγο να καυχιέται, αλλά όχι απέναντι στον Θεό... γι' αυτόν όμως που δεν κάνει έργα αλλά πιστεύει στον Θεό που δικαιώνει τον ασεβή, η πίστη του λογαριάζεται σαν δικαιοσύνη» (Ρωμ. 4/2,5).

Η πίστη μας, λοιπόν, έχει σα συνέπεια την τακτοποίηση μας με τον Θεό, μόνο εφ'όσον έχει τα ίδια γνωρίσματα που είχε και η πίστη του Αβραάμ. Ο πατέρας της πίστης ο Αβραάμ, δεν δικαιώθηκε από τα έργα· συνεπώς, ούτε κι εμείς μπορούμε να δικαιωθούμε από τα έργα. Αυτός δεν καυχήθηκε στον εαυτό του και στις ηθικές επιτυχίες του· συνεπώς, ούτε κι εμείς πρέπει να καυχώμεθα στον εαυτό μας και στις ηθικές μας επιτυχίες.

Ο πατέρας της πίστης δέχτηκε με ταπείνωση τις υποσχέσεις του Θεού, υπάκουσε στο λόγο του Θεού, στηρίχτηκε μ'εμπιστοσύνη στις επαγγελίες του Θεού και το αποτέλεσμα αυτού του είδους της πίστης του, ήταν «δικαιοσύνη», δηλαδή ηθική τακτοποίηση του Αβραάμ με τον Θεό.

«Αυτά τα λόγια, ότι δηλαδή ' τον θεώρησε δικαιωμένο ', δεν γράφτηκαν μόνον γι αυτόν (τον Αβραάμ) αλλά και για μας» (Ρωμ. 4/23,24).

Κι εμείς λοιπόν, όταν δεχτούμε με ταπείνωση τις υποσχέσεις του Θεού, υπακούοντας στο λόγο Του και στηριχτούμε στις επαγγελίες Του, εκπληρώνουμε έτσι τους όρους της γνήσιας πίστης του Αβραάμ, με όλες τις ευλογημένες συνέπειές της.

Τι θα πούμε όμως για τα έργα; Αν οι Γραφές μας βεβαιώνουν ότι σαν αμαρτωλοί τακτοποιούμεθα απέναντι του Θεού με την πίστη μας μόνο, δηλαδή με την υπακοή κι εμπιστοσύνη μας στο λόγο του Θεού, στη περίπτωση αυτή ποιά αξία μπορούν να έχουν τα έργα μας;

Ο απόστολος Παύλος απαντά;

«Πριν να έρθει η πίστη, ο φρουρός μας ήταν ο Νόμος κι ήμασταν φυλακισμένοι του, μέχρι που ν' αποκαλυφθεί στο μέλλον η πίστη. Έτσι, ο Νόμος έγινε για μας παιδονόμος για να μας φέρει στον Χριστό, ώστε να δικαιωθούμε με την πίστη. Αφού λοιπόν, ήρθε η πίστη δεν είμαστε πια κάτω από παιδονόμο. Όλοι είστε υιοί του Θεού, δια μέσου της πίστης, στον Ιησού Χριστό» (Γαλ. 3/23-26).

Οι Γραφές μας μιλούν για δυό, εντελώς χωριστές κατηγορίες ηθικών έργων: Αφ' ενός μιλούν για τα έργα που επιδιώκει να κάνει ο άνθρωπος για να επιτύχει ο ίδιος τη δικαίωσή του, απέναντι του Θεού·

και αφ' έτέρου, μιλούν για τα έργα που πρέπει ο άνθρωπος να κάνει σαν καρπό της αγάπης του προς τον Σωτήρα του:

«Αν μ' αγαπάτε, θα βάλετε τα λόγια μου σε πράξη» (Ιωάν. 14/15).

Τα έργα της πρώτης κατηγορίας ο Θεός τα καταδικάζει· της δεύτερης κατηγορίας τα επαινεί. Τα πρώτα τα ονομάζει «έργα νόμου»¹⁵⁹ ή «έργα νεκρά»¹⁶⁰ τα δεύτερα τα συνιστά σαν «έργα καλά»¹⁶¹ ή «έργα αγαθά».¹⁶² Ο Απόστολος Παύλος διαχωρίζει πολύ χτυπητά, τις δυο αυτές κατηγορίες των ηθικών έργων.

Σχετικά με την πρώτη κατηγορία γράφει:

«Εκείνοι που κάνουν τα έργα του Νόμου, βρίσκονται κάτω από κατάρα» (Γαλ. 3/10).

Ως προς την δεύτερη κατηγορία:

«(Ο Ιησούς) πρόφερε τον εαυτό Του για μάς... (για να μας κάνει) ένα λαό εκλεκτό που να ζηλεύουμε τα καλά έργα» (Τιτ. 2/14).

Είναι συνεπώς φανερό, ότι ο Θεός χαρακτηρίζει και βαθμολογεί το κάθε ηθικό έργο μας ανάλογα με το σκοπό που αποβλέπει. Αν δηλαδή, κάνουμε ηθικά έργα με τον σκοπό να δικαιωθούμε απ' αυτά ενώπιον του Θεού και να σωθούμε, τότε τα έργα μας αυτά, που εμείς συνήθως τα ονομάζουμε «καλά», για τον Θεό δεν είναι παρά «έργα νεκρά», «έργο νόμου», διότι **κατά το Ευαγγέλιο ο Θεός χαρακτηρίζει τα ηθικά έργα ρας σαν «αγαθά», ρόνο επ' όσον γίνονται σαν καρπός της εν Χριστώ δικαιοσύης ρας, δια ρέσου της πίστης.**

Όταν όμως καταφεύγουμε στα ηθικά έργα, πιστεύοντας ότι αυτά γίνονται τα μέσα και η αιτία της Σωτηρίας μας, στην περίπτωση αυτή προσπαθούμε ν'ακυρώσουμε ολόκληρο το σκοπό και το νόημα της λυτρωτικής θυσίας του Χριστού επειδή,

«Αν η δικαίωση αποχτιέται δια μέσου του Νόμου, (δηλαδή των έργων), τότε μάταια πέθανε ο Χριστός» (Γαλ. 2/21).

Τα έργα που γίνονται από τον άνθρωπο σαν τα μέσα για να επιτύχει τη Σωτηρίο του, τέτοια έργα δεν είναι καλά, επειδή ο άνθρωπος δεν αγαπά τον Θεό και δεν Τον αγαπά επειδή Τον φοβάται. Χρειάζεται ο φόβος αυτός του ανθρώπου προς τον Θεό να λείψει. Ο άνθρωπος πρώτα πρέπει να συγχωρηθεί, η ποινή του ν' ακυρωθεί. Κι αυτό ακριβώς κάνει το Ευαγγέλιο.

¹⁵⁹ Γαλ. 3/10. ¹⁶⁰ Εβρ. 9/14. ¹⁶¹ Α' Τιμ. 6/18, Τιτ. 2/7. ¹⁶² Εφεσ. 2/10.

Επειδή ο Κύριος μας συγχωρεί, εμείς Τον αγαπάμε κι επειδή Τον αγαπάμε υπακούμε, με τη δύναμη Του, στις εντολές Του. Τότε και μόνο τότε, τα έργα μας είναι έργα καλά, διότι γίνονται με πίστη ότι ο Θεός, μας έχει δια μέσου του Χριστού συγχωρήσει. Αυτή η πίστη μας φέρει την ειρήνη, η ειρήνη γεννά την αγάπη και η αγάπη την υπακοή.

«Λάβαμε την χάρη σαν απόστολοι να οδηγήσουμε όλους τους μη Ιουδαίους στην υπακοή της πίστης» (Ρωμ. 1/5)

Τούτο είναι ένα από τα μεγάλα παράδοξα του Εοαγγελίσο. Η ανθρώπινη σοφία, δια μέσο της σημερινής Ορθοδοξίας, ρας λέει: Να είσαι άγιος και θα δικαιωθείς. Να εκτελείς και θα ανταμειφθείς. Η ανθρώπινη ευσέβεια, πρώτα ποραγγέλλει και κατόπιν προσφέρει, ενώ το Εοαγγέλιο πρώτα προσφέρει και κατόπιν ποραγγέλλει. Μας ανακηρύττει εξ αρχής τέλεια δικαιωμένους δια μέσο της πίστης και κατόπιν ρας προσφέρει τα αγαθά της δικαίωσης, ποροδευτικά και ποραγματικά. Μας ποραχωρεί ρία για πάντα το δικαίωμα, ώστε κατόπιν να ρας μεταδώσει κι αστό το αγαθό.

Αυτή η τάξη των ποραγμάτων, αν και εναντιώνεται στην ανθρώπινη λογική, είναι εν τούτοις, η μόνη που ανταποκρίνεται στις ανάγκες της καρδιάς. Είναι η μόνη που διατηρεί διαρκή την ειρήνη μας, επειδή βρίσκεται θεμελιωμένη στις επαγγελίες και στη Χάρη του Θεού και όχι στις αβέβαιες και ατελείς ηθικές επιτυχίες του ανθρώπου. Εκείνο που ο Θεός έκαμε στο παρελθόν δεν είναι παρά ο αρραβώνας των μεγαλυτέρων ποραγμάτων που φυλάγονται για μας, στο μέλλον.

Αυτή είναι η βασική σκέψη της διακήρυξης του Αποστόλου Παύλου, στο Ρωμ. 5/1-11: Η δια του Σταυρού δικαίωσή μας, που ο Χριστός τελείωσε στο παρελθόν, είναι η εγγύηση της τέλειας Σωτηρίας μας στο μέλλον.¹⁶³ Ίδου η βεβαίωση:

«Επειδή, αν σαν εχθροί του Θεού συμφιλιωθήκαμε μαζί Του, με το θάνατο του Υιού Του, πολύ πορισσότερο αφού είμαστε συμφιλιωμένοι θα οώθοόμε, με τη ζωή Του» (Ρωμ. 5/10).

Το αντικείμενο της εν Χριστώ πίστης

Ο Θεός στηρίζει τις υποσχέσεις Του σε ένα μοναδικό και ουγκεκριμένο αντικείμενο πίστης, που είναι το Πρόσωπο και το Έργο του Κυρίου Ίησού Χριστού.

¹⁶³ Gretillat A. La Morale Chretienne, Τομ. II σελ. 222.

«Έχω πάρει την απόφαση, όταν βρίσκομαι ανάμεσά σας να μη σας μιλώ για τίποτε άλλο, παρά για τον Ιησού Χριστό και μάλιστα τον σταυρωμένο» (Α΄ Κορ. 2/2).

Ιδού ποιές σώζουσες αλήθειες μας προσφέρει το κήρυγμα του Σταυρού για να τις πιστεύσουμε.

Ο Θεός δεν αναγνωρίζει στον φυσικό, τον έξω του Θείου Σχεδίου, άνθρωπο την παραμικρή ηθική δυνατότητα για να κάμει «το αγαθό», καθώς η **Οεία Δικαιοσύνη εννοεί και αναγνωρίζει το αγαθό**. Το Ευαγγέλιο μας εξηγεί πως, η ηθική αυτή αδυναμία και χρεωκοπία μας ωφείλεται τόσο στην αμαρτωλή φύση μας,¹⁶⁴ όσο και στην αμαρτωλή ζωή και δράση μας.¹⁶⁵ Αυτός είναι ηθικός κανόνας δίχως εξαίρεση καμιά, «επειδή όλοι αμάρτησαν», «όλοι έφυγαν από τον ίσιο δρόμο· δεν υπάρχει κανένας που να κάνει το αγαθό».¹⁶⁶ Κι επειδή «το σάπιο δέντρο κάνει κακούς καρπούς»¹⁶⁷ ο Θεός βλέπει ολόκληρη την εσωτερική και έξωτερική ηθική δράση μας σα διεφθαρμένη, είτε η δράση μας αυτή στρέφεται προς τον Θεό, είτε προς τον πλησίον μας.

Στον ηθικό αυτό ξεπεσμό που βρισκόμαστε, είμαστε εντελώς αβοήθητοι για να εκπληρώσουμε μόνοι μας, χωρίς υπερφυσική βοήθεια, τις απαιτήσεις του Θείου Νόμου, τα δε συναισθήματα ενοχής και φόβου που κυριεύουν την καρδιά μας, ως προς την σχέση μας με τον Θεό, δεν είναι παρά η απόδειξη αυτής της ηθικής μας αδυναμίας.

Είναι λοιπόν φανερό ότι ο Θεός δεν δέχεται κανένα ηθικό έργο μας, παρά μόνο εφόσον πρώτα οβηστεί η ενοχή μας απέναντι Του και γίνει συμφιλίωση.

Κι αυτή ακριβώς είναι η πρώτη ευλογητή χάρη που πήγασε από τον Σταυρό: **Η συγχώρηση των αμαρτιών ρας και η, βάσει της συγχώρησης, οσρφιλίωσή μας, με τον Θεό.**

«(Ο Χριστός) μας συγχώρησε όλα τα παραπτώματα, κατάργησε το χειρόγραφο που ήταν εναντίον μας καρφώνοντάς το στο σταυρό» (Κολ. 2/13-14).

Η απαλλαγή μας από την ενοχή της αμαρτίας επέφερε τη συμφιλίωση και την τέλεια τακτοποίηση των σχέσεών μας με τον Θεό.

¹⁶⁴ «ἤμεθα τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποὶ» (Εφεσ. 2/3).

¹⁶⁵ «ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς» (Κολ. 1/21).

¹⁶⁶ Ρωμ. 3/11. ¹⁶⁷ Ματθ. 7/17.

«**Αν και εχθμοί συμφιλιωθήκαμε**», όχι δια μέσου των ατομικών αποτυχημένων έργων μας, αλλά «**με το θάνατο του Υιού του**»,¹⁶⁸ ο οποίος πέθανε «για τις αμαρτίες των περασμένων γενεών που στην ανεκτικότητα Του ο Θεός είχε αφήσει ατιμώρητες».¹⁶⁹

Η αυγχώρηση των αμαρτιών είναι η νέα τάξη πραγμάτων που εγκαινιάσε ο Σταυρός του Χριστού, στη σχέση μεταξύ του αμαρτωλού και του Θεού· είναι η αυγχώρηση των αμαρτιών μια απ' ουρανού χάρη που πρέπει ο αμαρτωλός να την πάρει με πίστη, δηλαδή με την ταπεινή αποδοχή της θείας διακήρυξης του Ευαγγελίου ότι:

«**Δια μέσου Αυτού κηρύττεται σ' εσάς συγχώρηση των αμαρτιών και για όλα όσα δεν μπορέσατε να ταχτοποιηθείτε με το Θεό, δια μέσου του Μωσαϊκού Νόμου, εκείνος που πιστεύει στον Χριστό, μέσω Αυτού ταχτοποιείται**» (Πράξ. 13/39).

Η **δια μέσου της πίστης δικαίωση**, είναι η δεύτερη ευλογητή χάρη που πηγάζει από τον Σταυρό του Χριστού. Η διακήρυξη του Ευαγγελίου «**εκείνος που πιστεύει στον Χριστό, μέσω Αυτού ταχτοποιείται**» είναι το βέβαιο θεμέλιο, πάνω στο οποίο ο αυγχωρεμένος με την πίστη άνθρωπος, καλείται να οικοδομήσει τη μετέπειτα πνευματική ζωή του. Ο αμαρτωλός, εξ αιτίας της πίστης του και του αντικειμένου της, που είναι ο δικαίων Χριστός, αθωώνεται από την ενοχή και την αμαρτία του παρελθόντος. Τώρα στέκεται πλέον ενώπιον του Θεού σαν «δικαίος», δηλαδή έχει τοποθετηθεί από τον Θεό, σε σχέση απολύτως αρμονική απέναντί Του.

Με αυτή τη μορφή της δικαιοσύνης «την δια πίστεως Χριστού την εκ Θεού δικαιοσύνη»¹⁷⁰ ζητούσε και ο Απόστολος Παύλος να παρουσιασθεί μπροστά στον δίκαιο Κριτή και όχι με «την δικαιοσύνη την εκ του νόμου», όχι δηλαδή με τη μορφή της δικαιοσύνης που στηρίζεται στις ατομικές προσπάθειες, επειδή μια τέτοια δικαιοσύνη οδηγεί στην αποτυχία και στην «κατάρα».¹⁷¹

Η «διά πίστεως Χριστού δικαιοσύνη», χορηγείται στον αμαρτωλό, από τον Θεό, επειδή ο Χριστός «πρόσφερε τη ζωή του για μας, σαν προσφορά».¹⁷² Σαν αναμάρτητος, ο Υιός του Θεού, δεν πέθανε για να δικαιώσει τον εαυτό Του αλλά εμάς τους αμαρτωλούς, έτσι ώστε «Αυτόν που δεν γνώρισε την αμαρτία ταν έκανε (ο Θεός) αμαρτία για μας κι έτσι εμείς να ταχτοποιηθούμε εν τω Χριστώ».¹⁷³

¹⁶⁸ Ρωμ. 5/10.

¹⁶⁹ Ρωμ. 3/25.

¹⁷⁰ Φιλπ. 3/9.

¹⁷¹ Γαλ. 3/13.

¹⁷² Εφεσ. 5/2.

¹⁷³ Β' Κορ. 5/21.

Αυτή η **αντικατάστασή μας**, είναι η τρίτη ευλογητή χάρη που πηγάζει από τον Σταυρό του Χριστού. Ανίκανοι, σαν αμαρτωλοί να εξιλεωθούμε ενώπιον του Θεού με την δική μας προσφορά, ο Χριστός, σαν αναμάρτητος, «πέθανε στη θέση των ασεβών»,¹⁷⁴ «ο δίκαιος για χάρη αδίκων»¹⁷⁵ «κι έγινε (ο Χριστός) για χάρη μας κατάρτα».¹⁷⁶

Αυτό το σύμπλεγμα οργής και χάρης, κατάρτας και ελέους, αμαρτίας και δικαιοσύνης, παρουσιάζεται στο Ευαγγέλιο σαν το παράδοξο αλλά πραγματικό γεγονός που στηρίζει τη δικαίωση του αμαρτωλού: ένα γεγονός, που εναρκώθηκε στο πρόσωπο του Εσταυρωμένου Λυτρωτή και το οποίο ο Θεός προσφέρει στον αμαρτωλό δια του Ευαγγελίου, σαν το μόνιμο στήριγμα της δικαίωσής του, δια μέσου της πίστης στον αναμάρτητο Λυτρωτή και αντικαταστάτη του, Ιησού Χριστό.

«Ζω με την πίστη του Υιού του Θεού, που με αγάπησε και πρόσφερε τη ζωή Του για μένα» (Γαλ. 2/20).

Συγχώρηση αμαρτιών, Δικαίωση, Αντικατάσταση, ιδού τα τρία πνευματικά ευεργετήματα που προσφέρει ο Σταυρός του Χριστού: τρεις απ' ουρανού ευλογίες που ο αμαρτωλός απολαμβάνει, αφού όμως πάρει την ηθική απόφαση να τις αποδεχθεί και να τις κάνει προσωπική του εμπειρία, δια μέσου της πίστης.

Είναι, μα την αλήθεια, πολύ περίεργη η θέση που παίρνει η σημερινή Ορθοδοξία, απέναντι στο τόσο σπουδαίο θέμα της Σωτηρίας.

Στο ερώτημα:

Μπορεί ο άνθρωπος να είναι απόλυτα βέβαιος ότι δια της πίστης του πράγματι δικαιώνεται απέναντι του Θεού και σώζεται; Η σημερινή Ορθόδοξη Εκκλησία απαντά:

«Ουδείς δύναται ἢ ἀπολύτως περὶ ταύτης (σωτηρίας) βέβαιος».¹⁷⁷

Αλλά ο Παύλος απαντά:

«Εἶναι ἀξιόπιστος ο Θεός και ο λόγος μας που σας κηρύξαμε, δεν είναι Ναι και Όχι (όχι αμφιβολίες)... ἀλλὰ ἐν τῷ Χριστῷ ἐγίνε 'Ναι' (βεβαιότητα)» (Β' Κορ. 1/19).

Η βεβαιότητα της Σωτηρίας στηρίζεται στην πιστότητα του Θεού, «πιστός ο Θεός» και επαφραγίζεται με μαρτυρία που το Άγιο Πνεύμα εμφυτεύει στο δικό μας πνεύμα:

¹⁷⁴ Ρωμ. 5/6.   ¹⁷⁵ Α' Πέτρ. 3/18.   ¹⁷⁶ Γαλ. 3/13.

¹⁷⁷ Ανδρούτσος, ενθ' αν. σελ. 258.

«Το ίδιο το Άγιο Πνεύμα, μαρτυρεί μαζί με το δικό μας πνεύμα, ότι είμαστε παιδιά του Θεού» (Ρωμ. 8/16).

Ο απόστολος Παύλος ήταν απόλυτα βέβαιος για την ατομική Σωτηρία του: **«με περιρένει το στεφάνι της δικαιοσύνης»** και η βεβαιότητά του αυτή ισχύει για όλους τους εν Χριστώ πισταύς, **«όχι μόνον σε ρένα αλλά και όλους εκείνοος που ποθούν την παρουσία Του»**.¹⁷⁸

Στην επιστολή του προς τους Φιλιππησίους, ο ίδιος απόστολος αναφέρει οριαμένα ονόματα, τότε ζώντων ακόμα πιστών, καθώς της Ευωδίας, της Συντύχης, του Κλήμεντος και των άλλων συνεργατών του στο Ευαγγέλιο, και βεβαιώνει πως **το ονόματα αυτό είχαν ήδη γραφεί «στο βιβλίο της ζωής»**.¹⁷⁹

Ο άνθρωπος που ουγχωρείται από το Θεό και οώζεται δια μέσου της πίστης, δεν πρέπει ουδέποτε ν'αμφιβάλλει για τη Σωτηρία του, αλλιώς φανερώνει δυαπιστία, απέναντι στην πιστότητα του λόγου και των υποσχάεων του Θεού.

Όταν διαβάζω στο αρχαίο Ελληνικό κείμενο: **«χάρτι έστε σεωσμένοι διά πίστεωσ»** (Εφεσ. 2/8),¹⁸⁰ καταλαβαίνω, χωρίς να χρειάζομαι τη βοήθεια θεολόγου, ότι ο απόστολος γράφει σε ανθρώπους που ήταν ζωντανοί και είχαν σωθεί, δια μέσου της πίστης τους.

Ο καθ. Ανδρούτοος, από την άλλη μεριά, σαν εκπρόσωπος των Παραδόσεων της σημερινής Ορθοδοξίας, προσπαθεί να διαψεύσει τον απ. Παύλο, λέγοντάς μου, ότι «κανένας δεν μπορεί να είναι απόλυτα βέβαιος για τη Σωτηρία του».

Φαίνεται λοιπόν, ότι εδώ στη ζωή έχω να κάνω μιά εξαιρετικά κρίσιμη εκλογή, που έχει άμεση σχέση με την αιώνια Σωτηρία της ψυχής μου.

Ποιόν από τους δύο πρέπει να πιστέψω; Τη σημερινή Ορθοδοξία και τις προφορικές παραδόσεις ή την αρχαία Ορθοδοξία και τις Άγιες Γραφές;

Σε ποιόν θα εμπιστευθώ το ακώνιο μέλλον της ψυχής ρου; Στις ευσεβείς πολυλογίες του κ. Ανδρούτσου ή στις απλές και κατανοητές διαβεβαιώσεις του απ. Παύλου;

Αυτή η ανοιχτή σύγκρουση των παραδόσεων με το λόγο του Θεού και μάλιστα στο ζωτικό και τόσο σπουδαίο ζήτημα

¹⁷⁸ Β' Τιμ. 4/8. ¹⁷⁹ Φιλ. 4/3.

¹⁸⁰ Βλέπε παρόμοιες διαβεβαιώσεις στο: Ρωμ. 3/24· 5/1-2· Γαλ. 2/16· Τιτ. 3/5 κ.ά.

της Σωτηρίας της ψυχής μας, αυτή η αύγκρουση, πείθει τον κάθε ειλικρινή άνθρωπο να βάλει στην άκρη τους ανθρώπους και τα δόγματά τους και να στηριχτεί τελείως στις γραφτές διαβεβαιώσεις, που ο αληθινός Θεός δίνει με τα θεόπνευστα όργανά του.

Η απόλυτη βεβαιότητα του Παύλου, εν σχέσει με την ατομική του Σωτηρία «πέπεισμαι»,¹⁸¹ μαρτυρεί πως η βεβαιότητα αυτή είναι μια άμεση και υπερφυσική επικύρωση του Θεού που πείθει την ψυχή του πιστού. Και σε αυτό το δεδομένο, **στη βεβαιότητα της Σωτηρίας**, στηρίζεται ο απόστολος, όταν προσκαλεί όλους τους πιστούς στην εν Κυρίω χαρά, «**χαίρετε εν Κυρίω**»¹⁸² κι επίσης όταν αναφέρει την χαρά των πιστών ανάμεσα στους πρώτους καρπούς του Αγίου Πνεύματος στην καρδιά τους.¹⁸³

Η χαρά αυτή θα ήταν, φυσικά, αδικαιολόγητη, αν ο πιστός αμφέβαλε για τη Σωτηρία του, επειδή η αμφιβολία, στο κρίσιμο αυτό θέμα της Χριστιανικής ζωής, δεν είναι φυσικό να γεννήση στην καρδιά μας χαρά αλλά απογαήτευση και αγωνία.

Η χαρά όμως του πιστού στηρίζεται, μας βεβαιώνει ο απόστολος Ιωάννης, στην αγάπη του Θεού, ώστε να ονοραζόμαστε παιδιά Του.¹⁸⁴

Η δύναμη της εν Χριστώ πίστης

Τα ευεργετήματα της ουγχώρησης των αμαρτιών και της Σωτηρίας, που πήγασαν από τον Σταυρό του Χριστού, πήραν όλη την ηθική αξία τους, για τον αμαρτωλό, εξ αιτίας της Ανάστασης του Κυρίου Ιησού εκ των νεκρών.

«Αυτός, παραδόθηκε σε θάνατο εξ αιτίας των αμαρτιών μας και αναστήθηκε, εξ αιτίας της δικαίωσής μας» (Ρωμ. 4/25).

Αυτό σημαίνει πως αν ο Χριστός παρέμενε στον τάφο δεν θα υπήρχε κήρυγμα δικαίωσης: το κήρυγμα του Σταυρού θα ήταν ένα κήρυγμα άκυρο και η πίστη μας στο κήρυγμα αυτό μάταιη:

«Αν ο Χριστός δεν αναστήθηκε, μάταιον άρα τό κήρυγμα ήμών, ματαία δέ καί ή πίστη σας» (Α΄ Κορ. 15/14).

Αλλ'άν το έργο του Θανάτου και της Ανάστασης του Κυρίου Ιησού είναι το περιεχόμενο της πίστης μας, είναι επίσης και

¹⁸¹ Ρωμ. 8/38.

¹⁸² Φιλιπ. 3/1.

¹⁸³ Γαλ. 5/22.

¹⁸⁴ Α΄ Ιωάν. 3/1.

το υπόδειγμα ενός δικού μας πνευματικού θανάτου και μιας δικής μας πνευματικής ανάστασης.

«Εμείς είμαστε πεθαμένοι στη σχέση μας με την αμαρτία, ... ώστε κι εμείς να ζήσουμε μία νέα ζωή» (Ρωμ. 6/1–4).

Ο αυγχωρημένος και δικαιωμένος αμαρτωλός πρέπει να πεθάνει ως προς τον παλαιό του άνθρωπο και ν'αναστηθεί σε μία νέα εν Χριστώ ζωή. Την πνευματική αυτή μεταμόρφωση, ο απόστολος Παύλος την ονομάζει «παλιγγενεσία»¹⁸⁵ ή «καινή κτίση».¹⁸⁶ ο δέ Κύριος Ιησούς την διατυπώνει με τη φράση «γεννηθῆναι ἄνωθεν».¹⁸⁷

Η «ἄνωθεν γέννηση» δεν είναι δικό ρος κατόρθωμα· είναι μια απερφυσική και αόρατη ενέργεια του Αγίου Πνεύματος που τη δεχόμαστε διο ρέσου της πίστης (Γαλ. 3/2).

Διάφορες εικόνες χρησιμοποιεί ο Απόστολος Παύλος για να περιγράψει αυτή τη ριζική ἀλλαγή που το Ἄγιο Πνεύμα ενεργεί στον εσωτερικό μας ἄνθρωπο.

Ἄλλου χρῆσιμοποιεῖ την εικόνα του θανάτου και της ἀνάστασης με το νόημα, πως η σχέση μεταξύ της παλιάς και της νέας ζωής του αναγεννημένου πρέπει να φαίνεται τόσο ἀντίθετη, όσο και η σχέση του νεκρού σώματος με το ζωντανό:

«Ούτε ν' αφήνετε τα μέλη σας στη διάθεση της αμαρτίας για να ἔναι ὄπλα ἀδικίας, ἀλλά να προσφέρετε στον Θεό τον ἴδιο τον εαυτό σας, ὅπως ταιριάζει σε ἀνθρώπους ἀναστημένους ἀπό τους νεκρούς και τα μέλη σας ὄπλα δικαιοσύνης, για να κάνουν το θέλημα του Θεού» (Ρωμ. 6/13).

Ἄλλου παρουσιάζει την εικόνα της βύθιας στο νερό, κατά το βάπτισμα, και της μετέπειτα ἀνάδυσης, για να δείξει ὅτι η βύθιση στο νερό ἀημαίνει ὀλοτελή ἐνταφιασμό του ἀνθρώπου της αμαρτίας, η δέ κατόπιν ἀνάδυσή του ἀπεικονίζει την ἀνάσταση σε μία ζωή νέα και ἐλεύθερη ἀπό την αμαρτία:

«Ἔτοι, κατεβήκαμε στον τάφο μαζί Του, μέσω του βαπτίσματος στον θάνατο, ὥστε καθὼς ο Πατέρας ἀνάστησε τον Χριστό ἀπό τους νεκρούς, ἔτσι κι εμείς να ζήσουμε μία νέα ζωή, μέσω της δοξασμένης δύναμης του Πατέρα» (Ρωμ. 6/4).

¹⁸⁵ Τίτ. 3/5. ¹⁸⁶ Β' Κορ. 5/17. ¹⁸⁷ Ιωάν. 3/3.

Σε άλλο μέρος της Κ.Δ. συγκρίνει την εικόνα της αλλαγής του ακάθαρτου ρουχισμού με καινούργια και καθαρά ρούχα:

«Νά άπεκδυθήτε τόν παλαιόν άνθρωπον... καί νά ένδυθήτε τόν νέον άνθρωπον» (Εφεσ. 4/22).

Αλλού επίσης, χρησιμοποιεί την εικόνα του χρόνου που ακεπάζει το δυαάρεστο αμαρτωλό παρελθόν και δείχνει τα νέα, τα ευχάριστα πράγματα του παρόντος:

«τα παλιά πέρασαν πια ιδού, όλα έγιναν νέα» (Β΄ Κορ. 5/17).

Ο αμετανόητος άνθρωπος είναι «ψυχικός».¹⁸⁸ η αναγέννηση είναι η αρχή της αλλαγής του ανθρώπου από «ψυχικού» σε «πνευματικό».¹⁸⁹ Ο Κύριος Ιησούς χαρακτηρίζει τις δυο αυτές αντίθετες ηθικές καταστάσεις με τους όρους, **σάρκα** και **πνεύμα**. Με τη σαρκική γέννησή μας μπαίνουμε στη φυσική δημιουργία· χρειάζεται όμως η πνευματική γέννηση για να μπορούμε στη δημιουργία του πνεύματος.

Η νέα αυτή γέννηση είναι απαραίτητη, επειδή χωρίς αυτή δεν έχουμε θέση στο Θείο Σχέδιο της εν Χριστώ Σωτηρίας.¹⁹⁰ Κι αν δια του υλικού σπέρματος γεννιόμαστε σαν παιδιά στη φυσική μας οικογένεια, η δια μέσου της πίστης πνευματική μας γέννηση, μας παραχωρεί το προνόμιο της υιοθεσίας στην πνευματική οικογένεια στην οποία Πατέρας είναι ο Θεός.

«Επειδή όλοι είσαστε υιοί Θεού, δια μέσου της πίστης της εν Χριστώ Ιησού» (Γαλ. 3/26).

«Έχετε πάρει το Πνεύμα της υιοθεσίας που μας δίνει το δικαίωμα να κράζουμε, Αββά, 'Πατέρα'» (Ρωμ. 8/15).

Οι καρποί της εν Χριστώ πίστης

Η πραγματική πίστη στον Χριστό δεν είναι ούτε αυναίσθημα, ούτε γνώση, αλλά μια ζωντανή δύναμη δια της οποίας, καθώς είδαμε, ο δικαιωμένος σταυρώνει τον παλιό του άνθρωπο και ανασταίνεται σε νέα ζωή· νεκρώνει τη «σάρκα» και ζει «κατά Πνεύμα». Αυτή η ηθική μεταμόρφωση του πιστού στηρίζεται στον προσωπικό του ούνδεσμο με τον επουράνιο Χριστό και φανερώνεται με τα έργα του Πνεύματος.

---

¹⁸⁸ Α΄ Κορ. 2/14.

¹⁸⁹ Α΄ Κορ. 2/15.

¹⁹⁰ Ιωάν. 3/3.

«Εγώ είμαι το κλήμα, οεις είστε οι κληματόβεργες. Όποιος μένει ενωμένος με μένα κι εγώ μ' αυτόν, αυτός φέρνει καρπό πολύ, γιατί χωρίς εμένα δεν μπορείτε να κάνετε τίποτε» (Ιωάν. 15/5).

Καθώς λοιπόν, η καρποφορία της κληματόβεργας εξαρτάται από την οργανική ενότητά της με το κλήμα, άλλο τόσο και η πνευματική καρποφορία του πιστού είναι το φυσικό αποτέλεσμα της σταθερής και τέλει επαφής του με την Πηγή της Ζωής, που είναι ο αναστημένος Κύριος. Η έλλειψη αυτής της διαρκούς και σταθερής επαφής προξενεί στην πνευματική ζωή του πιστού στείροτητα και αιγά-σιγά επιφέρει τον πνευματικό θάνατο, επειδή,

«Όποιος δεν μένει ενωμένος με μένα, πετιέται έξω σαν την κληματόβεργα και ξεραίνεται. Ύστερα μαζεύουν τις ξερές κληματόβεργες και τις ρίχνουν στη φωτιά και καίονται» (Ιωάν. 15/6).

Στην ερώτηση, ποιοί πρέπει να είναι οι καρποί της εν Χριστώ ζωής, ο Απόστολος Παύλος απαντά παρουσιάζοντας ένα κατάλογο με τις κατά σειρά αρετές που πρέπει να εκδηλώνονται από την καρδιά του αναγεννημένου πιστού.

Ιδού οι αρετές του Πνεύματος:

«...Αγάπη, χαρά, ειρήνη, μακροθυμία, χρηστότητα, αγαθωσύνη, πίστις, πραότητα, έγκράτεια» (Γαλ. 5/22).

Και πρώτο, η **αγάπη**. Είναι η κατ'εξοχήν θεία αρετή που το Άγιο Πνεύμα ακτινοβολεί από την καρδιά του πιστού. Έχει τη δύναμη αυτή η αγάπη να παραμερίσει τον εγωισμό και την φιλαυτία, να διαλύει τους φόβους, να εξοντώνει τα μίση, τις ζήλεις και όλα τα άλλα γεννήματα της αμαρτωλής φύσης μας. Αυτή η ποιότητα της αγάπης δεν κατασκευάζεται από την ατομική ηθική μας: είναι «η αγάπη του Θεού η οποία έχει χυθεί στις καρδιές μας δια μέσου του Αγίου Πνεύματος που μας έχει δοθεί» (Ρωμ. 5/5).

Η **χαρά**. Είναι ο καρπός του Πνεύματος που γεννιέται στην καρδιά του πιστού εξ αιτίας της βεβαιότητας της Σωτηρίας του και της απαλλαγής του από τη θεία καταδίκη.

Ο πιστός «χαίρει πάντοτε εν Κυρίω» διότι εμπιστεύεται τις αληθινές υποσχέσεις του Θεού και συμμετέχει στο αιώνιο και ένδοξο σχέδιο της εν Χριστώ Χάριτος. Είναι αυτή χαρά του Πνεύματος, η δύναμη που υποκινεί τον πιστό σε πνευματική επιμέλεια και δραστηριότητα: είναι η φλόγα που τον ζεσταίνει για να παρουσιάσει στους αμαρτωλούς την ανεκδιήγητη δωρεά του Θεού.

Η χαρά του πιστού αυξάνεται διαρκώς από την έμπνευση μεγαλύτερης και πλέον καρποφόρας δράσης στον αγρό του Κυρίου.

Η ειρήνη, ιδού η αρετή της ηρεμίας και της γαλήνης που βασιλεύει στην καρδιά του πιστού και φρουρεί τα νοήματά του. Είναι η ευλογητή κατάσταση της τέλεις αρμονίας που κατέχει την εσωτερική ζωή του· το δυνατό συναίσθημα της ασφάλειας που τον κυριαρχεί ενόσω ζει στην εν Χριστώ Χάρη.

Ενώ, οι τρεις παραπάνω αρετές χαρακτηρίζουν **τη σχέση του πιστού με τον Θεό**, οι αμέσως κατόπιν τρεις, **μακροθυμία, χρησιότητα, αγαθωσύνη**, χαρακτηρίζουν **τη σχέση του πιστού με τον «πλησίον»** του και με τους εν Χριστώ αδελφούς του.

Η αρετή της **μακροθυμίας** γεννά στην καρδιά του πιστού καρτερικότητα και επιείκεια για τις αδικίες και τα σφάλματα που διαπράττονται σε βάρος του.

Η **χρησιότητα**, εμπνέει τον αναγεννημένο χριστιανό με προθυμία για να φανεί χρήσιμος, κατά το δυνατό, στις υλικές ή στις πνευματικές ανάγκες των αδελφών του· ενώ δια της **αγαθωσύνης**, ο πιστός φανερώνει μεγαλοκαρδία και καλοσύνη, αρετές που οκεπάζουν και παραβλέπουν τις πνευματικές αδυναμίες των εν Χριστώ αδελφών του.

Τέλος, η **πίστη**, (πιστότητα), **πραότητα** και **εγκράτεια**, είναι οι τρεις τελευταίες αρετές του Πνεύματος, που χαρακτηρίζουν **τη σχέση του πιστού με τον εαυτό του**.

Τα συμπεράσματα της μελέτης μας

—Ο Θεός αποκάλυψε, δια του Αγίου Πνεύματος «πάσαν τήν ἀλήθειαν» του Ευαγγελίου Του στους Αποστόλους, οι οποίοι ήσαν οι εξ αρχής αυτόπτες και αυτήκοοι μάρτυρες της ζωής και της διδασκαλίας του Κυρίου Ιησού. Οι Απόστολοι ήσαν τα μόνα εξουσιοδοτημένα όργανα που ο Θεός έχρισε, για να κηρύξουν στην ανθρωπότητα την αλήθεια του Ευαγγελίου, με κύρος οικουμενικό και με αυθεντία απόλυτη.

—Για τη μετάδοση και εξάπλωση της αλήθειας του Ευαγγελίου, ο Θεός χρησιμοποίησε δύο μέσα: Αρχικά, τον προφορικό λόγο ή την άγραφη παράδοση· ύστερα, το γραπτό λόγο ή την γραπτή παράδοση. Οι δυο αυτές μορφές παράδοσης μετέδωσαν και ερμήνευσαν ένα και τον αυτό κανόνα αλήθειας. Όσα δόγματα κήρυξαν οι Απόστολοι και δίδαξαν με ζωντανή φωνή, τα ίδια αυτά δόγματα επίσης, τα 'γραψαν κάτω από την οδηγία και την έμπνευση του Αγίου Πνεύματος.

Η δογματική διδασκαλία που έγραψαν οι Απόστολοι, δεν είναι διαφορετική από εκείνη που δίδαξαν και προφορικά, επειδή **η αλήθεια του Ευαγγελίου είναι μίο**. Αυτό σημαίνει ότι **κάθε προφορική παράδοση όταν βρεθεί να συγκρούεται με τις Γραφές δεν έχει αποστολική προέλευση και συνεπώς δεν πρέπει να γίνεται δεχτή**.

Η αρχή ότι η γραπτή πηγή πρέπει να ελέγχει και να επικυρώνει την προφορική, είναι μέθοδος λογική και επιστημονική. Είναι η ίδια μέθοδος που καθώς δείξαμε, εφάρμοσαν τόσο ο Κύριος Ιησούς όσο και οι Απόστολοι.

Στην ίδια αρχή στήριξαν τη δογματική διδασκαλία τους και οι Εκκλησιαστικοί Πατέρες μεταξύ αυτών ο Μέγας Αθανάσιος, τη διδασκαλία του οποίου τόσο πολύ αέβεται η Ορθόδοξη Εκκλησία. Βεβαίως ο Μέγας Αθανάσιος:

«Ἔστι μὲν γὰρ ἰκανώτερα πάντων ἡ θεία γραφή»· και πάλι:

«Ἡ θεία γραφή πάντων ἐστί ἰκανώτερα».¹⁹¹

¹⁹¹ *Περί Συνόδων, Κεφ. 6. Επιστολή Εγκύκλιος, Κεφ. 4.*

– Τα δόγματα της Σωτηρίας που οι Απόστολοι, παρέδωκαν στην Εκκλησία γραπτώς, όχι μόνο είναι τα ίδια με εκείνα που κήρυξαν και προφορικά, αλλ’ επίσης είναι **σριστικά και πλήρη** για την Σωτηρία του ανθρώπου. Έξω από τις Γραφές δεν υπάρχει κανένα δόγμα απαραίτητο για την Σωτηρία και την αιώνια ζωή.

Διότι πώς μπορούμε να δεχθούμε, ότι ο Θεός άφησε στην Καινή Διαθήκη άγραφα δόγματα για την Αλήθεια της Σωτηρίας, εφ’ όσον στην Παλαιά, η οποία ήταν υπηρετική της Καινής, ο Θεός δεν επέτρεψε να παραδοθεί τίποτε δια μέσου προφορικής παράδοσης αλλά όλα γράφτηκαν και μάλιστα αναλυτικά;

Είναι δυνατόν ο Θεός να ρερινήσει για να καταχωρηθούν αναλυτικά στην Παλαιά Διαθήκη όλα τα σύμβολα και οι τύποι και να ρη μερινήσει να καταχωρηθούν στην Καινή Διαθήκη όλα τα δόγματα που σχετίζονται με το κρίσιμο και το κατ’ εξοχήν θέμα της Σωτηρίας του ανθρώπου;

Διδάσκει ο Μέγας Αθανάσιος:

«Αυτάρκεις εἰσὶν αἱ ἄγιοι καὶ θεόπνευστοι γραφαὶ πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπαγγελίαν» (Κατὰ Ἑλλ. 1. 25. 4Α).

Εφόσον, λοιπόν ο Μ.Αθανάσιος, καθώς κι άλλοι Πατέρες, εξηγούν καθαρά, ότι οι Ἅγιες Γραφές είναι «αυτάρκειες» για να κηρυχτεί η αλήθεια, πώς η σημερινή Ορθοδοξία λέει ότι οι Γραφές δεν είναι αυτάρκειες και ότι χρειάζονται οι Παραδόσεις που συμπληρώνουν κι ερμηνεύουν τις Γραφές; Μπροστά σ’ αυτή τη σύγχυση μεταξύ των αρχαίων Πατέρων και της σημερινής Ορθοδοξίας, ποίον να πιστέψει ο Χριστιανός και που να στηριχτεί;

– Αν οι Απόστολοι άφησαν πράγματι στην Εκκλησία άγραφες παραδόσεις και μάλιστα σαν «ισόκυρες και ισοδύναμες και ισοστάσιες» με τις Γραφές (καθώς μας λέει, η σημερινή Ορθοδοξία), στην περίπτωση αυτή θα έπρεπε όπωσδήποτε να μιλούν για τις παραδόσεις αυτές οι **Αποστολικοί Πατέρες**, αυτοί δηλαδή που είχαν προσωπική γνωριμία με τους Αποστόλους ή με τους μαθητές των Αποστόλων. Καθώς δηλαδή οι Πατέρες αυτοί στα γραφτά τους, συνιστούν την υποταγή στα δόγματα των Γραφών θα έπρεπε και **μάλιστα με την ίδια έμφαση**, να συνιστούν υποταγή και στις προφορικές παραδόσεις.

Εν τούτοις, καθώς δείξαμε, οι αρχαίοι Αποστολικοί Πατέρες δεν γνώριζαν απολύτως τίποτε για προφορικές παραδόσεις

των Αποστόλων. Γι' αυτούς ο κανόνας πίστης ήταν ένας και μόνος: **Οι Γραφές**. Έτσι, από την απόλυτη σιωπή των Αποστολικών Πατέρων στο θέμα των προφορικών παραδόσεων, είναι φυσικό να συμπεραίνουμε, ότι παραδόσεις, έξω από τις Γραφές, ήταν άγνωστες στην αμέσως μεταποστολική εποχή και συνεπώς το σημερινό δόγμα των προφορικών ή εκκλησιαστικών παραδόσεων είναι ένα δόγμα νόθο, επειδή δεν έχει αποστολική προέλευση.

Αν, πράγματι, υπήρχε μια ιδιαίτερη, μυστική *nova voce* κατήχηση, λέει, πολύ σωστά, ο Πατέρας της Εκκλησίας Ειρηναίος, οι Απόστολοι θα εμπιστεύονταν την κατήχηση αυτή, πρώτα σ' αυτούς που τους διάλεξαν προσωπικά σαν επίσκοπους, στις κατά τόπους εκκλησίες. Οι εκκλησίες αυτές, θεμελιωμένες από τους ίδιους τους Απόστολους, διατηρούσαν την αποστολική διδασκαλία πλήρη, η δε μεταβίβαση της διδασκαλίας αυτής έχει εξασφαλισθεί από τους κατά σειρά επίσκοπους των Εκκλησιών αυτών.

Και καταλήγει ο Ειρηναίος: «Πήγαινε, συνεπώς, στη Ρώμη ή στη Σρύρνη, ή στην Έφεσο· ράθε όσα διδάσκονται εκεί και δεν θα βρεις κανένα ίχνος προφορικής παράδοσης έξω από τις Γραφές».

Στο δόγμα της αρχαίας Εκκλησίας, ο όρος «Παράδοση» εννοούσε πάντοτε τα γραμμένα δόγματα των Γραφών. **Ουδέποτε οι αρχαίοι Πατέρες εννόησαν την παράδοση καθώς την διδάσκει η σημερινή Εκκλησία, δηλαδή σαν πηγή δογμάτων πίστης τα οποία δεν περιλαμβάνονται στις Γραφές.** Αυτή η έννοια της μυστικής, ή προφορικής, παράδοσης ήταν παρασκεύασμα της δογματικής κοοζίνας του Βαλλεντίνου και των Γνωστικών αιρετικών του 2ου μ.Χ. αιώνα. Το εξαιρετικό δε πείσμα με το οποίο πολέμησαν τη διδασκαλία των προφορικών παραδόσεων, οι αρχαίοι εκκλησιαστικοί Πατέρες, είναι καθαρή μαρτυρία των σοβαρών κινδύνων που διέβλεψαν ότι περιέχει.

Σχετικά με το αλάθητο:

—Εάν η εγγύηση του αλάθητου είχε δοθεί στην Εκκλησία από τους θεμελιωτές της σε μια εγγύηση άνευ όρων, καθώς διδάσκεται σήμερα, τότε το αλάθητο θα έπρεπε να εκδηλωθεί πρώτα και κατά προτίμηση στην Αποστολική εκκλησία του πρώτου αιώνα, παρά στην Εκκλησία των κατοπινών αιώνων. Καθώς δείξαμε, δεν ήταν τέτοια η περίπτωση στην πρώτη Εκκλησία και συνεπώς

συμπεραίνουμε ότι ο Θεός παραχώρησε το αλάθητο σε ορισμένους ανθρώπους, στους Αποστόλους, μόνο, προσωρινά και για ορισμένο σκοπό. Αφ' ότου ο Θεός εξεπλήρωσε αυτό το σκοπό Του, το αλάθητο είναι θησαυρός ανύπαρκτος επί της Γης.

– Το προνόμιο του αλάθητου το παραχώρησε ο Κύριος αποκλειστικά στα μέλη του αποστολικού κύκλου με τον ειδικό σκοπό τα όργανα αυτά κάτω από την πλήρη έμπνευση του Αγίου Πνεύματος να διατυπώσουν ακριβώς και επαρκώς τα δόγματα της Σωτηρίας, μια φορά και για πάντοτε. Μια και οι Απόστολοι παράδωσαν στην Εκκλησία γραμμένο τα δόγματα αυτά, δεν υπήρχε καμία ανάγκη να παραχωρήσουν στην Εκκλησία και το προνόμιο του αλάθητου, επειδή η Εκκλησία δεν έλοβε την εντολή **νο δημιουργήσει δόγματα αλλά να φυλάξει τα παραδοθέντα: «Την καλήν παρακαταθήκην φύλαξον» (Α΄ Τιμ. 6/20).**

Το αλάθητο είναι απαραίτητο σε κείνον που διατυπώνει και θεσπίζει νέα δόγματα, καθώς έκαμαν οι Απόστολοι και όχι σε όποιον φυλάττει τα δόγματα. Ας επαναλάβουμε ότι η Εβραϊκή Συναγωγή φύλαξε επί αιώνες και με σχολαστική πιστότητα τα δόγματα του Μωσαϊκού Νόμου και τα θεόπνευστα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης, χωρίς ο Θεός ν' αναγνωρίσει τη Συναγωγή σαν αλάθητη. Αν η Εβραϊκή συναγωγή και το Συνέδριο ήσαν όργανα αλάθητα, σφαλώς δεν θα σταύρωναν τον Κύριο σαν πλάνο.

Γίνεται συνεπώς φανερό, ότι ο φύλακας πρέπει να είναι πιστός σε εκείνο που φυλάττει, δεν είναι όμως διόλου απαραίτητο να είναι και αλάθητος. **Η πιστότητα και το αλάθητο, είναι ιδιότητες εντελώς ανόμοιες και άσχετες μεταξύ τους: απέχει το ένα από το άλλο όσο η Ανατολή από τη Δύση.**

– Το δόγμα του αλάθητου της Ορθοδόξου Εκκλησίας δεν διαψεύδεται μόνο από τις Γραφές, διαψεύδεται και από την Ιστορία. Καθώς ήδη δείξαμε, η Πενθέκτη εν Τρούλω Οικουμενική Σύνοδος γλύστρησε σε πλάνη, αφ' ενός διότι επεκύρωσε και επέβαλε σαν γνήσια αποστολική Παράδοση 85 ψευδεπίγραφους, όχι αποστολικούς, κανόνες πίστης, αφ' ετέρου διότι επένδυσε με το κύρος του αλάθητου φανερά συγκρουόμενες αποφάσεις τοπικών Συνόδων. Εφ' όσον λοιπόν αποδεικνύεται, ότι μια τουλάχιστον Οικουμενική Σύνοδος, γλύστρησε σε πλάνη, έστω και σε μία μόνη περίπτωση, το αλάθητο της Ορθοδόξου Εκκλησίας δεν είναι παρά μία δογματική ουτοπία.

—Ο Κύριος Ιησούς δίδαξε ο ίδιος και **κατ' ευθείαν**, «στόμα με στόμα», θρησκευτικούς διδασκάλους σαν τον Νικόδημο, καθώς και απλοϊκούς ανθρώπους σαν τη Σαμαρίτιδα, τον Τελώνη ή την Χαναναία. Τα λόγια της ζωής και της Σωτηρίας που είπε ο Κύριος στους αμαρτωλούς της γενεάς Του, αυτά τα ίδια λόγια γράφτηκαν αυτούσια, και υπάρχουν στην Καινή Διαθήκη για να διδάσκουν επίσης **κατ' ευθείαν** τους Νικόδημους, τις Σαμαρίτιδες, τους Τελώνες και τις Χαναναίες όλων των γενεών. Ο Κύριος μιλεί **κατ' ευθείαν** στους αμαρτωλούς χωρίς να χρειάζεται διερμηνείς για να αποδώσουν το νόημα των λόγων Του (Ιωάν. 18/37).

Επίσης οι Απόστολοι, κήρυξαν στα πλήθη **κατ' ευθείαν** τα δόγματα της Σωτηρίας, χωρίς ενδιάμεσους θεολόγους, και σαν αποτέλεσμα μετανόησαν και δέχθηκαν την εν Χριστώ Σωτηρία χιλιάδες άνθρωποι κάθε τάξης και μόρφωσης.¹⁹²

Τα ίδια αυτά αποστολικά κηρύγματα γράφτηκαν αυτούσια στην Καινή Διαθήκη, και από τότε μέχρι σήμερα εξακολουθούν να οδηγούν στην εν Χριστώ Σωτηρία όλους εκείνους που μετανοούν και πιστεύουν στον Ιησού Χριστό.

Η διδασκαλία συνεπώς, ότι «ή Ἐκκλησία διὰ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καὶ τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας χειραγωγεῖ εἰς ὀρθὴν τῆς Γραφῆς κατανόησιν», είναι μια διδασκαλία εντελώς έξω από την ιστορική πραγματικότητα.

—Η παραπάνω διδασκαλία είναι επίσης έξω και από τη δογματική πραγματικότητα των Γραφών.

Δείξαμε ήδη, με αρκετές Γραφικές μαρτυρίες,¹⁹³ ότι η ορθή κατανόηση των Γραφών είναι αποτέλεσμα του εσωτερικού φωτισμού του Αγίου Πνεύματος, «ἡμῖν ἀπεκάλυψεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματος». ¹⁹⁴ Αλλοίμονο αν, σαν άνθρωποι, για να καταλάβουμε ορθά από τις Γραφές τα τόσο απλά δόγματα της Σωτηρίας μας, υπήρχε ανάγκη να συμβουλευόμαστε τους αμέτρητους τόμους της Πατρολογίας και των Συνοδικών αποφάσεων. Η αλήθεια του Ευαγγελίου, φανερώνεται **αφ' ενός διο μέσου των Γραφών**, όχι δια των Συνοδικών αποφάσεων, **αφ' ετέρου ενεργεί δια μέσου του Αγίου Πνεύματος**, όχι δια της υποταγής μας στις παραδόσεις. Οι Γραφές είναι η εξωτερική, η ορατή αυθεντία της αλήθειας· το Ἅγιο Πνεῦμα είναι η εσωτερική, η αόρατη αυθεντία. Το δε γεγονός

¹⁹² Πράξ. 2/14.

¹⁹³ Βλ. σελ. 101–103.

¹⁹⁴ Α' Κορ. 2/10.

της Σωτηρίας και του αγιασμού μας πραγματοποιείται μέσω της υποταγής μας, δηλαδή μέσω της πίστης μας, στους δύο αυτούς αυθεντικούς μάρτυρες της αλήθειας (Ιωάν. 20/31).

(Το υποχρεωτικό νηπιοβάπτισμα δεν είναι θεσμός της Εκκλησίας του Χριστού, ούτε των αποστόλων, αλλ' ούτε, καθώς είδαμε των Πατέρων. Το υποχρεωτικό νηπιοβάπτισμα ήταν ένας πολιτικός θεσμός του αυτοκράτορα Ιουστινιανού (527–565 μ.Χ.) που με τα Διατάγματά του (Έδικτα), ζήτησε δια μέσου του υποχρεωτικού νηπιοβαπτίσματος να ενώσει το χριστιανισμό του θυζαντίου με την πολιτική καθώς και το Ορθόδοξο δόγμα με την πατριωτική ταυτότητα του πολίτη. **Οποίο ασεβής ναθεία της αγίος καθολικής θρησκείας του Χριστού!!**)

Σχετικά με την εξομολόγηση:

–Για ν' αναγνωριστεί η δύναμη και το αποτέλεσμα του «μυστηρίου της Μετανοίας και της Εξομολόγησης» χμειάζεται απαραίτητα ν' αποδειχτούν οι εξής θέσεις:

΄Οτι την εξουσία της συγχώρησης των αμαρτιών ο Κύριος την παραχώρησε στους αποστόλους **και στους διαδόχους τους.**

΄Οτι οι Απόστολοι έκαναν χρήση αυτής της εξουσίας και συγχώρησαν οι ίδιοι αυτοπροσώπως τις αμαρτίες των ανθρώπων.

΄Οτι οι αμαρτίες που λύνουν οι διάδοχοι των Αποστόλων θα παραμείνουν λυμένες στον αιώνα, και ότι οι αμαρτίες που δένουν θα παραμείνουν δεμένες στον αιώνα.

΄Οτι ο Κύριος Ιησούς αφείρεσε από τον Εαυτό του για πάντοτε το προνόμιο του σαν Κριτή των ανθρώπων και το μετάβιβασε στους Αποστόλους **και στους διαδόχους τους.**

Τέλος, ότι όλες οι διακηρύξεις του Κυρίου περί μελλοντικής κρίσης όλων των ανθρώπων, από τον ίδιο τον Κύριο, είναι διακηρύξεις ανάξιες προσοχής.

Επειδή ούτε ένα από τα παραπάνω σημεία δεν αποδεικνύεται από τους οπαδούς των παραδόσεων, αυτό σφαλώς οημαίνει ότι το χωρίο «άν τινων αφήτε τās άμαρτίας άφιενται αύτσίς, άν τινων κρατήτε κεκράτηνται» ερμηνεύεται και εφαρμόζεται κακώς σα δόγμα που υποστηρίζει το «μυστήριο της μετανοίας και εξομολόγησης».

–Κατά τις Γραφές, η συγχώρηση των αμαρτιών παρέχεται

απ' ευθείας από τον Θεό σαν το αποτέλεσμα της ειλικρινούς μετάνοιας του αμαρτωλού και της πίστης του στο λυτρωτικό έργο του Χριστού.

Η μετάνοια δεν είναι ειλικρινής και συνεπώς δεν έχει κύρος στα μάτια του Θεού, αν ο αμαρτωλός δεν καταδικάσει ενουείδητα και οριστικά, ενώπιον του Θεού, το αμαρτωλό παρελθόν του με την απόφαση να διακόψει την σχέση του με την αμαρτία και να στραφεί οριστικά προς τον Θεό. (Λουκ 15/18).

Αυτή η αληθινή μετάνοια οδηγεί τον άνθρωπο στην αληθινή πίστη, δηλαδή στην τέλεια αποδοχή των υποσχέσεων του Θεού και στην υπακοή του λόγου Του (Ιωάν. 4/50).

Τα δυο αυτά ηθικά βήματα, Μετάνοια και Πίστη στον Ιησού Χριστό, φέρνουν τον αμαρτωλό στην κατάσταση της ηθικής τακτοποίησης του απέναντι του Θεού και της ευλογητής Σωτηρίας του.

Σχετικά με την αυτοδικαίωση:

-Η αυτοδικαίωση, (ή έμη δικαιοσύνη), είναι διδασκαλία ολωσδιόλου αντίθετη προς τη διδασκαλία των Γραφών. Οι προσπάθειες του ανθρώπου να ικανοποιήσει ο ίδιος, με τα αγαθά έργα του, τις απαιτήσεις του Θεού, κάνοντας θρησκευτικούς τύπους, διατάξεις και ηθικές πράξεις, είναι προσπάθειες που φέρνουν στον άνθρωπο κατάρρα, όχι Σωτηρία (Γαλ. 3/10).

Η μέθοδος της αυτοδικαίωσης, επειδή στηρίζεται αποκλειστικά στον ανθρώπινο εγωισμό, καταστρέφει την ποιότητα των έργων του ανθρώπου, άσχετα πόσο «καλά» φαίνονται εξωτερικά.

Την αυτοδικαίωση, ο Κύριος στιγμάτισε σαν υποκρισία και την εξήγησε με τα παραδείγματα του Σίμωνα του Φαρισαίου, (Λουκ. 7/36), καθώς και του Φαρισαίου της παραβολής (Λουκ. 18/10).

Ο Απόστολος Παύλος ζητούσε να ευρεθεί εν Χριστώ «μή έχων έμην δικαιοσύνην την έκ του νόμου, αλλά την διά πίστεως Χριστού, την έκ Θεού δικαιοσύνην επί τη πίστει...» (Φιλ. 3/9).

Την ποιότητα του ηθικού έργου την καθορίζει η διάθεση της καρδιάς. Το μόνο δε κίνητρο του καλού έργου είναι η ανιδιοτελής αγάπη, δηλαδή η αγάπη του Θεού. Αλλά τέτοια αγάπη δεν είναι παρά καρπός της αληθινής πίστης (Ιωάν. 15/5). Η πίστη γεννά την αγάπη, και η αγάπη φανερώνεται με τα καλά έργα.

Σχετικά με τη δικαίωση δια μέσου της πίστης:

Αντίθετα προς τη μέθοδο «του Νόμου» «τῆς ἑμῆς δικαιοσύνης», ο Θεός προσφέρει δια των Γραφῶν την μέθοδο «τῆς πίστεως», «τῆς δικαιοσύνης ἐν Χριστῷ», και παρακινεῖ τὸν αμαρτωλὸ να εγκαταλείψει τις χρεωκοπημένες προσπάθειες και τις εγωϊστικές τάσεις και να παραδοθεῖ τελείως στην ΣΩΤΗΡΙΑ ΧΑΡΗ του ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ.

Η χάρη αὐτή, ζωντανή και ενεργή, εργάζεται στην καρδιά μας σταθερά και διαρκώς, το ἔργο της ζωῆς και το ἔργο του θανάτου. Νεκρώνει την δική μας ζωὴ και συγχρόνως ανασταίνει στην καρδιά μας τη ζωὴ του Πνεύματος. Ξεσκεπάζει την αμαρτία και την αθλιότητά μας και μας φανερώνει τους ανεξάντλητους θησαυροὺς του Χριστοῦ.

«Σε ὅλες τις εποχές» γράφει ο Gretillat, «μήπως δὲν βλέπομε ἀκόμα και κήρυκες του Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀνθρώπους ευφυεῖς και εσοεβεῖς, οἱ οἱποῖοι και προσεύχονται και μελετοῦν τις Γραφές, μήπως δὲν βλέπομε τέτοιους ἀνθρώπους οἱ οἱποῖοι, ἀποξενωμένοι ἀπὸ το δόγμα της δικαίωσης μέσω της πίστης, στέκουν δίπλα στον σταυρό του Χριστοῦ χωρὶς ν' ἀναγνωρίζουν αὐτὸ το μνημεῖο της θείας ἀγάπης και τούτο επειδὴ τους λείπει ο εσωτερικὸς φωτισμὸς του Ἁγίου Πνεύματος».

Μολαταῦτα, χρειάζεται να βεβαιώσουμε, ὅτι οποιοσδήποτε ἀγαπᾷ ὅλη την ἀλήθεια, την ἀναζητᾷ με ελικρίνεια και υπακούει στις ἀπαιτήσεις της, ο ἀνθρώπος αὐτὸς θα οδηγηθεῖ οπωσοδήποτε στην ὀρθὴ διδασχὴ και στην τέλεια πνευματική γνώση. Αὐτὸ σπὸσχεταῖ ο Κύριος:

«Ἄν κάποιος θέλει να κάνει το θέλημα του Θεοῦ, αὐτὸς θα γνωρίσει για τη διδασχὴ» (Ἰωάν. 7/17).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αρχαία Κείμενα

Σελίδα 25

XLVII. 6. "Αίσχρά, ἀγαπητοί, καὶ λίαν αἰσχρά, καὶ ἀνάξια τῆς ἐν Χριστῷ ἀγωγῆς ἀκούεσθαι, τὴν βεβαιοτάτην καὶ ἀρχαίαν Κορινθίων ἐκκλησίαν δι' ἐν ἧ δύο πρόσωπα στασιάζειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους..."

XLV. 1-3. "Φιλόνεικοι ἔστε, ἀδελφοί, καὶ ζηλωταὶ περὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς σωτηρίαν. ἔγκεκύφατε εἰς τὰς ἱεράς γραφάς τὰς ἀληθεῖς, τὰς διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου. ἐπίστασθε, ὅτι οὐδὲν ἄδικον οὐδὲ παραπεποιημένον γέγραπται ἐν αὐταῖς."

XLVII. 1. "'Αναλάβετε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίου Παύλου τοῦ ἀποστόλου."

LIII. 1. "Ἐπίστασθε γὰρ καὶ καλῶς ἐπίστασθε τὰς ἱεράς γραφάς, ἀγαπητοί, καὶ ἔγκεκύφατε εἰς τὰ λόγια τοῦ θεοῦ, πρὸς ἀνάμνησιν οὖν ταῦτα γράφομεν."

XIII. 1. "Ταπεινοφρονήσωμεν οὖν, ἀδελφοί, ἀποθέμενοι πᾶσαν ἀλαζονείαν καὶ τῦφος καὶ ἀφροσύνην, καὶ ὄργας καὶ ποιήσωμεν τὸ γεγραμμένον, λέγει γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον."

Σελίδα 26

XXXII. 4. "Καὶ ἡμεῖς οὖν, διὰ θελήματος αὐτοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ κληθέντες, οὐ δι' ἑαυτῶν δικαιούμεθα, οὐδὲ διὰ τῆς ἡμετέρας σοφίας ἢ συνέσεως ἢ εὐσεβείας ἢ ἔργων ὧν κατειργασάμεθα ἐν ὁσιότητι καρδίας, ἀλλὰ διὰ τῆς πίστεως, δι' ἧς πάντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος ὁ παντοκράτωρ θεὸς ἐδικαίωσεν· ᾧ ἔστω ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. ἀμήν."

Σελίδα 27

"... Ὁ μακάριος Πολύκαρπος... τὴν μετὰ τοῦ Ἰωάννου συναναστροφὴν ὡς ἀπήγγελλεν καὶ τὴν μετὰ τῶν λοιπῶν τῶν ἑορακῶτων τὸν κύριον, καὶ ὡς ἀπεμνημόνευεν τοὺς λόγους

αὐτῶν, καὶ περὶ τοῦ κυρίου... καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας, ὡς παρὰ τῶν αὐτοπτῶν τῆς ζωῆς τοῦ λόγου παραλειφῶς ὁ Πολύκαρπος ἀπήγγελλεν πάντα σύμφωνα ταῖς γραφαῖς."

Σελίδα 28

III. 3,4 "Ἔστιν, δὲ καὶ ἐπιστολὴ Πολυκάρπου πρὸς Φιλιπησίους γεγραμμένη ἱκανοτάτη, ἐξ ἧς καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς πίστεως αὐτοῦ καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀληθείας οἱ βουλόμενοι καὶ φροντίζοντες τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας δύνανται μαθεῖν."

III. 3. "Οὔτε γὰρ ἐγὼ οὔτε ἄλλος ὁμοιος ἐμοὶ δύναται κατακολουθήσαι τῇ σοφίᾳ τοῦ μακαρίου καὶ ἐνδόξου Παύλου, ὃς γενόμενος ἐν ὑμῖν κατὰ πρόσωπον τῶν τότε ἀνθρώπων ἐδίδαξεν ἀκριβῶς καὶ βεβαίως τὸν περὶ ἀληθείας λόγον, ὃς καὶ ἀπὸν ὑμῖν ἔγραψεν ἐπιστολάς, εἰς ἃς ἐὰν ἐγκύπτητε, δυναθήσεσθε οἰκοδομῆσθαι εἰς τὴν δοθεῖσαν ὑμῖν πίστιν."

Σελίδα 29

III. 36.1 "Διέπρεπέν γε μὴν κατὰ τούτους ἐπὶ τῆς Ἀσίας τῶν ἀποστόλων ὁμιλητῆς Πολύκαρπος, τῆς κατὰ Σμύρναν ἐκκλησίας πρὸς τῶν αὐτοπτῶν καὶ ὑπηρετῶν τοῦ κυρίου τὴν ἐπισκοπὴν ἐγκεχειρισμένος."

I. 2-3. "Ἡ βεβαία τῆς πίστεως ὑμῶν ρίζα, ἐξ ἀρχαίων καταγελλομένη χρόνων, μέχρι νῦν διαμένει καὶ καρποφορεῖ εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς ὑπέμεινε ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἕως θανάτου καταντήσαι, ὃν ἤγειρεν ὁ θεός, λύσας τὰς ἀδυναμίας τοῦ θένου εἰς ὃν οὐκ ἰδόντες πιστεύετε χαρῆ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ, εἰς ἣν πολλοὶ ἐπιθυμοῦσιν εἰσελθεῖν, εἰδότες, ὅτι χάριτι ἐστε σεσωσμένοι, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλὰ θελήματι θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ."

Σελίδα 30

III. 3-4. "Καὶ Πολύκαρπος... ἐξηγήθε τοῦ βίου, ταῦτα διδάξας αἰεὶ, ἃ καὶ παρὰ τῶν Ἀποστόλων ἔμαθεν, ἃ καὶ ἡ Ἐκκλησία παραδιδάσκει, ἃ καὶ μόνον ἐστὶν ἀληθῆ."

Σελίδα 31

III. 36/2 "...παρά πλείστοις εἰς ἔτι νῦν διαβόητος Ἰγνάτιος, τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν Πέτρου διαδοχῆς δεύτερος τὴν ἐπισκοπὴν κεκληρωμένος... ἀπὸ Συρίας ἐπὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων πόλιν ἀναπεμφέντα, θηρίων γενέσθαι βορὰν τῆς εἰς τὸν Χριστὸν μαρτυρίας ἕνεκεν."

IV. 1 "Ὅστις εἰμὶ Θεοῦ καὶ δι' ὀδόντων θηρίων ἀλήθομαι, ἵνα καθαρὸς ἄρτος εὐρεθῶ."

VIII. 2 "Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς μὴδὲν κατ' ἐριθείαν πράσσειν, ἀλλὰ κατὰ χριστομαθίαν. ἐπεὶ ἤκουσα τινῶν λεγόντων, ὅτι ἐὰν μὴ ἐν τοῖς ἀρχαίοις εὐρῶ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ οὐ πιστεύω καὶ λέγοντός μου αὐτοῖς ὅτι γέγραπται, ἀπεκρίθησάν μοι ὅτι πρόκειται. ἐμοὶ δὲ ἀρχεῖά ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός, τὰ ἄθικτα ἀρχεῖα ὁ σταυρὸς αὐτοῦ καὶ ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις αὐτοῦ καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐν τῇ προσευχῇ ὑμῶν δικαιοθῆναι."

Σελίδα 32

VII. 2. "Πρέπον ἐστὶν ἀπέχεσθαι τῶν τοιούτων καὶ μῆτε κατ' ἰδίαν περὶ αὐτῶν λαλεῖν μῆτε κοινῇ, πρυσέχειν δὲ τοῖς προφήταις, ἑξαρέτας δὲ τῷ εὐαγγελίῳ, ἐν ᾧ τὸ πάθος ἡμῖν δεδήλωται καὶ ἡ ἀνάστασις τετελείωται."

IX. 1. "...ἡ δὲ πίστις ὑμῶν ἀναγωγεὺς ὑμῶν, ἡ δὲ ἀγάπη ὁδὸς ἡ ἀναφέρουσα εἰς θεόν."

Σελίδα 33

XIV. 1 "Ὅν οὐδὲν λανθάνει ὑμᾶς, ἐὰν τελείως εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἔχητε τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην, ἧς ἐστὶν ἀρχὴ ζωῆς καὶ τέλος. ἀρχὴ μὲν πίστις, τέλος δὲ ἀγάπη· τὰ δὲ δύο ἐν ἐνότητι γενόμενα θεὸς ἐστίν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα εἰς καλοκἀγαθίαν ἀκόλουθά ἐστιν."

"Ἰακάννου μὲν ἀκουστής, Πολύκαρπου δὲ ἐταῖρος γεγονώς."

Σελίδα 34

III. 39. 2 "καὶ ὁ μὲν Εἰρηναῖος ταῦτα· αὐτὸς γέ μὴν ὁ Παπίας κατὰ τὸ προοίμιον τῶν αὐτοῦ λόγων ἀκροατὴν μὲν καὶ ἀυτόπτην οὐδαμῶς ἑαυτὸν γενέσθαι τῶν ἱερῶν ἀποστόλων ἐμφαίνει, παρειληφέναι δὲ τὰ τῆς πίστεως παρὰ τοῖς ἐκείνοις γνωρίμων..."

III. 39 13" ... [ὁ Παπίας] σφόδρα γὰρ τοι σμικρὸς ὢν τὸν νοῦν, ὡς ἂν ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων τεκμηράμενον."

III. 39. 3-4 "Οὐκ ὀκνήσω δέ σοι καὶ ὅσα ποτὲ παρὰ τῶν πρεσβυτέρων καλῶς ἔμαθον καὶ καλῶς ἐμνημόνευσα, συγκατατάξαι ταῖς ἐρμηνείαις, διαβεβαιούμενος ὑπὲρ αὐτῶν ἀλήθειαν. οὐ γὰρ τοῖς τὰ πολλὰ λέγουσιν ἔχαιρον ὥσπερ οἱ πολλοί, ἀλλὰ τοῖς ἴ' ἀληθῆ διδάσκουσιν, οὐδὲ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας ἐντολάς μνημονεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς τὰς παρὰ κυρίου τῆ πίστει δεδομένας καὶ ἀπ' αὐτῆς παραγινομένας τῆς ἀληθείας· εἰ δέ που καὶ παρακολουθηκῶς τις τοῖς πρεσβυτέροις ἔλθοι, τοὺς τῶν πρεσβυτέρων ἀνέκρινον λόγους, τὶ Ἄνδρέας ἢ τὶ Πέτρος εἶπεν ἢ τὶ Φίλιππος ἢ τὶ Θωμᾶς ἢ Ἰάκωβος ἢ τὶ Ἰωάννης ἢ Ματθαῖος ἢ πῶς ἕτερος τῶν τοῦ κυρίου μαθητῶν ἃ τε Ἄριστίων καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης, τοῦ κυρίου μαθητῶν λέγουσιν. οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσοῦτόν με ὠφελεῖν ὑπελόμβανον ὅσον τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς καὶ μενούσης."

Σελίδα 35

III. 39. 15-16 "Καὶ τοῦθ' ὁ πρεσβύτερος ἔλεγεν. Μάρκος μὲν ἐρμηνευτῆς Πέτρου γενόμενος, ὅσα ἐμνημόνευσεν, ἀκριβῶς ἔγραψεν, οὐ μόντοι τάξει, τὰ ὑπὸ τοῦ κυρίου ἢ λεχθέντα ἢ πραχθέντα. οὔτε γὰρ ἤκουσεν τοῦ κυρίου οὔτε παρηκολούθησεν αὐτῷ, ὕστερον δέ, ὡς ἔφην, Πέτρω· ὅς πρὸς τὰς χρείας ἐποιεῖτο τὰς διδασκαλίας, ἀλλ' οὐχ ὥσπερ σύνταξιν τῶν κυριακῶν ποιούμενος λογίων, ὥστε οὐδὲν ἡμαρτεν Μάρκος οὕτως ἔνια γράψας ὡς ἀπέμνημόνευσεν. ἐνός γὰρ ἐποιήσατο πρόνοιαν, τοῦ μηδὲν ὧν ἤκουσεν παραλιπεῖν ἢ ψεύσασθαι π ἐν αὐτοῖς. Ταῦτα μὲν οὖν ἰστόρηται τῷ Παπίᾳ περὶ Μάρκου· περὶ δὲ τοῦ Ματθαίου ταῦτ' εἴρηται·

Ματθαῖος μὲν οὖν Ἐβραϊδὶ διαλέκτῳ τὰ λόγια συνετάξατο, ἡρμήνευσεν δὲ αὐτὰ ὡς ἦν δυνατὸς ἕκαστος."

Σελίδα 37

ΧΙ. 3 "Περὶ δὲ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν κατὰ τὸ δόγμα τοῦ εὐαγγελίου οὕτω ποιήσατε."

ΧV. 4. "Ἐλέγχετε δὲ ἀλλήλους μὴ ἐν ὀργῇ, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ ὡς ἔχετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ."

ΧV. 4. "Τὰς δὲ εὐχὰς ὑμῶν καὶ τὰς ἐλεημοσύνας καὶ πάσας τὰς πράξεις οὕτω ποιήσατε, ὡς ἔχετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν."

Σελίδα 39

II. 5-6. "Ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἔστιν· τὰς νεομηνίας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα οὐκ ἀνέχομαι. ταῦτα οὖν κατήρησεν, ἵνα ὁ καινὸς νόμος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀνευ ζυγοῦ ἀνάγκης ᾖν, μὴ ἀνθρωποποιήτων ἔχη τὴν προσφοράν."

III. 3. "Ἴδου αὕτη ἡ νηστεία, ἣν ἐγὼ ἐξελεξάμην, λέγει κύριος· λύε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγγαλιὰς βιαίων συναλλαγμάτων, ἀπόστειλε τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει καὶ πᾶσαν ἀδικὸν συγγραφὴν διάσπα. διάθρυπτε πεινώσιν τὸν ἄρτον σου, καὶ γυμνὸν ἐὰν ἴδῃς περίβαλε· ἀστέγους εἴσραγε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ ἐὰν ἴδῃς ταπεινόν, οὐχ ὑπερόψη αὐτόν, οὐδὲ ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου."

VI. 15-16. "Ναὸς γὰρ ἅγιος, ἀδελφοί μου, τῷ κυρίῳ τὸ κατοικητήριον ἡμῶν τῆς καρδίας· λέγει γὰρ ὁ κύριος πάλιν· Καὶ ἐν τίνι ὀφθῆσομαι τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ μου καὶ δοξασθήσομαι; λέγει· Ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἐκκλησίᾳ ἀδελφῶν μου, καὶ ψαλῷ σοι ἀνομέσον ἐκκλησίας ἁγίων."

XVI. 7-8. "Πρὸ τοῦ ἡμᾶς πιστεῦσαι τῷ θεῷ ἦν ἡμῶν τὸ κατοικητήριον τῆς καρδίας φθαρτὸν καὶ ἀσθενές... Οἰκοδομηθήσεται

δὲ ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. προσέχετε δὲ, ἵνα ὁ ναὸς τοῦ κυρίου ἐνδόξως οἰκοδομηθῆ. πῶς, μάθετε. λαβόντες τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἐλπίσαντες ἐπὶ τὸ ὄνομα ἐγενόμεθα καινοί, πάλιν ἐξ ἀρχῆς κτιζόμενοι· διὸ ἐν τῷ κατοικητηρίῳ ἡμῶν ἀληθῶς ὁ θεὸς κατοικεῖ ἐν ἡμῖν.”

Σελίδα 40

“Εἰ ἀπόκρυφα μυστήρια, ἤδεισαν οἱ ἀπόστολοι, ἃ κατ’ ἴδιαν καὶ λάθρα τῶν λοιπῶν τοῦς τελείους ἐδίδασκον, τοῦτοις ἂν μάλιστα παρεδίδουν αὐτά, οἷς καὶ αὐτάς τὰς ἐκκλησίας ἐνεχειρίζον.”

Σελίδα 42

“Τοῦτο τὸ κήρυγμα παρειληφύτα καὶ ταύτην τὴν πίστιν, ὡς προέφαμεν, ἡ Ἐκκλησία, καίπερ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ διεσπαρμένη, ἐπιμελῶς φυλάσσει ὡς ἓνα οἶκον οἰκοῦσα... καὶ γὰρ αἱ κατὰ τὸν κόσμον διάλεκτοι ἀνομία, ἀλλ’ ἡ δύναμις τῆς παραδόσεως μία καὶ ἡ αὐτή. Καὶ οὔτε αἱ ἐν Γερμανίαις ἰδρυμένα Ἐκκλησία ἄλλως πεπιστεύκασιν ἢ ἄλλως παραδίδασιν οὔτε αἱ ἐν ταῖς Ἰβηρίαις οὔτε ἐν Κελτοῖς οὔτε κατὰ τὰς Ἀνατολάς οὔτε ἐν Αἰγύπτῳ οὔτε ἐν Λιβύῃ οὔτε αἱ κατὰ τὰ μέσα τοῦ κόσμου ἰδρυμένα.”

Σελίδα 43

“Οὕτω δὲ καὶ ὁ τὸν κανόνα τῆς ἀληθείας ἀκλινῆ ἐν ἑαυτῷ κατέχων ὢν διὰ τοῦ βαπτίσματος εἴληφεν.”

Σελίδα 47

“Μετὰ δὲ τὴν τούτων ἐξοδον, Μάρκος, ὁ μαθητὴς καὶ ἐρμηνευτὴς Πέτρου, καὶ αὐτὸς τὰ ὑπὸ τοῦ Πέτρου κηρυσσόμενα ἐγγράφως ἡμῖν παραδέδωκεν. Καὶ Λουκᾶς δὲ, ὁ ἀκόλουθος Παύλου, τὸ ὑπ’ ἐκείνου κηρυσσόμενον εὐαγγέλιον ἐν βίβλῳ κατέθετο. Ἐπειτα Ἰωάννης, ὁ μαθητὴς τοῦ Κυρίου, ὁ καὶ ἐπὶ τὸ στήθος αὐτοῦ ἀναπεσὼν, καὶ αὐτὸς ἐξέδωκεν τὸ εὐαγγέλιον, ἐν Ἐφέσῳ τῆς Ἀσίας διατρίβων.”

Σελίδα 52

VII. "Περὶ δὲ τοῦ βαπτίσματος, οὕτω βαπτίσατε· ταῦτα προειπόντες βαπτίσατε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐν ὕδατι ζῶντι. ἐὰν δὲ μὴ ἔχης ὕδατος ζῶν, εἰς ἄλλο ὕδατος βάπτισον· εἰ δ' οὐ δύνασαι ἐν ψυχρῷ, ἐν θερμῷ ἐὰν δὲ ἀμφοτέρω μὴ ἔχης ἔκχεον εἰς τὴν κεφαλὴν τρις ὕδατος εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ καὶ Ἁγίου Πνεύματος πρὸ δὲ τοῦ βαπτίσματος προνηστευσάτω ὁ βαπτίζων καὶ ὁ βαπτιζόμενος καὶ εἴ τινας ἄλλοι δύνανται, κελεύεις δὲ νηστεύσαι τὸν βαπτιζόμενον πρὸ μιᾶς ἢ δύο."

Σελίδα 90

"Κατὰ τὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν παρά τῶν Ἁγίων Πατέρων ἀποστολικὴν πίστιν παρέδωκα, μηδὲν ἔξωθεν ἐπινοήσας ἀλλ' ὅπερ ἔμαθον ἐνεχάραξα, συμφώνως ταῖς Ἁγίαις Γραφαῖς."

Σελίδα 95

"Τοιοῦτοτρόπως, ἡ παράδοσις ἢ ὁποία ὑπάρχει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διαμένει μεταξὺ ἡμῶν, προέρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου. Ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν ἀπόδειξιν τοῦ κύρους τῶν παραδόσεων, διὰ τῶν Γραφῶν· αἱ Γραφαὶ ἔρχονται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου οἱ ὅποιοι ἔγραψαν τὸ Εὐαγγέλιον."

ΠΗΓΕΣ

Ανδρούτσου, Χ.: "Συμβολική εξ Επόψεως Ορθοδόξου" Ι.Α. Αλευρόπουλος & Σια. Αθήνα, 1930.

Bruce, F.F.: "Tradition: Old and New". Zondervan Publishing House. Grand Rapids, Michigan, 1970.

Dillistone, F.W.: "Scripture and Tradition".

Eusebius: "The Ecclesiastical History". Μετάφρ. Lake, K. 2 τόμ. Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, 1949.

"Études Evangéliques", Revue Trimestrielle, Aix-en-Provence, 1952.

Gretillat, A.: "Dogmatique-Apologétique. Canonique". Attinger Frères. Neuchatel, 1892.

Irénee de Lyon: "Contre Les Hérésies". Edition Critique. 10 τόμ. Les Editions Du Cerf. Paris, 1974.

Harnack, A.: "History of Dogma". 7 τόμ. Dover Publications, Inc. New York, New York, 1961.

Καρμίρη, Ι.Ν.: "Τα Δογματικά και Συμβολικά Μνημεία της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας". 2 τόμ. Αθήνα, 1953.

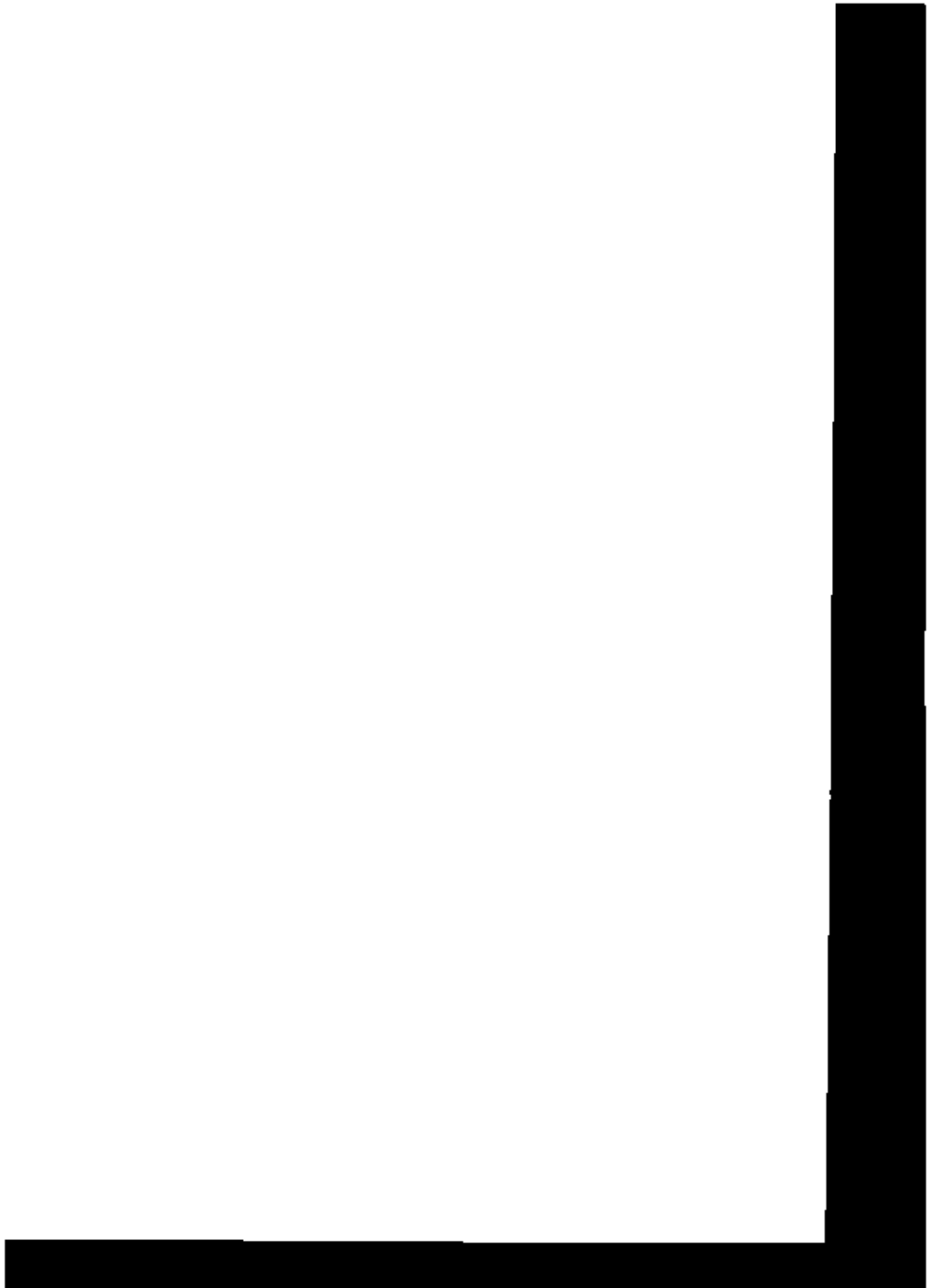
Lake, K., μετάφρ.: "The Apostolic Fathers". 2 τόμ. Harvard University Press. Cambridge, Massachusetts, 1949.

Millon, G.: Cahiers "Le Vent Souffle". Paris, 1953.

"Τα Λόγια του Θεού". Μετάφρ. Ζερβόπουλος, Γ. Επιστήμη και Πίστη. Αθήνα, 1992.

"The Greek New Testament". Τρίτη Έκδοση United Bible Societies. Stuttgart, W. Germany, 1983.

Τρεμπέλα, Π.Ν.: "Δογματική της Ορθοδόξου Καθολικής Εκκλησίας". 3 τόμ. Αδελφότης Θεολόγων η "Ζωή". Αθήνα, 1959.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Πρόλογος	1
Εισαγωγή	3
Το Κήρυγμα των Αποστόλων	7
Τα μέσα της Διάδοσης του Αποστολικού	
Κηρύγματος	14
α) Προφορικός Λόγος (Παράδοση Άγραφη)	14
β) Τα Γραφτά Κείμενα (Παράδοση Γραφή)	15
Η Σχέση μεταξύ Άγραφης και Γραφής	
Παράδοσης	17
Οι Μάρτυρες των Μαρτύρων	21
Οι Αποστολικοί Πατέρες και η Παράδοση	23
Κλήμης, ο Ρώμης	24
Πολύκαρπος Σμύρνης	27
Προς Φιλιππησίους Επιστολή	28
Ιγνάτιος Αντιόχειας	31
Φιλαδελφεύσιν, Ιγνάτιος	31
Σμυρναίοις, Ιγνάτιος	32
Προς Εφεσίους, Ιγνάτιος	32
Παπίας Ιεράπολης	38
Διδαχή των Δώδεκα Αποστόλων	38
Επιστολή Βαρνάβα	38
“Ευσεβή” Τεχνάσματα της Σημερινής Ορθοδοξίας ...	41
Βαπτιστήριο Σύμβολο	41
Ειρηναίος, Επίσκοπος Λουγδούνου	45
Διδαχή των Δώδεκα Αποστόλων	52

Το Αλάθητο της Εκκλησίας	54
Οι Συγκρούσεις των Παραδόσεων	64
Ο Μύθος της Διαδοχής	79
Γραφές: Το μόνο Θεμέλιο της Εκκλησίας	88
Γραφές: Ο Βράχος της Πίστης	99
Το νόημα της εν Χριστώ Πίστης	101
Το Αντικείμενο της εν Χριστώ Πίστης	104
Η Δύναμη της εν Χριστώ Πίστης	109
Οι Καρποί της εν Χριστώ Πίστης	111
Τα Συμπεράσματα της Μελέτης μας	114
Σχετικά με το Αλάθητο	116
Σχετικά με την "Εξομολόγηση"	119
Σχετικά με την Αυτοδικαιοσύνη	120
Σχετικά με τη Δικαίωση δια μέσου της Πίστης	120
Παράρτημα	122
Πηγές	130